

יסודי התורה פרק ה' הלכה ח' במה דברים אמורים שאין מתרפאין בשאר איסורים אלא במקום סכנה בזמן שהן דרך הנאתן כגון שמאכילין אותו ביום הכפורים, אבל שלא דרך הנאתן כגון שעושין לו רטיה וכו' מותר אפילו שלא במקום סכנה ע"כ, ועיין בכ"מ המקור לדין זה.

ועוד כתב הכ"מ וז"ל ובאיסורין דרבנן יש אומרים דשרי אפילו דרך הנאתן וי"א דאפשר דקיל טפי איסורי תורה שלא דרך הנאתן מאיסור דרבנן דרך הנאתן עכ"ל, וכזה מבואר בר"ן במסכת ע"ז פ"ב, ובמסכת פסחים פ"ב יעו"ש, ועיין מה שכתב המשנה למלך על זה באורך ומסיים בסוף דבריו דסברת הלישנא בתרא בפסחים בפ' כ"ש דס"ל דכל שהוא שלא כד"ה אין איסורו כי אם מדרבנן ומשום הכי שרי לחולה שאין בו סכנה עכ"ל, אבל לבריא אסור דהפשט בגמרא פטור אבל אסור, וכן פסק הרמב"ם בפרק ב' מהלכות שה"ע על הגמרא דיומא (דף פ') שאמרו שם אכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה או שתה משקין שאינם ראויים לשתייה פטור וכתב על זה הרמב"ם דפטור אבל אסור.

ומכל מקום לגבי חולה התירו מטעם דהאיסור הוא רק מדבריהם, ודין זה יצא לרבינו מקדושין (דף נ"ז) דאיתא שם המקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת וכבר הקשו התוס' הרשב"א הר"ן והריטב"א אמאי אינה מקודשת הא שרי ליהנות מהם שלא כדרך הנאתן ותירצו כולם לבד התוס' דמכל מקום מדרבנן אסור, ועיין ש"ך סימן קנ"ה סק"ד דכתב על מה שכתב הרמ"א שם ובלבד שלא יאכל האיסור דהיינו דוקא דרך אכילתן אבל שלא כדרך אכילתן כתב המרדכי בשם ראבי"ה דמותר, ולכן סבירא ליה להש"ך דבחולה שאין בו סכנה מותר כהאי גוונא, ולפי מה שכתבתי מפורש כן ברמב"ם דשלא דרך אכילתן מותר לחולה שאין בו סכנה, ועיין בס' שאגת אריה (סימן ע"ד) דכתב וז"ל ודע דהש"ך בסימן קנ"ה העתיק דברי ראבי"ה להלכה ולא שת לבו אל דברי שאר פוסקים שהבאתי דהאי פטור דבשלא דרך אכילתן והנאתן הוי פטור אבל אסור, ובאמת לפי ענ"ד לא קשה מידי דהש"ך מיירי בחולה ולכן כתב כנ"ל.

אבל באמת לבריא אסור אפילו שלא כדרך הנאתן, והגם דהראבי"ה שהש"ך הביאו להלכה מסיק בסוף דבריו ומיהו אדם בריא יזהר בדבר, וע"כ משמע מלשון זה "יזהר" דרק אזהרה בעלמא איתא אבל לא איסור ממש. אמנם יש לומר דאפילו אם נאמר דהראבי"ה סובר כן, אולם הש"ך הביאו רק לענין חולה דמיירי בזה, ובחולה הלא הרבה מן הראשונים פוסקים כמותו, ולכאורה משמע מדברי הר"ן דאיסור דאורייתא שלא כדרך אכילתו אסור אפילו לחולה שאין בו סכנה, וז"ל הר"ן שם וראיתי מי שכתב דמהא שמעינן דמתרפאין בכל איסורי הנאה של דבריהם אפילו בחולה שאין בו סכנה ואפילו דרך הנאתן, וכוונתו דמתרפאין באיסורי תורה שלא כדרך הנאתן לחולה שאין בו סכנה לכן הוא הדין באיסורי הנאה דרבנן גם דרך הנאתן מותר, ואתר כך כתב ומיהו לענין אכילה אין לנו היתר דאפשר שעשאו כשל תורה שלא להתרפאות מהם שלא במקום סכנה עכ"ל, ומדלמדו דמתרפאין באיסורי הנאה דדבריהן דמתרפאין.

באיסורי תורה בשלא כדרך הנאתן ואפילו הכי סבירא להו דבאכילה אין לנו היתר ש"מ דס"ל דשלא כדרך אכילתן דאסור באיסור תורה מדבריהן אין מתרפאין בחולה שאין

בו סכנה, וכן כתב השאגת אריה בכוונת הר"ן, א"כ לפי זה מחולק הר"ן עם הרמב"ם דלהרמב"ם מותר באיסור. תורה שלא כדרך אכילתן בחולה שאין בו סכנה ולהר"ן אסור, אך לפי ענ"ד נראה דנוכל לומר דהפשט הכי בדברי הר"ן, ומיהו לענין אכילה אין לנו היתר דאפשר שעשאום כשל תורה, והכוונה היינו דכמו באיסורי תורה אסור דרך אכילתן לחולה שאין בו סכנה ה"נ בדרבנן כן.

אבל באמת שלא כדרך אכילתן גם באיסור תורה שרי לתולה שבא"ס. דאי לא תימא הכי למה להר"ן לומר מיהו לענין אכילה אין לנו היתר וכו', דבשלמא אי אמרינן דאיסור תורה שלא כדרך אכילתן מותר לתולה שאין בו סכנה, אם כן הוי אמינא דהכא באיסור דרבנן אפילו דרך אכילתן גם כן מותר, וכמו דמותר באיסור דרבנן כדרך הנאתן, לכן אשמעינן דאינו כן, אבל לדברי השאגת אריה דכתב בכוונת הר"ן כנ"ל, אם כן מנין היה לנו לומר דאיסור דרבנן מותר דרך אכילתן, ומה צריך הר"ן לאשמעינן בזה, אלא ע"כ צ"ל כמ"ש, וזהו דכתב הר"ן מיהו וכו', ור"ל דוקא שלא כדרך אכילתן אז מותר באיסור דרבנן כמו באיסור דאורייתא דמותר דוקא שלא כדרך אכילתן ה"נ כן, וכי תימא כיון דאמרינן דכדרך אכילתן באיסור דרבנן אסור אע"ג דשלא דרך אכילתן באיסור דאורייתא מותר.

אם כן דרך הנאתן באיסור דרבנן נמי יהיה אסור, על זה באמת חולק הר"ן וכתב ואני אומר שאם באנו לחלק אפשר וכו'. ועוד נראה לי לכאורה להביא ראיה דהפירוש בדברי הר"ן כמו שכתבתי ולא כמו שפירש השאגת אריה, דכתב הר"ן מיהו לענין אכילה אין לנו היתר וכו' ור"ל דרך אכילה אסור אפילו באיסור דרבנן א"כ מוכח מהר"ן דשלא כדרך אכילתן מותר באיסור דרבנן ואי נימא כהשאגת אריה דסבירא ליה להר"ן דאיסור תורה שלא כדרך אכילתן אסור לתולה שאין בו סכנה, א"כ לפי זה אפילו באיסור דרבנן נמי צריך להיות אסור, דבאמת איסור תורה שלא כדרך אכילתן הוי רק איסור דרבנן ומכל מקום אסור לחולה שאין בו סכנה, אם כן באיסור דרבנן נמי כהאי גוונא אסור, אלא ע"כ צ"ל דסבירא ליה להר"ן דבאיסור תורה שלא כדרך אכילתן דהוי רק דרבנן מותר לחולה שאין בו סכנה, אולם באמת אין מזה שום ראיה דכבר הקשו המפרשים וגם הר"ן בסוף פרק ב' דקדושין אמאי אמרינן דהמקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת הא מותרת לה ליהנות שלא כדרך הנאתן, ותירצו דדוקא לגבי חולה התירו שלא כדרך הנאתו אבל לבריא אסור, ואף על פי דזה רק איסור דרבנן בכל זה אינה מקודשת, וכמו שפסק הרמב"ם דהמקדש באיסורי הנאה דדבריהם אינה מקודשת וכתב שם הכ"מ על זה דדוקא חזא דרבנן כגון חמץ דרבנן ושעות דאורייתא בזה אמרינן דאינה מקודשת אבל בתרתי דרבנן כגון חמץ דרבנן ושעות דרבנן מקודשת, א"כ ה"נ אע"ג דבאיסור תורה שלא כדרך אכילתן דאסור רק דרבנן אסור לחולה שאין בו סכנה, אבל באיסור דרבנן שלא כדרך אכילתן מותר לחולה מחמת דאיסור זה אין לו שורש מדאורייתא, ועיין בשאגת אריה (סי' עה) דמסיק דאוכלים שאינם ראויים לאכילה אסורים אף לתולה לאכול וכדעת הרא"ש מדאכלינהו אחשבינהו יעו"ש.

ועיין בס' יד אברהם ליו"ד שמדחה את דברי השאגת אריה מטעם דזה לא שייך רק אם אדם בריא אכלם, מה שא"כ אם חולה אוכל אותם לרפואה לא שייך לומר דאחשבינהו

יעו"ש, ועיין במג"א סי' שכ"ת וק"ל:הלכות עכו"ם פרק ג' הלכה ד' ספת לה צואה או שנסך לה עביט של מי רגלים חייב, שחט לה חגב פטור אא"כ היתה עבודתה בכך, וכן אם שחט לה בהמה מחוסרת אבר פטור אא"כ היתה דרך עבודתה בכך.

עכו"ם שעובדין אותה במקל, שבר מקל בפניה חייב ונאסרת, זרק מקל בפניה חייב ואינה נאסרת, שאין זריקת המקל כעין זריקת הדם, שהרי המקל כמו שהוא והדם נתפזר עכ"ל, המקור לזה הוא ממסכת ע"ז (דף נ' ודף נ"א) אר"י אמר רב עכו"ם שעובדין אותה במקל, שבר מקל בפניה חייב זרק מקל בפניה פטור, אמר לו אביי לרבא מ"ש שבר דהוה ליה כעין זביחה, זרק נמי הוה ליה כעין זריקה, בעינן זריקה משתברת וליכא.

ועוד גרסינן התם אמר ר"נ אמר רבה ב"א א"ר עכו"ם שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת, זרק מקל בפניה חייב ואינה נאסרת ע"כ, ופירש רש"י על המימרא אמר ר"י א"ר עכו"ם שעובדין אותה במקל היינו שמקשקשין בפניה במקל, ולפי זה אם כן מה דאמרינן התם בברייתא ספת לה צואה או שנסך לפניה עביט של מי רגלים חייב משום דהוה כעין זריקה, ע"כ מיירי התם בעכו"ם שעובדין אותה בצואה ומי רגלים, וכן כתב הר"ן וכן כתבו התוס' יעו"ש, ומאי דכתב רש"י בד"ה חייב, אפילו אין עבודתה בכך, ר"ל דמכל מקום היתה רגילה בצואה, והמימרא דר"נ אמר רבה ב"א א"ר מיירי ג"כ בקשקוש מקל דומיא דר"י א"ר, ולא כמו שכתב רש"י בד"ה זרק כגון שעבודתה בזריקת מקל, ולפי פירוש רש"י לא פליגי ר"נ עם ר"י, אבל באמת פליגי אליבא דרב, דר"י סבירא ליה אליבא דרב דמקשקש לזריקה שלא כדרכה היא ומשום הכי אמר זרק מקל פטור, ור"נ סבירא ליה אליבא דרב דמקשקש לזריקה כדרכה מקרי ומשום הכי אמר רב נחמן זרק מקל בפניה חייב וכן כתב הר"ן, ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דברי רבינו הרמב"ם היינו מה שכתב רבינו ספת לה וכו', זה מיירי בעכו"ם שעובדין אותה בצואה, ור"ל אע"ג שאין עבודתה בכך מ"מ היתה רגילה בצואה וא"כ הוי זה דומה למקל והרמב"ם לשון הברייתא העתיק, וכן משמע מלשון רבינו שכתב אח"כ שחט לה חגב פטור, אלא אם כן היתה עבודתה בכך, א"כ משמע מלשון דהדין דספת מיירי ג"כ בעכו"ם שעובדין אותה בצואה, ומה שכתב רבינו שחט לה חגב וכו' זה פסק כחכמים, ומה שכתב רבינו וכן אם שחט לה בהמה מחוסרת אבר פטור אא"כ היתה עבודתה בכך, זה פסק כר' יוחנן דאמר בגמרא אר"א אר"י מנין לזובח בהמה בעלת מום לעכו"ם שפטור וכו' יעו"ש, ואוקימנא בגמרא בבהמה מחוסרת אבר, וסבירא ליה לרבינו דר"י לא פליג אדרב מחמת דרב מיירי שמקשקשין לה במקל וכמו שכתב רש"א ז"ל, וא"כ זה דרך עבודתה בכך, והא דר"י מיירי בעכו"ם שאין עובדין אותה בבהמה כלל, וא"כ לא פליג ר"י אדרב, דאפילו לרב בכהאי גוונא נמי פטור, ודוקא במקל דמיירי רב דעבודתה במקל וכעין זביחה נמי יש שם וכמבואר שם בגמרא, ולכן כתב רבינו וכן אם שחט בהמה וכו'.

וכתב אא"כ היתה דרך עבודתה בכך, ורב ורבי יוחנן סבירי להו כרבנן דפטרי בשחט לה חגב דאמרינן התם שחט לה חגב ר"י מחייב וחכמים פוטרינן, וחכמים מיירי בשאין עובדין אותה בחגב כלל לכן פטרי, וברייתא דספת לה צואה מצי אתי אפילו כחכמים כיון דהברייתא מיירי בעכו"ם שדרכה בצואה וכמו שכתבתי א"כ יפה פסק רבינו כנ"ל

מחמת דרב ורבי יוחנן לא פליגי ובין לרב ובין לרבי יוחנן מחוסרת אבר פטור, ורבנן דפטרי בחגב הוא הדין דפטרי במחוסר אבר כיון שאין דרכה בבהמה כלל וכמו שכתבתי בשם הר"ן, וזה דלא כמו שכתבו התוס' בדבור המתחיל חייב דשתט לה חגב מיירי שעובדין אותה בחגב, ולפי זה סרה קושית הראב"ד והר"ן שהקשועל רבינו למה פסק בספת לה צואה דחייב ובמחוסר אבר דפטור, ובאמת ל"ק דרבינו פסק כהברייתא דספת וכרבנן בחגב ולא כר"י ופסק כר"י וכרב נחמן אליבא דרב ולא כר"י אליבא דרב וסבירא ליה לרבינו דר"י עם רב נחמן לא פליגי, וראיתי להש"ך (סימן קל"ט סק"י) דכתב דהרמב"ם פסק כר"י ור"י דמחייב בחגב נמי מיירי שעבודתה בכך, ובזה פליג ר"י עם חכמים והביא כן בשם התוס' דאם לא כן קשה למה ר"י מחייב, אבל באמת לא נראה לי ומה שהביא הש"ך ראייה כמו שכתבו התוס' מהגמרא דמקשה מהברייתא דחגב לרב ואמר לימא כתנאי א"כ היה לו לרב לומר אנא דאמרי אפילו כרבנן והא דפטרי רבנן מיירי שאין עבודתה בכך, אע"כ מיירי המחלוקת שלהם בעבודתה בכך ובזה לר"י חייב ולרבנן פטור, ופסק הרמב"ם בזה כר"י כן כתב הש"ך, אבל עיין בלח"מ שכתב דדיוק זה שכתבו התוס' לאו דיוק גמור הוא וכבר תירץ הלח"מ על זה יעו"ש וכן כתב הכ"מ, א"כ אין זה הוכחה, וזולת זה קשה לי על הש"ך דלדבריו דהמחלוקת שלהם מיירי בדרכה בחגב, א"כ קשה למה פטרי רבנן כיון דצואר חגב דומה לבהמה ואף על פי שעובדין אותה שלא כדרך שחיטה מ"מ לא הוה להו לרבנן למפטר בשחט לפניה חגב, אע"כ צ"ל כמו שכתב הכ"מ דהמחלוקת שלהם באין דרכה בחגב כלל ולכן פטרי רבנן ורבינו פסק כחכמים וכמו שכתבתי לעיל, ואין להקשות כמו שכתבו התוס' וכן הש"ך דאם כן אפילו לפי מסקנת הגמרא דצוארה דומה לבהמה למה מחייב רבי יוחנן הלא אמרינן לקמן בשחט בהמה בעלת מום לעכו"ם פטור, באמת ל"ק מידי דאיכא למימר דרבי יוחנן פליג ע"ז וסבירא ליה דחייב בשוחט בעלת מום, וכמו שכתב הר"ן, ובאמת הטור פסק כרבי יוחנן דמחייב בשחט חגב אפילו אין דרכה בכך כלל וכן פסק המחבר יעו"ש, והגם דהטור והמחבר לא הזכירו בהדיא דחייב בבהמה בעלת מום מ"מ מובן מהם מדפסקו כרבי יוחנן בחגב אפילו אין דרכה כלל בחגב מ"מ חייב מחמת דדמי לשחיטה טפי וכמו שכתבתי מכ"ש דאם שחט בהמה בעלת מום לעכו"ם בודאי סבירא להו דחייב, והכ"מ לא העתיק דברי הר"ן על רבינו והראב"ד נמי פירש הגמרא כמו רבינו הרמב"ם דמיירי דאין דרכה בחגב רק דהנפקא מינה דהראב"ד פסק כרבי יוחנן דאפילו אין דרכה כלל בחגב נמי חייב וכן פירש דר"י סבירא ליה אליבא דרב דאין צריך שיעבוד במקל רק רבותא קמ"ל דאע"ג דעובדין במקל מ"מ זרק פטור וכמו שכתב הר"ן ומחולק בזה הראב"ד עם רש"י ורבינו, וק"ל: הלכה ז ישב לו קוץ ברגלו לפני העכו"ם לא ישוח ויטלנו מפני שנראה כמשתחוה לעכו"ם, נתפזרו לו מעות בפניה לא ישוח ויטלם מפני שנראה כמשתחוה לה אלא ישב ואח"כ יטול, ובהלכה ח' הביא פרצופות המקלחות מים בפני עכו"ם לא יניח פיו על פיהם וישתה מפני שנראה כמנשק לעכו"ם עכ"ל.

ונראה לי לפרש דמה שכתב רבינו אלא ישב וכו' כוונתו לזה דאמרינן בגמרא דאם אינו נראה כמשתחוה מותר וסרה בזה קושית הכ"מ שהקשה למה לא העתיק רבינו הדין שנאמר בגמרא דאם אינו נראה מותר, וכן כתב הכנה"ג. והנה רבינו לא העתיק הבבא

דמעין וכן גם הרי"ף לא העתיק וטעמם היינו כיון דתני פרצופות א"כ הוא הדין מעין דדין אחד להם, אולם בכל זה קשה לי למה לא העתיק רבינו הבבא דמעין, דאי ילפינן מקוץ ומעות ה"א דוקא התם דאין סכנה לכן אפילו בחדרי חדרים אסור, אבל במעין דאיכא סכנה ה"א דמותר בחדרי חדרים לכן הוה לרבינו למכתב מעין ולאשמעינן דוקא אם אינו נראה כמשתחוה אז אמרינן דמותר, אבל אם נראה כמשתחוה אפילו בחדרי חדרים אסור, וכן צ"ל בגמ' גם כן דכתב הרש"א וז"ל ובהכי ניחא נמי משום היתרא דאינו נראה איצטריך למיתני מעין ולא סגי לו בהא דתני פרצופות עכ"ל.

ובאמת לכאורה קשה על דבריו הלא היתרא דאינו נראה שמעינן מקוץ ומעות ואיסורא שמעינן מפרצופות ומעין למה לי אע"כ צריך לפרש כמו שכתבתי, וזה הוא כוונת הרש"א דמשום היתרא דאינו נראה צריך לאשמעינן מעין, היינו למידק מזה, הא אם נראה כמשתחוה אפילו בחדרי חדרים אסור, וע"כ צ"ל דרבינו סבירא ליה דהיכא די ש כנה מותר בחדרי חדרים לכן לא העתיק רבינו הבבא דמעין, ומאי דקאמר הש"ס אבל מעין דאיכא סכנה דאי לא שתי מית, היינו הכוונה דאפשר לבוא לידי סכנה, וכמו שכתב הר"ן, אבל בודאי סכנה מותר בחדרי חדרים.

אבל עדיין קשה דהוה לו לרבינו להביא הבבא דמעין לאשמעינן דאפילו היכא דאפשר לבא לידי סכנה גם כן אסור בחדרי חדרים וכמו דאשמעינן הש"ס וצ"ע: הלכה יא עיין בשתי הלכות אלו ועיין מה שכתב הכ"מ על זה באורך. ונראה מדברי הרמב"ם דצורת אדם דוקא בולטת אסור לעשות ולקיים אבל שוקעת מותר אפילו לעשות, ודמות שמשי מרום אפילו בשוקעת ואסור אף לקיים לדעת הראב"ד והר"ן בכוונת הרמב"ם, ושאר צורות כגון צורת בהמה חיה ועופות אפילו בולטות מותרים, ולענ"ד נראה לי לפרש בדעת הרמב"ם דדוקא לעשות אסור במשמשי מרום בשוקע, והראיה דכתב אסור לצור דמות חמה וכו' משמע, מזה דוקא לעשות אסור בין בולטת ובין שוקעת אבל להשהות מותר בשוקע אבל צורת אדם בולטת אסור אפילו להשהות ובשוקע מותר לקיים אבל לא לעשות והראיה מטבעת שהוזכר בש"ס, ועיין בר"ן שהקשה על הרמב"ם שכתב במשמשי מרום דאסור בין בולטת ובין שוקעת וגבי טבעת דמיירי בצורת אדם סבירא ליה לרבינו דוקא בולטת אסור אבל שוקע מותר, ובאמת לא קשה מידי דהלא הרמב"ם כתב אסור לצור א"כ מבואר להדיא דדוקא לצור היינו לעשות אסור במשמשי מרום.

אפילו בשוקע אבל לקיים אם אחרים עשו לו מותר אפילו במשמשי מרום בשוקע, אח"כ מצאתי בהגר"א שמתרץ כזה, אולם י"ל דגם קושית הר"ן נכונה דהר"ן הוכיח מדלא כתב הרמב"ם היתר בצורת חמה ולבנה היכא דאחרים עשו לו וכדמסיק הש"ס לתירוץ קמא דרבן גמליאל מיירי בשאחרים עשו לו א"כ מוכח מזה דהרמב"ם סבירא ליה אפילו היכא דאחרים עשו לו ג"כ אסור בצורת חמה ולבנה, ומה דכתב בלשונו אסור לצור הוא לאו דוקא לצור אלא אפילו כשאחרים עשו לו נמי אסור ורבינו סבירא ליה כהתירוץ בש"ס דלהתלמד שרי וא"כ יפה הקשה הר"ן על רבינו, אבל הגר"א סבירא ליה דרבינו סבירא ליה כהתירוץ בש"ס דרבן גמליאל מיירי בשאחרים עשו לו לכן לא הביא הרמב"ם הדין להתלמד שרי ולכן כתב הרמב"ם אסור לצור צורת חמה ולבנה וכו' בין בולטת ובין שוקעת, אבל אם אחרים עשו לו מותר לקיים, אבל בצורת אדם אם היתר

בולטת היינו בטבעת אסור לקיים ושוקע מותר ולפי זה א"כ לא קשה כלום קושית הר"ן על רבינו: והנה נראה לי לפענ"ד דבהרבה מקומות הולך רבינו הרמב"ם בשיטת הר"ף והר"ף העתיק התירוץ בש"ם דלהתלמד שרי א"כ ע"כ הרמב"ם נמי סבירא ליה כן דדוקא להתלמד שרי א"כ ע"כ סבירא ליה דאפילו אחרים עשו לו גם כן אסור במשמי מרום בין בולטת ובין שוקעת, ומאי דכתב רבינו אסור לצור הוא לאו דוקא אלא קמ"ל דלהתלמד שרי אפילו לצור בעצמו אבל אם לא עשה להתלמד אסור באמת אפילו בשאחרים עשו לו בין בולטת ובין שוקעת ולכן יפה הקשה הר"ן כנ"ל, ומה שכתבתי לעיל דמה שכתב רבינו לצור הוא לאו דוקא יש להביא ראיה לזה מהדין דצורת אדם דכתב רבינו בה"י אסור לעשות צורה בולטת ואח"כ כתב דאסור לצור צורת חמה ולבנה אפילו שוקעת ולענין צורת אדם כתב דאם היתה בולטת אפילו לקיים נמי אסור אם כן מוכח דמה שכתב בצורת אדם אסור לעשות הוא לאו דוקא דאפילו לקיים נמי אסור א"כ ה"נ מה שכתב לצור הוא לאו דוקא, ובאמת לא הבנתי תירוץ הגר"א על קושית הר"ן והראב"ד דהלא קושיתם על הרמב"ם הוא מפני מה כתב לענין צורת אדם דוקא בולטת אסור לעשות אבל שוקע מותר וכמו שכתב רבינו בה"י ואח"כ כתב דאסור לצור צורת חמה ולבנה אפילו שוקעת אם כן קשה למה התיר לעשות צורת אדם בשוקעת, א"כ לפי זה אפילו אם נימא דהפשט בדברי רבינו כמו שכתב הגר"א דכל לקיים מותר במשמי מרום בשוקעת מ"מ תקשי קושית הר"ן והראב"ד על הרמב"ם כנ"ל מדוע במשמי מרום ס"ל דאסור לעשות בשוקעת ובצורת אדם התיר לעשות בשוקעת, ולכן חולק הראב"ד בזה על רבינו ופסק דבצורת אדם אסור לעשות אפילו שוקעת, דאם נימא דקושית הראב"ד היא כמו שהבין הגר"א אם כן מאי תירץ הראב"ד בדבריו שכתב שם וז"ל וסוף דבר לעשותה ישראל בכל ענין אסור ואם עכו"ם עשה לו בולט אסור להניחה בידו ומותר שיחתום לו העכו"ם שוקע מותר לו להניחה וכו' ואחד צורת אדם וצורת שמי מרום דינם שוה, אולם לפי מה שבארתי קושיתם אתי שפיר תירוץ הראב"ד כמובן, ולענין שארי צורות סבירא ליה להרמב"ם דבין בולט ובין שוקע מותר אפילו לעשות ושמי מדור העליון כגון שרפים ואופנים וכו' בודאי אסור בין בולטת ובין שוקעת בין לעשות ובין לקיים זה הוא שיטת הרמב"ם, אבל דעת מהרמ"ח והרמב"ן דמשמי מדור העליון אף שוקעת אסור לעשות ואפילו כשאחרים עשו לו ג"כ אסור לקיים אפילו שוקעת והוא הדין בית תבנית היכל וכו' ופרצוף אדם אסור בין לעשותם ובין להשהותם ואפילו שוקעת נמי אסור ושמי מדור התחתון כגון חמה ולבנה וכו' לעשותם אסור בין שוקעת ובין בולטת ולקיים אם אחר עשה שוקעת מותר ובולט אסור ושאר צורות כגון לעשות ושוקע מותר בין לעשות ובין לקיים בחותמו בולט ומשום חשדא מיירי בשארי צורות בהמה חיה ועוף בולט אסור ובין לקיים ובין וכן דעת הר"ן, ומאי דאמרינן בגמרא התם היינו בהמה חיה ועוף והברייתא דטבעת מיירי בשארי צורות ושם יש חילוק בין בולטת לשוקעת, היינו דבשוקעת מותר הן לעשותן והן להשהותן ובולטת אסור בין לקיים ובין לעשות, אבל דעת הרא"ש והטור והתוס' דמשמי מדור העליון וכן צורת האדם לבדו אסור בין לעשות ובין לקיים ודוקא בולטת אסור אבל שוקעת מותר אפילו לעשות וצורת חמה ולבנה אסור בין בולטת ובין שוקעת ואפילו לקיים נמי אסור וכמו שכתבו התוס' ושאר צורות מותר בין לקיימן ובין לעשותן ואפילו

בולטת מותר, ובזה נתבארו כל השיטות, ובזה לחוד מחולק רבינו עם הרא"ש היינו במשמשי מדור העליון דלהרמב"ם אסור אפילו בשוקע ואפילו לקיים וכמו שכתב בהלכה י"א, והרא"ש סבירא ליה דדוקא בולטת אסור אבל בשוקע מותר וכן דעת הטור וק"ל: פרק ה הלכה י ואסור להשביע העכו"ם ביראתו אפילו להזכיר שם העכו"ם שלא דרך שבועה אסור שנאמר לא תזכירו עכו"ל.

המקור לזה הוא ממסכת סנהדרין דגרסינן שם אמר אבוהו דשמואל אסור לעשות שותפות עם העכו"ם שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עכו"ם והתורה אמרה לא ישמע על פיך, ובדיעבד אם כבר נתחייב לו שבועה יכול לקבלה, כן כתבו התוס' וכן כתב הטור באו"ח להדיא דבדיעבד אם נשתתף ונתחייב שבועה יכול לקבלה, אולם, צריכין אנו לדעת איך הוא דעת הרמב"ם אל נכון, מדכתב הכא ואסור להשביע העכו"ם ביראתו משמע מדבריו דאפילו עשה שותפות וכבר נתחייב לו העכו"ם שבועה ג"כ אסור לקבלה, אבל באמת בהלכה י"א אינו משמע כן וז"ל שם ואסור לגרום לאחרים שידרו ושיקיימו בשם העכו"ם, משמע דוקא לכתחלה אסור, א"כ מוכח מזה דמה שכתב רבינו בהלכה י' גם כן כוונתו דוקא לכתחלה אסור לעשות שותפות, והראיה מדלא כתב בלשונו ואסור לקבל שבועה מן העכו"ם ומוכן מזה דוקא לכתחלה אסור, אבל אם כבר נתחייב לו העכו"ם שבועה מותר לקבלה, וראיתי להרמב"ם בה' שותפין פרק ה' הלכה י' וז"ל ואסור להשתתף עם העכו"ם שמא יתנו לו שבועה לשבע ביראתו עכו"ל, וכתב הכ"מ אם עבר ונשתתף יש מתירין ויש אוסרים ומדכתב רבינו אסור להשתתף וכו' ולא כתב אסור לקבל שבועה מן העכו"ם משמע דבדיעבד מותר עכו"ל.

וראיתי להר"ן שכתב בע"ז בשם הרמב"ן וז"ל דהיכא דאין ישראל משביעו בכו"ם אלא העכו"ם הוא שנשבע מאליו ע"י שנתחייב לו שבועה לישראל מותר לקבלה יעו"ש ועיין בתשובות הרדב"ז שכתב דהיכא דאומר לו סתם השבע לי ואין אומר השבע לי בשם עבודה זרה פלונית מותר יעו"ש, ולפי מה שכתבתי בשם הר"ן יש לדייק כן בדברי רבינו הרמב"ם במה שכתב ואסור להשביע העכו"ם ביראתו ומוכן מזה הא היכא דנשבע העכו"ם מאליו מותר לקבלה כדעת הר"ן הנ"ל.

וכן דעת הרדב"ז הנ"ל יש להוכיח כן בדברי רבינו היינו מדכתב ואסור להשביע ביראתו משמע דוקא היכא שמזכיר יראתו היינו שם ע"ז פלונית אבל אם אומר לו השבע לי סתם מותר לקבל ממנו, ועוד נראה לי להביא ראיה לדין הנ"ל דהיכא דכבר נשתתף הישראל עם העכו"ם דמותר לקבל ממנו השבועה, דמדכתב רבינו דאסור להשתתף עם העכו"ם שמא יתחייב לו שבועה, ואם נימא דגם בדיעבד אסור לקבל ממנו השבועה הלא העכו"ם לא ישבע כלל כי למה ישבע אם אין אנו מקבלין אותה אלא ודאי צ"ל בדעת הרמב"ם דמותר לקבל השבועה בדיעבד ולי הצעיר המגיה נראה דאין זו ראיה דלפי דעת הר"ן היכא דהעכו"ם נשבע מאליו מותר לקבלה הימנו א"כ חיישינן דהעכו"ם יקפוץ וישבע מאליו ומי גרם לזה שישבע הוא תחלת השותפות לכן בעשותם השותפות חל על ישראל האיסור לא ישמע על פיך ואין הכרע כלל בדעת הרמב"ם, כן נראה לי וק"ל: פרק ז הלכה ה הלוקח גרוטאות מן העכו"ם ומצא בהן כו"ם אם נתן מעות ולא

משך יחזירם לעכו"ם וכן אם משך ולא נתן מעות אע"פ שמשכיכה קונה בעכו"ם כמקח טעות הוא, נתן מעות ומשך יוליכם לים המלח עכ"ל.

המקור לזה הוא ממסכת ע"ז (דף ע"א) הלוקח גרוטאות מן העכו"ם ומצא בהן כו"ם אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר ואם משנתן מעות משך יוליך הנאה לים המלח. ובאמת כברייטא זו מבואר רק היכא דמשך ולא נתן מעות דיחזיר לעכו"ם אולם היכא דנתן מעות ולא משך אינו מבואר להדיא.

אך רבינו דייק מזה מדאמרינן אם משנתן מעות משך אם כן מבואר דבעינן תרתי אבל במדא לחוד הדין דיחזירם לעכו"ם לכן יפה פסק רבינו נתן מעות ולא משך יחזיר. ועיין בתוס' ד"ה ואי סלקא דעתך דמבואר מהתוספות כמו שכתבתי והטעם דלא אמרינן דמחזי כזבין כו"ם דהכל יודעים שלא נקנו לו כיון שלא משך וכמו שכתב הש"ך סק"ב.

אחר זה מצאתי להגר"א דכתב גם כן דהדיוק של רבינו כמו שכתבתי. אך קשה לי לפי מאי דפסק רבינו לקמן בפרק ח' הלכה י' דלא כהרי"ף וסבירא ליה דבצורף ישראל בטיל.

ועיין רש"י (דף נ"ג) דכתב דסתם לוקחי מתכות צורפים הם ורבינו גם כן סבירא ליה כפירוש רש"י, וכן כתב הלח"מ, אם כן קשה למה סבירא ליה לרבינו דיוליכם לים המלח. אך באמת עיין בגמרא דהטעם דהאי עכו"ם אדעתא דכו"ם לא זבן דלא ידע שיש שם כו"ם לכן לא בטיל וק"ל: הלכה ו צורות שעשאום עכו"ם לנוי מותרין בהנאה וצורות שעשאום לכו"ם אסורין, כיצד כל הצורות הנמצאים בכפרים אסורים בהנאה מפני שחזקתן דלכו"ם עשוין והנמצאות במדינהאם היו עומדין על פתח המדינה והיה ביד הצורה צורת מקל וכו' חזקתו שהוא לכו"ם ואסור בהנאה ואם לאו הרי הוא בחזקת לנוי ומותר עכ"ל.

ובכדי לברר דין זה ברור מש"ס אני מוכרח להביא כל הסוגיא, איתא במסכת ע"ז (דף ח' ע"ב) אמר ר"י אמר שמואל באנדרטי שנינו אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י ובעומדין עפ"ה שנינו ועיין ברש"י ד"ה אנדרטי וד"ה ובעומדין. ונראה שמפרש דהכל קאי אליבא דר"מ ועל זה אמר שמואל באנדרטי שנינו, ור"ל בזה אר"מ דאסור דאגב חביבותיה פלחי ליה, וע"ז ארבב"ח אר"י ובעומדין על פתח המדינה שנינו, ר"ל דר"י לא פליג על שמואל רק בא להוסיף עליו וסבירא ליה דאין הדבר תלוי באנדרטי לחוד אלא בעינן נמי שיהא עומד על פתח המדינה, ולא גזר ר' מאיר אלא בדאיכא תרתי היינו אנדרטי ועומדין על פתח המדינה.

וכן משמע הגירסא בגמרא ובעומדין עם ואו וכן מוכח מדגרסינן ארבב"ח אר"י ואם בא לחלוק עליו וסבירא ליה דאין הדבר תלוי כלל באנדרטי רק בעומדין על פתח המדינה ובזה סגי למיסר אף דאין בידו מקל ולא צורת אנדרטי, לפי זה היה להש"ס לכתוב בלשון זה "רבה בר בר חנה אמר" להוכיח דפליג על מ"ד הקודם ומדכתב בלשון זה "ארבב"ח" משמע דאינו בא לחלוק רק להוסיף בא, ולפי זה לא מיירי ר"י א"ש ורבב"ח רק אליבא דר"מ, אבל רבנן סבירי להו דבין אנדרטי ובין שארי צורות בין עומדין על

פתת המדינה ובין אין עומדין רק אין תלוי אם יש בידו מקל אז לעולם אסור ובשאינן בידו מקל אז לעולם מותר, כן הוא לפירוש רש"י.

אבל עיין ברי"ף וברא"ש דכתבו הגירסא ובעומדין, ובכל זה אי אפשר לפרש בדברי הרי"ף והרא"ש דר"י פליג על שמואל דא"כ למה להם להעתיק את דברי שמואל כיון דאין הלכה כמותו כדרכם בכל מקום היכא דאינו פוסק כאותו מאן דאמר אינו מביא המימרא שלו, אצ"ל דגם הרי"ף מודה דרבב"ח מוסיף על דברי שמואל ואינו חולק עליו, והרי"ף סבירא ליה כמ"ש הר"ן דר"י אמר שמואל וכן רבב"ח קאי בין לר' מאיר ובין לרבנן דאז אסור לר' מאיר וכן לרבנן דוקא באנדרטי אסור, וע"ז בא ר"י להוסיף ואמר דרבנן לא מיירי אלא היכא דאיכא תרתיה היינו אנדרטי ועומד על פתח המדינה אז אסור לרבנן, וכן הוא שיטת הר"ן והרא"ש, והשתא אתי שפיר דהביאו מימרא דשמואל כיון דהלכה כמותו ג"כ, א"כ לפי זה יהיה שיטת הרי"ף והרא"ש כשיטת רש"י ז"ל, היינו דרבב"ח לא פליג על שמואל רק בא להוסיף, ורק בזה הם מחולקים, היינו דלרש"י סבירי להו לרבנן דהכל תליא אם יש בידו מקל ואם אין בידו מקל אז לעולם מותר, אבל לשיטת הרי"ף והרא"ש קאי הכל בין לר' מאיר ובין לרבנן, וא"כ רבנן סבירי להו אליבא דר"י אם יש תרתיה היינו אנדרטי ועומד על פתח המדינה אז אסור אם יש בידו מקל, אבל באחיזת מקל לבדו בלא הני תרתיה מותר, אבל לשיטת רש"י דמפרש דאזלי רבב"ח ור"י אליבא דר' מאיר משמע אבל לרבנן כיון דאוחז מקל בידו כבר אסור, ומדברי הרמב"ם נראה דלא סבירא ליה כרש"י ז"ל מדכתב אם היה עומד על פתח המדינה ויש בידו מקל א"כ אזיל אליבא דרבנן דלר"מ לא מצרכינן שום אחיזת מקל, ולרבנן לא מצרכינן שיהא עומד על פתח המדינה לשיטת רש"י, אם כן מוכח מדבריו דגם רבינו סבירא ליה דרבב"ח ור"י אזלי בין לר"מ ובין לרבנן ופסק הרמב"ם כרבנן אליבא דר"י וכדעת הרי"ף והרא"ש, ורק בזה הם מחולקים היינו דלהרי"ף דוקא בדאיכא תרתיה אנדרטי ועומד על פתח המדינה אז אסור אם יש בידו מקל, אבל הרמב"ם לא הזכיר אנדרטי כלל בדבריו, ובאמת צ"ל דגירסת הרמב"ם היה בגמרא רבב"ח אמר וכן לא גריס ובעומדין עם וא"ו, וכן כתב הר"ן דהרמב"ם סבירא ליה דר"י פליג אדשמואל יעו"ש, וכן הגיה הגר"א על הגמרא לדעת הרמב"ם.

ובאמת קשה מדוע לא פסק הרמב"ם כהרי"ף וכן הקשה המל"מ, אך באמת לולא דברי הגר"א היה נראה לי לומר דהפשט הכי בגמרא לגירסת הרי"ף והרא"ש אר"י אמרשמואל באנדרטי ש"מ שנינו ור"ל דמה שאמרו רבנן בשיש בידו מקל אסור ל"ת דוקא בשארי צורות אבל באנדרטי ר"ל צורת אדם אפילו בלא מקל גם כן אסור, קמ"ל דאינו כן אלא אפילו באנדרטי ג"כ צריך מקל לרבנן, ועל כרחך צ"ל כן דא"א לפרש דוקא אנדרטי הלא במשנה אמרו כל הצלמים, א"כ משמע כל הצורות א"כ היאך אמר דוקא אנדרטי, ורבב"ח בא להוסיף דבין בשארי צורות ובין באנדרטי אפילו אוחז בידו מקל לרבנן גם כן אינו אסור אם לא דעומד על פתח המדינה, אם כן לפי זה לא פליג ר"י אדשמואל, ולפי זה נוכל לומר דגירסת הרמב"ם היתה כמו להרי"ף, וזה כוונת הרמב"ם שלא העתיק אנדרטי מפני שכתב בריש דבריו צורות שעשאום עכו"ם לנוי מותרין, רצונו לומר בכרכים כמ"ש בגמרא אם כן נכלל בזה אפילו צורת אדם, ולכן כתב אחר כך ואם היה עומד על פתח המדינה והיה בידו מקל וכו' אסור בהנאה, היינו כרבנן אליבא

דר"י דדוקא עומד על פתח המדינה אז אסור אם יש בידו מקל אפילו אינו אנדרטי, ואפילו אנדרטי אינו נאסר אלא אם יש בידו מקל ועומד על פתח המדינה, ולפי זה לא קשה מדוע שינה הרמב"ם משיטת הרי"ף, ועיין בטור דכתב כל הכו"ם הנמצאים בכפרים אסורין וכו', והנמצאים בכרכים מותרים דודאי לנוי נעשו א"כ עומדים על פתח המדינה ובידו מקל או צפור וכו', ואח"כ כתב המוצא כלים ועליהם צורת חמה וכו' הכלים מכובדים אסורים שודאי לשם כו"ם נעשו ואם היו מבוזים מותרין, וכל זה בסתם אבל בידוע שאין נעבדין אפילו המכובדים נמי מותרים, ואח"כ כתב וצורת שאר כל המזלות אפילו צורת אדם המוצא אותם מותרות אם לא שיש הוכחה שנעשו לשם כו"ם כגון צורת אדם עומד על פתח המדינה ובידו מקל וכו', וברישא לא הזכיר אנדרטי כמו הרמב"ם וכתב ע"ז המל"מ למה שינה הטור משיטת הרא"ש דהביא בפרקיו המימרא דאנדרטי א"כ מסתמא סבירא ליה דהלכתא היא, ומדלא הזכיר הטור אנדרטי ש"מ דסבירא ליה דר"י פליג אדשמואל וסבירא ליה דאנדרטי אינו מעלה ומוריד כלל כדעת הרמב"ם, א"כ זה נגד אביו הרא"ש ז"ל, אבל לפי מה שכתבתי לבאר בדעת הרא"ש לא קשה מידי כיון דהרא"ש גם כן סבירא ליה דלאו דוקא אנדרטי אלא הוא הדין בשארי צורות בעומדין על פתח המדינה אסור, ומה דכתב הרא"ש אנדרטי אתי לאשמעינן דאפילו אנדרטי מכל מקום צריך מקל ועומד על פתח המדינה כנזכר לעיל, וזה כוונת הטור ג"כ דמקודם כתב סתם א"כ עומדין על פתח המדינה ובידם מקל, א"כ נכלל בזה כל הצורות, ומה דכתב אח"כ צורת אדם הוא לאו דוקא אלא הוא הדין כל שארי צורות, ומה דכתב צורת אדם הוא לאשמעינן דאפילו בזה צריך עומד על פתח המדינה ומקל כנזכר לעיל.

ובאמת לא הבנתי דברי מרן הב"י על הטור שכתב דכוונת הטור במ"ש כגון צורת אדם עומד על פתח המדינה דוקא צורת אדם, ומתניתין דכל הצלמים דוקא בצורת אדם היא וכתב הב"י ואיני יודע מנין לו. אבל באמת נראה בכוונת הטור כמ"ש דל"ד צורת אדם כנ"ל ובפרט להגירסא שלפנינו בטור דלא גרסינן צורת אדם בודאי הפשט כן.

אח"כ מצאתי בש"ך סק"ג דכתב גם כן בכוונת הטור כמו שכתבתי, ובאמת דברי הרא"ש אפשר ליישב כמו שכתבתי אולם עיין בפסקי הרא"ש ז"ל שם הצלמים של כרכים ושל כפרים ועומדין על פתח המדינה כגון אותן שהן בדמות של אנשים ובידם מקל או צפור וכו'. אם כן נראה מדבריו דוקא צורת אדם עומד על פתח המדינה ובידו מקל אז אסור, וזה גם כן מהטור כידוע.

אך באמת אפשר לומר דהטור חזר בו ממה שכתב בפסקי הרא"ש, ועיין בשה"ג דהקשה אמאי דסיים הטור וכתב ובשל כפרים וכו' אי קאי אצורת אדם ולא על הכלים אם כן קשה מאי קמ"ל הלא כבר כתב הטור בריש הסימן דבשל כפרים צורות של כו"ם בכל ענין אסור, ואי דקאי על כלים מנא ליה להטור כזה, הלא בכלים אפילו בכפרים נמי תלינן באם עשוין לנוי או לא.

אך באמת י"ל דלכאורה קשה על הטורלמה כתב כגון צורת אדם עומד על פתח המדינה ובידו מקל הלא כתב בריש דבריו גם כן דאסור כנ"ל. אלא י"ל דאגב דכתב הטור אפילו צורת אדם המוצא אותם מותרות, לכן כתב אתר כך אם לא כגון צורת אדם עומד על

פתת המדינה ובידו מקל וסיים הטור ובשל כפרים ר"ל אפילו אינו עומד על פתח המדינה, אם כן זה קאי ארישא אצורות של כו"ם הנמצאים, אבל לא קאי על כלים וק"ל. ועיין בסוף ההלכה היה ביד הצורה צורת מקל וכו'. ובש"ס איתא בזה פלוגתא דרשב"ג וחכמים ופסק רבינו כחכמים לגבי רשב"ג.

ועיין בלח"מ שהקשה הלא כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו וכמו שפסק רבינו בעצמו בצורת דרקון כרשב"ג לגבי חכמים, אבל באמת לפענ"ד לא קשה מידי דהרי"ף וכן הרא"ש כתבו בפרק גט פשוט וזה לשונו דהדין כללא לא נאמר אלא היכא דאיכא טעמא אז אמרינן דהלכה כרשב"ג וכיון דבדין זה ליכא טעם לפסוק כרשב"ג לכן פסק שרבינו כחכמים לגבי יחיד.

ומה שכתב רבינו היה בידו סייף וכו' זה הוא כמבואר בש"ס, וכן איתא בתוספתא פ"ו יעו"ש, אבל הרי"ף והרא"ש השמיטו זה, ועיין הטעם בב"י לפי שאינם מצוים בזה"ז לכן השמיטו, אבל המחבר העתיק סייף כהרמב"ם: הלכה יא האשרה וכו' ומותר לישב בצל השריגים והעלים שלה עכ"ל, ור"ל דזה מיקרי צל צלה לכן מתיר, ועיין בלח"מ דכתב על זה וז"ל דלא פסק אלא כלישנא קמא דבגמרא ולא כבתרא, ולפי הנראה לשון זה קשה מאד הלא בש"ס מבואר להדיא דהלישנא קמא מחמיר יותר מלישנא בתרא.

ולפענ"ד נראה דצריך לומר דטעות נפל בדפוס, וכן צריך לכתוב נראה דלא פסק אלא כלישנא בתרא ולא כלישנא קמא. ועיין בר"ן שהקשה הלא בש"ס משמע דאסור, דאפילו בלישנא בתרא מסקינן לה הוא הדין דאפילו בצל צלה לא ישב והא קמ"ל דבצל קומתה אם ישב טהור, ותירץ דהרמב"ם גריס בגמרא כהרי"ף דגריס לישנא בתרא מכלל דבצל צלה שרי ותו לא, ועיין בביאורי הגר"א יעו"ש.

ועוד כתב רבינו ואם אין שם דרך אחרת עובר תחתיה כשהוא רץ עכ"ל. ובאמת מהגמרא (ודף מ"ח ע"ב) מוכח דדוקא ר"ש דהיה אדם חשוב היה צריך לרוץ אבל שארי אנשים אינם צריכים לרוץ.

ומצאתי בהר"ן שהקשה כזה, ועיין בהגר"א בסימן קמ"ב סעיף ט' ליו"ד שכתב דהרמב"ם לא גריס בגמרא היכי דמי אי דאיכא וכו' אדם חשוב וכו' לכן לא יבדיל רבינו בין אדם חשוב להדיוט, אך הטור גריס בגמרא כמו שלפנינו לכן כתב דדוקא אדם חשוב צריך לרוץ. אולם על המחבר קשה הלא לפניו היה הגירסא בגמרא כמו שלפנינו וכמו שהעתיק הב"י בעצמו בכ"מ על הרמב"ם, אם כן למה לא חילק בין אדם חשוב להדיוט.

אך יש לומר כמו שכתב הכ"מ לתרץ דברי הר"ן הנ"ל שהקשה על רבינו כנ"ל היינו דכיון דאין בזה טורח ראו הרי"ף והרמב"ם לעשות כל אדם כאדם חשוב, ומה שכתב הכ"מ וכן נראה דעת הרי"ף והרא"ש זאת ט"ס דברא"ש הלא כתוב בהדיא דדוקא אדם חשוב צריך לרוץ. ותמיה לי על הגר"א שלא הביא התירוץ של הכ"מ על רבינו, ועיין בלח"מ דמתרץ דברי רבינו באופן אחר יעו"ש ולא ידעתי איך יתרץ דברי הב"י בתירוץ זה, דהלא הב"י מחלק לגזלת לשאינה גוזלת, ועוד לא הבנתי מה שכתב דכיון דהרמב"ם מייירי אפילו באין גזולה מכל מקום אם אין דרך אחרת מותר, לכן לא העתיק דדוקא באדם חשוב בעינן רץ.

ולא אדע איך יתרץ בזה על הרי"ף דהעתיק המשנה דהיה גוזלת את הרבים, וכן העתיק הגמ' ול"פ הא דאיכא וכו' והא דליכא וכו'. א"כ מוכח מזה דדוקא בגוזלת אז מותר היכא דליכא דרכא אחרינא א"כ קושיית הר"ן בדוכתא קאי, ואפשר יש ליישב דעל הרי"ף לא קשה מידי דהרי"ף מפרש בהמשנה היתה גוזלת וכו' היינו דהדרך תחתיה, וזה בכלל ליכא דרכא אחרינא וכמ"ש הגר"א על הרמב"ם ושפיר עולה התירוץ של הלח"מ אף לדברי הרי"ף וק"ל: הלכה יב אפרוחים שקננו וכו' ונראה לי דהרמב"ם גריס במסכת מעילה (דף יד) כזההאיתביה ר"ל לר"י וכו' מאי לאו דאתבר מגופה.

לא דאייתי עצים מעלמא, דיקא נמי וכו' מידי איריא וכו' כגירסת רש"י שם אלא דאח"כ גריס ה"נ מסתברא לשקולי מישקיל אר"א אמר ר"י לעולם דאייתי מעלמא ומאי יתיז יתיז באפרוחים וכו' כגירסת התוס' (דף מב ע"ב) ד"ה ור"א ולא רצה ר"א בשם ר"י התירוץ דאתבר מגופה מחמת דסבירא ליה דיש מעילה בגידולין לכן מפרש דיתיז קאי אאפרוחין ואייתי מעלמא.

ור"א לא אתי לשנויי הקושיא הראשונה דזה כבר שני מקודם דאייתי מעלמא וגבי אשרה מותר ובהקדש לא נהנין מדרבנן דלמא אתי להניח מעצי האילן דהקדש גופא וכמו שפירש רש"י בע"ז, ורק בא לתרץ דמשום הכי יתיז בקנה ולא בידו ממש משום דקאי אאפרוחים לכן אסור בידו משום דגזרינן שמא יעלה על האילן ויטלן מחמת דבידו לפעמים נשמטין, וכמו שכתבו התוספות, ואתי שפיר בזה שפסק רבינו גבי הקדש לא נהנין אפילו בקן דעלמא וכן גבי עצי אילן דהקדש אסור אפילו בגידולין מחמת דיש מעילה בגידולין וכמו שפסק הרמב"ם בהלכות מעילה פרק ה' ה"ו וכן באשרה פסק דהקן מותר מפני שהעוף מביא עצים ממקום אחר וכו' וכו"א בשם ר"י, וזה הוא כפירוש התוס' בע"ז (דף מ"ז ע"ב) ד"ה ור"א דכתבו וז"ל ומיהו במעילה גרסינן וכו' והתוס' במעילה ד"ה באשרה מחולקים עם רבינו, ועיין בלח"מ דכתב ג"כ דרבינו פסק כר"א דמעילה, ועוד כתב דרבינו מפרש דלא כהתוס', ובאמת, נעלם ממנו דברי התוס' ד"ה ור"א כמ"ש לעיל, וק"ל: הלכה יג נטל ממנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור יוצן ואח"כ יסיק בעצים אחרים של היתר ויאפה בו, אפה בו את הפת ולא ציננו מקודם הפת אסורה בהנאה, נתערבה באחרות יוליך דמי אותה הפת לים המלח כדי שלא יהנה בה ושאר הככרות מותרין עכ"ל, ויש בזה ג' שיטות שיטת התוס' הרי"ף הרמב"ן והרא"ש וכולם סבירא להו דדוקא בנתערבה מתירין כר"א דסבירא ליה דיוליך הנאה לים המלח, אבל בלא ערוב לא מהני תקנה זו ואסור, ורק בזה לחוד פליג הרא"ש דסבירא ליה דלא צריך להוליך דמי הפת כולו ובהולכת דמי העצים לחוד סגי, ונוכל לומר דגם הרי"ף מודה לזה והראיה מדלא הזכיר בדבריו שיוליך דמו הפת ורק סתם כתב שיוליך דמי הנאה, ואפשר לומר דכונתו על הנאת העצים.

ורש"י ז"ל סבירא ליה דאפילו היכא דלא נתערבה גם כן מהני תקנת ר"א, ומדברי רבינו הרמב"ם מוכח דסובר כשיטת הרי"ף לכן בלא נתערבה סבירא ליה דאסור ומדהזכיר בדבריו דיוליך דמי הפת נראה דסבירא ליה דהולכת העצים לחוד לא סגי להתיר, גם מוכח מזה איך הוא שיטת הרי"ף דעל פי רוב הולך הרמב"ם בשיטת הרי"ף והגם דלא

הזכיר הרי"ף שיוליך דמי הפת בכ"ז כוונתו רצויה דדוקא בהולכת הפת מותר ולא סגי בהולכת העצים.

וכהוכחת התוס' במסכת ע"ז (דף מ"א ע"א) ד"ה יוליך. ונראה מדברי רבינו שהיה לפניו הגירסא בגמרא נתערבה באחרות כגירסת התוס' וכמו שכתב רבינו בהלכה י' וז"ל ספק עכו"ם אסור ספק ספיקה מותר, וכן גירסת התוס' במסכת זבחים (דף ע"א) ועיין בש"ך סק"י ובט"ז סק"ח יעו"ש, ועיין בכ"מ שכתב איך היא דעת רבינו בזה וזה גורם ודבריו מבוארים בר"ן, ועיין בש"ך שהשיג על דברי הכ"מ וק"ל: הלכה טז וכן אבני מרקוליס אבן הנראית שהיא עמו אסור בהנאה עכ"ל, המקור מזה הוא במסכת ע"ז (דף נ') ופסק רבינו כחכמים דאמרי את שהוא נראה עמו אסור ואת שאינו נראה עמו מותר, ועיין בגמרא דפרכינן וסבר ר"י שתי מותרות והתניא ר"י אומר שתיים בתפיסה אסורות ג' אפילו מרוחקות אמר רבא לא קשיא כאן בתפיסה אחת כאן בשתי תפיסות והיכי דמי שתי תפיסות כגון דאיכא גובהה ביני וביני ע"כ, ועי"ש בפירוש רש"י ז"ל דסבירא ליה דכי בעו רבנן שיהיו מקורבות היינו דוקא בדאיכא גובהה היינו תל מפסיק בינם למרקוליס, אבל היכא דליכא תל אפילו מונחים בסוף ד' אמות שלמרקוליס חיישינן דלמא ממנה נפל ואסורות, אבל התוס' כתבו דהעיקר תלוי אם נראית עמו או לא והיכא דאין נראית אפילו ליכא תל דמפסיק גם כן מותר, ועוד נראה דלרבנן אפילו אחד נמי אסור, ומאי דקאמרי רבנן שנראות עמה אסורות היינו בין שתיים ובין ג' ובין אחד, ומדברי רבינו נראה דסבירא ליה כדעת התוס' לכן סתם דבריו ולא חילק אם יש תל מפסיק לבין המרקוליס או לא וכן סבירא ליה לרבינו דאפילו אבן אחת נמי אסור, לכן כתב רבינו בלשון יחיד אבן וכו' וק"ל: הלכה יח מרחץ שיש בה כו"ם מותר לרחוץ בה וכו' מפני שהיא נעשית לשם נוי ולא לעבדה שנאמר על ההרים בזמן שנוהגין בה וכו' ולא בזמן שמבזין אותה כגון זו שהיא עומדת על הביב והכל משתינים בפניה, ואם היתה דרך עבודתה בכך אסור לכנוס בו ע"כ.

עיינן בע"ז (דף מ"ד ע"ב) דאיתא ג' טעמים על ההיתר, א' אני לא באתי בגבולה וכו', ב' אין אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרדוטי וכו' ג' אם נותנים לך ממון הרבה וכו', ונראה מה שכתב רבינו מרחץ שיש בה כו"ם וכו' מחולק הוא בזה עם רש"י הר"ן והטור שמפרשים דהכו"ם עומדת בחצרה לא בהמרחץ, וכן הביא רבינו רק ב' טעמים והטעם שהוזכר במשנה אני לא באתי בגבולה וכו' לא הזכיר, ועוד שאלו ב' טעמים עירב ועשה מהם טעם אחד, ועיין בלח"מ דכתב וז"ל ונראה שהוא מפרש שמה שאמרו במשנה ד"א אם נותנים לך ממון וכו' הוא ג"כ להביא ראיה שהיא נעשית רק לנוי עכ"ל, אבל עיין בהגר"א שכתב דגירסת רבינו בהמשנה ד"א על בבא ב' ולא על בבא ג', היינו ד"א א"א נעשה מרחץ נוי וכו' למרחץ שאם נותנים לך ממון, אם כן זה טעם על מ"ש שהוא לנוי ולא לעבדה, וכן גריס רבינו בהמשנה אמר לו אני לא באתי בגבולה ד"א אין אומרים וכו' שאם נותנים לך ממון וכו' ולא גריס בבבא ג' ד"א, לכן מתורץ בזה קושית הלח"מ שהקשה למה עירב רבינו הטעמים ועשה מהן אחד, אולם הקושיא שהקשה למה לא הביא רבינו הטעם דאני לא באתי בגבולה במקומה עומדת, ונלענ"ד לתרץ קושיא זו דכפ"ז הי"א כתב הרמב"ם וז"ל ואם אין שם דרך אחרת עובר תחתיה כשהוא רץ ע"כ.

והמקור הוא מגמרא דמ"ח דאמרין שם היתה גוזלת את הרבים ועבר תחתיה טהור ואמרין איבעיא להו עבר או עובר ריב"א משמיה דחזקיה אומר עובר ור"י אומר עבר ול"פ הא דאיכא דרכא אחרינא והא דליכא דרכא אחרינא, ורבינו מפרש דמה שאמרו היתה גוזלת הכוונה דליכא דרכא אחרינא, לכן כתב להלכה ואם אין דרך אחרת מותר ולא פירש דוקא בגוזלת, דהרמב"ם סבירא ליה דכל ההיתר תלוי בדליכא דרך אחרת ואפילו אינה גוזלת גם כן מותר, אבל הראב"ד מפרש דמה דנקיט המשנה היתה גוזלת היינו שקדם הדרך ואח"כ בנה העכו"ם וע"ז מסיק הש"ס דליכא דרכא אחרינא, לכן סבירא ליה דאפילו ליכא דרך אחרת מ"מ אסור באינה גוזלת את הרבים.

לכן לפי זה לא העתיק הרמב"ם הטעם שנאמר במשנה דאני לא באתי בגבולה כי אליכא דטעם זה צריך ע"כ להיות שאין ד"א קצרה כמותה, אבל אם יש דרך אחרת קצרה כמותה אסור לטעם זה. לכן כתב רבינו הטעם מפני שהיא נעשית לנוי ולא לעבדה.

לכן אפילו יש לו דרך אחרת כמותה ואפילו לא היתה גזולה ג"כ מותר, וק"ל: הלכה יט סכין של עכו"ם ששחט בה הרי זה מותר מפני שהוא מקלקל עכ"ל, ועיין בכ"מ דכתב אע"ג דאמרין בגמרא הלשון מותר מ"מ מפרש רבינו במותר לא לכתחילה אלא דיעבד ע"כ, ולענ"ד נראה דלא צריכים אנו לדוחק זה, ויש לישב בזה דבגמרא פריך ותיפוק ליה משום שמנונית ומתרץ כגון שלבנה באור, אם כן לפי זה נוכל לומר דהרמב"ם מיירידלא ליבן באור, לכן אסור לכתחלה לתתוך משום געולי עכו"ם, ועיין בש"ך סימן קמ"ב סעיף ב' ס"ק י' יעו"ש [ולוי הצעיר המגיה ***(חתן המחבר זצ"ל).

*(** נראה ליישב דטעמו של הרמב"ם דאוסר לכתחלה הוא מטעם דרוצה בקיומו של משמשי עבודת גלולים ועיין בת"ת דמפרש דבזה פליגי ר"נ ורבא בש"ס חולין ומאן דמתיר לכתחילה סברתו כסברת הפ"י דמגביה על מנת לבטל כשימצא גוי שיבטל לא מיקרי רוצה בקיומו וגם הכא איירי בכהאי גוונא ועיין חת"ס על מס' ע"ז, ובהך דרוצה בקיומו יש שיטה דאינו אסור אלא אם מרויח בהקיום אבל היכא דאינו מרויח כלום מותר, לכן בהך דסכין דמקלקל הבהמה ונמצא עוד מפסיד מותר גם לכתחלה, ויש חולקין בזה ולפי מה שכתבתי גם הרמב"ם יחלוק על השיטה הנ"ל]: פרק ח הלכה א כל שאין בו תפיסת יד אדם ולא עשהו אדם אע"פ שנעבד הרי זה מותר בהנאה ע"כ.

והנה רבינו חושב גם אילן הנטוע לפירות בכלל דברים המותרים ולכאורה קשה הלא רבינו כתב בה"ד דתלוש ולבסוף חברו מיקרי לענין עבודת גלולים תלוש, ויש לחלק דשאני אילן מבית ועיין בתוספות ע"ז (דמ"ה ע"ב) ד"ה והכא. ועל הטעם שכתב הרמב"ם דכולם מותרים מדאין בהם תפיסת ידי אדם עיין בלח"מ שהקשה על זה טובא ועיין בהגהות יד אברהם ליו"ד סימן קמ"ד יעו"ש: הלכה ב מים שעקרן הגל והשתחוה להן לא אסרן וכו' שהרי אין בהם תפיסת יד אדם עכ"ל.

עיין בלח"מ דהקשה על רבינו שנותן טעם לההיתר מפני שאין בהם תפיסת יד אדם ומהגמ' מוכת להדיא דמים של רבים אפילו עשה בהם מעשה גם כן מותר, והיד אברהם ליו"ד מתרץ בזה בארוכה דבעל המימרא דמים של רבים הוא ר"י ור"י לשיטתו דסובר אין אדם אסור דבר שאינו שלו אפילו עשה מעשה אם לא דעשה שינוי הגוף בהדבר אז אסור, וכדמוכח מדר"י אומר בשם ריב"ב המפקיד יינו אצל עכו"ם אסור בשתיה ומותר

בהנאה ומוכת מזה דסובר דאפילו עכו"ם אינו אוסר אלא היכא דעשה שינוי הגוף אבל אנן דקיי"ל כת"ק דדין שנסכו העכו"ם אפילו בהנאה אסור לכן קיי"ל לאסור במים של רבים כשעבדן עובד כוכבים ותלשן בידים עכ"ל, ובמים של רבים היכא דטפחינהו אסור, ותמה אני על דבריו דהאיך כתב דר"י סבירא ליה כריב"ב ולא כת"ק הלא בחולין (דף מ"א ע"א) בעי הש"ס לאוקמי פלוגתייהו דר"י ודר"ה דסבירא להו דאם עשה מעשה אסרה בזה דאדם אוסר דשא"ש ור"נ ור"י ור"ע סבירא להו דאין אדם אוסר דשא"ש אפילו על ידי מעשה ועל זה אמרינן שם לימא כתנאי ומסיק הש"ס דמילתייהו דר"נ ור"ע ור"י אתי אפילו כת"ק דדוקא עכו"ם אוסר דשא"ש אבל ישראל אינו אוסר יעו"ש, ולפי דבריו קשה הלא היה להש"ס למימר דר"ה ור"י אתי אפילו כריב"ב כיון דר"י סבירא ליה דעכו"ם אינו אוסר דשא"ש בנגיעה בעלמא אם לא שיעשה שינוי הגוף וכנ"ל, אע"כ צ"ל דר"י סובר דעכו"ם אוסר היין בניסוך ופליג על ריב"ב, ומה דהביא הי"א ראייה לדבריו מהמפקיד יינו וכו' י"ל דאפילו אם נימא דר"י אית ליה דריב"ב בהמפקיד יינו וכו' אפילו הכי יכול לסבור דאדם אוסר דשא"ש וכמו שכתב הלח"מ בפ"א מהמ"א ה"ח דמטעם זה מותר בהנאה בהמפקיד יין יען שס"ס יש בזה אבל לגבי שתיה אין רק ספק אחד יעו"ש היטב לכן לפי זה אזלא ראיית הי"א דשאני התם שס"ס יש בזה לכן סובר ר"י כריב"ב דמותר בהנאה, אולם היכא דידעינן בבירור שהעכו"ם נסך אוסר אפילו בשתיה דאדם אוסר דשא"ש וכיון דדחינן התירוץ של הי"א ישאר קושית הלח"מ על רבינו דכיון דחזינן דר"י סבירא ליה אפילו כת"ק דסבירא ליה דאסור בהנאה ומ"מ אמר במעינות של רבים דמותר אפילו טפחינהו בידים אם כן קשה למה כתב רבינו הטעם דאין בהם תפיסת ידי אדם וכנ"ל.

ובאמת על ר"י לא קשה מחמת דסבירא ליה דדוקא היכא דעשה בה מעשה אסרה כגון ששחט הבהמה אבל במעינות של רבים אפילו היכא דטפחינהו בידו לא מיקרי מעשה כלל, לכן סבירא ליה לר"י דמותר, ומאי דסבירא ליה לר"י כת"ק שאני יין נסך דחמירא ומאי דכתב הי"א דאי משום חומרא דדין נסך היה די לאסור בשתיה ולא בהנאה לא נראה כן מהגמרא ודף נ"ו ע"א) דאמרינן אלא מתניתין דקתני כו' ומתריך הש"ס לא שאני יין נסך דחמירא לכן אמרו דמשירד לבור ונגע העכו"ם אסור בהנאה אם כן חזינן דמשום חומרא דדין נסך אסרינן אף בהנאה וכן מה דהביא הי"א ראייה מפרק ב' הלכות שחיטה דסבירא ליה לרבינו דעכו"ם אוסר דשא"ש מיירי התם דעשה בה מעשה אבל הכא לא מיקרי מעשה כלל, לכן הנראה לי דבאמת סבירא ליה לרבינו במעינות של רבים אפילו איכא תפיסת ידי אדם מכל מקום מותר, והטעם שכתב רבינו קאי על ההרים וכו' ורבינו לשון הגמרא נקיט לפי שאין בו תפיסת יד אדם, ובאבני הר שנדלדלו דמתיר רבינו עיין בכ"מ שכתב דלא נעקרו לגמרי ויש לומר דדייק הכ"מ מלשון שנדלדלו שמוזכר בש"ס דלשון זה משמע דמחובר קצת ולא נתפרקו לגמרי כמו אבר מדולדל וכן כתב הר"ח, אבל באמת יש לומר בדעת רבינו אפילו נעקרו לגמרי מכל מקום מותר כיון דאין בו תפיסת ידי אדם וכן כתב הט"ז, ובאמת כן מוכח מהירושלמי דיש שם מחלוקת בהשתחוה לביצה דלחזקיה שרי ולר"י אסור, ובש"ס מדמי דין זה דאבני הר שנדלדלו בפלוגתא דר"י וחזקיה אם כן משמע דלחזקיה שרי אפילו בנעקרו לגמרי כמו בביצה

וכן מוכת לשון הש"ס (דף משו ע"א) דקאמר מה להר שכן מחובר אם כן מיירי הכא שאינם מחוברים כלל וכמ"ש הט"ז.

ומ"ש רבינו בה"א דחליפי חליפין אסור, הטור פליג ע"ז וס"ל דמותרים מחמת דחליפין שאסורים הוא רק מזרבנן וספק דרבנן לקולא, אבל רבינו דפסק דאסור הוא מחמת דסבירא ליה כהירושלמי פ"ה דאיתא שם כזה פליגי בה ר"י ורבנן דר"י מתיר וחכמים אוסרים מאי טעמייהו דרבנן משום שנאמר והיית חרם כמוהו כל שאתה מהוה וכו' וכיון דמבואר מזה דאיסור חליפין הוא דאורייתא לכן מחמירנן בספיקא ומ"ש רבינו עשאם חליפין לעכו"ם אסור וכן חליפי חליפין מפני שנעשה דמיו עכו"ם עכ"ל.

המקור מזה בע"ז (דף נ"ד ע"ב) פליגי בה ר"י ורבנן חד אמר חליפין אמורים וחליפי חליפין מותרים וח"א אפילו חליפי חליפין נמי אסורים. וכתב הכ"מ וז"ל, ומכל מקום קשה דהא אמרינן התם מאי טעמא דמאן דאמר אסורין דאמר קרא והיית חרם וכו' ותלי הגמרא דין זה אליבא דמ"ד דסבירא ליה שני כתובים הבאים כאחד מלמדין אם כן לדידן דקיימא לן דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין לכן חליפי חליפין מותרים ומ"ט פוסק רבינו דאסור ויש ליישב לענ"ד על פי דברי התוספות בע"ז (ודף נ"ד ע"ב) ד"ה משום ועיין במהר"ם דמפרש קושית התוספות דאין זה שני כתובים הבאים כאחד יעו"ש, א"כ הגם דפסקינן דשני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין בכל זה יפה פסק רבינו דחליפי חליפין אסורים ועיין במ"ש הר"ן במסכת קידושין (דף כ"ג ע"א) וכן עיין ברמב"ם מה' נדרים פרק ה' הט"ז: הלכה ג גדעו ופסלו לשם כו"ם אפילו הבריך והרכיב בגופו של אילן וכו' וכן המשתחזה לאילן אף על פי שלא נאסר גופו כל השריגין והלולבין והפירות שיוצאין כל זמן שהוא נעבד הרי אלו אסורים בהנאה עד כאן לשונו, מה שכתב רבינו גדעו ופסלו לשם כו"ם, ר"ל לעבוד הגידולים וכפירוש רש"י ז"ל, ומה שכתב רבינו בה"ד אילן שמעמידין תחתיו כו"ם כל זמן שהכו"ם עומד האילן אסור אף על פי דרבינו פוסק כרבנן דנטעו ולבסוף עבדו דמותר והכא הלא מיירימסתמא דלא נטעו מתחלה לכך מדלא כתב הרמב"ם בפירוש שנטעו מתחלה לכך.

אולם באמת כבר כתבו התוספות בע"ז (דף מ"ז) ד"ה העמיד דכל זמן שלא בטלה איסורא דרבנן איכא שבשעה שהכו"ם נראית תחתיו נראה כאלו נטוע מתחלה לכך, ועיין בר"ן דכתב דמדברי רש"י נראה דאילן נמי כל שנטעו יתור כתלוש דמי ומה דאמרי רבנן דאילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר מיירי שנטעו גרעין דלאו אילן הוא כשנטעו יעו"ש.

אולם אי אפשר לומר כן בדעת רבינו מדכתב בריש הפרק סתמא ואת האילנות הנטועים לשם פירות וכו' מותרין בהנאה וכו', אם כן משמע אפילו נטעו יחור הוי מחובר ואין נאסר ועל כרחק צריך לומר דסבירא ליה לרבינו כהר"ן והתוספות דלאו דוקא גרעין הוא דמותר, ולא דמי לבית דאמרינן תלוש ולבסוף חברו הוי כתלוש לענין ע"ז אבל באילן לא נאמר כן כיון דיש לו שרשים בקרקע הוי כמחובר וק"ל: הלכה ה מי שהיה ביתו סמוך לכו"ם ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס לתוך שלו ובונה ואותו הריוח ממלאהו קוצים כדי שלא ירחיב בבית הכו"ם.

היה שלו ושל כו"ם ידין מחצה על מחצה, מחצה שלו מותר בהנאה ושל כו"ם הכל אסור בהנאה, אבניו עציו ועפרו הכל אסור בהנאה עד כאן לשונו, דין זה הוא משנה מפורשת במסכת ע"ז (דף מ"ג ע"א) וכתב שם רש"י והר"ן דהמשנה מיירי שהיה אחד מכותלי כו"ם והבית עצמו נעבד, ומהרמב"ם גם כן משמע הכי אבל עיון בטור דמשמע מדבריו דאפילו אין הבית עצמו נעבד מכל מקום אסור לבנות כותל להבית מפני שמהנה לכו"ם.

והנה רבינו כתב כונס לתוך שלו ולא העתיק ד' אמות כדאיתא בש"ס, ונראה דרבינו לא גריס בהמשנה ד' אמות, ומ"ש רבינו דהמחצה של ישראל מותר בהנאה פליג בזה על רש"י ז"ל דמפרש דגם חלקו של ישראל אסור בהנאה וכן מה דאמרינן בהמשנה דאבניו ועציו מטמאין כשרץ קאי גם אחלקו של ישראל מטעם דאין ברירה, וכבר הקשה התוי"ט הלא טומאת כו"ם הוא רק מדרבנן ובדרבנן הלא קיימא לן דיש ברירה, ולכאורה אפשר לומר דמכת קושיא זו סבירא ליה להרמב"ם דחלקו של ישראל אינו מטמא מחמת דיש ברירה, אבל אי אפשר לומר דרבינו תלי דין זה המבואר במשנה בדין ברירה, דאם כן מדוע פסק לגבי איסור הנאה דחלקו של ישראל מותר הלא באיסורי הנאה כולי עלמא מודים דהוא מדאורייתא ובדאורייתא הלא קיימא לן דאין ברירה ועיין בביאורי הגר"א.

ומה דמסיים רבינו וממלא קוצים וכו' באמת מוכח מהש"ס דבעינן שיעשה גדר, ומצאתי ברש"ש דכתב דגירסא אחרת היתה לרבינו יעו"ש: הלכה ו כיצד מאבד וכו' שותק וזורה לרוח או שורף ומטיל לים המלח עכ"ל, המקור לזה הוא משנה במס' ע"ז (דף מ"ג) דגרסינן ר"י אומר שותק וזורה לרוח או מטיל לים אמרו לו אף הוא נעשה זבל ופליגי בזה וזה גורם וכמ"ש התוס' ד"ה אמרו.

ואמרינן בגמרא אמר ר"י אמר שמואל הלכה כר"י דזה וזה גורם מותר, ולכן פסק הכא רבינו דשותק וזורה לרוח יען דפסק בה' ערלה דזה וזה גורם מותר, ועיין בכ"מ שהקשה טובא על רבינו. ולי נראה להוסיף עוד קושיא אחת דבערלה פסק רבינו דמשליך הפרוטה לים הגדול בלי שום שתיקה והכא מצריך שתיקה ושרפה.

והנה צ"ל דרבינו סבירא ליה כדעת התוס' דמפרשים דהמחלוקת דרבה ור"י הוא דוקא לגבי חמץ ובשאר נהרות אבל בים המלח לא בעי שתיקה כלל, ומה דאמר ר"י דבעי שתיקה היינו בשאר נהרות, לכן יפה פסק רבינו בערלה דלא בעינן שתיקה כיון דשם בעינן שישליך דוקא לים הגדול, וכי תימא כיון דרבינו סבירא ליה כפירוש התוס' אם כן למה כתב גבי עכו"ם או שורף ומטיל לים המלח כיון דאפילו לר"י לא בעי שתיקה בים המלח.

אך באמת לא קשה מידי דעיין בירושלמי דאמרינן כאן בשל עץ וכאן בשל מתכות וקאי זה אליבא דר"י וא"כ סבירא ליה להירושלמי לר"י דבעץ סגי בשרפה כיון דהאש מכלה אותה אבל מתכות דלא נכלה באש לגמרי צריך שתיקה אם כן אפשר לפרש בדברי רבינו כן שותק וזורה לרוח ר"ל במתכות או שורף ר"ל בעץ דסגי בשרפה ומטיל לים המלח ר"ל בעינא, והטלה זו לים מועלת בין בשל עץ ובין בשל מתכות, ומתורץ בזה מה שהקשה הכ"מ למה החליף רבינו שתיקה בשרפה ולדידי אתי שפיר דעל שני דברים מיוחדים כתב שתיקה ושרפה, ועיין בהגר"א ובפ"מ בהל' פסת דכתבו שם ליישב גם כן דעת רבינו.

אולם לדבריהם אינו נזכר בהרמב"ם הדין דזה וזה גורם מותר מחמת דמפרשים דמה שכתב רבינו או שורף ומטיל לים המלח זה ענין אחד. ולפענ"ד נראה דמה שכתב רבינו ושורף ר"ל וזורה אח"כ לרוח כמ"ש, ובזה הלא הוא מגדל צמחים, ומדוע פסק רבינו דמותר, א"כ מוכת מזה דסבירא ליה לרבינו דזה וזה גורם מותר, עוד יש ליישב באופן אחר מה הקשה הכ"מ כיון דפסק כר"י א"כ למה כתב או שורף ולמה החליף שתיקה בשרפה היינו דמה שכתב רבינו או שורף דקאי על מתכות ועל של עץ אליבא מה שכתבו התוס' ד"ה נ"ק דהמתניתין דע"ז מיירי דוקא בשרפת כלי מתכות ואז מגדל צמחים, אבל בכלי אחר אין מגדל צמחים, א"כ יפה כתב הרמב"ם ושורף.

וכן ס"ל להרמב"ם כמ"ש התוס' דהמחלוקת של רבה ור"י הוא רק בחמץ ובשאר נהרות ויפה כתב רבינו שותק וזורה לרות ר"ל בלא שרפה א"כ אין מגדל צמחים או שורף ואח"כ זורה לרוח דבכה"ג מיירי ר"י דאל"כ הלא אין מגדל צמחים, ומ"ש אח"כ ומטיל ליה"מ זה הוא בעינא וכמ"ש לעיל, ועיין במג"א שהקשה על רבינו הלא קיי"ל כל הנשרפין אפרן מותר חוץ מעכו"ם יעו"ש ועיין בח"י סימן תמ"ה וק"ל: הלכה ט כו"ם של ישראל אינה בטלה לעולם וכו' וכן כו"ם של עכו"ם שבאתה ליד ישראל ואח"כ בטלה העכו"ם אין ביטולו מועיל כלום אלא אסורה בהנאה לעולם שטעונה גניזה עכ"ל.

המקור מזה בגמ' ע"ז (דף ס"ד) אמרינן שם בברייתא ישראל שמצא כו"ם בשוק עד שלא באתה לידו אומר לעכו"ם ומבטלה משבאתה לידו אינו אומר לעכו"ם ומבטלה וכן אמרינן שם (דף מ"ב ע"א) דילמא מגבה לה והדר מבטלה והוי כו"ם ביד ישראל וכל כו"ם ביד ישראל אינה בטלה לעולם וכן מוכת בגמרא (דף מ"ג) דאמרינן שם אריב"ל פ"א הייתי מהלך אחר ר"א הקפר בדרך ומצא שם טבעת ועליו צורת דרקון ומצא גוי קטן ולא אמר לו כלום מצא גוי גדול וכו' סטרו ובטלו ע"כ, וכתב הר"ן שם ולא רצה להגביה עד שיבטלנה העכו"ם משום דאי הוה מגביה לה מקמי הכי הוי כו"ם דישאל שאינה בטלה לעולם והכי אמרינן לעיל (דמ"ב) יעו"ש, ולכאורה קשה על הר"ן למה לא הביא ראייה מברייתא (דף מ"ד ע"ב) דמפורש שם בהדיא דין זה, אך י"ל דמהברייתא אין ראייה דאפשר דלאו הלכתא היא לכן מביא מסוגית הגמרא דאמרינן שם כנ"ל דילמא מגבה והדר מבטל וכו' אם כן מוכת מסתמא דגמרא דהלכה כהברייתא הנ"ל.

ומ"ש רבינו אבל מי שאינו עובד כו"ם אינו מבטל וכו' עיין בכ"מ דהביא המקור לזה יען דזה בכלל אינו יודע בטיב עכו"ם דמבואר בש"ס דאינו יכול לבטל. וקשה לי לכאורה למה לו לסברא זו.

הלא היא סוגיא מפורשת במסכת ע"ז (דף ס"ד ע"ב) דאמרינן שם אמר להו ר"י מסתברא דפלח מבטל דלא פלח לא מבטל, ובאמת כוונת רבינו דאפילו מי שיודע בטיבי עכו"ם אך כיון דאינו עובד לא יוכל לבטל כגון גר תושב, ומהמקור שציין הכ"מ אינו מוכת כלל כזה אכן מהמקור הנ"ל מוכת בפירוש דין זה.

לכן נלענ"ד לפרש דהכ"מ יפרש דרבינו סובר דגם ישמעאלים אינם יכולים לבטל ומהגמ' הנ"ל דאמרינן דלא פלח לא מבטל נוכל לרבות רק גר תושב ודווקא הוא אינו מבטל מדנתחייב בעצמו בז' מצות לכן דומה בדין זה לישראל דאינו יכול לבטל משא"כ ישמעאלים דלא נתחייבו בעצמם ** (ואפילו אם נאמר דגם ישמעאלים נכנסו בכלל ב"נ

[והובא מזה בשאגת אריה סימן מ"ט] בכ"ז אינם דומים לג"ת יען דג"ת נתחייב מעצמו בז' מצות והוא שומרם ומקיימם משא"כ ישמעאל דלא נתחייב בעצמו בז' מצות ואינו שומרם ומקיימם כלל.

המגיה.

(**כללשבע מצות הגם דאינו עובד בכ"ז הוא דומה לעכו"ם דמבטל יען שאינו דומה כלל בדיניו לישראל לכן רמז על זה הכ"מ וכתב הראיה מהסוגיא (דף מ"ו ע"א) שאינו יודע אינו מבטל ור"ל דגם ישמעאלים נכללים בזה דלא עדיף מעכו"ם קטן, ובאמת כן דעת הב"י על הטור יעו"ש וכן נראה דעת רבינו בזה במ"ש בהמ"א פי"א ה"ז וז"ל ג"ת והוא שקיבל עליו ז' מצות יינו אסור בשתיה ומותר בהנאה, ועוד כתב הרמב"ם וז"ל וכן כל העכו"ם שאינו עובד כו"ם כגון אלו הישמעאלים יינם אסור בשתיה ומותר בהנאה עכ"ל, והמקור לזה הוא מגמ' ע"ז (דף ס"ד ע"ב) דאמרו שם בברייתא איזהו ג"ת כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד ע"ז דר"מ וחכמים אומרים כל שקיבל עליו ז' מצות וכו' ואמרינן שם בברייתא דיינם כשמנם היינו דמותר בהנאה ולמד הרמב"ם שם מג"ח לכל עכו"ם שאינו עובד ע"ז ואעפ"י שהישמעאלים לא קיבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז וכן לא קיבלו עליהם ז"מ של ב"נ ובברייתא קתני כל שקיבל עליו ז' מצות אך באמת כבר כתב הרשב"א דזה הוא דוקא להחיותם וכדאמרינן שם דר"י שדר קורבנא לאביזרינא ביום אידם אמר ידענא בהו דלא פלחי לע"ז והתניא איזהו ג"ת כל שקיבל בפני ג' וכו' אמר לו כי תניא ההיא להחיותו א"כ מוכת גם מזה דישמעאלים שוים בכל דינם לג"ת וכן הכא בעכו"ם אינו יכול לבטל כו"ם כג"ת וק"ל: הלכה י כיצד מבטלה קוטע ראש חוטמה וכו' או שמכרה לצורף ישראל הרי זה בטלה אבל אם משכנה או מכרה לעכו"ם או לישראל שאינו צורף וכו' הרי זה אינה בטלה וכו' עכ"ל.

המקור מזה בע"ז (דף נ"ג ע"א) איתא שם במשנה מכרה או משכנה רבי אומר ביטל וחכמים אומרים לא ביטל ואמרינן שם בגמ' זעירא אמר ר"י וריב"א אמר רב חד אמר מחלוקת בצורף עכו"ם אבל בצורף ישראל ד"ה ביטל וחד אמר בצורף ישראל מחלוקת, ורצה לומר אף בצורף ישראל מחלוקת, ופסק הרא"ש לחומרא דאף בצורף ישראל מחלוקת ומדברי הר"ן נמי נראה כן דפסק לחומרא.

אבל רבינו פסק כמאן דאמר דבצורף עכו"ם מחלוקת וסבירא ליה לרבינו דלא בטיל והלכה כחכמים אבל בצורף ישראל כולי עלמא סבירא להו דבטיל ע"ש בכסף משנה ובר"ן, ונראה דמה שכתב רבינו או שמכרה לצורף ישראל הרי זה בטלה ה"ה משכנה נמי הדין כן דבטלה, וכן נראה מדבריו שכתב בסיפא אבל אם משכנה או מכרה לעכו"ם או ישראל שאינו צורף אינה בטלה א"כ נראה דברישא דכתב בצורף ישראל לאו דוקא מכרה והוא הדין משכנה (**דאם נימא דמה דנקט ברישא מכרה הוא דוקא אבל משכנה לא בטיל, א"כ למה נקט בסיפא משכנה הלא ידעינן מק"ו מה התם שמשכנה לצורף אינו בטל א"כ לשאינו צורף ודאי לא בטיל היכא דמשכנה.

המגיה.

(**) ובאמת כן מוכח מגמרא דהלא המחלוקת בגמרא קאי על המשנה ובמשנה הלא מבואר מכרה או משכנה, אחר כך מצאתי כן בט"ז סימן קמ"ו סק"ט, וכן כתב הש"ך, ומה שכתב דהרמב"ם סבירא ליה דמשכנה מותר מיירי דוקא דהרהינה אצלו ואמר לו אם לא באתי ליקח לזמן פלוני הרי הוא שלך, דאם לא כן הא אמרינן בברייתא (דף נ"ד ע"ב) לזה עליה אינה בטלה ועיין תוספות ד"ה דאי יעו"ש.

וכן נראה מאי דכתב רבינו אבל אם משכנה או מכרה לגוי או לישראל שאינו צורך אינה בטלה, נראה מה שכתב או שמכרה לגוי, רצה לומר אפילו צורך עכו"ם. וכן מוכח בהדיא בגמרא שם דאמרינן מחלוקת בצורך עכו"ם וכתב רש"י שם שמכרה עכו"ם לצורך חבירו א"כ בהדיא חזינן דהמחלוקת רבי וחכמים בצורך עכו"ם וסבירא להו לרבנן דלא בטיל ובזה פסק רבינו כחכמים א"כ אפילו היה העכו"ם צורך מכל מקום לא בטיל, ומה דכתב רבינו או ישראל שאינו צורך בזה פסק אליבא דכולי עלמא דבין לרבי ובין לחכמים אינה בטלה ועיין בר"ן שכתב דנראה מרבנן דצורך דוקא אמרו בגמרא וכן כתב הראב"ד והרמב"ן דלא כרש"י דכתב דצורך לאו דוקא ועיין בלח"מ שכתב דגם רש"י ז"ל סבירא ליה כדעת רבינו.

ובאמת כן משמע מדברי רש"י ז"ל שכתב בד"ה לזה אפילו מצורך ישראל ואם נאמר דחד דינא להו וצורך ואינו צורך שוים בישראל היה לרש"י ז"ל לפרש סתם אפילו מישראל ולמה הוסיף צורך ומוכח מזה דרש"י סבירא לו כדעת רבינו דדוקא לצורך ישראל בטיל ולא כן בשאינו צורך. ובזה שהוסיף רש"י למימר דאשמעינן אפילו מצורך ישראל סרה קושית התוספות בע"ז ודף נ"ג ע"ב) ד"ה דאי שהקשו דמסוגית הגמרא מוכח דלא אתי כרבנן מדהקשה הש"ס הא אם זבנה בטלה ולרבנן הלא אפילו זבנה ג"כ לא בטלה, ולפי מה שכתב רש"י כנ"ל אתי אפילו כרבנן וכאותו מאן דאמר דהמחלוקת של רבי וחכמים הוא בצורך עכו"ם דוקא מה שאין כן בצורך ישראל כולי עלמא מודים דמותר לכן מדייק הש"ס היטב הא אם זבנה מותר, ובאמת לא אבין מאין הוכיחו התוספות מהש"ס דלא אתי כרבנן הלא איכא מאן דאמר דסבירא ליה דכל מחלוקותם בעכו"ם דוקא אבל בצורך ישראל כולי עלמא סבירא להו דמותר א"כ אתי אפילו כרבנן, ואין לומר דהברייתא מיירי באינו צורך כלל וסבירא ליה דצורך דוקא בעינן א"כ לפי זה אפילו כרבי נמי לא אתי דלרבי נמי אינו בטיל באינו צורך וכמ"ש הר"ן ועוד הלא התוספות כתבו בד"ה אבל דל"ד צורך וע"כ צריך לומר דמזה יהיה מוכח דהתוספות לא סבירא ליה כהרמב"ם דפסק כמאן דאמר דבצורך עכו"ם מחלוקת אבל בצורך ישראל ד"ה בטיל ולכאורה קשה לפי מה שכתבתי דהברייתא דלזה עליה מיירי בצורך ישראל א"כ תקשי ממתניתין דמבואר להדיא דמשכנו מותר בצורך ישראל להמאן דאמר דהמחלוקת של רבי וחכמים הוא דוקא בצורך עכו"ם, ונראה לתרץ דמה דאמרינן בברייתא לזה על מנת למשכנו הפשט דבאמת לא משכנו ורק ההלואה היתה על תנאי כזה דיתן לו משכון אבל בסוף לא נתקיים התנאי ולא משכנו וכדאיתא כזה במס' גיטין (דף מ"ג ע"א) אולם המתניתין מיירי באמת דמשכנו לכן פסקינן דמותר, וק"ל: פרק ט הלכה א ג' ימים לפני חגם של עכו"ם אסור ליקח מהם ולמכור להם דבר המתקיים עכ"ל, עיין בר"ן דכתב דמדסתם רבינו את דבריו ואוסר לשאת ולתת עמהם בכל גוונא ש"מ דאין חילוק בין דבר הראוי לתקרובת או לא וכן דעת הר"ף ורש"י והגאונים.

ורק בזה מחולק רש"י ז"ל עם רבינו דרש"י סובר דליקח מהם דבר המתקיים שרי ולהרמב"ם אסור ועיין בלח"מ דכתב דרבינו פסק כר"י דביום אידם אסור הגם דר"ל חולק ע"ז ותניא כוותי' בכ"ז פסק כר"י מההיא דהחולץ יעו"ש, ולא זכיתי להבין דבריו שהם כנגד הש"ס דהלא (בדף ו' ע"ב) מוכח להדיא דביום אידם כ"ע מודים דאסור והמחלוקת של ר"י ור"ל הוא רק בלפני אידיהן.

ובתוספתא מבואר כדעת רבינו דגרסינן שם אע"פ שאסרו ג' ימים מקודם לשאת ולתת עמהם בכ"ז אם נשא ונתן מותר ע"כ, א"כ מבואר מזה דדוקא בלפני ג' ימים מותר בדיעבד אולם ביום אידם עצמו אפילו בדיעבד אסור וכמו שפסק רבינו כר"י דאסור: הלכה ה' יום שמתכנסין בו עכו"ם להעמיד להם מלך וכו' הרי הוא כשאר חגיהם עכ"ל, ור"ל דאסור ג' ימים מקודם אבל עכו"ם וכו' ביום שנולד בו ויום תגלחת זקנו או בלוריתו ויום שעלה בו מן הים ושיצא מבית האסורים ויום שעשה בו משתה לבנו וכו', אינו אסור אלא יום ההוא ואותו האיש בלבד וכו' דין זה הוא מפורש במשנה ואלו אידיהן וכו' וחשיב המשנה יום קלנדא וסנטריא ויום הלידה ויום המיתה דר"מ וחכ"א כל מיתה שיש בה שרפה יש בהעכו"ם ושאיין בה שרפה אין בה עכו"ם ע"כ ולרבינו הפשט בהמשנה כן.

ואלו אידיהן של. עכו"ם קלנדא וסנטריא וקרטיסים ויום גינוסאי של מלכים ובכאן נשלמו אידיהם של כלל עובדי כוכבים והשתא מתחיל למנות יום חג פרטי היינו יום הלידה וכו' לכן יפה פסק רבינו דיום הלידה אינו אסור אלא אותו היום בלבד, ולכאורה קשה על רבינו מדגרסינן בהמשנה אבל יום תגלחת משמע הא יום הלידה ויום המיתה קאי אלמעלה אאלו אידיהן שחשיב לעיל אשר בהם אסור לשאת ולתת ג' ימים מקודם, וצ"ל דרבינו לא גרים תיבת אבל בהמשנה וכן גם הרי"ף לא גריס אבל.

וכן מוכח כזה בירושלמי דאיתא שם יום הלידה ויום המיתה ע"כ לציבור מכאן ואילך ליחיד א"כ מוכת דמפרש דמיום הלידה מתחיל חגי יחידים וזה קאי אלמטה ר"ל דיום הלידה ויום המיתה קאי אלמטה עם תגלחת זקנו שבהן אסור רק אותו היום בלבד. ועיין מה שכתב בזה הכ"מ והלח"מ והגר"א יעו"ש, ומה שכתב רבינו אבל אותם ששמחים וכו' ואין מודים מותר משמע דאפילו עושים קלנדאי אך כיון דאין מודים מותר לשאת ולתת עמהם ודלא כשיטת רש"י ז"ל ועיין בתוספתא דמביא הר"ן דמבואר שם כדעת רבינו: הלכה ו' בדין דתרנגול לבן פוסק רבינו כר"י דבין התרנגולים מותר ואע"ג דפשטא דמתניתין משמע דר"י לפלוגי אתא וא"כ ה"ל למיפסק כת"ק דס"ל דאפילו בין התרנגולים אסור מ"מ פסק כמותו מהטעמים שכתב הכ"מ וטעם השני שכתב הכ"מ דאימתי דר"י לפרש בא ולא לחלוק את"ק נסתר זה לדעת התוס' בחולין (דף פ"ת ע"א) וכן בעירובין (דף ז' ע"ב) וכ"כ הרא"ש בפכ"ה דתולין וכן כתב שם הר"ן דהכלל הזה לא נאמר רק במשנה אולם בבירייתא אימתי דר"י בא לחלוק ומדייקים זה מתיבת "משנתנו" וכדאיתא לשון זה בעירובין אימתי דר"י "במשנתנו" בא לפרש וכפי הנראה מדעת רבינו מוכח דלא גריס כלל תיבת במשנתנו וגם הרי"ף לא גריס במשנתנו ולפ"ז ס"ל לרבינו דבין במשנה ובין בבירייתא אימתי דר"י בא לפרש ולא לחלוק ועיין בפ"ד הלכה ת' מה' שחיטה ועיין שם בכ"מ ובהג"מ ועיין במלחמות בפכ"ה, ועיין בלח"מ

שהקשה מדוע השמיט רבינו האיבועיא דרב אשי דאיתא בש"ס בעי ר"א אם אמר תרנגול לבן למי ויהבי לו שחור ושקיל וכו' מהו.

ונראה לי לפענ"ד דדין זה רמז רבינו בתיבת לעולם שכתב אסור למכור לעכו"ם שבאותו המקום לעולם ור"ל לעולם אסור בין בלוקח רק לבן ובין בלוקח גם שחורים רק כיון דהזכיר בתחילה לבן אסור למכור לו לבן והקושיא השניה של הלח"מ מדוע לא הביא רבינו הדין היכא דאמר תרנגול למי ולא פירש לבן דמותר למכור לו אפילו לבן נ"ל דזה מרומז בדין השני שהביא רבינו שכתב וז"ל ודברים שאין מיוחדין מוכרים אותם סתם ע"כ, ור"ל דברים שאינם מיוחדים היינו דהעכו"ם לא הזכיר דברים המיוחדים כגון דאמר תרנגול סתם מותר למכור לו אפילו לבן, ולא כמו שמשמע לכאורה הפירוש ודברים שאינם מיוחדים היינו דהקניה היה בדבר שאינו מיוחד וכמו שמפרש באמת הלח"מ ומחמת זה הקשה על רבינו כנ"ל, אולם לדידי הפירוש דבאמירתו לא הזכיר דברים המיוחדים ובהמכירה לא איכפת לן אם נמכר גם דברים המיוחדים ואך כיון דלא פירש לבן מותר למכור לו אפילו לבן כדאיתא בגמ' וק"ל: הלכה ט עיר שיש בה כו"ם מותר להלך חוצה לה ואסור להכנס בתוכה היה חוצה לה כו"ם מותר להלך בתוכה עכ"ל.

המקור מזה כמ"ש הכ"מ בע"ז (דף י"א ע"ב) משנה. ועיין ברא"ש סימן ט' וכן בסימן י"א דכתב דהמשנה מיירי ביריד של עכו"ם דוקא ועיין בתוס' ד"ה "עטלוזא" דג"כ פירשו כזה אבל רבינו מפרש דהמשנה מיירי ביום אידם כפירוש רש"י ז"ל ורק הנ"מ דרש"י מפרש דהרישא מיירי בלשאת ולתת עמהם וראיה מסיפא דקאמר מהו לילך לשם ואם נפרש כרבינו דהרישא מיירי לילך בה א"כ מאי קאמר בסיפא מהולילך וכו' אבל רבינו מפרש דהסיפא מיירי לעבור דרך שם והרישא מיירי לילך בה והראב"ד פליג על רבינו מהתוספתא יעו"ש.

ונ"ל דרבינו מדייק לפרש הרישא כנ"ל מהברייתא דאמרו שם דף י"ב ע"ב) ת"ר עיר שיש בה כו"ם אסור לכנוס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת דר"מ וחכ"א כ"ז שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור אין הדרך מיוחדת לאותו מקום מותר ע"כ, א"כ מוכח מזה דאפילו לכנוס לתוכה ג"כ אסור ומה דאמרו בברייתא ולא מתוכה לעיר אחרת ר"ל לעבור דרך שם אסור וזה לר"מ אבל חכמים ס"ל דלעבור דרך שם אסור דוקא בזמן שהדרך מיוחדת לא"מ וכנ"ל אבל לכנוס לתוכה אסור בכל גוונא אפילו לחכמים, וכן הפשט בהמשנה אליבא דחכמים ורבינו פסק כחכמים ועיין בלח"מ דכתב ג"כ לפרש בהרמב"ם דמפרש הסיפא דמתניתין דמיירי לעבור דרך שם מחמת דברי שא אמרו דאסור לילך לתוכה וכנ"ל, אבל באמת לא יספיק זה ליישב דברי רבינו דמי דחקו לרבינו לפרש הריש כנ"ל ומפני זה הוכרח לפרש הסיפא כנ"ל, אבל לפמ"ש אתי שפיר ויהיה הפירוש לרבינו מה שאמרו בהמשנה בזמן שהדרך מיוחדת ר"ל אם רוצה לילך למקום אחר דרך העיר שיש בה כו"ם תליא בזה אם הדרך מיוחדת ר"ל שאין לו דרך אחרת זולת דרך העיר שיש בה כו"ם אסור דנהנה מהכו"ם ואם אין הדרך מיוחדת ר"ל דיכול להלך לאותו מקום שרוצה דרך אחרת מותר כיון דלא נהנה מהכו"ם, ולפי שיטת הרמב"ם אף שיש באותה עיר דרך לילך לעיר אחרת מ"מ אסור לילך להעיר שיש בה

כו"ם כיון שנהנה מכו"ם רק באם אינו מוכרח לילך דרך אותה העיר שיש בה כו"ם היינו שיש דרך אחרת אז מותר, וע"ז השיג הראב"ד וכתב דמשמע מהש"ס כיון דיש בה דרך באותה עיר שיש בה הכו"ם לילך לעיר אחרת מותר כיון דעיקר הטעם משום חשד שלא יחשדוהו שהולך לעבוד עכו"ם אבל היכא שיש בה דרך לילך לעיר אחרת א"כ אין חשדא.

ולא כמו שהבין הכ"מ בהשגות הראב"ד יעו"ש ועיין בש"ך סימן קמ"ט סק"ב ובלח"מ ובמק"ח יעו"ש ולפי מה שכתבתי דרבינו מדייק לפרש כן בהמשנה מהברייתא א"כ באמת קשה על רש"י ז"ל מהברייתא דמוכח בפירוש כדעת הרמב"ם, אולם נוכל לומר דמחלוקת רש"י עם רבינו היא בזה דרבינו מפרש דמה שאמרו בברייתא אסור לכנוס לתוכה זה אתי אליבא דכולי עלמא אפילו לחכמים ואך במה דס"ל לר"מ ולא מתוכה לעיר אחרת פליגי ע"ז חכמים וס"ל בזמן שהדרך מיוחדת לא"מ וכנ"ל אבל רש"י ז"ל ס"ל דחכמים פליגי הן על לכנוס לתוכה והן על מתוכה לעיר אחרת וגם בזה ס"ל לחכמים בזמן שהדרך וכו' לכן פירש רש"י ז"ל דמיירי לשאת ולתת יעו"ש וק"ל: הלכה יא אסור לבנות עם העכו"ם כיפה ואם בנה שכרו מותר ע"כ, ואע"ג דבה' מלוה ולוה גבי מרבין בשכר פוסק רבינו דמותר מטעם דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף הכא פוסק רבינו דמותר מהטעם דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ועיין בתוס' במס' ב"מ וע"ז די"ט ותמצא ישוב על קושיא זו.

ועיין בט"ז שכתב דמדברי רבינו מוכח דדוקא אם מסייע עם העכו"ם אז מותר אבל היכא דעושה לבדו בלי שום סיוע העכו"ם אז שכרו אסור ועוד משמע דהיכא שעושה עם סיוע העכו"ם אפילו שכר של עכו"ם עצמה ג"כ מותר וכן כתב רבינו בהדיא בפ"ז ה"ה יעו"ש: הלכה יב עיר שיש בה כו"ם והיו בה חנויות מעוטרות ושאין מעוטרות המעוטרות אסור ליהנות בהן בכל מה שבתוכן מפני שחזקתן שבגלל כו"ם נתעטרו ושאין מעוטרות מותרות בהנאה עכ"ל, המקור מזה בע"ז (דף י"ב) ונראה דרבינו מפרש כפירוש התוס' דהמשנה מיירי ביריד שעשו להניח בו מכס ושלא ביום אידם מיירי דאי ביום אידם הלא פסק רבינו לעיל דאסור ליקח מהמוכר למכור, לכן לפ"ז יפה פסק הכא שאין מעוטרות מותרות דלא מהני לעכו"ם כיון דאינו נותן מכס ומשום מו"מ ליכא כיון דמיירי ביריד דעלמא בלא יום אידם א"כ לפ"ז משמע מדברי רבינו היכא דיניחו לו המכס מותר וכן משמע מהי"ד שכתב אבל הלוקח מן התגר אסור מפני שהוא נותן מכס ונמצא מהני לעכו"ם וכו' ולא כתב אף אם יניחו לו המכס אסור כדכתב הטור בסימן קמ"ט אלא ודאי משמע דמותר, הגם דאמרינן (דף י"ג ע"א) מה יעשה יניח נמצא נהנה והכוונה דבזה שיניחו לו המכס נמצא נהנה ואסור, אך י"ל דרבינו סבירא ליה כפירוש הראשון של הר"ן דהפירוש בגמ' נמצא נהנה היינו דנהנה מן הריח, וכן פירש רש"י וז"ל נהנה מן הריח ומה שמניחין לו את המכס לא מיקרי נהנה מעכו"ם כיון שהמעוה שלו וק"ל: הלכה טו עכו"ם שעשה משתה לבנו וכו'.

ואפילו לאכול ולשתות הישראל משלו שם אסור הואיל ובמסבת עכו"ם אכלו עכ"ל, ועיין בלח"מ שכתב בשם הב"י דמדכתב רבינו ובמסבת עכו"ם א"כ משמע דאם אכלו במסבה בפ"ע מותר יעו"ש, אבל באמת הב"י בעצמו לא סבירא ליה כן דכתב הב"י על

הטור דאין להקל כיון דבבית משתה הכותי הם אוכלים א"כ מקרי זה מסבת הכותים לכן לא העתיק המחבר בשו"ע (סי' קנ"ב סעיף א') מסבת הכותים מחמת דס"ל דבכל גוונא אסור, ומ"ש רבינו דלאחר יב"ח מותר ולא חילק בין אדם שאינו חשוב לאדם חשוב וכדאמרינן בש"ס שאני ריב"ח דאדם חשוב הוא לכן אפילו לאחר יב"ח אסור, וכן גם הרי"ף השמיט הגמ' הנ"ל וכתב הב"י על הטור דטעמם משום דסבירא להו דר"י מדת חסידות עשה כן והפ"ח כתב על הרא"ש דבאמת לשון הגמ' לא משמע כן דאם כן היה להש"ס לומר דממדת חסידות עשה כן וסיים הפ"ח וז"ל, ונראה לומר דלא היה כתוב זאת בגרסתם, ועיין ברא"ש שלא העתיק זאת כמו הרמב"ם רק בפסקי הרא"ש כתוב דאדם חשוב אפילו אחר י"ב חודש אסור וכן העתיק הטור גם כן דאסור, ובאמת יש לומר דלכן לא העתיקו הרי"ף והרמב"ם הגמרא הנ"ל מחמת דשם היה המעשה כן דשמע דאודי לכן לדינא לא העתיקו כן להחמיר באדם חשוב אבל דעת הטור והב"י דאפילו בעלמא נמי הדין כן מדאקשי הש"ס מדר"י ולא מתרץ דשאני התם דשם היה המעשה דשמע מהעכו"ם דאודי אלא ודאי סבירא ליה להש"ס דל"ד התם אסור אלא ה"ה בסתם בכל מקום נמי אסור.

וק"ל: הלכה טז בת ישראל לא תניק את בנה של עכו"ם מפני שמגדלת בן לעכו"ם עכ"ל, ור"ל אפילו בשכר נמי אסור כמבואר בש"ס, עוד כתב רבינו והנכרית מילדת את בת ישראל ומניקה את בנה ברשותה כדי שלא תהרגנו ע"כ, ור"ל ברשות הישראל. ונראה דרבינו פסק כחכמים דאי כר"מ א"כ אפילו אחרים עע"ג נמי אסור ולחכמים המתירים נמי הוא דוקא בעע"ג, וז"ל הברייתא (כ"ו ע"א) וחכמים אומרים עכו"ם מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עע"ג וכן גם לענין הנקה ג"כ אמרו וחכמים אומרים מניקה את בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עע"ג, אבל לא בינו לבינה ע"כ, ומתניתין דקתני מילדת באחרות עע"ג מיירי לחכמים ואפילו עע"ג לא שרי אלא בבית ישראל וכן העתיק הרי"ף הברייתא הנ"ל וכתב הרא"ש דבין במילדת ובין להנקה בעינן דוקא עומדים על גבה ודוקא בבית ישראל, אבל בבית העכו"ם אפילו עומדים על גבה נמי אסור וכ"כ התוס' דכמו במילדת דמיירי בבית ישראל דע"כ מילדת ברשות ישראל היא ואפילו הכי בעינן עומדים על גבה ה"ה להנקה אפילו בבית ישראל בעינן נמי להיות עומדים על גבה, ואך בזה הם מחולקים התוס' עם הרא"ם היינו דמהתוס', משמע דאפילו ברשות העכו"ם נמי מותר בעומדים על גבה והרא"י דכתבו התוס' הלשון ואפילו בבית ישראל, ועוד כתבו התוס' בפירוש שם כנ"ל.

וכמו שהביא הט"ז לשון התוס' יעו"ש. א"כ ע"כצ"ל דמה שכתב רבינו והנכרית מילדת ומניקה וכו' בעומדים על גבה מיירי וכן כתב הטור בסימן קנ"ד ורבינו מדסיים בלשונו וכתב ברשותה ור"ל ברשות הישראל ופסק כחכמים כמ"ש א"כ ס"ל בפירוש הברייתא כהרא"ש דבעינן תרתי דוקא בבית ישראל ועומדים על גבה, אבל בבית העכו"ם אפילו עומדים על גבה נמי אסור, ותמיה לי על מרן הב"י שלא הביא דעת הרמב"ם דסבירא ליה נ"כ כהרא"ש והמחבר בשו"ע נמי פסק כהרא"ש דבעינן תרתי רק כתב דה"ה יוצא ונכנס נמי שרי כדעת התוס' והרא"ש, ואפשר לומר דרבינו נמי ס"ל דיוצא ונכנס נמי שרי דזה הכלל בכל מקום דיוצא ונכנס שוה לעומדים ע"ג כדאמרינן בחולין (דף ג') יעו"ש, ומה שכתבתי דדעת רבינו מה שכתב ומניקה את בנה ברשותה וכו"ל סבירא ליה

דוקא בעומדים ע"ג דא"ל אפילו אין עע"ג בבית ישראל נמי שרי דהלא הן לדברי התוס' והן להרא"ש ס"ל דגם בבית ישראל בעינן להיות עע"ג אלא ע"כ בעומד על גבה קאמר א"כ מוכת דס"ל בפירוש הגמ' כהרא"ש, ומה שלא הזכיר עע"ג זה מובן מעצמו כיון דפסק כחכמים וחכמים בהדיא סבירא להו דבעינן עע"ג ומאי דנקט ברשותה לשון המשנה נקיט, אך אין להוכיח מלשון רבינו דכתב ומניקה את בנה ברשותה דס"ל דוקא בבית ישראל מהני עע"ג דהלא להתוס' כתבתי דס"ל דמהני עע"ג בבית העכו"ם א"כ ע"כ צ"ל דמאי דקאמרה המשנה ברשותה ע"כ צ"ל אפילו ברשותה היינו בבית ישראל נמי בעינן להיות עע"ג א"כ אין לדייק מדברי רבינו דס"ל כהרא"ש דיש לומר דס"ל כהתוס', עוד יש לומר דמשום הכי לא כתב הרמב"ם דבעינן עע"ג משום דקאמר רבינו ברשותה ר"ל ברשות ישראל ומסתמא ברשותה אחרות עע"ג א"כ יוצא ונכנס כעומד ע"ג דמי וסבירא ליה לרבינו דמה דאיתא בברייתא אחרות עע"ג היינו הפירוש על זה דקאמרה המשנה ברשותה א"כ משו"ה לא כתב רבינו בפירוש עע"ג כמו בגמ', אחר זה מצאתי בתוי"ט דכתב להדיא דרבינו סבירא ליה דצריך עע"ג כמ"ש.

ודע מדכתב רבינו עכו"ם מילדת את בת ישראל ומניקה את בנה ברשותה וכו' וכתב ברשותה אצל הנקה ואצל מילדת לא כתב ברשותה מחמת שהעתיק כלשון המשנה וכדכתבו התוס' על המשנה דיולדת מסתמא ברשותה דידה יולדת ולכן לא צריך התנא למיתני ברשותה גבי מילדת, אבל בסיפא לענין מניקת הוצרך התנא לכתוב ברשותה.

ובאמת לא אבין מדוע לא פסקו הטור והרא"ש כהתוס' היינו בעע"ג מותר אפילו בבית העכו"ם. אך י"ל דהרא"ש דייק ממתניתין היינו ברישא אמר התנא עכו"ם מילדת בת ישראל וצ"ל ברשותה כדכתבו התוס' מילדת סתמא ברשות ישראל היא ובסיפא קתני התנא עכו"ם מניקה בנה של ישראל ברשותה ור"ל דה"א דאפילו בבית העכו"ם מותר לכן קאמר ברשותה דוקא א"כ מוכח מהמשנה דבעינן תרתי, דאי תימא דאפילו בבית העכו"ם נמי מהני עע"ג אך דאשמעינן התנא דאפילו בבית ישראל צריך להיות עע"ג א"כ שמעינן זה מרישא דבעינן עע"ג בבית ישראל דמסתמא מילדת בבית ישראל היא ושם יש עע"ג כדכתבתי לעיל א"כ סיפא למה לי דכתב ברשותה והלא מה ברישא צריך להיות עע"ג וזה דמניקה חמיר יותר כדאמרינן בגמר הצריכותא לא כ"ש דבעינן עע"ג אלא ע"כ נקיט התנא ברשותה ור"ל דוקא בבית ישראל מהני עע"ג דיש תרתי לטיבותא אבל בבית העכו"ם לא מהני עע"ג ומשו"ה פסק הרא"ש דלא כהתוס' ואתי שפיר דלא הביא הב"י דעת התוס' ולק"מ קושית הט"ז בסימן קנ"ד סק"א.

ומה שכתב רבינו ומניקה את בנה של ישראל ברשותה א"כ משמע מדבריו דחלב עכו"ם דינו כחלב ישראלית וכן מוכח בירושלמי, והר"ן הביא מחלוקת הפוסקים בזה היינו הר"ת ס"ל דוקא במקום סכנה מותר חלב נכרית דבירושלמי מסיים שם תני תינוק יונק מן העכו"ם ומבהמה טמאה ואינו חושש משום יונק שקץ וכו' אלמא דחלב נכרית דומיא דבהמה טמאה.

וכן משמע בתוספתא דשבת דתני התם אין מן הכותית ומן הבהמה הטמאה וכו' יעו"ש, אבל הרשב"א כתב דמדת חסידות היא לפי שחלב מגדל הטבע כיוצא בו לכן נקיט בהדי בהמה טמאה, וה"נ מוכח במדרש פ' שמות על הפסוק וקראתי לך אשה מפרש המדרש

כי אסור היה למשהלינוק מחלב עכו"ם לא כן תניא אבל עכו"ם מניקה בנה של ישראל ברשותה אלא אמר הקב"ה פה שעתיד לדבר עמי וכו' יעו"ש, ועיין מ"ש הרמ"א בסימן פ"א סעיף י"ז דמ"מ לא יניקו מן העכו"ם: הלכה זו ההולכין לתרפות עכו"ם אסור לשאת ולתת עמהם והבאים מותרים וכו' ישראל ההולך לתרפות עכו"ם בהליכה מותר לשאת ולתת עמו שמא יחזור בו ובחזרה אסור עכ"ל ובהלכה י"ת כתב רבינו דביריד גם כן אסור לשאת ולתת עם ישראל בחזרה עכ"ל.

וקשה לי על רבינו מדוע לא הביא גם הרישא מהברייתא דאיתא שם עכו"ם ההולך ליריד בין בהליכה ובין בחזרה מותר, ואין לומר דרבינו ס"ל כהרי"ף דגם ביריד אסור לשאת ולתת עם העכו"ם בהליכה וסובר דבין בתרפות ובין ביריד בהליכה אסור ובחזרה מותר ודין אחד להם, א"כ כיון דס"ל כזה לכן סמך על הלכה הנ"ל מה שכתב בתרפות ומעצמו נדע איך הדין ביריד, א"כ לא היה לרבינו להביא גם הסיפא בישראל וגם בזה היה לרבינו לסמוך על הדין הקודם בזה שכתב דבתרפות אסור לשאת ולתת עם ישראל בחזרה כי בישראל הלא גם רש"י מודה דאין חילוק בין יריד לתרפות ודוקא בעכו"ם פליג רש"י וסובר דיש חילוק מתרפות ליריד אבל בישראל גם רש"י ז"ל מודה דדין אחד להם ומדכתב דין זה לגבי ישראל א"כ היה לו להביא גם לגבי עכו"ם ביריד וצ"ע ועיין בלח"מ וק"ל: פרק י הלכה ג אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל ובסוריא מוכרין להם בתים אבל לא שדות ושוכרין להם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשו שכונה ואין שכונה פחות מג' עכ"ל, וכבר כתב המרדכי טעם לזה דחיישינן דלמא מיעצי עצה על ישראל הדר בשכונה וקטלי או מזקי ליה, ולפי זה אם אין ברחוב ההוא ישראלים מותר להשכיר לג' עכו"ם כמו שכתב המרדכי וכמו שכתב הד"מ על הטור.

ותמיה לי למה לא רמז זה הרמ"א, אולם באמת המחבר בעצמו כבר רמז לזה שכתב לא ימכור ולא ישכור לג' עכו"ם ביחד בשכונת היהודים אם כן מבואר דוקא בשכונת הישראלים אסור. וקשה לי על רבינו הרמב"ם דמשמע מדבריו דדוקא בארץ ישראל אסור להשכיר לג' עכו"ם אבל בחוץ לארץ מותר כמובן מסידור רבינו דמתחלה כתב ומשכירין להם בתים בארץ ישראל וכתב ובלבד וכו', משמע דזה קאי על ארץ ישראל דוקא וכן משמע מדכתב רבינו אחר כך ומותר למכור להם בתים ושדות בחוץ לארץ ולא כתב דין זה ובלבד שלא יעשו שכונה וכו' אם כן משמע דמה שכתב ברישא ובלבד וכו' זה קאי על ארץ ישראל דוקא אבל בחוץ לארץ סבירא לו לרבינו דמותר, ובתחלה רציתי לומר דרבינו ס"ל אפילו בחוץ לארץ ג"כ אסור להשכיר לג' עכו"ם מדכתב הדין בסוריא ואחר כך כתב דא"י ואח"ז כתב ובלבד וכו' ואפשר לומר דקאי על סוריא והלא סוריא לר"י הוה כחוץ לארץ דסבירא ליה כיבוש יחיד לאו שמיא כיבוש, אם כן יש להוכיח לכאורה דאפילו בחו"ל ג"כ אסור להשכיר לשלשה עכו"ם כמו בסוריא, אך באמת יש לדחות דמ"ש רבינו ובלבד וכו' לא קאי על הרישא דסוריא דא"כ היה לרבינו לומר תיכף ומיד אתר הדין דבסוריא ובלבד וכו' ומדכתב הדין דארץ ישראל ואחר כך כתב ובלבד משמע דקאי רק על ארץ ישראל וכן ראיתי בפירוש המשניות לרבינו שכתב והלכה כר"י ובלבד שישכור וכו' אבל ג' או יותר לא ישכור להם שלא יעשו שכונת ג'.

אם כן מדכתב ובלבד שישכור וכו' משמע דקאי דוקא על ארץ ישראל דאי על חוץ לארץ הוי ליה גם כן להזכיר מכירה אלא משמע מזה דרבינו סבירא ליה דדוקא בארץ ישראל אסור לעשות שכונה מג' עכו"ם אבל בחוץ לארץ מותר. ובאמת לפי הטעם הנ"ל שכתב המרדכי לא אבין איזה חילוק יש בין ארץ ישראל לחוץ לארץ וכן מוכת מהש"ס דאין חילוק, דאמרינן בגמרא אר"י אמר שמואל הלכה כר"י אמר רב יוסף ובלבד שלא יעשו שכונה וכו' אחר כך פריך הש"ס וניחוש דלמא אזיל ומזבין וכו'.

אם כן משמע דקאי על חוץ לארץ דשם מותר למכור דאי בארץ ישראל אפילו לעכו"ם אחד נמי אסור למכור ובאמת מהטור והמחבר משמע דבחוץ לארץ גם כן אסור כמו שכתב הש"ך בס"ק ט"ו מדכתב המחבר לא ימכור ולא ישכור לג' עכו"ם משמע דקאי על חוץ לארץ גם כן. אך יש ליישב דעת הרמב"ם כן דלכאורה קשה למה סידר הש"ס המימרא דר"י שאמר ובלבד שלא יעשו שכונה אחר מימרא דשמואל דאמר הלכה כר"י הלא אפילו ר' מאיר סבירא ליה דבחוץ לארץ מוכרין בתים ואם כן אפילו לר' מאיר יכול להיות הדין דר"י, אלא מוכח מזה דהמימרא דר"י קאי דוקא על ארץ ישראל והכי פירושא הלכה כר"י דאף בארץ ישראל משכירין בתים ק זה אמר ר"י ובלבד שלא יעשה שכונה ור"ל שלא ישכיר לג' עכו"ם שזה נקרא שכונה אם כן קאי דין זה דוקא לר"י דלר' מאיר אפילו לחד נמי אסור לשכור בארץ ישראל ומשום הכי קבע הש"ס המימרא דרב יוסף אחר מימרא דשמואל דהלכה כר"י.

אחר כתבי כל זה מצאתי בשלטי הגבורים שמפרש כן לפי דעת הרמב"ם. אולם לפי זה לא יתכן קושית הש"ס דפריך וליחוש דלמא אזיל האי ישראל ומזבין וכו' משמע מזה דקאי על חוץ לארץ דבארץ ישראל הלא אסור למכור אפילו לאחד, ונ"ל ליישב בזה והכי פירושו אר"י אמר שמואל הלכה כר"י דבארץ ישראל מותר להשכיר בתים וכן בסוריא מותר למכור בתים וכן בחוץ לארץ מותר למכור שדות גם כן, ועל זה דאמרינן הלכה כר"י דבארץ ישראל מותר להשכיר וכן בסוריא מותר למכור בתים על זה אמר רב יוסף ובלבד שלא יעשה שכונה וכו' והיינו הן לשכור לג' עכו"ם בארץ ישראל והן למכור לג' עכו"ם בסוריא אסור, ועל זה פריך הש"ס וליחוש דלמא אזיל ומזבין וכו' ויהיה שכונה וכו', ומשו"ה העתיק הרמב"ם מתחלה ובסוריא מוכרין להם בתים ולא שדות ואחר כך כתב ומשכירין להם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשו שכונה ור"ל הן להשכיר בארץ ישראל והן למכור בסוריא הכל אסור לג' עכו"ם אבל בחוץ לארץ ממש מותר אפילו לג' עכו"ם, ומה שדחקו להרמב"ם לומר דבחו"ל מותר להשכיר לג' עכו"ם זה הוא מדסידר הש"ס מימרא דר"י אחר מימרא דשמואל דהלכה כר"י וכמ"ש.

וראיתי בשה"ג שכתב דמה שפסק הטור דבחוץ לארץ אסור גם כן לעשות שכונה מחמת דהיה כתוב לפניו הגירסא בגמרא דהלכה כר' מאיר וקאי בחוץ לארץ ועלה קאמר ובלבד שלא יעשה שכונה, ומהכא נפקא להטור דבחוץ לארץ גם כן אסור למכור ולהשכיר לג' עכו"ם. אבל באמת אינו צריך לזה ורק הטור דייק מפירכת הש"ס כמו שביארתי לדעת הרמב"ם וק"ל: הלכות מזוזה פרק ה' הלכה א' המשכיר בית לחבירו על השוכר להביא המזוזה והחייב המוטל על השוכר אינו מדאורייתא רק מדרבנן וכמו שכתבו התוספות במס' ע"ז (דף כ"א ע"א) דמדכתיב ביתך ממעטינן בית של אחרים וכל חיובו הוא רק

מדרבנן יעו"ש והיכא דהבית היתה של שני שותפים ישראל עם עכו"ם יש בזה מחלוקת הפוסקים אם הישראל חייב במזוזה, הרשב"א פוסק דחייב כדמוכח מחולין דפריך שם הש"ס ואלא ביתך למעוטי מאי היינו כיון דמרבין שותפות דחייבים במזוזה א"כ ביתך למעוטי מאי ולא קא מתרץ הש"ס למעוטי שותפות עכו"ם ש"מ דחייב הישראל במזוזה גם בשותפות עכו"ם והמרדכי פוסק דפטור, ונראה לי לפענ"ד לתרץ דלא יהיה קשה על המרדכי מחולין כהוכחה הנ"ל של הרשב"א דהנה כל החיוב של שותפות הוא מטעם דכתיב למען ירבו ימיכם ובעכו"ם הלא לא שייך לרבות מזה לכן למעוטי עכו"ם לא צריך קרא דמן סברא החיצונה עלינו לפטור כל השותפות אפילו של ישראלים ממזוזה ורק גילה הכתוב למען ירבו ימיכם וכיון דמריבוי זה לא נוכל לחייב שותפות עכו"ם לכן ממילא פטור שותפות עכו"ם ממזוזה לכן פריך הש"ס היטב ואלא ביתך למעוטי מאי דעל שותפות עכו"ם הלא לא צריך קרא למעט דזה ידעינן ממילא כנ"ל ויהיה מתורץ בזה קושית התוספות בחולין בד"ה "ואלא ביתך" ונוכל לומר דגם דעת רבינו כהמרדכי וכן פסק הטור, והרמ"א ועיין בד"ח על הרא"ש הלכות מזוזה סימן ט"ז דמגיה דברי המרדכי ועיין תוס' במנחות (דף מ"ד ע"א): הלכות ברכות פרק ו' הלכה ט' וכל מים שנפסלו משתית כלב וכו' או עכורים וכו'.

עיינן בלח"מ שהקשה על רבינו מזבחים דאמרינן שם דאי אין פרה שותה ושוחה מהן אפילו במקוה פסולים ומתריך כי דוקא לטבילת טומאה החמירו אבל לטבילת ידים הקילו יעו"ש. ובאמת כשתעיין הסוגיא בחולין תראה כי מבואר שם להדיא דגם לטבילת כל גופו כשר מים עכורים.

לכן נראה לי דע"כ צריכים אנו לתירוצו של הגמרא לחלק דשם בזבחים מיירי דעבה מחמת טיט לכן פסול משא"כ הכא יעו"ש. ועוד מסיים רבינו חמי טבריא וכו' אין נוטלין מהן לא ראשונים ולא אחרונים מפני שאינן ראויין לשתיית בהמה וכו' ועיין ברי"ף דנותן טעם אחר לזה דמחמת זה אין נוטלין מהן לידים לא מפני שאינן ראויים לשתיית בהמה וכו' רק הטעם מפני שאין להם שעת הכושר לכן הגם דפסקינן במים חמים שהי"ס בהם דכשר לנטילה אבל בחמי טבריא אסור מפני שמעולם לא היה להם שעת הכושר יעו"ש.

ולכאורה קשה מדוע לא נקיט הרמב"ם טעמו של הרי"ף ונ"ל דלפי טעם של הרי"ף גם שאר מעינות שנובעות מים חמים אסור ולא דוקא חמי טבריא ובש"ס מפורש חמי טבריא אלא ע"כ צריכים אנו לומר דהטעם הוא, מפני שאינן ראויים לשתייה לכן בדיוק נאמר בש"ס חמי טבריא. ובזה נסתר דברי מלא הרועים שמתריך על מה שהקשה רבינו יונה על זה דאנו פסקינן בחמי טבריא דאסור מההיא דמים חמים שהי"ס דמותר יעו"ש, ומפרש המלא הרועים דלפי טעמו של הרי"ף הנ"ל הלא לא קשה כלל, ולפי מ"ש לא יתכן לומר הטעם הזה דבגמ' אמרו חמי טבריא דוקא לכן מפרש ר"י הטעם דמרים הם לכן אינו דומה מפני זה חמי טבריא למים שהיד סולדת בהם, ולפי מ"ש דלהרמב"ם ולרבינו יונה בדיוק נאמר בש"ס חמי טבריא יהיה הדין בשאר מעינות הנובעות חמים אף שלא היה להם שעת הכושר בכ"ז הם כשרים לראשונים יען דמ"מ ראויים הם לשתייה לכן חמי האור כשרים לראשונים וק"ל: הלכה יג הכל כשרים ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן ע"כ.

עיינן בכ"מ דמבאר שיטת רבינו ומפרש דפוסק כת"ק וכ"ע סברי דבעינן כח נותן וכל מחלוקתם של ר"י וחכמים הוא רק אם בעינן כח גברא דוקא ומה שאמרו בגמרא דליתו מכח גברא הוא לאו דוקא ורק אתי למעוטי אם אתו בלא שום כח כלל ואפילו כחנותן לא היה אז פסול לכו"ע וכן כתב הרע"ב במס' ידים משנה ה' יעו"ש ולפ"ז סרה קושית רבינו יונה בפא"ד דאמרינן שם אר"פ האי אריתא דדלאי אין נוטלין ממנו לידים דלא אתי מכח גברא וכן העתיק הרי"ף והקשה הר"י מדוע נקיט הטעם דלא אתי מכ"ג דבזה יש מחלוקת ר"י וחכמים ביותר היה לו לכתוב הטעם דלא אחי מכת מנא דכת כלי בעינן לד"ה, ולפי מ"ש אתי שפיר דמה שאמרו בגמ' וכן ברי"ף כח גברא הוא לאו דוקא ורק הפירוש דלא אתי מכח נותן ובזה הלא כ"ע מודים דבעינן כת נותן ועיין בשה"ג ועיין ברמב"ם ה' שחיטה פ"ב הי"ג ועיין בפ"ג מה' רוצח והוא שימות מכח ראשון יעו"ש: הלכה טז מים ראשונים ניטלים בין ע"ג כלי בין ע"ג קרקע ואחרונים אינן ניטלין אלא על גבי לי עכ"ל.

עיינן בכ"מ דהקשה על רבינו שפסק דאחרונים אינם ניטלים אלא ע"ג כלי ומשמע דע"ג קינסא אסור וכתב ע"ז הכ"מ ולא ידעתי למה כיון דמידי דרבנן הוא עכ"ל וכוונתו דאפילו לשיטת רש"י דס"ל דלא אזלינן בכ"מ אחר הלישנא בתרא ורק אתר המחמיר מ"מ הלא זה אינו רק בדאורייתא משא"כ במידי דרבנן אזלינן בכל מקום לקולא ועיין מ"ש הרא"ש בפכ"ה סימן ו' וכן עיין בסימן ל"ה ועיין בתוס' ע"ז (דף ז' ע"א) ועיין מ"ש הכ"מ לתרץ קושיתו הנ"ל וז"ל ואפשר משום דלישנא קמא לישנא דגמרא ואידך בלשון אמרי לה ע"כ ועיין בד"ת על הרא"ש שהקשה ע"ז לדעת הר"י בפ' מי שאחזו דהיכא דלשון ראשון נאמר בסתם והשני בלשון אמרי לה אז אזלינן בתר לישנא בתרא א"כ מדוע פסקינן הכא כלישנא קמא, ולדידי קשה ביותר על הכ"מ דהלא הוא בעצמו הביא בהל' גירושין דעת הר"י הנ"ל, ואולי אפשר לומר דהכ"מ בעצמו לא ס"ל כדעת הר"י ונראה לי להביא ראיה כדעת הכ"מ מדאמרינן בע"ז והלכתא דנטל"פ מותר כל"ב וכו' והתם הלישנא קמא בסתם נאמר והלישנא בתרא בלשון אמרי לה נאמר א"כ לדעת הר"י הנ"ל הלא מעצמנו ידענו דהלכה כהלישנא בתרא ולמה צריך הגמרא לאשמעינן פסק ההלכה כל"ב אלא ע"כ צריך לומר כדעת הכ"מ וכיון דהל"ק בסתם נאמר והל"ב בלשון אמרי לה לכן הוה אמינא דהלכה כלישנא קמא כדעת הכ"מ בכ"מ לכן אשמעינן הש"ס דהלכתא כלישנא בתרא ובכדי שלא יקשה מסוגיא זו על הר"י נוכל לומר דהר"י יגרוס בש"ס "דהלכתא" כגירסת הרי"ף ולפי גרסא זו יהיה עוד ראיה היינו דיהיה הפשט כן הוה אמינא וכו' קמ"ל דהלכתא כלישנא בתרא כהכלל הידוע בכל מקום לפי שיטת הר"י הנ"ל ויהיה דין זה תלוי בחילופי הגרסאות במס' ע"ז (דף ס"ז ע"א) וכמו שכתבתי וק"ל: הלכה יח לט אדם את ידיו במפה ואוכל בהן פת או דבר שטיבולו במשקה אע"פ שלא נטל ידיו המאכיל לאחרים אינו צריך נט"י והאוכל צריך נט"י אע"פ שאחר נותן לתוך פיו ואינו נוגע במאכל וכו' עכ"ל.

עיינן בהשגות הראב"ד שכתב וז"ל והלא אמרו לא התירו מפה אלא לאוכלי תרומה בלבד עכ"ל, ועיין בכ"מ מה שמתרץ על זה ולפענ"ד נראה כי מהש"ס מוכת דהנכון להלכה כדעת רבינו דאיבעיא לן בגמרא אוכל מחמת מאכל אם צריך נט"י או לא, מהשתא אם נאמר כדעת הראב"ד דמה שהתירו ע"י מפה הוא דוקא לאוכלי תרומה ולא לאוכלי תולין

א"כ מאי איבעי הש"ס בזה הלא מה היכא דאוכל ע"י מפה דחששה רחוקה היא שמא יסיר המפה מעל ידיו ויגע בהפת, בכ"ז אסרינן לאכול בלא נט"י, כ"ש באוכל ע"י מאכלי שבקל יוכל ליגע דודאי אסור, אלא ע"כ צריך לומר כדעת רבינו שהתירו גם לאוכלי תולין באוכל ע"י מפה והשתא אתי שפיר האיבעיא ומסיק הש"ס דבזה צריך נט"י יען שבזה בקל יותר לבוא, לידי נגיעה מהיכא שאוכל ע"י מפה ועיין ברמב"ם ה' אבות הטומאות פ"ח ה"ט יעו"ש:הלכות שבת פרק כ הלכה ג' ומותר למכור להם ע"י סרסור ע"כ.

באמת בגמ' מובא רק דמותר למכור ע"י ספסירא, אך רבינו מפרש דהיינו הך דע"י סרסור אבל לא כן דעת הרא"ש דפירש ספסירא דוקא, ר"ל הקונה ומוכר לאלתר, אבל ע"י סרסור אסור לדעת הרא"ש וכן ס"ל להמחבר כדעת רבינו הרמב"ם: הלכה ד ומותר למכור להם פרה לשחיטה ושוחט אותה בפניו וכו' ע"כ.

ורש"י ז"ל פירש בע"ז ד"ה "אימא" דמסתמא תלינן דלשחיטה זבנה, ורבינו סובר כרב האי גאון דבעינן שישחוט. אותה בפניו ואז מותר ופוסק רבינו בדין זה כר"י והטעם עיין בכ"מ בפ"ו מה' עכו"ם דמפרש מדאיבעיא של הגמ' אזיל אליבא דר"י א"כ ש"מ דהלכה כמותו ועיין בהגר"א ליו"ד סימן קנ"א וכן עיין בפ"ק דע"ז סימן כ"א ועיין בר"ן: פרק כט הלכה ו רבינו פוסק כב"ה דמוזגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידיים, ומאי דקשה על רבינו מה' ברכות פ"ו ה"ז שכתב שם נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום כולו ק ע"ז בחולין בתוס' (דף קו ע"ב) ד"ה נוטל בפסחים בתוס' ד"ה הנוטל (דף קו ע"ב) יעו"ש: הלכות מאכלות אסורות פרק ג הלכה י' אפרוח שנולד אע"פ שלא נתפתחו עיניו מותר ע"כ.

זה פסק רבינו כרבנן דפליגי שם ראב"י עם חכמים וכן פסק הרי"ף אע"ג דמשנת ראב"י קב ונקי עיין מה שכתב ע"ז הר"ן בפא"ט יעו"ש: הלכה יג אבל בימי חכמי המשנה גזרו על גבינות העכו"ם ואסרום מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של שחיטתן שהיא נבלה וכו' עכ"ל. זה פסק רבינו כרבנן דס"ל דאסור רק באכילה ולא בהנאה ומאי דקשה ע"ז תיפוק ליה דבלא"ה אסור משום בב"ת עיין ע"ז בתוס' דל"ה: הלכה יד גבינה שמעמידין אותה העכו"ם בעשבים וכו' אסורה ע"כ.

עיין בתוס' חולין (דף לה ע"א) ד"ה חדא וז"ל וגם בהרבה מקומות יש שאוכלים אותם מפני שמעמידין אותה בפרחים אבל דעת רבינו אינו כן אלא בכ"מ אסור ואפילו היכא דליכא טעם הגזרה:הלכה יז ישראל שישב בצד העדר של עכו"ם ובא העכו"ם והביא לו חלב מן העדר אע"פ שיש בהעדר בהמה טמאה ה"ז מותר ואע"פ שלא ראה אותו חולב והוא שיוכל לראותו כשהוא חולב כשיעמוד שהעכו"ם מתירא לחלוב מן הטמאה שמא יעמוד ויראה אותו ע"כ.

מדכתב רבינו אע"פ וכו' משמע דאפילו ידעינן בודאי דאין בעדרו דבר טמא בכ"ז בעינן יושב וכמו שנפסק ביו"ד וכן דעת המרדכי ועיין בתוס' במס' ע"ז דכתבו דאי משום ארס נחש וכו' יעו"ש וכדבריהם מבואר בירושלמי ועיין בט"ז וק"ל: הלכה כ ביצי דגים סימניהם כסימני ביצי העוף וכו' ע"כ.

הנה רבינו פוסק כר"ז דדג טמא יש לו ביצים והרי"ף פוסק כר"ד דאמר דדג טמא לית לו ביצים כלל לכן פסק דמותר ליקח ביצי דגים מכל אדם וכן כתב הרשב"א, והנה רבינו לא כתב שום סימן בקרבי דגים דאליבא דר"ז לא מיתני שום סימן בגמ' כלל אבל הרי"ף והרשב"א דפסקו כר"ד הביאו סימני קרבי דגים, ומאי דכתב המ"מ דרבינו והרי"ף סוברים דאף בשלמים אין סומכין על הסימנים מבואר זה בר"ן בפא"מ ובפא"ט ועיין ברש"י דס"ד ד"ה "דג" דכתבו סימני ביצים לאו דאורייתא ומשמע הא סימני עוברין דאורייתא וכן כתב הרשב"א ורבינו חולק על זה וס"ל דסימני עוברין לאו דאורייתא ומה שכתב רבינו אם אמר לו טהורין הן אינו נאמן עיין בש"ך מה שכתב על זה בסימן פ"ג סקכ"ד ולפי דברי הש"ך יתורץ קושית המ"מ והלח"מ שהקשו מדוע בביצי העוף מהני כשאומר של עוף פלוני וטהור והכא בדג דוקא באומר אני מלחתי מותר ובה שאומר של עוף פלוני הוא לא סגי להכשיר, ולדברי הש"ך ניחא דהכא מיירי אפילו כשהן נימוחו אבל בביצי העוף דלעיל מיירי כשלא נימוחו לכן באומר של עוף פלוני לבד סגי להכשיר, ומה דמסיים רבינו וכתב מאדם המוחזק בכשרות פליג בזה על רש"י ז"ל דמפרש פירוש של מומחה היינו שיהא מומחה בקי בהן ועיין בר"ן דמביא דבירושלמי מבואר כדעת רבינו יעו"ש: הלכה כב לפיכך אין לוקחין ציר מן העכו"ם אא"כ היה דג טהור משוטט בו אפילו דג אחד.

ונראה דרבינו מפרש דכלבית דמתניתין היינו כפירוש הרשב"א והר"ן דכתבו דכיון שיש בציר דג אחד טהור אף כל הציר אני מחזיק בטהור א"כ מה דאמרו במתניתין וציר שיש בו דגה הפשט דג טהור ורש"י לא פירש כן ועיין ש"ך סימן פ"ג: הלכה כג עכו"ם שהביא עריבה מלאה חביות פתוחות של ציר ודג אחד טהור באחת מהן כולן מותרות היו סתומות פתח אחת ונמצא בה דג טהור שניה ונמצא בה דג טהור כולן מותרות והוא שיהיה ראשו של דג ושדרו קיים כדי שיהא ניכר שהוא דג טהור ע"כ.

ופסק רבינו בדין זה כר"ה דאמר דבעינן תרוייהו שיהא ראש ושדרה ניכר ועיין בתוס' במס' ע"ז (דף מ' ע"א) שהקשו על הגמ' דמשני באותם דדמי רישיהו לטמאים פירוש ובאותם צריך סנפיר וקשקשת, זה אתי שפיר שלא תקשה על המ"ד דסבירא לו דבעינן תרוייהו ראשו ושדרו, אולם על המ"ד דס"ל דבחדא סגי א"כ לבדוק בשדרה דכל דג טמא אין לו חוט השדרה ולמה לן שיהא סנפיר וקשקשת ע"כ קושית התוס', ונלפענ"ד לתרץ דסמוך לשינויא דגמ' איתא כזה אר"י משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר, א"כ לא קשה כלום על ר"נ דסובר דבחדא סגי דכיון לאכול גופן גם ר"נ מודה דבעינן שיהא ראש ושדרה יחדיו לכן באותם דגים שאין בהם שני הסימנים יחדיו כגון ארא ופלמודא בעינן שיהא סנפיר וקשקשת, ומאי דהקשה הר"ן כיון דדגים ניכרים בראש ושדרה מהאי עובדא דמייתי בגמ' דבדקו ואשכחו קלפי ולמה לא סמכו על הסימנים ראש ושדרה, ונראה לי דע"פ דברי הרמ"א ליו"ד סימן פ"ג סעיף ד' יתורץ קושית הר"ן, אחר זמן רב מצאתי כן בביאורי הגר"א והנאני מאד כי ת"ל כוונתי לדעת הגדולים: הלכה כד עכו"ם שהביא גרב של חתיכות דג שחיתוכן שוה וכו' ע"כ.

נראה דפסק רבינו כר"פ בגמ' והוא תוספתא פ"ה ומעשה בעכו"ם אחד שהביא גרב של חתיכות ונמצא סימן באחת מהן והתיר רשב"ג את הגרב כולו תרגמה רב פפא כשהחתיכות שוות וכתב רש"י כשמחברין אותם יחד מתחברות ונכרות ונראות שהוא כולו מדג אחד וס"ל לרש"י ז"ל כיון דמתחברות יפה הגם דאינו נראה מתוך חתוכו שהכל מדג אחד אך כיון דמתחברות יפה מותר, אבל דעת רבינו הרמב"ם נראה דמפרש דמאי דאמרו בש"ס בשחתיכות שוות ר"ל דמתוך חיתוכן נראה שהוא מין דג אחד דהיינו מראה מקום חיתוך שוה אע"פ שאין החתיכות מתחברות מותר ועיין בר"ן ועיין ש"ך סימן פ"ג סק"ד יעו"ש: פרק ה הלכה ד חלקו לאבר זה.

ואכלו מעט מעט וכו' לקח כזית מן האבר כברייתו בשר וגידים ועצמות ואכלו אע"פ שנחלק בפיו בפנים קודם שיבלענו חייב ע"כ. הנה בש"ס איתא כזה אמר רבין חלקו מבחוץ פטור מבפנים ר"י אמר חייב והטעם דהרי נהנה גרונו בכזית ור"א אמר חלקו מבחוץ נמי חייב וכו', עוד איתא שם אר"א אר"י אכל חצי זית והקיאו וחזר ואכל חצי זית אחר חייב ומסיק הש"ס דר"א דס"ל בדר"י דאפילו חזר ואכל אותו חצי זית עצמו נמי חייב מ"ט הרי נהנה גרונו בכזית ע"כ, וכתב רש"י ז"ל בד"ה הרי וז"ל והא דר"א פליג אדר"ז ורבין דאמרי משמיה דר"י דחלקו מבחוץ פטור ולר"א חייב ולפ"ז כיון דרבינו פסק הכא דחלקו מבחוץ פטור א"כ ע"כ ליתא לדר"א א"כ האיך פסק בהמ"א פי"ד ה"ג דאכל חצי זית וחזר ואכל לאותו חצי זית עצמו חייב הלא דוקא לדר"א הדין כן, וע"כ צ"ל דרבינו לא ס"ל כדעת רש"י ורק מפרש דר"א ס"ל לדרבין ובחלקו מבחוץ מיירי דלא היה על האבר כזית בשר רק עם הגידים והעצמות היה כזית ולכן כיון דחלקו מבחוץ לשנים ס"ל לר"י דפטור ** (היינו כיון דחידוש הוא דהא גידים ועצמות דעלמא לא מחייב עלייהו והכא מחייב אימא אין לך בו אלא חידושו וכי אכיל בבת אחת מחייב, אבל לחצאין לא וכפירוש רש"י בד"ה "מהו").

** (כיון דלא היה בגרונו כזית אבל באמת אם בזה שאכל האבר כזית בשר חיוב ועיין מ"ש הרשב"א על רש"י ז"ל ועיין מ"מ ולח"מ ודוק: הלכה ה תלש חלב מן הטרפה ואכלו לוקה שלש ע"כ. ור"ל דחייב משום אבר מן החי משום לב ומשום טרפה וכן כתב הרשב"א לפרש בש"ס דאין לפרש דחייב משום בשר מן החי דהרי אמרינן בדק"ב דעל בשר מן החי ובשר מן הטרפה אינו לוקה לר' יוחנן ואיך קאמר ר"י בעצמו דחייב שלש אלא ע"כ צריך לומר דהחיוב הוא משום אבר מן החי וק"ל: הלכה ח עצם שנשבר אם היה הבשר או העור חופה רוב עוביו של עצם הנשבר ורוב היקף השבר הרי זה מותר ע"כ.

עיין במ"מ ובלח"מ שהקשה על רבינו וז"ל יש תימה בדברי רבינו דכיון דהוא סובר דעור לבדו מציל א"כ איך פסק גבי בעיא שנטל שלישי התחתון דהוי ספיקא האכיון דעור לבדו מציל אע"פ שלא יהא בשר תחתיו א"כ הרי ניטל יותר משליש התחתון, וכ"ת הרי תירצו בגמ' דהא דעור מציל מיירי בקנא משכא דידו היינו סמוך לארכובה דאין שם בשר תחתיו, ומ"ש רבינו דהעור מציל ג"כ מיירי בסמוך לארכובה, באמת זה דוחק דא"כ היה לו לפרש וכו' וע"ק דאם כוונת רבינו כן א"כ היכן ראה הרה"מ פלוגתא בין רבינו להרשב"א הא רבינו לא איירי אלא בק"מ ובהא הרשב"א עצמו מודה וכו' עכ"ל,

ונלפענ"ד להסיר קושיות הלח"מ היינו רבינו ס"ל דהא דעור לבדו מגין הוא דוקא היכא דלא היה בשר מעולם אבל היכא דאיכא בשר צריך מחצה בשר ומחצה עור, וכ"ת א"כ במה פליגי הרשב"א עם רבינו נוכל לפרש דפליגי בזה היינו רבינו סובר דמחצה עור ומחצה בשר מהני גם בבהמה דרבינו פוסק כלישנא קמא דבגמרא והרשב"א פסק כל"ב וכר"נ דצריך רוב החופה אבל מחצה עור ומחצה בשר לא מהני רק בעוף, והל"ק עם הל"ב בזה הם מחולקים.

היינו היכא דליכא בשר כלל בסמוך לארכובה בזה שניהם מודים דמהני עור לחודא וכי פליגי רק היכא דאיכא בשר אי מצטרף מחצה עור ומחצה בשר או אם משלים היינו דצריך רוב החופה מן בשרו. וכ"כ הב"י דפליגי בזה התרי לישני, ובזה פליגי הרמב"ם והרשב"א ולפ"ז יהיה הפירוש בדברי רבינו בזה שכתב אם היה הבשר או העור ר"ל במקום שיש בשר צריך בשר ג"כ היינו עור ובשר ומ"ש או העור וכו' היינו במקום דאין בשר כמו בסמוך לארכובה כמ"ש רש"י בגמ' דמוקי הש"ס ל"ק דר"י בק"מ ורבינו פוסק כל"ק דר"י ולכן יפה כתב רבינו נשבר העצם והבשר חופה את רובו אבל היה אותו בשר מרוסס וכו' או שנתעכל הבשר וכו' ר"ל הגם דיש עור דמגין מ"מ כיון דמיירי שם דהיה בשר באותו מקום א"כ עור לחודא לא מהני כנ"ל, ומאי דלא פירש רבינו דמיירי סמוך לארכובה י"ל דרבינו לשון המשנה נקיט ומה דאמרו שם בברייתא עור ובשר חופין את רובו ולדברי ר"י הפירוש או עור או בשר, ומאי דכתב הלח"מ דאי נימא בדעת הרמב"ם כנ"ל א"כ קשה מאי דכתב המ"מ ואין מקום לכל זה לדעת רבינו.

והלא יש מקום לפי הנ"ל נוכל לתרץ כזה דמה שכתב הרשב"א דהיו רירין בין העור להעצם דמציל אע"פ שאין שם בשר זה המקור מהגמ' דקאמר שם דילמא דק"מ דידו ורש"י ז"ל גרים דידיו. אבל הרשב"א גריס כהתוס' דגריס רירי.

א"כ להרמב"ם דגריס כרש"י ז"ל דידיו לא מוכח מידי הדין שכתב הרשב"א וזה כוונת המ"מ דלדעת רבינו ר"ל דגריס בהש"ס דידיו א"כ אין מקום לכל הדין שכתב הרשב"א, ומ"ש לבאר בדעת הרמב"ם משמע כן מפסקי הרא"ש שכתב וז"ל ובלבד שיהיה רוב החיפוי מן הבשר ומיעוט מן העור ואח"כ כתב ובעוף העור מצטרף לבשר שאם החיפוי חצי מן העור וחצי מן הבשר כשר.

והרמב"ם פסק ג"כ בבהמה. ר"ל דמחצה עור ומחצה בשר מהני.

א"כ מוכח להדיא דהרמב"ם ס"ל כמו שכתבתי. ומה שכתב הלח"מ דאע"פ שלא פירש רבינו סמך על המבין במאי דכתב דהעור חופה דהכי משמע דאינו עומד באויר יעו"ש, ובאמת אין זה מובן דהלא רבינו כתב לקמן או שנתעכל הבשר וכו' עד שנמצא הבשר החופה אינו נוגע בעצם א"כ חזינן דאין ראייה מלשון חופה כלום.

ועוד קשה דאי נימא דהלשון חופה משמע דדבוק להעצם א"כ מאי קאמר הש"ס על האיבעיא נקלף מהו וכו' וקאמר הגמ' ת"ש מלישנא קמא דר"י דאמר עור הרי הוא כבשר ובאמת הלא ר"י מיירי דהעור היה חופה כמו דקאמר או עור או בשר תנינן בברייתא א"כ קאי על הברייתא ובברייתא קאמר חופה א"כ כיון דהלשון חופה משמע דהיה דבוק להעצם א"כ היאך רצה הש"ס למפשט האיבעיא מהתם לנקלף וכו' וכן מוכח מלשון

הש"ס דילמא בקנא משכא דידו א"כ חזינן דרק לאוקימתא בעלמא יתרין הש"ס דילמא בק"מ אולם הש"ס לא יתפוס זה לוודאי.

וק"ל: הלכה י ואם חתך היוצא מן האבר אחר שהחזירו ונשחטה אותו שיצא בלבד אסור ושאר האבר מותר עכ"ל, ור"ל דהחזירו קודם, השחיטה הוגם נחתך קודם השחיטה ודוקא בכהאי גוונא דהיה תרתי למעליותא מותר מקום החתך אבל אם חסר חדא מהני אסור מקום החתך ובזה סרה קושית הלח"מ יעו"ש, ומה שתמה הלח"מ על ההלכות דלא הזכיר מאומה מהחזרה כתב זה לפי גרסת הר"ף שהיה לפניו אולם לפנינו איתא בפירושו והחזירו.

ועל הקושיא השניה שהקשה המ"מ מדוע לא רבינו האיבעיא השניה בגמ' נלפענ"ד דיש לומר דסמך רבינו על מה שכתב בה' בכורות פרק הי"ד דאם חתך אבר עד שהשלים לרובו פטור מן הבכורה הרי מבואר מזה דאע"פ דלא יצא רובו בבת אחת מ"מ נחשב לרוב ועיין בכ"מ שכתב דפליג רבינו על רש"י ז"ל דסובר דארישא נמי קאי יעו"ש, וראיתי בס' יד אברהם שמקשה אמאי לא פשיט הגמ' האיבעיא אם בעינן רובו בבת אחת מהמשנה מבכרת במס' חולין (דף סט ע"ב) ועיין תירוצו ובאמת לא יספיק תירוצו על הרמב"ם דס"ל דאסיפא דווקא קאי אבל ברישא באמת חייב בבכורה א"כ ע"כ ס"ל דלא בפטר רחם תלוי זאת והעיקר תלוי אם נחשב לרוב או לא וזה כל הספק, ולפ"ז הלא היטב מוכח מהמשנה הנ"ל דלא בעינן רובו בב"א, אולם בפשוטו יש לתרץ דמהמשנה לא מוכח כלום דלרבה הפשט במתניתין דיצא רובו בב"א וכן פסק הרא"ש כרבה ולא צריכים אנו לדחוק מתניתין כמו לר"ה אך הפירוש במתניתין דיצא רובו בב"א, היוצא מזה דלהרמב"ם ניחא דלא הביא האיבעיא יען שהוא סומך על האמור בה' בכורות וכמ"ש דשם עיקר.

הטעם יען דנחשב לרוב דאפילו אינו בב"א מ"מ נחשב לרוב והטור דס"ל כרש"י דבפטר רחם תלוי נמצא דאין ראייה מבכור לדין זה וכמ"ש הי"א לכן הביא השני דינים. ועיין ברע"ב פ"ד דחולין משנה ב' דכתב וז"ל יצא רובו כאחת וכו' ותמה ע"ז הגאון רעק"א זצ"ל הלא בסוגיא מוכח דאפי' חתכו ומניח עד רובו הוי כרובו ולא בעינן שיהא דוקא בב"א, ולפי מ"ש ניחא כי רק אליבא דר"ה מסיק הש"ס הכי אבל לרבה הפירוש במתניתין דיצא רובו בבת אחת, ונוכל לומר דהרע"ב פוסק כרבה וכדעת הרא"ש והטור לכן מפרש היטב במתניתין דיצא רובו בבת אחת, אחר זמן רב מצאתי בס' תפארת ירושלים שמתרין כן והנאני מאד שכוונתי ת"ל לדעת הגדולים: הלכה טו קרע אתה הבהמה או שחט בהמה טרפה ומצא בה בן ט' חי צריך שחיטה להתירו וכו' ואם לא גמרו לו חדשיו אע"פ שהוא תי במעי הטרפה ה"ז אסור מפני שהוא כאבר מאמו ע"כ.

ונ"ל דה"ה אם גמרו חדשיו רק נמצא מת לא מהני לו שחיטת אמו וכמבואר בש"ך סימן י"ד ועיין בהגהות מיימוני. ועיין בד"ח שתמה על דין זה למה לא ימתינו ח' ימים ונראה אם הוא נפל או לא ואם יחיה ח' ימים מדוע נאסור.

וכזה תמה על הגמ', וי"ל כי באמת בהגמ' לא מפורש דין זה בהדיא ויש לפרש כוונתו דמה שכתב שיש לאסור מספק כוונתו היכא דלא שהה ח' ימים וכבר שחטו אבל אם עדיין לא שחטו מועיל לו באמת המתנת ח' ימים: פרק ו הלכה יא כשמולחין הבשר וכו'

וצריך לנפץ הבשר מן המלח ואח"כ ידיחנו ע"כ, וכזה משמע מרש"י ז"ל שצריך ניפוץ ועוד משמע דבין במלח גסה ובין בדקה צריך הדחה, דכתבו וז"ל אבל מלח דקה א"צ לניפוץ ע"כ.

מוכח מזה דדוקא בניפוץ יש חילוק בין גסה לדקה אבל לענין הדחה שלאחר זה תרווייהו שוים ומה דכתב הה"מ וז"ל ואפשר שסובר שהצלי צריך מליחה עיין מה שכתב רש"י ז"ל בפסחים (דף ע"ד) ד"ה "שריא" ובביצה (דף מא) ד"ה "לצלי" וכן עיין מה שכתבו התוס' בחולין (דף י"ד ע"א) ובמנחות (דף כ"א) ד"ה "וכן" ובפסחים ג"כ ועיין מה שכתב הגה"מ ודבריו מבוארים בתוספות פסחים ביצה ומנחות יעו"ש: הלכה יד ראש הבהמה שצלהו בתנור או בכבשן אם תלהו ובית שחיטתו למטה מותר וכו', עיין מה שכתב המ"מ דרבינו מודה לדעת הרמב"ן דדוקא לצלי מותר אבל לקדרה אם לא הוציא מוחו אוסר בששים וצריך לשער בששים בכל המוח ע"כ.

ולפי דברי המ"מ כיון דרבינו מיירי בצלי נוכל לדייק הא להסיר שער בעלמא אפילו אם הניחו על הצדדים ג"כ מותר, ומ"ש הה"מ דצריך ס' נגד כל המות כתב זה לשיטת רבינו דס"ל דלא אמרינן חנ"נ בשארי איסורים אבל לדידן צריך ס' נגד כל הראש ועיין ברש"י ובתוספות דמוכח שדעתם דאפילו להסיר שער בעלמא ג"כ אסור אם הניחו על הצדדין.

יעו"ש: הלכה טז דגים ועופות שמלחן זה עם זה אפילו בכלי מנוקב הדגים אסורים שהדג רפה וכולע דם היוצא מן העוף ע"כ. ומה שלא נאסור העופות מחמת דבולעים מהדגים הוא מטעם דכתב רש"י ז"ל דלא אמרינן חנ"נ בשארי איסורים לכן אפילו שהו אחר שיעור מליחה ופליטת ציר מכל מקום העופות מותרין, והרשב"ם אוסר גם העופות יעו"ש ועיין בהגהות "מטה יהונתן" שהקשה על הטור שהעתיק דברי הרשב"ם להלכה והלא כיון דדינא של הרשב"ם לא יתכן אם לא נימא דחנ"נ בשארי איסורים והטור בעצמו ס"ל כשיטת רבינו אפרים דלא אמרינן חנ"נ בשארי איסורים א"כ איך פוסק כהרשב"ם, ועיין תירוצו דטעם האיסור הוא משום דאפשר לסוחטו אסור יעו"ש.

ובעניות דעתי לא זכיתי להבין דבריו הקדושים הלא אפשר לסוחטו מותר באיסור דרבנן וכיון דדם שמלחו הוא רק מדרבנן מדוע נאסור העופות, ובאמת הלא הטור בעצמו חולק על הרשב"ם וס"ל דגם אפשר לסוחטו מותר בשארי איסורים אפילו באיסור דאורייתא ומכ"ש באיסור דרבנן וכמו שהובא ביו"ד סימן צ"ב דאף אותה חתיכה מותרת יעו"ש, ועוד הלא בעינן שיהא דמיא לבב"ח היינו דוקא בישול ולא ע"י מליחה ולפ"ז הלא ישאר קושיתו על הטור בתקפה.

ועיין במ"מ שכתב וז"ל וי"מ שלמדו שאסור למלוח בשר על בשר ששהה במלחו עד אחר שיעור פליטת צירו, וכתב המ"מ על זה דמדברי רבינו לא מוכח כן עכ"ל. ולפענ"ד לא אבין מאין מוכח מדברי רבינו דלא כה"מ דהלא אפשר לפרש בדברי רבינו כזה "שהדג רפה" היינו דפולט דמו וצירו קודם פליטת דם העוף א"כ בלעי הדגים דם העופות ולגבי בשר הגם דלא רפו בכ"ז אם כבר שהו במלחן גם כן אסור כמו הדגים, דמה דאסרינן הדגים מהטעם דרפו אין הכוונה דמטעם זה הם בלעי יותר רק הכוונה דמכח זה הם פולטים מהר לכן לפ"ז ה"ה אם ידעינן בבירור שכבר פלטו כל דמן וצירן הלא הוא שוה בדינו לדגים, ומשמע לדינא מהלכה זו כי דוקא נמלחו שניהם אז אסור אבל

אם היה הדג מליח והעוף תפל מותר אפילו נוגעים זה בזה וכמו שפסק רבינו בפט"ו ה"ד דאם היה דג טמא תפל וטהור מליח מותר וכ"ש הכא דשניהם היתר וכל האיסור הוא רק משום דם הבלוע בהם בוודאי מותר, ואפילו להר"ן דאוסר בההיא דג טמא מכל מקום מודה הכא דמותר יען דהכא שניהם בעצמם היתר והאיסור הוא רק בלוע, ומה שכתב רבינו דהדגים אסורין היינו כדי קליפה ואפילו יש בהם שומן אינו אוסר יותר מכדי קליפתו, ועיין מה שכתב הש"ך סימן ע' סק"ד ובפ"מ שם וכמ"ש הרא"ש בפגה"נ סימן כ"ד ובפרט לפי מה שסובר רבינו דאפילו צלי ממש אינו אוסר רק כדי קליפה בדבר שאינו מפעפע, ומה דאמרו בגמרא מליח הרי הוא כרותח היינו כרותח דצלי, ומ"ש רבינו בפ"ז הלכה י"ט "ואם נעשו לא נאסר הבשר" היינו משום דהתם מיירי בכחוש דאינו מפעפע כלל וגם שם רק איסור דרבנן אבל בפרק ט"ו ה"ד דמיירי התם בחלב דמפעפע אסור עד ס', ומאי דמסיים רבינו שם דמשליך הגיד ואינו אוסר מחמת דאין בגידין בנו"ט הגם דשומן הגיד נו"ט מ"מ אינו אוסר יען שהאיסור הוא רק מדרבנן ובפ"ז הי"ט התם מיירי בדבר שאינו מפעפע לכן אפילו באיסור דאורייתא מותר, ומאי דכתב רבינו בפט"ו בהלכה ל"ד דאם בשר דג טמא מליח שנבלל עמו דג תפל טהור נאסר מפני צירו וכו' עיין במס' עירובין דציר דגים טמאים אית בו שמנונית ומפעפע ועיין רש"י במס' חולין (דף ק"כ ע"א) ד"ה הטמאים ועיין תוס' חולין (דף צ"ט ע"ב) ד"ה שאני ובמס' בכורות (דף י' ע"ב) ובמס' ע"ז ודף מ'.

ע"א) ועיין מה שכתב הפמ"ג. ומה שכתב הכ"מ בהלכה ל"ד פרק ט"ו דכוונת רבינו דאפילו בס' אינו נבלל אינו מוכרח לענ"ד דהכי קאמר רבינו, ואי אפשר לעמוד על טעמו ר"ל דמין במינו הוא, ומ"ש ולא על השיעור ר"ל שיעור קליפה או נטילה מחמת דנבלע בכל גופן לכן צריך ס' כמין במינו דצריך ס', ואין לומר דדוקא בקדרה מתבטל בששים דהרוטב מוליך הטעם בכולו משא"כ במליחה או בצלי לא סגי בששים דאפשר שהרבה ממנו מתכנס במקום אחד.

דזה דוחק לומר כן וכדמשמע מההיא כזיתא דתרבא דנפל בדיקולא לדברי המפרשים דיקולא הוא סל יעו"ש, ועוד דרבינו פוסק להדיא פט"ו הל"ב דבצלי מהני ס' ומליח הרי הוא כרותח דצלי, ועי' בס' מלוא הרועים שכתב דרש"י ס"ל דחלב ובשר מין במינו הוא לכן מפרש רש"י דיקולא קדרה, ומיושב היטב דבטל בס' יען דנמצא שם מין ואינו מינו.

דאי לא תימא הכי האיך שיערו בששים הלא לדעת רש"י מין במינו לא מהני ס' אלא ע"כ צריך לומר לקדרה וכיון דיש שם אינו מינו גם כן אמרינן סלק את מינו כמו שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו לכן שיערו יפה בששים, וק"ל: פרק ז הלכה ד הושיט ידו למעי בהמה וחתך מחלב העובר שכלו לו חדשיו והוציאו הרי זה חייב עליו וכו' עכ"ל, מוכח מזה דלא חל איסור חלב עד שיצא לאור העולם, וכן פירשו התוס' ד"ה הכא יעו"ש: הלכה ז חלב שהבשר חופה אותו מותר וכו' ואעפ"כ נוטל אדם לובן שבתוך הכוליא ואח"כ אוכל אותה ואינו צריך לחטט אחריו עכ"ל.

נראה מדברי רבינו שפוסק כר"א ולפי שיטת הר"י דמפרש בר"א דלא היה מחטט ועל זה כתב רבינו ואעפ"כ צריך קצת נטילה אך אינו צריך לשרש, וכן מוכח מלשון הגמ' לא היה מדקדק בנטילתו, משמע דמקצת נטילה צריך, ובזה סרה קושית הלח"מ יעו"ש:

הלכה י יש בגוף הבהמה וכו' ע"כ, יש בהלכה זו ג' תיבות "אינו צריך לנטלו" המוקפין, ועיין במ"מ דגריס אותם והביא הה"מ ראייה לזה מפרק ו' הלכה י"ג דמשמע שם דלצלי אינו צריך חתיכה, אבל לדעת הרשב"א יש חילוק גדול מהתם להכא, כי התם החוטין מונחים על גבי האש אבל הכא החוטין מובלעים בבשר, והראיה שהר"ן לא הביא דעת הרמב"ם שגם הוא סובר כדעתו שסובר דלצלי א"צ חתיכה, וכן ראיתי בש"ג בפגה"נ וז"ל וכן דעת מיימוני דכל חוט וקרומ שאסור משום דם דינו לצלי כמו לקדרה עכ"ל.

ונלענ"ד דלולא דברי הה"מ נוכל לומר דאינו צריך לגרוס הג' תיבות המוקפין ובמקומם צריך לכתוב "וכן לצלי" וראיתי ביו"ד סימן ס"ה דכתב המחבר ואם לצלי א"צ לא חתיכה ומליחה. ונראה לי דזה הוא דעת עצמו של מרן הב"י ולא דעת רבינו הרמב"ם כי לא מצינו בכ"מ שסובר רבינו דלצלי א"צ מליחה.

וכן נראה מפ"ו הי"ג שכתב שם "אם חתכו וצלאו מותר" משמע מזה אבל מליחה בעי ***(דאם נימא דלא צריך כלל מליחה לצלי א"כ מאי אשמעינן רבינו בזה דמותר. אלא ע"כ דלכתחילה צריך חתיכה ומליחה לצלי ואשמעינן בזה רבינו היכא דקרה דלא היה מליחה אך כיון דהיה חתיכה מותר המחבר)*** ואין לומר דהמחבר מיירי בדיעבד דהלא המחבר כתב א"צ משמע דגם לכתחלה א"צ מליחה.

ועוד נוכל ליישב דלא יהיה סתירה מפ"ו הלכה י"ג לפי מה שכתבתי לבאר בדעת רבינו דשם מיירי בדיעבד לכן אף בלא חתיכה ג"כ מותר משא"כ הכא דמיירי לכתחלה לכן צריך חתיכה לצלי כמו לקדרה וכמו שמחלק הרמ"א בין לכתחלה לדיעבד, אבל אי אפשר לומר כן דבפ"ז ה"ד דכתב שם ולא יבשל וכו' דמשמע אבל לצלי אף לכתחלה מותר, רק צ"ל כמו שכתבתי לעיל לתרץ וק"ל: הלכה יד ביצי גדי או טלה שלא השלים שלשים יום מותר לבשלו בלא קליפה.

עיינ במ"מ שכתב דרש"י ורבינו סברי דגדי לאו דוקא כדמפרש רבינו גדי או טלה ע"כ, ובאמת לפענ"ד מוכח מרש"י דאפילו בבהמה גסה נמי הדין כן ומדברי רבינו משמע דבהמה גסה לא אמרינן כבגדי אלא דאפילו בתוך ל' יום אסור וביו"ד מבואר להלכה כדעת רש"י ז"ל דבהמה גסה ודקה שווין בזה ועיין בלח"מ, ומ"ש רבינו ולא יבשל וכו' עיין מזה בהלכה י' מה שכתבתי לבאר דברי רבינו האמורים בהלכה זה יעו"ש, ומזה משמע דמה שכתב רבינו בפ"ו הי"ג "ואם צלאו" הוא לאו דוקא דיעבד אלא אף לכתחילה מותר, וק"ל: הלכה כא וטבח שדרכו לנקות וכו' ע"כ.

עיינ בלח"מ דנתקשה בדברי רבינו ועיין תירוצו ובאמת מניין לנו לומר דר"פ מודה למר זוטרא דכזית בב' או בג' מקומות חייב מלקות דילמא דוקא מר זוטרא דמוקי דר"י ור"י מיירי בלהלקותו לכן הוכרח לפרש דכזית אפילו בב' או בג' מקומות חייב דאם לא כן למה אמר ר"י בכזית אבל לר"פ דמפרש כאן להלקותו כאן להעבירו אפשר דלדידיה בעינן דוקא כזית במקום אחד להלקותו.

וראיתי בפירוש רבינו גרשום דמפרש כאן להלקותו ר"ל בזה בעינן כשעורה וכאן להעבירו בזה בעינן דוקא כזית ומר זוטרא אמר דלהלקותו יותר חמור מלהעבירו לכן להלקותו בעינן כזית ולא בעינן שיהא דוקא במקום אחד דאפילו בב' מקומות גם כן חייב

מלקות ואפסקא בגמרא והלכתא להלקותו בכזית וזה כמר זוטרא, ולפירוש זה תסור קושית הלח"מ מעל רבינו ומיושבים היטב דברי רבינו לפי פירוש זה ומאי דמפרש הלח"מ הפשט בהגמ' עיין ברש"י אשר על הרי"ף יעו"ש: פרק ח הלכה א גיד הנשה נוהג בבהמה וכו' ונוהג בשליל ובמוקדשין בין קדשים הנאכלים ובין קדשים שאינם נאכלים.

עיין במ"מ שכתב דרבינו פוסק כר"י. ולכאורה הלא בגמרא איתא דלא פליגי ר"י ור"ח וכו' ע"ס"ל דלהלקותו נוהג איסור גיד הנשה ורבינו הלא מיירי הכא לענין מלקות א"כ אפשר לומר דרבינו פוסק גם כר"ח ומהיכן מוכח דפוסק דוקא כר' יוחנן, וכבר הקשה קושיא זו הלחם משנה בהלכות מעשה הקרבנות פ"ו ה"ד.

ועוד הקשה על רבינו איך הוא מזכה שטרא לבי תרי דהכא פסק כר"י ובה"כ פסק כרבי והלא בגמרא מוכח להדיא דבמחלוקת רבי ורבנן פליגי ר"ח ור"י ור"י סובר כרבנן ופליגי על רבי ע"כ. ונראה לי לפענ"ד ליישב קושיתו דהנה הרש"א פירש (דף צ' ע"ב) דר"ח סבירא לו דלא פליגי רבי ורבנן בזה כלל יעו"ש, ולפ"ז אפשר לומר דרבינו ג"כ הכי מפרש ולא ס"ל להלכה מה דאמר רנב"י דפליגי בזה, לכן לפ"ז יפה פסק רבינו הכא כר"י ובה"כ פסק כרבי, ולדעת רבינו יהיה מחלוקותן בגידין המותרין.

ומה דמסיים רבינו הסמוך לעצם וכו' עיין מה שכתב בזה הטור סימן ס"ה וכ"כ התוס' (דף צ' ע"ב) ד"ה כוותיה, ועיין מה שכתב הר"ן יעו"ש: הלכה ה האוכל גיד הנשה מבהמה וחיה טמאים פטור לפי שאינו נוהג בטמאה אלא בבהמהשכולה מותרת ואינו כאוכל משאר גופה שאין הגידין מכלל הבשר כמו שביארנו עכ"ל.

המקור מזה בחולין דף ק' ע"ב) האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה ר"י מחייב שתים ור"ש פוטר ור"ל דפטור לגמרי ופסק רבינו כר"ש דפטור לגמרי הן מאיסור טמאה והן מאיסור גיד הנשה, ולכן כתב רבינו ואינו נאכל משאר גופה דאין הגידין מכלל הבשר, ור"ל דאין בגידין בנותן טעם ולכן פטור משום טמאה, וכי תימא לחייב משום גיד הנשה הגם דאין איסור חל על איסור וכמו שפסק רבינו בהלכות מאכלות אסורות פרק ט"ו הלכה ו' בכ"ז הכא ליכא למיפטרה מטעם זה כיון דליכא טמאה וכנ"ל לכן כתב רבינו דמשום גיד נמי ליכא לחייבו לפי שאינו נוהג בטמאה וכדאמרין בגמרא א"ק על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה מי שגידו אסור ובשרו מותר יצאה זו שגידה אסור ובשרה אסור יעו"ש: הלכה ו האוכל גיד הנשה של נבלה או של טרפה או של עולה חייב שתים מתוך שנכלל באיסור שאר גופה שהיה מותר נכלל גם הגיד ונוסף עליו איסור אחר ע"כ.

עיין בכ"מ שהקשה בשם הרשב"א על רבינו למה מחייב שתים באוכל גיד הנשה של עולה כיון דהרמב"ם פסק דאין בגידין בנותן טעם ומאן דמחייב שתים ע"כ אית ליה דיש בגידין בנותן טעם יעו"ש, ובאמת גם על מה שכתב רבינו דעל גיד הנשה של נבלה חייב שתים ג"כ יקשה קושיא זו ועיין בתוס' תולין (דף פ"ט ע"ב) ד"ה איסור גיד ועיין רש"י שם (דף ק"א ע"ב) ד"ה ור"י וז"ל ואע"ג דלר"ש נמי שמעינן וכו'.

ובאמת גם על רש"י ז"ל קשה הלא ר"ש ס"ל דאין בגידין בנותן טעם א"כ למה מחייב שתיים באוכל גיד הנשה של עולה ועיין בשעה"מ שכתב ליישב דברי רש"י הנ"ל יעו"ש: הלכה יד גיד הנשה מותר בהנאה לפיכך מותר לאדם לשלוח לעכו"ם ירך שגיד הנשה בתוכה ונותן לו הירך שלמה בפני ישראל ואין חוששין שמא יאכל ממנה ישראל זה קודם שינטל גידו שהרי מקומו ניכר לפיכך אם היתה הירך חתוכה לא יתננה להעכו"ם בפני ישראל עד שיטול הגיד שמא יאכל ממנה ישראל עכ"ל.

המקור מזה בחולין (דף צ"ג ע"ב) שולח אדם ירך לעכו"ם שגיד הנשה בתוכה מפני שמקומו ניכר ופריך הש"ס שלמה אין חתוכה לא עד דמסיק הש"ס אבע"א במקום שמכריזין חתוכה דעכו"ם מידע ידע ואבע"א במקום שאין מכריזין גזרה שמא יתננה לו בפני ישראל, ואמרינן עוד בברייתא ת"ר השולח ירך לחברו שלמה אין צריך ליטול גיד הנשה חתוכה צריך ליטול ובעכו"ם בין חתוכה ובין שלמה אין צריך ליטול ומוקי אביי במקום שאין מכריזין ורבא מוקי במקום שמכריזין אך דמיירי שהכריזו יעו"ש.

ויש בזה ג' שיטות, רש"י כתב דתנא דמתניתין פליג אתנא דברייתא וגזר בה שמא יתננה בפני ישראל, ושיטת ר"ת דתנא דמתניתין לא פליג אתנא דברייתא מחמת דהמשנה מיירי באומר הישראל לעכו"ם שהיא כשרה ולכן חיישינן אף במקום שאין מכריזין שמא יתננה לו בפני ישראל ויקנה הישראל מן העכו"ם, אבל הברייתא מיירי שנתן לו סתם ש אמר לו שהיא כשרה לכן לא חיישינן שמא יתן לו בפני ישראל כיון דמיירי במקום שאין מכריזין, ושיטת הרשב"א כן דס"ל דשנויא קמא שבש"ס עיקר דתירץ דהמשנה מיירי במקום שמכריזין אך חתוכה דעכו"ם מידע ידעי, אבל מה דתירץ הש"ס גזרה שמא יתננה לו בפני ישראל לא קיימא הכי א"כ אינו מחולק המתניתין עם הברייתא דהברייתא מיירי במקום שאין מכריזין לכן אפילו חתוכה ג"כ מותר.

ולפענ"ד נראה דרבינו קאי בשיטת ר"ת דס"ל דהמשנה מיירי במקום שאין מכריזין והטעם דחתוכה אסורה כמו שמתרץ הש"ס גזרה שמא יתננה לו בפני ישראל וכנ"ל ומיירי דאמר לו שהיא כשרה והברייתא מיירי ג"כ במקום שאין מכריזין רק בסתם ולכן אפילו חתוכה מותר וכנ"ל וכן נראה מהה"מ דרבינו הולך בשיטת הרי"ף רבו שהעתיק הרי"ף את התירוץ דהגמרא גזרה שמא יתננה לו בפני ישראל, ומאי דהקשה הלח"מ עלהה"מ דאם נימא דס"ל לרבינו דשינויא בתרא עיקר א"כ למה כתב אם היתה הירך חתוכה לא יתננה לעכו"ם בפני ישראל.

הא אפילו שלא בפני ישראל נמי אסור מחמת גזרה שמא יתננה וכו' כמבואר בש"ס. לפענ"ד יש לומר איידי דברישא כתב רבינו בפני ישראל דקמ"ל רבותא דנותן לו ירך שלמה בפני ישראל, לכן כתב אח"כ אם הירך חתוכה לא יתננה לעכו"ם בפני ישראל ועוד י"ל דאשמעינן הא בסתם אפילו בפני ישראל מותר.

ורבינו איירי הכא במפרש שהיא כשרה אבל בסתם אפילו בפני ישראל מותר כיון דס"ל לרבינו דבשר הנמצא ביד עכו"ם אסור, א"כ לא חיישינן שמא יקנה הישראל, וכמו שמבואר לפי שיטת ר"ת. ולכאורה יש לדייק מרבינו דס"ל כהרשב"א וכמ"ש הלח"מ דשינויא קמא עיקר מדכתב הדין הזה בעכו"ם ולא כתב בישראל דשלמה מותרת וחתוכה אסורה, וכמבואר בברייתא דאם נימא דסבירא ליה כר"ת א"כ צ"ל במפרש דהיא כשרה

אז חתוכה אסורה, א"כ קשה למה תנא הדין בעכו"ם הלא בישראל נמי הדין כן, א"ו צ"ל דסבירא ליה כהרשב"א ולכן אשמעינן רבינו רבותא שבעכו"ם חתוכה נמי מותרת אפילו במפרש שהיא כשרה ודוקא בפני ישראל אסור וכנ"ל.

אך דבאמת יש לומר דס"ל כר"ת ומכל מקום לא קשה כנ"ל די"ל דאשמעינן דחתיכה אסורה אפילו בעכו"ם דחיישינן שמא ימכור לישראל וכ"ש בשולת לישראל בודאי הדין דחתוכה אסורה, ועיין בר"ן במשנה פגה"נ ודו"ק: פרק ט הלכה ו המעושן והמבושל בחמי טבריא וכיוצא בהן אין לוקין עליו וכו' ע"כ, משמע מדברי רבינו דדוקא מעושן אינו לוקה עליו אבל נצלה באש חייב מלקות מה"ת ומה דאמרו בגמרא דאינו חייב אלא דרך בישול הוא לאו דוקא דה"ה צלי בכלל בישול וכ"כ הפר"ח דצלי נאסר מה"ת כמו בישול יעו"ש, עוד כתב רבינו המבשל בשר במי חלב או בחלב מתה או בחלב זכר או שבישל דם בחלב פטור ואינו לוקה משום בב"ח ע"כ.

מה שכתב רבינו במי חלב מבואר בחולין (דקי"ד ע"א) דאמרו שם המבשל במי חלב פטור וכן אמרו שם דם שבישל בחלב פטור אבל הדין דחלב זכר או חלב מתה זה אינו מבואר בברייתא דפטור וזה הוא מימרא דשמואל (דף קי"ג ע"ב) בחלב אמו ולא בחלב זכר בחלב אמו ולא בחלב שחוטה ורבינו כלל כולהו בבבא אחד א"כ משמע דאפילו בחלב זכר או בחלב שחוטה ג"כ פטור אבל אסור וזהו כוונת המ"מ שם.

ולפלא לי על הה"מ שלא הביא מקור על הדין דחלב זכר מן תוספתא מפורשת פ"ת דמבואר שם להדיא המבשל בחלב זכר פטור, ובזה יהיה מתורץ קושית הלח"מ שהקשה כיון דחלב זכר וכן חלב שחוטה ס"ל לרבנן דפטור אבל אסור א"כ ה"ה נמי בחלב טמאה היה ג"כ לפסוק לרבינו דפטור אבל אסור עכ"ל, ולפי הנ"ל לק"מ דחלב זכר מפורש בתוספתא דפטור א"כ הפשט דפטור אבל אסור וחלב שחוטה הלא אמרו בגמ' דאסור מדרבנן ולכן פסק רבינו בזה דפטור אבל אסור וכן בדם נמי דאמרו שם בברייתא דפטור הפשט נמי דפטור אבל אסור ועוד מדקתני הש"ס המבשל משמע דיעבד אבל לכתחילה אסור וכן כתבו התוס' שם בד"ה המבשל במי חלב פטור וכתבו דאיסורא מיהא איכא ור"ל דאסור מדרבנן והוכחת התוס' ג"כ כנ"ל אבל בחלב טמאה אין שום הוכחה לאיסור, ועיין בחידושי רעק"א ליו"ד שהקשה מנין להתוס' דאסור לכתחילה לבשל בשר במי חלב וז"ל שם ואדרבה בזה מרווח הסוגיא יותר במה דפרכינן מהך ברייתא על מ"ד דהמבשל חלב בחלב אינו לוקה דהא בהך ברייתא פיגול ונותר וטמא שבשלו בחלב חייב דקשה דלמא הברייתא מיירי רק לענין בישול וכן הקשה הרש"א ותירוצו דפירכת הש"ס ללישנא דכיון דאאכילה לא לקי אבישול נמי לא לקי דחוק קצת ולפי הנ"ל דכיון דקתני בהך ברייתא המבשל במי חלב פטור דע"כ מיירי מאכילה דבישול אפילו לכתחילה מותר ה"נ סיפא נותר ופיגול מיירי מאכילה עכ"ל.

ולפע"ד נראה לדחות הוכחה זו מן הגמ' הנ"ל. כי פירכת הגמ' הוא מתוספתא דאיתא שם בזה"ל הפיגול והנותר והטמא שבישלו בחלב חייב משום בשר בחלב ומשום פיגול ונותר וטמא ע"כ.

א"כ מבואר מזה להדיא דקאי על אכילה דבבישול איזה איסור יש בפיגול ומדוע חייב עליו משום פיגול אלא ע"כ צ"ל דמיירי באכילה לכן פריך הש"ס היטב. אבל הברייתא

יוכל להיות דמיירי בבישול וכנ"ל ועיין בלח"מ דהקשה על הה"מ מנין לו דבדם יש איסור לבשל היינו דהלח"מ מפרש טעם האיסור בכולם יען דמפורש בקרא איסורם לכן הקשה הלא על דם אין שום איסור מפורש בקרא.

ובאמת הטעם של כולם לאיסור היינו מדאיתא בש"ס על כל אלו בלשון פטור ולא קתני מותר שמעינן מזה דיש איסור מדרבנן ולשון פטור נאמר גם על דם בש"ס א"כ גם בדם יש לאיסור לכתחילה וק"ל: הלכה יב הכחל אסור וכו' לפיכך אם קרעו ומירק החלב שבו מותר לצלותו ולאכלו ואם קרעו ש"ו וטחו בכותל וכו' מותר לבשלו עם הבשר וכחל שלא קרעו וכו' אסור לבשלו ואם עבר ובישלו בפ"ע מותר לאכלו ואם בישל עם בשר אחר משערין אותו בס' וכחל מן המנין ע"כ.

עיין בלח"מ דאינו רוצה לפרש בדברי רבינו כמו הה"מ ומפרש כי רבינו סובר כשיטת ר"ת דבישול בפ"ע דומה ממש לצלי ומותר בקריעה מעט עיין שם באריכות, ולפענ"ד נראה דרבינו פליג על שיטת ר"ת ומקודם נחזי איך הוא שיטת הרי"ף וז"ל של הרי"ף בפכה"ב והלכתא היכא דקרעוהו ש"ו וטחו בכותל שרי לבשלו בקדרה והיכא דלא עביד הכי שרי למטווינהו לכתחילה אבל לבשלו לא עכ"ל, א"כ מוכח מדבריו דבישול בפ"ע תמיר יותר מצלי והראיה מדכתב בלשונו "והיכא דלא עביד הכי" משמע דקריעה ש"ו וט"ב לא היה אבל קריעה מועטת היה ובכ"ז אינו מתיר רק דוקא לצלי אבל לא לבישול וכן מוכח מזה דס"ל להרי"ף דלצלי בעינן קריעה הגם דהר"ן כתב דהרי"ף ס"ל דלא בעינן קריעה לצלי, אולם בפשוטו נראה מלשון הנ"ל דהיה קריעה מעט ורק ש"ו וט"ב לא היה ואז מתיר הרי"ף לצלי אבל בלא קריעה כלל לא מצינו דמתיר, ולפי מ"ש יפה עשה הרי"ף שלא העתיק דברי ר"נ דסבירא ליה בגמרא דלצלי לא בעינן קריעה כלל.

וכן נראה ממה דמפרש הב"י בדברי הרי"ף ד"ה "א"נ לקדרה" היינו דר"י מיירי לקדרה לכן סבירא ליה דבעינן קריעה ש"ו ור"א מיירי בצלי לכן ס"ל דבקריעה כל דהו סגי. א"כ מוכח בפירוש כמ"ש לעיל והלא ידוע כי רבינו הולך על פי רוב בשיטת הרי"ף ולענין דיעבד משמע מהרי"ף הים דבשלו עם בשר בלא קריעה ש"ו וט"ב אע"פ דהיה קריעה קצת בכ"ז אסור, דלר"י דסבירא ליה דבעינן קריעה ש"ו וט"ב הפשט במתניתין לא קרעו אינו עובר עליו ומותר היינו דלא עשה קריעה של ש"ו.

אבל קריעה במקצת היתה ומ"מ אמרינן שם וה"מ לבשלו בפ"ע אבל לבשלו עם בשר אסור הרי חזינן דאף אם היה קריעה קצת בכ"ז עם בשר אסור, ובישול בלא בשר גם כן אסור היכא דלא היה קריעה כלל, וזה מוכח מפירכת הש"ס על ר"נ דמתיר צלי בלא קריעה הא מדקתני "שבשלו" משמע דוקא בדיעבד, אבל לכתחילה לא ע"כ.

ובאמת הלא בקל נוכל לתרץ דהברייתא מיירי בבישול לכן בעינן לכתחילה קריעה אבל בצלי לא בעינן קריעה כלל אף לכתחילה אלא ע"כ צ"ל דבבישול אין שום סברא לומר דמותר בלא קריעה כלל ואפילו דיעבד גם כן אסור א"כ ע"כ מיירי הברייתא בצלי, לכן שפיר הקשה הש"ס על ר"נ דמתיר לכתחלה בלא קריעה כן עוד מוכח מזה דקריעה מועטת סגי בבישול ולא בעינן ש"ו וט"ב.

אח"כ ראיתי במהר"ם שי"ף שמפרש כן בסוגית הש"ס, וכזה דעת הרי"ף ורבינו כמ"ש. ומה שכתוב בדברי רבינו לא קרעו.

פירוש דקריעה של ש"ו וט"ב לא היה, אבל קריעה מועטת היתה, ורבינו סמיך ארישא שכתב דבעינן ש"ו וט"ב לכן כתב אח"כ "שלא קרעו" ור"ל שלא קרעו כדין הראוי דבעינן שיהא ש"ו וט"באך בקריעה מועטת אזי מותר היינו בפ"ע אבל עם בשר אסור. ובענ"ד לא זכיתי להבין דברי מרן הגר"א דכתב המקור להדין דלא בעינן קריעה לצלי היינו "מהא" וכגירסת הספרים הא קמ"ל וכו' יעו"ש, ולפי מה שכתבתי לבאר א"כ אפילו לדידן דגרסינן א"נ לקדרה גם כן מוכת דבעינן קריעה לצלי וק"ל: הלכה טז אבל המעמיד בעור קיבת נבלה וטרפה ובהמה טמאה הואיל והמעמיד דבר האסור בפ"ע נאסרה הגבינה משום נבלה לא משום בב"ת ומפני חשש זה אסרו גבינות עכו"ם כמו שביארנו עכ"ל.

ועיין בכ"מ מה שכתב בשם הר"ן בע"ז ובחולין פכה"ב ועיין תוס' בע"ז וכן בחולין (קט"ז ע"א) ד"ה המעמיד שהקשו ג"כ כמו הר"י מיגאש דמאי איריא בעור בשר נבלה אפילו בעור בשר שחוטה נמי אסורה משום בב"ת, ותירצו דדוקא נקיט נבלה דאיכא בה איסורא דאורייתא אבל בשחוטה משום בב"ת ליכא איסורא דאורייתא דצונן בצונן הוא, אבל רבינו הרמב"ם מתרץ בשם הר"י מיגאש דאי משום בב"ת היה בטיל בס', והתוס' דלא כתבו תירוץ זה יש לומר דס"ל כהראב"ד שכתב דבמידי של עכו"ם אף בדליכא טעמא ג"כ אסור לכן אפילו יטעום עכו"ם ויאמר שאין בו טעם חלב מ"מ אסור ולכן תירצו כנ"ל כן ס"ל להתוס' כר"ת דס"ל דדבר המעמיד בטיל בס' אפילו אם מעמיד בעור קיבת נבלה דהיה אסור מקודם מ"מ בטיל בס' א"כ לפ"ז לא מספיק תירוץ הר"ן הנ"ל ועיין ברש"א במס' חולין (קט"ז ע"ב) ד"ה והלכתא שהקשה על זה דקאמר הש"ס והלכתא דאין מעמידין בעור קיבת נבלה ולא קאמר אפילו בכשרה וכמו שהקשו התוס' הנ"ל, דלדברי רבינו י"ל דנ"מ בדיעבד אם העמיד ויש ס' דבכשרה מותר אבל בנבלה אסור ומשו"ה לא ניחא למהר"י מיגאש וכן לרבינו התירוץ של התוס' מדגרסינן בגמרא והלכתא כנ"ל ולא קאמר אפילו בכשרה וכן מוכח מהגירסא הזאת דלא כר"ת דס"ל דבדבר המעמיד בטיל אפילו במידי דהיה האיסור מקודם דאלת"ה קשה קושית הרש"א כנ"ל.

הגם דמהרש"א תירץ דנקיט משום סיפא "אבל מעמידין בקיבת נבלה" יעו"ש אבל באמת תירוץ זה דוחק וכמ"ש המהרש"א בעצמו עיי"ש אחר כך מצאתי קצת מזה במטה יהונתן ליו"ד וק"ל: הלכה יז אבל אם נפל אחד משניהם שהוא חם לתוך השני והוא צונן קולף הבשר וכו' ע"כ. ולכאורה קשה הלא הבשר שוקע בתוך החלב ונמצא הבשר החם תתאה ונאסר כולו כדין תתאה גבר ומדוע סגי בקליפה ועיין ברשב"א שהקשה כזה על הש"ס ועיין תירוצו יעו"ש: הלכה יט עוף שחוט שנפל לחלב וכו' אם חי הוא מדיחו ומותר ואם צלי קולפו ואם היה בו פלחים פלחים או שהיה מתובל בתבלין ונפל לחלב או לכותח הרי זה אסור ע"כ.

רבינו מיירי הכא דהצלי היה רותח דא"נ דהיה צונן אמאי בעי קליפה בהדחה לבד סגי, ומ"ש רבינו או מתובל בתבלין מיירי ג"כ ברותח וכן פירש הגמ' בפכ"ה דבר גוזלא

איירי ברותח. ועיין בתוס' חולין (דף צ"ו ע"ב) ד"ה "עד" שהקשו מההיא דבר גוזלא דסגי שם בקליפה יעו"ש.

ולכאורה קשה מאד להבין קושית התוס' הלא הם בעצמם כתבו דלא מצינו קליפה נזכרת אלא ההיא בכ"צ וא"כ מאי הקשו מההיא דב"ג הא התם הוי חם לתוך צונן, אחר זמן רב מצאתי בהגהות הגאון רע"א ז"ל שהקשה כזה ולא תירץ כלום, ונראה לי לענ"ד לתרץ דתוס' ס"ל דשם בכ"צ קאי הש"ס על חלב רותח שנפל לתוך בשר צונן לכן סגי בקליפה אבל אם נפל בשר רותח לתוך תלב צונן לא סגי בקליפה וכקושית הרשב"א דהבשרשוקע והוי תתאה לכן הקשו שפיר מההיא דבר גוזלא דשם מיירי דהבשר החם נפל להצונן והוי הבשר תתאה לכן הקשו שפיר אמאי סגי בקליפה, וע"ז תירצו היטב דמיירי בצונן ומ"מ צריך קליפה יען דב"ג רכיך ובלע טובא, ולדברי התוס' מאי דקאמר הש"ס ואי מתובל בתבלין היינו כפירוש ר"ח דחריף ובלעי יותר, דלפי פירוש רש"י דרכיך הלא להתוס' גם בלא תבלין הוא רכיך ולמה לן עוד שיהא מתובל בתבלין, אלא צ"ל דהתבלין מועילים שנעשה חריף בשביל זה ועיין בה' ק"פ פ"ח הי"ב וז"ל נטף מרוטבו וכו' יטול את מקומו א"כ מוכח מזה דבצלי בעי נטילה ולא כמו שכתבתי לעיל בדעת רבינו דסובר דסגי בקליפה רק באמת יש לומר דשאני התם דשם מיירי דנטף מרוטבו וחוזר אליו לפיכך הצריכו בו הכשר אמצעי היינו נטילת מקום וכמ"ש הר"ן בפכ"ה דף תתנ"ח אבל היכא דאין רוטב כלל אינו צריך רק כדי קליפה ועיין בתוס' חולין (דף צ"ו ע"ב) ד"ה עד ועיין חו"ד סימן צ"א סק"ג ודו"ק: הלכה כא שני אכסנאין שאינם מכירין זה את זה אוכלין על שולחן אחד ע"כ.

משמע מדברי רבינו הא מכירין זה את זה אסור בכל גוונא. ועיין בלח"מ שכתב דרבינו פוסק כלישנא בתרא דהתוס' לכן אסור לאכול ע"י הפסק ועיין בביאורי הגר"א ליו"ד באורך יעו"ש וקשה לי על דברי הלח"מ מהא דפסק רבינו בה' איסורי ביאה פי"א הי"א דלא יאכל אדם עמה בקערה אחת משמע הא בשני קערות מותר אפילו על שולחן אחד הרי מבואר להדיא דס"ל לרבינו כפירוש קמא של התוס' דהלא דין זה דומה לבב"ח כדמוכח מהגמרא ומכל המפרשים, ומה דלא הזכיר רבינו הכא דע"י שינוי והפסק מותר י"ל דסמך על האמור בה' איסורי ביאה כנ"ל ועיין בטור ליו"ד סימן פ"ת שכתב דשני אכסנאים המכירים זה את זה אפילו מקפידים מ"מ אסור וכן דעת רבינו וכתב דדוקא שאינם מכירין זא"ז הא מכירין ומקפידין אסור ומכ"ש בשני אחים ומקפידין בודאי אסור לכן לא העתיק הרמב"ם הדין דשני אחים וק"ל: הלכה כב ואם לש כל הפת אסורה וכו' ע"כ.

וקשה לי הלא לקמן בהכ"ג פוסק רבינו בפת שאפילו עם הצלי דאסור לאכלו בחלב משמע הא לבדו מותר לאכלו, וי"ל דהתם כל האיסור משום ריח לכן לא אסרינן כולו דאם נאמר דגם לאכול לבדו אסור הלא יהיה זה כמו דיעבד ובריחא דוקא לכתחלה אסרינן אבל לא בדיעבד, עוד קשה לי על דברי רבינו הלא זה הוא רק נ"ט בר נ"ט ורבינו הלא פוסק בזה דמותר** (ואין לתרץ כמ"ש רש"י ז"ל בצונן).

דחורפא דצונן בלע טפי. דא"כ בנתבשלו ג"כ בלע טפי ורבינו הא ס"ל בהלכה כ"ג דנתבשלו מותר כן צריך לתרץ על רבינו כמו התירוץ השני של התוס' בפסחים כמ"ש.

המחבר.

(** ויש ליישב דהאיסור הוא משום איסור בעין דהשמנונית של החרס נדבק בהפת וכמו דאסרינן בסכין מטעם זה. ועוד י"ל דשאני התם בדגים יש תלת נ"ט והכא אין רק תרי נ"ט לכן אסרינן לאכלו אפילו לבדו.

ועיין בתוס' במס' פסחים (ד"ל ע"א) ד"ה אפילו יעו"ש: הלכה כג קערה שאכלו בה בשר ובשלו בה דגים אותן הדגים מותר לאכלן בכוח ע"כ. ופירש מרן הב"י דאפילו נצלו סובר רבינו דמותר מדלא חילק בין בישול לצלי ועיין ביו"ד סימן צ"ה ועיין בש"ך דפוסק דבצלי אפילו בדיעבד אסור, ומה דסובר רבינו דאסור לאכול הדגים בכוחה משמע הא במלחא שפיר דמי וכבר הקשו ע"ז כל המפרשים ועיין בהגהות "מטה יהונתן" ליו"ד ועיין שם תירוצו.

ונראה לפענ"ד לומר פשוט. כי רבא ומר בר"א פליגי בזה.

רבא סובר ריחא לאו מילתא לכן סובר דמותר לאכלו במלחא. ואין בו סכנה.

ומ"מ בכוחה אסור לאכלו מטעם שכתב הרי"ף דהוי דבר שיש לו מתירין דיכול לאכלו במלחא יעו"ש ומר בר"א סבר דריחא מילתא לכן סובר דאפילו במלחא נמי אסור משום סכנה. וכיון דרבינו פוסק דריחא לאו מילתא א"כ אין שייך לאסור הדגים משום סכנה יען דסברינן דריח הברש שנכנס בהדגים לאו כלום הוא, ומהגמ' מוכח דמר בר"א פליג על רבא מדכתב בלשון זה מר בר"א אמר ולא אמר מר בר"א משמע דלפלוג בא, ולפי מ"ש פליגי בזה אם ריחא מילתא או לא וק"ל: הלכה כד סכין שחתך בה בשר צלי וחזר וחתך בה צנון וכו' אסור לאכלן בכוחה ע"כ, עיין בש"ך ליו"ד דמפרש טעמו של רבינו מפני חורפא דצנון הלכך לא דמי לשאר נ"ט בר נ"ט ועדיף מנתבשלו דחורפא דצנון מפליג גוף הטעם עכ"ל.

ולפענ"ד קשה לי דלפירושו בקישואים. דאין שם שום חורפא היה צריך להיות מותר כשאר נ"ט בר נ"ט ומדוע הצריך רבינו בקישואים גרידה.

לכן נלענ"ד דטעם של רבינו הוא כמו פירוש הראשון שברש"י בש"ם משום שמנונית שקרוש על הסכין. ולפ"ז יפה עשה רבינו שלא העתיק הדין דבש"ס דילפיתא שרי דלפי שכתבתי היה צריך לכל הפחות הדחה והלשון שרי שבגמרא משמע דלא צריך שום הכשר וגם הדחה לא בעינן, לכן לא גריס רבינו דין זה בגמרא, וכן גם הרי"ף לא גריס זאת, ובזה יתורץ קושית הכ"מ שהקשה מדוע השמיט רבינו הדין דילפיתא שרי ולפי מה שכתבתי ניחא.

וק"ל: הלכה כו מי שאכל גבינה או חלב תחילה מותר לאכול אחריו בשר מיד וצריך שידיח ידיו ויקנח פיו בין הגבינה ובין הבשר ע"כ. עיין בחולין (דף ק"ה ע"א) אר"ח אכל בשר אסור לאכול גבינה מותר לאכול בשר ומפרש רבינו דמאי דאמר ר"ח דמותר לאכול בשר הפשט בקינוח הפה ובנטילת ידים, וכן מאי דאמרו ב"ש וב"ה מקנח ומדיח מיירי באכל גבינה ואח"כ אכל בשר וכ"כ הר"ן שם וכן ס"ל לרבינו דמאי דקאמר שם מדיח היינו הדחת ידיו ולא כמו שפירש רש"י שם הדחת הפה וזה מדייק רבינו מהגמרא דאמרינן (דף ק"ה ע"ב) אמצעים רשות אר"ן ל"ש אלא בין תבשיל לתבשיל

אבל בין תבשיל לגבינה חובה ומפרש הרי"ף שם אבל בין תבשיל לגבינה חובה ר"ל דאכל גבינה ואחר כך בשר וכן מפרש רבינו דאם לא כן יהיה קשה הלא הלכה כר"ח דאכל בשר אסור לאכול גבינה וכמו שכתב הרי"ף שם, ולפ"ז מוכח דמדיח היינו הדחת ידיו, ותימה לי על הכ"מ למה לא הביא ראיה לדעת רבינו מהגמרא הנ"ל וכמ"ש ועיין בלח"מ וז"ל ויש לתמוה וכו' ולכך ודאי וכו' וכל דבריו כבר כתב הר"ן בפכה"ב על הרי"ף יעו"ש: הלכה כזו בד"א בבשר בהמה וחיה.

אבל אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה אינו צריך לא קינוח הפה ולא נט"י ע"כ, עיין בר"ן פכה"ב ומבואר שם דברי הרמב"ם הנ"ל, ומאי דכתב רבינו בהכ"ח וז"ל מי שאכל בשר וכו' בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהם כשיעור סעודה אחרת וכו', ונראה דדייק רבינו מדקאמר ר"ח סתמא אכל בשר אסור לאכול גבינה משמע אפילו בשר עוף כ"כ הר"ן פכה"ב יעו"ש: פרק יא הלכה ה הלוקח עבדים מן העכו"ם ומלו וטבלו אין מנסכין ויין שנגעו בו מותר בשתיה ע"כ.

ונראה מדברי רבינו דאם מלו ולא טבלו דאסור בשתיה ומותר בהנאה אפילו בגדולים וכן נראה מדברי רבינו שכתב בסמוך בהלכה ו' וז"ל בני השפחות העכו"ם שנולדו ברשות הישראל ומלו ועדיין לא טבלו הגדולים אוסרים היין כשיגעו בה והקטנים אינם אוסרים, כוונתו ג"כ הגדולים אוסרים כנ"ל בשתיה והקטנים אינם אוסרים אף בשתיה, ומחולק בזה רבינו עם התוס' בע"ז (דף נ"ז ע"א) ד"ה גדולים שכתבו דאסור בגדולים בשתיה ובהנאה ג"כ אפילו בבני השפחות, וכן העתיק המחבר את דברי הרמב"ם הנ"ל בסימן קכ"ד סעיף ד' וז"ל בני השפחות וכו' הגדולים אוסרין היין בשתיה במגען ע"כ.

א"כ מבואר כמ"ש בדעת הרמב"ם. והש"ך בסק"ז כתב בעבדים וז"ל אבל לא טבלו אעפ"י שמלו מגען אוסר בהנאה דגרע מבני השפחות דלקמן סעיף ד' דס"ל להמחבר דמותר בהנאה.

ונראה מדבריו דס"ל כן בכוונת רבינו אף לפי פירוש המחבר דמפרש ברבינו בבני השפחות בגדולים דאינו אסור רק בשתיה אבל הכא מודה הב"י דאסור אף בהנאה, אבל באמת לפי מה שכתבתי נראה דהכל דין אחד להרמב"ם דבין בעבדים ובין בבני השפחות בגדולים אסור בשתיה ומותר בהנאה וכן מוכת מלשון הש"ס דקאמר הא קמ"ל עבדים דומיא דבני השפחות מה בני השפחות מלו ולא טבלו הוא דעושים יי"נ מלו וטבלו לא אף עבדים כן, א"כ נראה דדין אחד להם בגדולים וכיון דס"ל לרבינו בבני השפחות בגדולים דמותר בהנאה ורק בשתיה אסור ה"ה ה"נ גם בעבדים כן, ומאי דכתב הש"ך דמשמע מהגמ' דגרעי מבני השפחות הלא זה דוקא לענין שתיה היינו בקטנים בבני השפחות מותר בשתיה ובעבדים בקטנים אסור בשתיה אבל בהנאה מותר בעבדים קטנים א"כ ה"ה בגדולים כיון דבבני השפחות מותר בהנאה א"כ בעבדים נמי כן, רק באמת י"ל דכוונת הש"ך דאזיל לשיטתו דחולק בסק"ח על המחבר ומפרש דהרמב"ם ס"ל כהתוס' דבגדולים אפילו בבני השפחות אסור בהנאה וכ"כ הר"ן כמו התוס' וז"ל דמשמע לתלמודא דבתרווייהו מילתא דפסיקא קתני דגדולים עושים יי"נ לגמרי וקטנים אין עושים כלל עכ"ל, לכן לפ"ז יפה כתב הש"ך בעבדים בגדולים אם מלו ולא טבלו אסור אף בהנאה מחמת דגרע מבני השפחות ולכן סיים הש"ך וכתב וז"ל ובבני השפחות

יתבאר בסק"ח דאוסרים בהנאה א"כ כ"ש הכא בעבדים דגרעי מבני השפחות ואין הפירוש בדברי הש"ך בכוונת המחבר דס"ל דבעבדים בגדולים אסור בהנאה וכמ"ש לעיל ולפי דברי הש"ך סק"ח דמפרש בכוונת רבינו דס"ל דבגדולים אסור בהנאה אפילו בבני השפחות ג"כ כי הרמב"ם כתב סתמא בה"ו הגדולים אוסרים היין כשיגעו בה ומפרש הש"ך דס"ל לרבינו כהתוס' והר"ן דאף בהנאה אסור ובאמת קשה לדברי הש"ך הלא כתב רבינו בה"ז וכן כל עכו"ם שאינו עובד כו"ם כגון אלו הישמעאלים יינם אסור בשתיה ומותר בהנאה א"כ מוכח לא כדעת הש"ך ** (היינו כיון דבני השפחות מלו הגם דלא טבלו מ"מ אינם עובדי ע"ז כעת ומדוע יאסור מגעם בהנאה.

המגיה.

(** וכן ס"ל להרמב"ם בג"ת דמותר בהנאה, וי"ל דס"ל להש"ך דדוקא ישמעאלים דלא עבדו מעולם לעכו"ם אבל האי דפלחו לעכו"ם אסור בהנאה אף שמל כיון דלא טבל ולא דמי לג"ת דאמרינן דאוסר במגעו בשתיה אבל בהנאה מותר מחמת שקיבל עליו ז' מצות ולפי דברי הש"ך יהיה דעת רבינו כדעת התוס' אכן נראה מדברי הר"ן פר"י דמפרש דברי רבינו דל"ד ישמעאלים אלא ה"ה כל עכו"ם דלא פלח לכו"ם נמי מותר בהנאה כמ"ש הכ"מ ומה דאמרינן בג"ת דיינו מותר בהנאה ל"ד גר תושב רק דקמ"ל רבותא דאפילו ג"ת שקיבל ז"מ מ"מ אסור בשתיה ורק בהנאה מותר וכן כתב הכ"מ דל"ד ג"ת רק דלא כתב זאת בשם הר"ן וא"כ לפ"ז יפה צדקו דברי המחבר הנ"ל בבני השפחות דמלו ולא טבלו בגדולים דאסור רק בשתיה אבל בהנאה מותר ור"ל דה"ה בעבדים במלו ולא טבלו ג"כ מותר בהנאה ומה דלא כתב המחבר בהדיא בסעיף ג' מחמת דסמיך על מה שכתב בסעיף ו' וכן גר שמל ולא טבל מגעו אוסר בשתיה אבל בהנאה מותר וס"ל דה"ה בעבדים ג"כ דינא הכי מחמת כיון דלא פלחי לעכו"ם אינם אוסרים רק בשתיה וכ"כ המחבר בסעיף ו' בהדיא היכא דלא פלחי לעכו"ם מותר בהנאה יעו"ש וא"כ תמיה לי על הש"ך סק"ח דכתב בדברי הרמב"ם דס"ל דאסור אף בהנאה בבני השפחות דבאמת רבינו ס"ל כמ"ש בשם הר"ן ומחולק רבינו עם התוס' הנ"ל כי באמת כוונת הרמב"ם דל"ד ישמעאלים ולא ס"ל מ"ש הר"ן דל"ד עכו"ם שמל ולא טבל לג"ת מחמת דג"ת מקבל מהשתא וגר אינו מקבל אלא לאחר טבילה כמ"ש הר"ן בעצמו פ' השוכר וכן לא ס"ל לרבינו מ"ש התוס' בד"ה אין בעבדים שמלו ולא טבלו בע"כ מלין משום דאימת רבן עליהם ולכן אסור מגען אפילו בהנאה ורבינו לא ס"ל כן דמשמע מדברי רבינו דכל דלא פלחי לעכו"ם דמי כג"ת כמ"ש הר"ן א"כ הכא בעבדים שמלו ולא טבלו כיון דקיבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז ולכן מגען מותר בהנאה ואסור בשתיה ומ"ש הש"ך בסק"ח וז"ל וכן נראה לי להוכיח מן הש"ס דאמרינן שם בגמ' אמר רב תינוק בן יומו עושה יי"נ ר"ל לאסור בשתיה ופריך הש"ס לרב דאמרינן הלוקח עבדים מן העכו"ם שמלו ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו וכו' יינם גדולים עושים יי"נ קטנים לא ומתרץ הש"ס תרגמה אבני השפחות ר"ל דהתם בקטנים מותר בשתיה אבל בעבדים אפילו קטנים נמי אסור בשתיה ופריך והא וכן קאמר ומתרץ הש"ס הא קמ"ל עבדים דומיא דבני השפחות מה בני השפחות מלו ולא טבלו הוא דעושים יי"נ מלו וטבלו לא אף עבדים כן לאפוקי מדשמואל דאמר בעבדים אעפ"י שמלו וטבלו עושים יי"נ ע"כ, ומדייק הש"ך מזה כיון דס"ל להש"ס אליבא דרב בעבדים שמלו ולא טבלו בקטנים

אסור בשתיה א"כ קשה מאי דקאמר גדולים עושים יי"נ דקאי אעבדים נמי מאי איריא גדולים הא אפילו קטנים נמי אסור בשתיה בעבדים אלא ע"כ דמה דקאמר הש"ס בגדולים עושים יי"נ בבני השפחות אפילו בהנאה קאמר, אבל באמת לפענ"ד נ"ל דנוכל לומר דכוונת הש"ס כן תרגמה אבני השפחות ור"ל דהתם יש חילוק דבקטנים מותר בשתיה ובגדולים אסור בשתיה אבל בעבדים בין גדולים ובין קטנים אסור בשתיה וכ"ת מאי איריא גדולים אפילו קטנים נמי אסור בשתיה גבי עבדים לק"מ דנוכל לומר מאי דקאמר גדולים אסור בשתיה קאי אבני השפחות דהתם בקטנים מותר בשתיה לכן קאמר גדולים עושים יי"נ ור"ל דאסור בשתיה אבל באמת בעבדים ל"ד גדולים אלא אפילו קטנים נמי אסור בשתיה וכן בגדולים בשתיה דוקא אסור א"כ אין דיוק כלל מזה לומר דבבני השפחות ג"כ בגדולים אסור בהנאה ומאי דנקיט הברייתא וכן גבי עבדים זה כמסקנת הש"ס דדוקא מלו ולא טבלו אבל מלו וטבלו שוין עבדים עם בני השפחות דמותר בשתיה, ועוד יש לדייק דלא כמ"ש הש"ך דהרמב"ם ס"ל כדעת התוס' דאפילו בבני השפחות בגדולים אסור בהנאה דבאמת קשה מאי קאמר הש"ס גדולים אין קטנים לא וא"כ קשה לרב דאוסר בקטנים בשתיה ובאמת קשה כיון דהפשט בבני השפחות בגדולים דעושים יי"נ ר"ל דאסור בהנאה ג"כ כדברי הש"ך א"כ נוכל לומר מה דקאמר הברייתא דקטנים אין עושים יי"נ נמי הפשט דמותר בהנאה אבל בשתיה אסור וכדתניא בדנ"ט ריב"ב וריב"ב מתירין מפני ב' דברים ור"ל מתירין אותו איסור חמור שאסור ת"ק היינו האיסור הנאה א"כ לק"מ לרב אלא ע"כ מוכח דהפשט דגדולים עושים יי"נ דבשתיה אסור אבל בהנאה שרי וא"כ ע"כ מאי דקאמר דבקטנים אין עושים יי"נ הפשט דבשתיה נמי מותר וא"כ קשה לרב ע"ז מתרץ הש"ס תרגמא בבני השפחות וכו' ורבינו לא ס"ל תירוץ התוס' מה שכתבו שם בד"ה גדולים וא"ת וכו' וי"ל מדלא פירש בהדיא ש"מ דאפילו בשתיה לא אסרי וכו' וכן מוכח הלשון דקאמר גדולים עושים יי"נ ר"ל דאסור רק בשתיה כמו דאמר רב דתינוק ב"י עושה יי"נ וס"ל הפשט דאסור בשתיה א"כ ה"ה הכא נמי הפשט דאסור בשתיה, ומאי דהביא הש"ך ראייה מהתוספתא לאו ראייה היא כמ"ש הכ"מ, ומכל הנ"ל מוכח דרבינו לא ס"ל כדעת התוס'.

אחר זמן רב מצאתי בחידושי הרמב"ן דכתב ג"כ דגדולים עושים יי"נ הפשט בשתיה ולא בהנאות"ל שכוונתי לדעת הגדולים וק"ל: הלכה ט לפיכך יין מבושל של ישראל שנגע בו העכו"ם אינו אסור ומותר לשתות עם העכו"ם בכוס אחד וכו' ע"כ, משמע מדברי רבינו דדוקא יין מבושל של ישראל ונגע בו העכו"ם מותר אף בשתיה אבל אם היין של עכו"ם בבית העכו"ם אסור בשתיה דלא גרע משאר משקים דאסור משום בנותיהן, ובזה יתורץ דברי רש"י במס' ע"ז דכ"ט ד"ה הא, דמשמע שם דוקא בהנאה אינו אסור אבל בשתיה אסור ובדברי רש"י ד"ל ע"א ד"ה "הרי" מבואר להדיא דמותר אף בשתיה וכפי הנראה לכאורה סתרי דברי רש"י ז"ל אהדדי, ולפי מ"ש ניהא דמ"ש רש"י דאסור בשתיה היינו בבית העכו"ם אבל בבית ישראל אף בשתיה מותר ועיין בט"ז סימן קכ"ג, סק"ד דכתב בשם רש"י דיינ מבושל מותר דוקא בהנאה אבל בשתיה אסור וגם הב"י נדחק בדברי רש"י הנ"ל ולפי הנ"ל מבואר היטב דעת רש"י ז"ל, ומה דמסיים רבינו לענין חומץ דאסור במגע עכו"ם זה הוא לפי שיטת ר"ת אולם רש"י ז"ל חולק ע"ז כמבואר בדברי רש"י על המשנה וז"ל דליכא למימר דמיירי בחומץ גמור

דהלא בזה ליכא שום מ"ד דאוסר אלא ע"כ צ"ל דמיירי שהתחיל להחמיץ אחר ג' ימים אח"כ מצאתי שהגאון הרש"ש זצ"ל מאריך בזה ואפשר לומר דמה דכתב רש"י ז"ל במתניתין דלא מתסר בהנאה לאו למידק מזה דבשתיה אסור אלא ה"ה אפילו בשתיה ג"כ מותר אך כתב זה משום רישא דשם אסור בהנאה לכן כתב גם בזה דלא מתסר בהנאה ובאמת ה"ה אפילו בשתיה ג"כ מותר, והראיה דבד"ה אמר רב אשי לא הזכיר רש"י כלום כמו ביין מבושל אלא ודאי דבחומץ אפילו בשתיה ג"כ מותר וכמו שכתב הר"ן יעו"ש ואפילו היה החומץ ביד העכו"ם ג"כ מותר בשתיה ולא שייך בזה הגזרה וכן כתב הר"ן ועיין בלח"מ דהקשה על רבינו למה לא הזכיר ג' ימים.

ונ"ל די"ל דזה מובן מאליו דלאחר ג' ימים ליכא שום מ"ד דאוסר ואפילו לנהרדעי דאסרי היינו דוקא בגילוי אבל לענין יי"נ לא אסרי כלל לכן בה' רוצח פוסק רבינו דיש בו משום גילוי אפילו לאתר ג' ימים כדמוכח שם מדלא חילק וסתם את דבריו וכנהרדעי דאסרי. אבל לענין יי"נ מותר אחר ג' ימים לכן מדייק היטב רבינו בדבריו בה"ט שכתב יין שהתחיל להחמיץ היינו בתוך ג' ימים וכן גם הוא שיטת רש"י דקודם ג' ימים יש בו משום יי"נ אבל לאחר ג' ימים אין בו משום יי"נ והראיה דלא הזכיר במימרא דר"א כלום.

וכמ"ש לעיל. ועוד כתב רבינו אבל יין מזוג אם נגע בו נאסר ע"כ ועיין בר"ן וברא"ש דכתבו דהיכא דאיכא טעם יין אפילו נמצא טפי מג' חלקים מים מ"מ אסור משום יי"נ ולכאורה משמע דדעת רבינו אינו כן מדכתב בה' ברכות פ"ח ה"ט דאם הוציא פחות מארבעה אעפ"י שיש בהם טעם יין מברך שהכל, אולם יש לומר דשאני שמרים דבכה"ג אמרינן קיוהא בעלמא הוא וכמ"ש הר"ן וכן כתבו התוס' במס' ב"ב צ"ו ע"א.

וכן פסק הרמ"א ביו"ד סימן קכ"ג ועיין בה' שבת פכ"ט ה"ו ומדברי רבינו בה' חמץ ומצה שכתב ולא יפחות בארבעתן מרביעית יין נראה דלא פסק כהר"ן ועיין רש"י ד"ל ע"א ד"ה מזוג דכתבו שני חלקים מים ואחד יין יעו"ש: הלכה יא עיין בכ"מ שכתב דרבינו לא גריס בש"ס ההיא בדא דינוקא יעו"ש, ולפענ"ד נראה דנוכל לקיים דרבינו גריס ההוא דינוקא.

ומ"מ פוסק דאין דורכין אפילו היה כפות דס"ל לרבינו כדעת התוס' בע"ז דע"י מעשה היה ועיין במהר"ם שמפרש דברי התוס' באורך ולפי שכתב המהר"ם בדברי התוס' דוקא התם דכבר נעשה המעשה ובדיעבד לא אסרינן אבל לכתחלה גזרינן כפות אטו שאינו כפות, ומה שכתב הכ"מ דרבינו סובר ניסוך דרגל לא שמיה ניסוך עיין במה שכתב ע"ז הש"ך סימן קכ"ג סקמ"ג דמדחה את דברי הכ"מ ומפרש לעולם ניסוך דרגל שמיה ניסוך ושאני הכא דטרודבדריכה ובכ"ז לענין מגע ידו אסרינן אפילו טרוד במלאכתו ולא דמי למדדו ביד וכן כתב הש"ך בסימן קכ"ד סקנ"א ולפ"ז לא יהיו סתרי דברי רבינו מפ"ב על פי"א כמובן.

וע"כ צ"ל כדעת הש"ך דרבינו סובר דמדדו ביד מותר בהנאה יען דטרוד הוא ודמי לניסוך דרגל, ומאי דכתב רבינו מדדו בקנה ה"ה אפילו ביד וכמו שפירש הרא"ש על המשנה. ולא תיקשי מזה דכתב רבינו בפ"ב ה"י שכל היין עד הנקב אסור בהנאה כי עיין ברא"ש דהביא קושיא זו ועיין תירוצו ונ"ל לכאורה להביא ראיה דדעת רבינו

מדדו ביד מותר מדהביא בפ"ב ה"א וז"ל אבל אם תפסו את ידיו וכו' לא נאסר היין מפני שבכניסת היד היה טרוד א"כ ה"ה מדדו ביד ג"כ מותר דגם שם הוא טרוד ואפשר לומר דיש לדחות דשם הטעם כדכתב רש"י ז"ל דשם לא היה שכשוך ומה דכתב רבינו מאימתי נאסר היין עיין מה שכתב בזה הלח"מ והר"ן ודוק: הלכה טו נודות העכו"ם וקנקניהן שהכניסו בהם העכו"ם יינם אסור ליתן לתוכן יין עד שיישגן י"ב חדש או עד שיחזירן לאור וכו' והטעם דבי"ב חדשים כלה כל הלחלוחית שבהם ועיין בטור בשם תשובת הרא"ש דכתב דאפילו נתן בתוכן מים בתוך י"ב חודש ג"כ מותר וכן פסק המחבר סי' קל"ה סעיף ט"ז ובאמת הטור לשיטתו אזיל דפסק כדעת התוס' במס' ע"ז (דף ל"ג ע"ב) ד"ה "שרא" דלאו דוקא שכר אלא אפילו מים ג"כ מותר, אבל לדברי רבינו ורש"י ז"ל דס"ל דוקא שכר מותר אבל מים לא א"כ כיון דהמים אסורים לכן הכלי ג"כ אסור וא"כ לרבינו ולרש"י צריך י"ב חדשים מנתינת המים, ומה דכתב רבינו עד שיחזירן לאור או שיחמו עיין בכ"מ דגריס או עד שיחמו ולדבריו ס"ל לרבינו דהיסק מבפנים לא מהני.

ולפענ"ד נראה לפרש הכוונה בדברי רבינו כן דבאמת בעינן היסק מבחוץ והיסק מבפנים לא מהני כפירוש רש"י ד"ה קינסא. ואתי רבינו לאשמעינן דאם הסיקו מבפנים עד שהוחמו מבחוץ נ"כ מותר אבל מה שהתרפה הזפת אינו סימן כלום ולפי פירוש הנ"ל של הכ"מ בדברי רבינו יקשה מדוע לא הזכיר רבינו דהסיקו מבפנים לא מהני ועוד מה אתי לאשמעינן לפירוש הכ"מ אולם לפי מ"ש יבואר היטב ודלא כהמ"מ והלח"מ דמפרש דמ"ש רבינו או שיחמו הכוונה שיתלכנו.

ומה דמביא הלח"מ ראי' לדבריו מדלא כתב תיבת "עד" כמ"ש אח"כ או עד שיתן, נוכל לומר כי לקמן דאיירי בשיעורים אחרים כתב להלן תיבת עד אבל הכא דאיירי מאש סמיך על תיבת עד שכתב מתחילה עד שיתרפה הזפת, ועוד דהכ"מ באמת גריס תיבת עד יעו"ש ועיין ביו"ד סי' קל"ה סקי"ד וכך פסק הרא"ש ועיין מה שכתב הב"י על הטור: הלכה טז ומותר ליתן לתוכן שכר או ציר או מורייס מיד ואין צריך לכלום ומותר ליתן היין לתוכן אחר שנותן הציר או המורייס שהמלח שורפן ע"כ.

ונראה מדברי רבינו דס"ל כדעת רש"י דדוקא שכר מותר אבל מים אסור ליתן לתוכן ומה דאיתא בע"ז (דל"ג ע"א) ישראל נותן לתוכן מים זה קאי על ההכשר של ערוי ג' ימים ובאמת עיין בתוספתא פ"ה דאיתא שם כנס בהם עכו"ם יין ישראל ממלא אותה ג' ימים מעל"ע ומבואר מזה דהפשט בהברייתא ג"כ הכי.

ומה שכתב רבינו מותר ליתן היין אחר הציר והמורייס דזה הוא במקום הכשר איתא כן בתוספתא פ"ה ועיין בלח"מ שכתב דמשמע מדברי רבינו דלאחר שכר אסור ליתן יין דשכר אינו עולה במקום הכשר ולפ"ז ע"כ צ"ל דטעם ההיתר של נתינת השכר הוא מפני שהשכר מבטל טעם היין ולא מכלה אותו כמו ציר וכן כתב רש"י טעם זה ועיין בכה"ג ליו"ד סימן קל"ה ס"ד יעו"ש: הלכה יז וכן כלי שנתנו בו יי"נ ואין מכניסו לקיום: וכו' או המשפך משכשכו במים ודיו עיין בכ"מ שהקשה דהאיך פסק רבינו דסגי בשכשוך והלא מבואר בברייתא (דע"ד ע"ב) דמשפך בעי ניגוב ותירץ הכ"מ דברייתא מיירי בכלים של עכו"ם שנשתמשו בהם העכו"ם הרבה ורבינו מיירי בכלי של ישראל שנתנו

בו לפי שעה יין של עכו"ם וכן כתבו התוס' ולפ"ז אתי שפיר דכתב רבינו בפ"ב הי"ג וז"ל משפך שמדד וכו' אם יש בקצה המשפך עכבת יין לא ימדוד בו וזה מבואר במשנה (דף ע"ב ע"א) ובאמת קשה הלא אפילו בלא עכבת יין נמי אסור וכמבואר בהבחייתא (דף ע"ד ע"ב) דמשפך גופו בעי ניגוב א"כ בלא עכבת יין נמי אסור וזה קושית הכ"מ ועיין תירוצו ודברי הכ"מ מבואר בתוס' (דף ע"ב ע"ב) ד"ה "אם" דהקשו ג"כ קושיא זו על המשנה ותירצו כנ"ל והתוס' אזלי לשיטתם (בדף ע"ד ע"ב) ד"ה הגת דכתבו דהבחייתא דגת ומחץ שם מיירי בשל עכו"ם יעו"ש והתוס' גרסי בגמ' כגירסת רש"י היינו ל"ק דרבא שם ***(פירוש, אם דרך לא בעי ניגוב אלא בהדחה סגי.

המחבר) ** ומשו"ה הוכרחו לחלק ולומר דהבחייתא מיירי בשל עכו"ם דוקא אבל רבינו לא גריס ל"ק דרבא וכן הרי"ף לא גריס ולפ"ז אין צריך לדחוק דהבחייתא דגת ומחץ מיירי דוקא בשל עכו"ם דבלעי טובא ולכן כתב רבינו בה"כ וז"ל גת של אבן ושל עץ שדרך בהן העכו"ם מדיחו במים ובאפר ד' פעמים וכו' ולא חילק בין תחילת תשמישו ע"י עכו"ם ובין תחילת תשמישו ע"י ישראל יען דס"ל דאין חילוק בזה כלל, ומה דאמרו בבחייתא של עכו"ם זה לרבנותא דרבי דלרבי סגי בניגוב אף בגת ומחץ ומשפך של עכו"ם אבל באמת ה"ה בשל ישראל נמי בעי ניגוב ולפ"ז לא יספיק תירוץ הכ"מ הנ"ל לכן ע"כ צריכים אנו לתירוצו של הלח"מ בהי"ז דהדין דמחץ ומשפך המבואר בבחייתא לית הלכתא כבחייתא זו.

יעו"ש: הלכה יט כלי חרס השועים באבר וכו' עד כאן. עיין בלח"מ דכתב דרבינו סובר דירוקים אסורים ככלי נתר ואין להם טהרה עולמית ועיין בכה"ג דמפרש דמדסתם רבינו דבריו ולא פירש אם יש להן טהרה או לא מוכח דס"ל דירוקים מותרים ע"י ערוי יעו"ש, והראיה דאמרינן בש"ס על כלי נתר דאין להם טהרה עולמית ובירוקים אמרינן דאסורים משמע משינוי הלשון שיש חילוק ביניהם ועיין שיטת ר"ת וכן עיין בר"ן וביו"ד סי' קל"ה סעיף ח' יעו"ש: הלכה כ' גת של אבן וכו' מדיחן במים ובאפר וכו' ע"כ.

ולכאורה קשה דבהלכה י"ז כתב רבינו דסגי בהדחה לחוד וכן כתב בהכ"ד ועיין בר"ן דהקשה כזה על הגמ' ועיין תירוצו ומה שתירץ על הש"ס יספיק ליישב קושיית הנ"ל, ומה דכתב רבינו דאם היה בהן לחלוחית מקדים האפר למים ואם לאו מקדים המים. עיין ע"ז בכ"מ ובלח"מ דמבארים דרבינו פוסק כל"ב דגמ' וכפירוש הראשון שברש"י והרא"ש פוסק ג"כ כפירוש הראשון שברש"י אבל הוא פוסק כלישנא קמא דבגמ' ובזה מחולקים רבינו עם הרא"ש דרבינו פוסק כל"ב והרא"ש פוסק כל"ק ולא רצו לפרש בהסוגיא כפירוש השני שברש"י מפני קושית התוס' יעו"ש לכן לא רצו לפרש כפירוש הר"י דגם לפירוש הר"י יקשה דיהיו סברות הפוכות וכמו שהקשה הרש"א, ומה דפסק רבינו כל"ב הגם דזה הוא מדרבנן ובשל סופרים הולכין אחר המיקל בכ"ז רבינו לשיטתו דפוסק בכ"מ כל"ב אפילו במידי דרבנן ועיין בפ"ז הכ"א וכן בה' גירושין ועיין מה שכתבתי בזה בה' ברכות, ומאי דכתב הכ"מ דרבינו פוסק כלישנא קמא שברש"י הוכחתו מזה דאי נימא דרבינו מפרש כפירוש השני שברש"י נמצא דפליגי בזה רב ושמואל א"כ איך פוסק רבינו כשמואל הלא הלכה כרב באיסורי אבל לפי פירוש הראשון שברש"י יפה פסק דלפירוש זה לאפליגי כלל רב ושמואל בזה.

כמובן: הלכה כא גת של אבן מזופפת שדרך בה העכו"ם או וכו' אעפ"י שלא דרך בה צריך לקלוף את הזפת ע"כ. וזה הוא כגירסת הרי"ף דלא גריס בש"ס לישנא קמא דרבא יעו"ש ועיין בר"ן שמפרש שיטת רש"י והרי"ף ואביא פה דבריו בקצרה היינו לשיטת רש"י ותוס' כל שתחילת תשמישו בהיתר סגי בהדחה לבד אבל לפי גירסת הרי"ף גת של אבן או של עץ שדרך בהם העכו"ם אעפ"י שאינה מזופפת ואעפ"י שתחילת תשמישן בהיתר בכ"ז בעינן ניגוב וכן משמע מדברי רבינו בה"כ שכתב דבעי ניגוב ומדסתם דבריו משמע אפילו גת של ישראל דתחילת תשמישן בהיתר מ"מ בעי ניגוב ועיין בר"ן (דף ל"ט) ד"ה "והעדשים" שכתבו דעדשים לאו גת עצמו יעו"ש וכן ס"ל לרבינו א"כ לפ"ז אין ראייה מהברייתא דלגת ג"כ סני בהדחה, ומה שכתב רבינו בהכ"א גת של אבן מזופפת שדרך בה העכו"ם וכו' צריך לקלוף את הזפת וכו' זה הוא כנ"ל דאמר רבא דוקא זפתה עכו"ם אבל דרך בה לא סגי בניגוב אלא בעי לקלוף וכן אמרו שם בגמ' שהוא גברא וכו' וכן איתא בברייתא דאם היו מזופתין אסורים ר"ל דבעי קילוף ומוקי הש"ס דדרך בה ולישנא בתרא דרבא נמי ס"ל הכי דהי' קשה לו מהמשנה על הברייתא ומוקי הברייתא דדרך בה א"כ מוכת כנ"ל, עוד כתב רבינו אם נתן בה מים ג' ימים מעל"ע אינו צריך לקלוף עיין ע"ז בהשגות הראב"ד ועיין בר"ן דמחלוקת של הרמב"ם והראב"ד תלוי בזה דהראב"ד מפרש מה דאמרו שם בגמ' קולף היינו קליפה וערוי כיון דשהה חמרא בפילי טובא הוי לו ככלי המכניסו לקיום וצריך הכשר גדול, ומביא ראייה מהברייתא דקתני סתם אסורות א"כ משמע דבעי הכשר גדול היינו ערוי ולכן ס"ל להראב"ד דכל כלי מזופפת דצריך ערוי צריך לקלוף את הזפת תחילה ולא סגי בערוי לבד אבל רבינו מפרש דמה דאמר רבא קולף היינו בלא ערוי וכן מוכת מהתוספתא ולכן ס"ל לרבינו דכל כלי דהכשרו בערוי אינו צריך לקלוף את הזפת תחילה וק"ל: הלכה כב גת של חרס אעפ"י שקלף את הזפת אסור לדרוך בה מיד וכו' ואם ישנה י"ב חדש או נתן בה מים ג' ימים מותרת עכ"ל.

משמע מדברי רבינו דאפילו דרך בה העכו"ם סגי בערוי ולא בעי קליפה מדסתם דבריו וכתב כנ"ל א"כ משמע דבין דרך ובין לא דרך סגי בערוי ולא כמ"ש הרא"ש דצריך קליפה וערוי היכא דדרך העכו"ם בגת זפותה של חרס וכן מבואר בתוספתא פ"ה בהדיא כנס בה עכו"ם ישראל ממלא אותה ג' ימים מים מעל"ע, א"כ מכ"ש בגת דקנקנים חמירי יותר מגת כמבואר בהברייתא (דף ע"ד ע"ב) ומודה רבי בקנקנים של עכו"ם שהן אסורים דבעי מילוי וערוי ורבי בעצמו ס"ל בגת של חרס זפותה דסגי בקליפה א"כ מבואר להדיא דגת קיל יותר מקנקנים וכיון דפסקינן בקנקנים דסגי בערוי וכמו שפסק רבינו בהט"ו מכ"ש בגת דסגי בערוי בלא קליפה וק"ל: הלכה כג משמרת של יין של עכו"ם וכו' ואם יש בהן קשרים מתירן ע"כ.

ועיין בר"ן שפירש דמשמע מרש"י דוקא בניגוב צריך היתור קשרים אבל בישון א"צ וכן דעת רבינו מדכתב בה"כ דבישון אינו צריך לקלוף את הזפת, ולפענ"ד נראה דנוכל לומר מדסתם רבינו דבריו משמע שדעתו בכ"מ להתיר הקשרים אעפ"י שישון מועיל למה שבלוע בזפת מ"מ אינו מועיל לזה שבגו קיטרא וכפירוש הכ"מ בה"כ וכן עיין בש"ך דפסק דבעינן בכ"מ היתור קשרים ועיין בטור דהביא דעת הרא"ש דס"ל כדעת רש"י ז"ל דלא בעינן היתור קשרים בישון, וכוונתו מדפסק הרא"ש בקנקנים של עכו"ם

אחר יב"חמותר ולא מצריך לקלוף את הזפת א"כ כמו דלא בעינן קליפת הזפת כן לא בעינן היתור קשרים.

אולם לפי מ"ש בשם הכ"מ אין מזה ראי' כלל דשאני בליעת הזפת מקטרי. והרא"ש מיירי דאין שם קשרים ורק בליעת הזפת לבד לכן מתיר בישון לבד אבל היכא די ש קשרים בעינן היתור קשרים וכנ"ל וק"ל: הלכה כה בזמן שהיתה א"י כולה לישראל היו לוקחין היין מכל אדם מישראל וכו' ובהו"ל לא היו לוקחין אלא מאדם שהוחזק בכשרות וכו' וכן הבשר והגבינה וכו'.

ונראה מדברי רבינו דהברייתא בע"ז (דף ל"ט ע"ב) מיירי בסתם בני אדם שאינם מכירין זא"ז. ומה דכתב רבינו בהכ"ו המתארח אצל בעה"ב וכו' הרי זה מותר לאו דוקא דיעבד מותר אלא אפילו לכתחילה נמי מותר וכן מוכח ממה דכתב רבינו לקמן ואם הוחזק שאינו כשר וכו' אסור להתארח אצלו משמע מזה הא אם אינו מכירו אפילו לכתחילה מותר להתארח אצלו, וכן כתב המחבר (סימן קמ"ט סעיף ב'), ומאי דכתב רבינו לשון דיעבד משום סיפא ** (היינו אם הוחזק שאינו כשר) ** נקיט דבסיפא אפילו בדיעבד אסור, ומה דכתב רבינו ואם עבר ונתארח אצלו אינו אוכל עמו וכו' הגם דאמרינן בברייתא וכולן אם נתארח אצל בעה"ב מותר זה בסתם בני אדם שאין אנו מכירים אותם אבל רבינו מיירי היכא דהוחזק לאינו כשר.

ומה דהזכיר רבינו וחתיכת דג שאין בה סימן וכן בהלכה כ"ו מזכיר רבינו דג ובאמת בברייתא לא נזכר מדו כלום אבל עיין ברי"ף דגרים בברייתא תיבת דג וכן העתיק הרא"ש מהתוספתא כגירסת הרי"ף וכן נראה מפ"ג הכ"א דלא הביא שם רבינו הדין דחלב א"כ משמע דלא גריס חלב ובמקום חלב גריס חתיכת דג.

ועיין בש"ך סימן קמ"ט סק"ג דהרמ"א היה לו הגירסא כמו שלפנינו לכן לא העתיק חלב לאיסור יעו"ש וק"ל: פרק יב הלכה א כיצד היא הנניעה שיגע ביין עצמו בין בידו בין בשאר איבריו שזרען לנסך בהן וישכשך אבל אם פשט ידו לחבית ותפסו ידו וכו' לא נאסר היין ע"כ. בדין זה יש שיטת רש"י ותוס' ואבארם פה.

בזה כ"ע מודים דשכשוך בעינן ומגע בלא שכשוך לאו כלום. וכן הביא הר"ן בשם רש"י ורק בזה הם מחולקים היינו רש"י סובר דהכנסת יד לחבית לא מיקרי שכשוך וגם אם אפילו לא יהיה טרוד בהכנסת היד להיין ג"כ אינו נאסר היין מטעם דבעינן שכשוך.

אבל תוס' סברי דזה מקרי שכשוך וטעם ההיתר הוא יען דהוא טרוד ליטול האתרוג, ורבינו סובר כדעת רש"י לכן לא העתיק הכניס ידו ליטול דבר הנופל כי אפילו לא ליקח דבר הנופל ג"כ מותר, וכ"ת מדוע לא מזכיר הש"ס התקנה בההיא דמחוזא דיתפסו את ידו כיון דרבינו סובר דהכנסת ידו לא מקרי שכשוך וכל האיסור הוא בהוצאה ולזה הלא יש תקנה הנ"ל וכמו בההיא עובדא דאתרוגא, וי"ל כי באמת היכא דהתפיסו את ידו בודאי מותר ורק זה לא צריך הש"ס לאשמעינן ובההיא דאתרוגא אחרת אשמעינן דה"א כיון דהכא עסקינן דהיה טרוד ליקח דבר הנופל א"כ אפילו בהוצאה חשיב טרוד לכן אשמעינן הגמ' דדוקא תפסו ידיו מותר אבל בלא זה לא חשיב טרוד כיון דהוציא דבר הנופל תו לא מחשיב טרוד א"כ לפ"ז כיון דבההיא דמחוזא דלא היה שם שום טירדא

לכן ליתא שום ה"א למשרי וכן ההיתר מתפיסת ידיו ג"כ אינו צריך לאשמעינן, ומה שכתב רבינו לא נאסר היין צ"ל בהנאה אבל בשתיה אסור דלא עדיף מההוא שנפל דפסק רבינו בה"ט דאסור בשתיה ודלא כשיטת הראב"ד דמתיר אף בשתיה והשתא א"ש דברי הש"ך שפירש בדעת רבינו דמדדו ביד מותר, ולכאורה קשההלא מדלא העתיק דהכניס את ידו ליטול משם דבר הנופל א"כ ש"מ דמגע ביד אפילו עוסק במלאכתו ג"כ אסור ועיקר טעם ההיתר הוא מדלא שכשך כמו שפירש הגר"א בסימן קכ"ד סקל"א ולפי שבארתי אין סתירה מזה לדברי הש"ך דרבינו אשמעינן בזה רבותא היינו אפילו לא היה טרוד מ"מ מותר מטעם דלא שכשך אבל היכא דהיה טרוד אפילו שכשך ג"כ מותר, ומה דנקט רבינו בה"ט מדדו בקנה הוא לאו דוקא אלא אפילו בידו ג"כ מותר ורק אשמעינן רבותא דאפילו מדדו בקנה בכ"ז אסור בשתיה, אבל יש להקשות לדעת הש"ך מה"י לקמן גבי חבית שהיה נקב בצדה וכו' כתב רבינו דכל היין שמראש החבית עד הנקב אסור ופירש הכ"מ דאסור בהנאה א"כ משמע דמגע שלא בכוונת ניסוך אסור בהנאה וה"ה דמדדו ביד ג"כ אסור וכמו שהוכיח דין זה הר"ן יעו"ש, אולם יש לתרץ דשאני התם דבכל העת שמחזיק אצבעו בהנקב הלא הוא אינו טרוד וכל הטרדה שלו רק ברגע הראשונה משיסתום אבל אח"כ הוא אינו טרוד לכן חיישינן שמא שכשך בכוונה אבל במדדו ביד שם הוא טרוד כל העת והראיה דיש חילוק ביניהם מדסבירא להטור והרא"ש דמדדו ביד אסור בהנאה ומ"מ סברי בדין הנ"ל גבי חבית דאסור א"כ צ"ל ע"כ כמ"ש ונוכל לומר כי זה כוונת הרא"ש במה דפליג על הראב"ד מטעם דלא דמי טרדה זו לזו כי לפי מ"ש יש חילוק גדול ביניהם ועיין ברא"ש פ"י סימן י"ב יעו"ש: הלכה ב נטל כלי של יין והגביהו ויצק וכו' נאסר שהרי בא היין מכתו ע"כ.

עיינן בכ"מ שהביא דעת רבינו לאסור אף בהנאה וכן הוא ברש"י שם ד"ה "חמרא" וכן כתבו התוס' שם ד"ה "ערום" וכן מוכת בגמ' (דף נ"ח ע"ב). דאמרינן שם מאן דאסר שפיר אסר ועיין שם בתוס', ומה שהעתיק הר"ן בשם רש"י להתיר היינו לפי הגירסא שהיה לפנייהם ומדסתם רבינו את דבריו משמע דאף מה שנשאר בחבית ג"כ אסור אבל עיין בתוס' ד"ה כחו וברש"י ד"ה "דגואי" ומבואר שם דמה שנשאר בכלי מותר ועיין בש"ך סי' קכ"ה שהקשה דברי המחבר אהדדי, ועוד הקשה שם כיון דלהמחבר היין מותר בהנאה א"כ מדוע אסרינן משום ניצוק וכונתו דהא דאמרינן ניצוק חיבור הוא דוקא ביי"נ ממש דאסור בהנאה אבל ביין שאינו נאסר בהנאה לא אמרינן ניצוק חיבור וכמ"ש הש"ך סי' קכ"ו סק"ט.

ומ"ש לעיל דרבינו סובר דהיין הבא מכחו של עכו"ם אסור אף בהנאה יהיה מוכח מזה דרבינו סובר דמן שלא בכוונה לכוונה מעלינן תרי דרגא כי הלא מוכח מגמ' בדנ"ת דכחו שלא בכוונה מותר אף בשתיה מעתה אם נאמר דלא מעלינן רק דרגא אחת היה צריך להיות הדין בכוונה דאסור רק בשתיה ומדוע נאסור גם בהנאה, אלא ע"כ צ"ל כמ"ש וכן מוכח דרבינו סובר דמגע בגופו ע"י ד"א שלא בכוונה מותר אף בשתיה וכמו לגירסת הרי"ף דלא גריס בגמ' ברישא דלוליבא ורק גריס נגע בחמרא א"כ מוכח מזה דדוקא מגע בגופו שלא בכוונה אסור בשתיה משא"כ מגע ע"י ד"א שלא בכוונה מותר אף בשתיה ומ"מ סובר רבינו דמגע ע"י ד"א בכוונה אסור אפילו בהנאה א"כ נשמע מזה דתרי דרגא מעלינן בכוונה על שלא בכוונה, אבל לשיטת רש"י דגריס שם ברישא

דלוליבא ולפ"ז מגע ע"י ד"א שלא בכוונה אסור בשתיה ובכוונה אסרינן אף בהנאה א"כ לשיטתו יהי' מוכח דמכוונה לשלא בכוונה נחתינן רק דרגא אתת לכן רש"י לשיטתו יסבור דכחו בכוונה מותר בהנאה ובזה תסולק קושית התוס' מעל רש"י ז"ל בדנ"ח ע"ב ד"ה "אלא" יעו"ש וק"ל: נטל כלי של יין והגביהו ויצק היין נאסר שהרי בא היין מכחו ע"כ.

ור"ל דנאסר אף בהנאה והנשאר בכלי כתב הכ"מ דאינו אסור רק משום ניצוק ויש להביא ראיה דמה שכתב רבינו ונאסר היינו אף בהנאה מדכתב רבינו בה"ו בא היין מכחו שלא בכוונה מותר בשתיה ומקורו מדנ"ח ע"ב דמסיק רש"י שםבמוריק אורוקי וסבר דשכרא הוא וזה מקרי כחו שלא בכוונה דלא ידע שהוא יין לכן מותר אף בשתיה אבל אי הוה ידע דהוא יין היה אסור אף בהנאה כמו דמוכח שם בש"ם דמאן דאסר שפיר קאסר אף בהנאה מימר אמר וכו' ומאן דשרי שפיר קא שרי מימר אמר וכו' א"כ מבואר להדיא בש"ס דכל הטעם של מ"ד המתיר הוא מדלא ידע שהוא חמרא משא"כ דאם ידע שהוא חמרא מודה דאסור אף בהנאה וכן מוכח מדברי רבינו בה"ו דדוקא שלא בכוונה מותר אבל אם יודע שהוא יין פסקינן בזה כהמ"ד דאוסר אף בהנאה, אחר זמן רב מצאתי בהגה"מ שהביא ראיה זו, ועוד יש להביא ראיה מדאיתא בהלכה ט"ו עכו"ם שמצץ היין מן החבית במינקת אסר כל היין שבה ע"כ.

ובזה ע"כ צ"ל דאסור אף בהנאה כמבואר שם בגמרא (דף נ"ח) ואע"ג דלא בא היין לתוך פיו וכל האיסור הוא רק משום כחו כמבואר בכ"מ שם א"כ מוכח דרבינו סבירא ליה דכחו בכוונה אסור אף בהנאה, ועוד מדפסיק בהל"ט דאם זרק שלא בחמתו אסור אף בהנאה הגם דזה מיקרי כחו להכ"מ שם א"כ מכ"ז מוכח להדיא דכחו בכוונה אסור אף בהנאה: הלכה ט או שנטל חבית וזרקה בחמתו לבור הרי זה מותר בהנאה בלבד.

עיינן בכ"מ באורך המקור לדין זה. ועיינן בש"ס פלוגתת רש"י עם תוס', רש"י מפרש מה דקאמר הש"ס דקאזיל מיניה ומיניה היינו שהוא מגלגל סמוך לבור הלכך חיישינן דלמא נגע, ותוס' פירשו דבכה"ג מותר דלא חילקו בין זריקה למרחוק ובין זריקה למקורב ושם זריקה אתת היא.

אולם הכא איירי משעה שנפלה החבית לבור עדנה הוא נוגע בה א"כ הוי כאן נגיעה ממש לכן דוקא בחמתו דהוי מגע על ידי ד"א שלא בכוונה מותר אבל שלא בחמתו דהוי מגע בכוונה ע"י ד"א אסור אף בהנאה אי נמי וכו' יעו"ש, ועיינן בכ"מ דהביא בשם הראב"ד שמשגי על רבינו שכתב וזרקה סתם דמשמע שזרקה ממש וא"כ למה לא התיר אלא בחמתו הא אפילו שלא בחמתו שרי כל שהוא על ידי זריקה ממש, ותירץ על זה דרבינו הולך בשיטת הרי"ף שהשמיט להא דר"א מפני שסבר דלית הלכתא כוותיה דר"א סובר דכחו מותר, אבל רבינו סבירא ליה דכחו אסור לכן ליתא לדר"א א"כ קמה מתניתין כפשטה דזריקה ממש בחמתו מותר ושלא בחמתו אסור ע"כ.

ובאמת לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים הלא רבינו כתב בפרק י"ג הלכה י"ג וז"ל לא ימזוג העכו"ם מיינו לתוך היין וכו' ולא יוליך העכו"ם ענבים לגת שמא יבוא לדרוך או ליגע ובדיעבד מותר ע"כ. וכן כתב בפרק י"א הל' י"ג ואם זרקו לגת אעפ"י שהיין מגיתו על הענבים אינו עושה יי"נ, ומקורו הוא מדף נ"ט ע"א עיינן שם בתוס' מ"ש בשם

הרשב"ם אח"כ כתבו בשם הר"י דמיירי הש"ס בזריקה לגת ומיבעיא אם אסור זהו כמזגו עכו"ם וכו' או דלמא ל"ש.

א"ל אסור.

אע"ג דלקמן שרינן בזריקה אפילו בשתיה זה דומה קצת למזיגה ולכן יש לאסור לכתחילה אף בזריקה. אבל בדיעבד שרי עכ"ל.

וכן כתב הרא"ש יעו"ש. ועיין בר"ן שכתב דדעת רבינו כהתוס' א"כ מוכח מהכא דרבינו סבירא ליה דזריקה מותרת בכל אופן ולכן סיים שם דבדיעבד מותר, דאי כדעת הכ"מ דס"ל לרבינו דזריקה אסור א"כ אף בדיעבד יהא אסור מחמת דכחו אסור וכמו דסבירא ליה להטור סימן קכ"ה דזריקה מותר אפילו בשתיה ולפיכך ענבים שזרק עכו"ם לגת מותר, א"כ כיון דרבינו סובר בהאי הלכה דמותר בדיעבד לדעת הר"ן דמפרש כן בדברי רבינו א"כ לפ"ז מוכח דזריקה מותר, וא"כ איך כתב הכ"מ דסבירא ליה לרבינו כשיטת הרי"ף דכחו אסור, גם לא הבנתי מה שכתב הכ"מ דרבינו ס"ל כשיטת הרי"ף דהשמיט מימרא דר"א מחמת דלית הלכתא כוותי' וכמ"ש הר"ן והרשב"א בשם הר"ן דר"א לשיטתו דס"ל דכחו מותר.

והנה ניתי ונחזי איך הוא כתוב בהר"ן שלפנינו. והנה אביא דברי הר"ן וז"ל, וכתב הרמב"ן וז"ל דאפשר דר"א דהשמיט סובר דר"א דאמר הכי לית ליה גזרה בכחו ביי"נכלום וכדאמר ר"א במעצרתא זיירא.

דסבר ללישנא בתרא דבש"ס דאפילו כחו שרי ולדידי' אפילו מוריק ארוקי ואפילו בכוונה שרי הלכך לית הלכתא כוותי' וכו' עכ"ל, ובאמת לא הבנתי דברי הרמב"ן הלא בגמ' איתא הגירסא שלפנינו במעצרתא זיירא רב פפי שרי רב אשי אסור א"כ אפילו ללישנא בתרא ג"כ ר"א הוא האוסר ובפרט ללישנא קמא כ"ע אוסרים א"כ אפילו אם נניח דלהרמב"ן היה לפניו הגירסא להיפך דר"א הוא המתיר וכדמוכח מדברי הר"ן בד"ה גרסינן בגמ' מעצרתא זיירא שכתב וטעמו דר א המתיר ע"כ.

א"כ חזינן דגרסא אחרת היה לפניהם מ"מ זה הוא רק ללישנא בתרא פליגי בכחו, אולם ללישנא קמא בכחו כ"ע מודים דאסור וכל מחלקותם הוא רק בכח כחו א"כ אפילו ר"א מודה בכחו דאסור, אחר זמן רב מצאתי זאת מבואר ברשב"א ושמחתי שכוונתי לדעתו הגדולה, עוד קשה לי דבאמת אפילו לגרסת הר"ן כמ"ש ואפילו ללישנא בתרא דפליגי בכחו ג"כ אין ראיה דס"ל לר"א דכחו מותר כמו באוריק אורוקי דשאני התם דבעידנא דקא עצר הענבים הוא דוקא עצר בלא יין ובשעה שהיין זב לאו כחו איכא, ואפשר לומר דזה כוונת הר"ן במה שמסיים ואין זה מספיק וכו', א"כ לפי הנ"ל מה שכתב הכ"מ דרבינו ס"ל כהרי"ף היינו דר"א ס"ל דכחו מותר לכן ס"ל דזריקה מותר אבל רבינו דפסק בפ"ב ה"ב דכחו אסור א"כ זריקה ג"כ אסור, זה ליתא חדא כמ"ש בשם הרשב"א ועוד דלא דמי להדדי כנ"ל ובפרט דרבינו ס"ל להדיא דזריקה מותר כמו שמוכח מפ"ג הנ"ל א"כ הדרא קושית הכ"מ לדוכתא למה כתב רבינו סתמא דזרק את החבית בחמתו לבור מותר בהנאה בלבד הלא אפילו שלא בחמתו נמי מותר, וכן מה שכתב רבינו דמותר

בהנאה נמי קשה דמ"ש הכ"מ דרבינו היה לו הגרסא בגמ' והכשירו ומשמע מזה דרך בהנאה הכשירו אבל בשתיה אסור דאל"כ הו"ל לכתוב והתירו.

ובאמת ליכא למימר הכי דהרמב"ם אזיל עפ"י רוב בשיטת הרי"ף והרי"ף גריס והתירו ומסתמא בוודאי גם הרמב"ם גריס והתירו, א"כ למה אסרו בשתיה. ועיין בהגמ' דכתב דמאי דאמרו במשנה והכשירו זה קאי אליבא דר"ש אבל רבינו פוסק בכ"ז דלא כר"ש וכן איתא בש"ס דלית הלכתא כר"ש וכיון דרבינו פסק במדדו בקנה דאסור בשתיה א"כ ה"ה ה"נ פסק דלא כר"ש וכ"כ "המטה יהונתן" אבל באמת קשה לי כיון דרבינו גריס בגמרא נגע בחמרא כגרסת הרי"ף א"כ לפ"ז ס"ל דמגע ע"י ד"א בלא כוונה אפילו בשתיה נמי מותר וכמ"ש הר"ן אליבא דהרי"ף יעו"ש, א"כ באמת קשה למה פסק כרבנן ודלא כר"ש בזרק בחמתו, וכן קשה לפי מה שכתב הר"ן בהרי"ף דס"ל מגע ע"י ד"א בכוונת מגע דוקא בשתיה אסור אבל בהנאה מותר א"כ למה כתב רבינו דוקא בחמתו ומוכח מזה דשלא בחמתו בהנאה נמי אסור והלא זה דומה ממש למגע ע"י ד"א בכוונת מגע, ובשלמא לדברי הרא"ש דסבירא ליה בדעת הרי"ף דמגע ע"י ד"א בכוונת מגע בהנאה נמי אסור אתי שפיר.

אבל לדברי הר"ן קשה. ואפשר לומר דלא קשה מידי דאם היה כתוב בדברי רבינו זרק אבן או חפץ אז היה קשה עליו כנ"ל אבל כיון דנקט "חבית" א"כ יש לומר דוקא חבית דזה דבר כבד ושייך בה נגיעה טפי מדבר אחר, ורבינו מפרש בסוגית הש"ס מה דקאמר דקאזיל מיניה ומיניה כדעת התוס' שנוגע בה עד שנפל לבור וכמ"ש הב"ח עיין בט"ז (סימן קכ"ה סק"ח יעו"ש).

ולפ"ז יפה מדייק רבינו דדוקא בחמתו אסור בשתיה ולא בהנאה אבל שלא בחמתו אפילו בהנאה ג"כ אסור דחיישינן שמא נגע בה וניסך וכמ"ש הרא"ש יעו"ש, ומה דקשה לכאורה על הכ"מ הלא רבינו פסק בפ"ב ה"ו דכחו שלא בכוונה מותר בשתיה א"כ היאך פסק דבחמתו אסור בשתיה דלדעת הכ"מ הלא זה מקרי כחו שלא בכוונה, י"ל דלא דמי דדווקא היכא דלא ידע כלל שהוא יין כמו שמבואר בה' הנ"ל אזי מותר בשתיה משא"כ הכא דידע שהוא יין לכן אסור בשתיה כמו שכתב הרמ"א סימן קכ"ד סעיף כ"ד וז"ל יין שהוא מונח ברה"ר ובא עכו"ם ודקר בסכין מה שהוציא לחוץ אסור בשתיה משום כחוע"ש והשתא מיושב שפיר קושית הראב"ד שהקשה על רבינו אפילו שלא בחמתו נמי מותר לר"א דבאמת זריקה כמו אבן או חפץ מותר וכמו שכתב רבינו בפ"ג הי"ג רק כיון דרבינו מיירי הכא בחבית דהוא דבר כבד וכדאוקי הש"ס דקאזיל וכו'.

לכן אין זה דומה לזריקה דעלמא. וראיתי בהרא"ש פ"י סימן ט"ו הגירסא בגמ' אצל מעצרתא זיירא דגריס שם רב פפא שרי ור"א אסור וקשה לי לפ"ז מאי קאמר הש"ס במעצרתא זיירא ללישנא בתרא דכו"ע סבירא להו דכח כחו שרי כי פליגי בכחו הלא רב פפא בעצמו אומר לעיל עכו"ם אדנא וישראל אכובא אסור, א"כ מבואר להדיא דרב פפא סובר דכחו אסור א"כ יהיו סתרי דברי ר"פ אהדדי, ובאמת נוכל לומר כי עבור קושיא זו גריס הרמב"ן איפכא דר"פ הוא האוסר.

ויש ליישב לפענ"ד דלא תקשי גם לפי גירסת הרא"ש דדוקא מעצרתא זיירא דלא מקרי כחו כלל אז אסור ר"פ אבל בכחו שפיר ס"ל לרב פפא דמותר, וא"כ יפה גריס הרא"ש

כהנ"ל דר"פ שרי ור"א אוסר וטעמא דר"א דס"ל כיון דבא מכחו כחו מקרי ועיין ברשב"א ובר"ן, אך לפ"ז תקשי על הר"ן למה לא גריס כהגירסא שלפנינו דר"פ שרי ור"א אוסר וכנ"ל.

והב"י על הטור כתב דהרי"ף והרמב"ם השמיטו להך דינא דמעצרתא זיירא מחמת דסבירא להו כלישנא בתרא דכח כחו כ"ע ס"ל דמותר רק דהמחלוקת שלהם בכחו, א"כ כיון דפסק הרי"ף והרמב"ם דכחו אסור לכן השמיטו הך דינא, ובאמת קשה הלא לא דמי להדדי כיון די"ל דלאו כחו מיקרי וכנ"ל ובפרט לגרסת הרא"ש והר"ן דגריס רב פפא.

ע"כ צ"ל כן דלא מיקרי כחו דאל"כ יקשה מדרב פפא אדר"פ, אולם יש לומר דגריס רבינו רב פפי ביו"ד לכן יש לומר כפשוטו בהך דמעצרתא זיירא כיון דבא מכחו כחו מיקרי, וא"כ כיון דפסק רבינו בכחו דאסור לכן מיושב שפיר הך דינא דמעצרתא, ומ"ש הב"י דהרמב"ם והרי"ף סבירא להו כלישנא בתרא משמע כן מהר"ן ד"ה גרסינן דכתב שם ליישב דברי הרי"ף שלא העתיק מימרא דר"א דס"ל דזריקה מותרת.

וכתב ע"ז הר"ן וז"ל וכדאמר במעצרתא זיירא לל"ב דאפילו בכחו שרי וכו' א"כ מוכח מזה כהב"י דס"ל כלישנא בתרא דכחו בלבד אסור ולא כח כחו יעו"ש. וקשה לי על מרן הב"י שכתב בשם הר"ן דס"ל בדעת הרי"ף והרמב"ם דפסקו כלישנא קמא ובאמת משמע בר"ן ההיפוך וכמו שהבאתי, אח"כ מצאתי להמק"ח שהקשה כזה.

ובלא"ה יש לתרץ דברי רבינו הנ"ל הגם דרבינו גריס נגע בחמרא, א"כ מוכח לפ"ז דמגע ע"י ד"א שלא בכוונה מותר בשתיה מכל מקום שפיר פסק דבחמתו אסור בשתיה, דהנה נחזי דרבינו פסק במדדו בקנה דאסור בשתיה ומותר בהנאה וזה מיקרי מגע ע"י ד"א בכוונת מגע ורבינו הלא סבירא ליה בזה דאסור אף בהנאה וע"כ צריך לחלק דלא דמי להדדי מחמת דשם היה כוונתו לד"א היינו למדידה וזה לא מיקרי מגע בכוונה גמורה ומ"מ סבירא ליה לרבינו בזה דאסור בשתיה הגם דרבינו סובר דמגע על ידי ד"א שלא בכוונת מגע מותר אף בשתיה מחמת דמדדו בקנה חמיר יותר ממגע ע"י ד"א שלא בכוונת מגע כלל היינו דיצא מכלל מגע שלא בכוונה ולמגע בכוונה גמורה לא בא לכן אסרינן בשתיה ומתירין בהנאה לכן לפי זה יפה פסק רבינו דזרק בחמתו מותר בהנאה ואסור בשתיה הגם דשלא בכוונה הוא מכל מקום דומה זה למדדו בקנה, ולפ"ז יהיה נ"מ בין תירוצו של הב"י להתירוץ הזה.

כי לפי הב"י יהיה אסור בשתיה דוקא היכא דזרק דבר כבד, אבל בחפץ קל יהיה מותר בשתיה היכא דזרק בחמתו ולדידי אפילו זרק חפץ ג"כ אסור בשתיה דדמי למדדו בקנה, ורבינו לא סבירא כמ"ש המחבר בסימן קכ"ה סעיף ה' דפסק שם דחפץ שגלגל לבור בחמתו מותר אף בשתיה, ובסימן קכ"ד סעיף י"ט פסק המחבר בחבית דזרק בחמתו אסור בשתיה, ולפי מ"ש רבינו לא יסבור כזה.

ועיין בפ"ב הכ"ג דכתבו ג"כ החילוק הזה וכנ"ל. ובאמת יש לומר דבזה פליגי ר"ש ורבנן דר"ש מתיר בשתיה הן במדדו בקנה והן בזרק החבית בחמתו לבור ות"ק ס"ל דבתרוייהו אסור בשתיה וכמ"ש הגה"מ דר"ש סבירא ליה כי כמו דמגע על ידי ד"א שלא

בכוונת מגע כלל חותר אף בשתיה וא"כ ה"נ מדדו בקנה וכן זרק בחמתו נמי מותר כיון דלא היתה כוונתו לשם ניסוך במדידה היתה כוונתו רק למדוד ובחמתו היתה כוונתו לשכך חמתו.

ות"ק סבירא ליה דדוקא היכא דליכא כוונת מגע כלל אז אמרינן דמותר בשתיה, אבל מדדו בקנה וכן זרקה בחמתו היינו שדחפה וגלגלה לבור כיון דהיתה כוונת מגע הגם דלא היתה כוונתו לנסך מכל מקום אסור בשתיה. ומה דאיתא במשנה זה היה מעשה והכשירו, קאי אליבא דר"ש, ורבינו כיון דפסק במדדו בקנה כת"ק לכן בזרק החבית פסק גם כן כת"ק.

והחילוק הנ"ל שכתבתי לחלק בין מדדו בקנה למגע ע"י ד"א שלא בכוונה נמצא כן בתוס' ע"ז (דף נ"ד ע"ב) ד"ה ה"ג, וז"ל והא דתנן מדדו בקנה ימכר, שאני התם שמתכוון ליגע, והגם דהתוס' כתבו הטעם דהכשירו בחמתו היינו דזה דומה למגע ע"י ד"א שלא בכוונה, זה קאי להסוברים דהפשט בהמשנה והכשירוהו קאי אליבא דת"ק אבל לפי מה שכתבתי בשם הגה"מ יהיה דומה זרק בחמתו למדדו בקנה, והחילוק בין מגע ע"י ד"א שלא בכוונה לזה יהיה כמ"ש התוס' הנ"ל לחלק בין מדדו בקנה וכו', ודו"ק: הלכה י עיין בכ"מ וז"ל וי"ל וכו' וזה כוונת הכ"מ דמשו"ה מותר שתחת הנקב בשתיה כיון דמה שעד הנקב אסור בהנאה הטעם משום כחו כי משום מגע אין לאסור דאין כאן מגע ממש כיון דאין כאן שכשוך רק ע"כ הטעם דאסור משום דזה מקרי כמו כחו דאם לא היה מניח אצבעו היה יוצא כולו ולכן כיון דאין זה כחו ממש לכן לא אסרינן היין שתחת הנקב משום ניצוק הגם דבכח ממש אסרינן היין.

משום ניצוק ובזה סרה קושית הלח"מ בהי"א ועיין בחידושנו על הש"ך ביו"ד סקכ"ד סקל"ד ודו"ק: הלכה טו עכו"ם שמצץ היין מן החבית במינקת אסור כל היין שבה שכשיפסוק יחזור היין שעלה במינקת במציצתו ויפול לחבית ויאסור הכל ע"כ. כזה איתא בש"ס וכן איתא בתוספתא פ"ח אגרדום עכו"ם שקדח במינקת והעלה או שטעם מן הכוס והחזיר לחבית זה היה מעשה ואסרוהו, עיין ברי"ף דגריס בגמ' והעלה לפיו וכן פירש רש"י שם וכן כתב הרא"ש והר"ן אבל רבינו לא הזכיר מזה כלום וטעמו דס"ל דאין ניסוך בפה לכן לא העתיק רבינו מה שמבואר בגמ' "או שטעמו מן הכוס והחזיר לחבית" כי לרבינו ע"כ הפשט דהחזיר העכו"ם לחבית ולא הישראל כיון דס"ל דאין ניסוך בפה לכן אם החזיר הישראל אפילו בשתיה נמי שרי וע"כ צ"ל דהחזיר העכו"ם והאיסור הוא משום כחו א"כ כיון דרבינו פסק כרשב"ג בפט"ז הכ"ט דתערובות יין בסתם יינם מותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו א"כ לית הלכתא כבריייתא הנ"ל והדין דהבריייתא אינו אלא לרבנן דפליגי על רשב"ג וכמ"ש התוס' (דנ"ח ע"א) ולו היה לדעת רבינו הפירוש בהבריייתא דהחזיר הישראל והאיסור היה מחמת דיש ניסוך בפה היה מעתיק רבינו כזה.

עכו"ם ששתה או שמצץ במינקת וכו' ור"ל ששתה מן החבית אסור ודלא כמ"ש הש"ך שם בסי' קכ"ד סק"ב בכוונת המחבר שם ששתה מן הכוס והחזיר לחבית מחמת דהלא המחבר פסק בסימן קל"ד כרשב"ג והבריייתא אזיל רק אליבא דרבנן אלא ע"כ הפירוש בהמחבר דשתה מן החבית כי המחבר ס"ל דיש ניסוך בפה.

ואין להקשות א"כ למה קתני הברייתא או שטעם מן הכוס כיון דעיקר טעם האיסור הוא משום כחו ולא משום שטעם, רק י"ל דמעשה שהיה כך היה וכמו דאמרו שם בברייתא ע"ז זה היה מעשה ואסרוהו אבל הרא"ש ס"ל דכחו אינו אסור בהנאה רק ס"ל דיש ניסוך בפה לכן בעינן שיטעום מן הכוס וכן במינקת מפרש הרא"ש דבא לפיו לכן אסור היין אף בהנאה אבל משום כחו אין לאסור בהנאה להרא"ש.

ועיין בט"ז סי' קכ"ד סקל"ג דמפרש בדברי רבינו דהאיסור הוא משום תערובות יעו"ש אבל אי אפשר לפרש כן דהלא רבינופסק לקמן בהמ"א פט"ז הכ"ט כרשב"ג בסתם יינם דמותר למכור חוץ מדמי איסור שבו א"כ ע"כ צריך לפרש כמו שכתבתי לעיל. ועוד י"ל דלכאורה קשה על רבינו למה כתב הטעם דהיין שבמינקת יחזור ויפול לחבית וכו' מפני מה לא כתב הטעם משום ניצוק כיון דרבינו פסק דניצוק חיבור אפילו בכחו וכמו דאיתא בפ"ג הכ"ב ובפי"ב הי"ב וכמ"ש הכ"מ, וכבר הקשה כזה הרא"ש על הברייתא בעצמה ותירץ דטעם של הברייתא קאי על אטעמו מן הכוס אבל לא אקדח במינקת כי שם אסור משום ניצוק, ובאמת בדברי רבינו אי אפשר לפרש כן כיון דלא העתיק לגמרי הדין דטעם מן הכוס, ואפשר לפרש דברי רבינו כן וה"ק שכשישפוך יחזור היין שעלה וכו' ויפול לחבית ויאסור הכל ר"ל משום ניצוק, וכ"ת א"כ למה אמר שכשישפוך הלא תומ"י כשמצץ כבר נעשה ניצוק, זה לק"מ די"ל כמ"ש הרדב"ז והלח"מ פי"ב הי"א דרבינו ס"ל דלא אמרינן ניצוק חיבור אלא בניצוק היורד ממעלה למטה לפי שעתיד כל היין לירד ע"י הניצוק אבל ממטה למעלה לא הוי ניצוק לכן כל זמן שהעכו"ם מוצץ היין שבכלי מותר ורק שכשישפוך יחזור היין שבמינקת לחבית ואז יהי אסור משום ניצוק ולפ"ז אפילו לרשב"ג נמי אסור ולא כמ"ש הט"ז הנ"ל דטעמו משום תערובות ולרבנן. ולהרא"ש הניצוק הוא דוקא משום ניסוך הפה דאי משום כחו הלא אינו אסור בהנאה. ועיין בהשגות הראב"ד פי"ב הי"ב דחולק על רבינו וס"ל דניצוק בסתם יינם אינו אסור רק בשתייה.

ונראה לי לתלות מחלקותם בזה. היינו דרבינו סובר דהברייתא דמינקת אתי אפילו לרשב"ג דרשב"ג נמי מודה דאסור בהנאה, משום ניצוק וכמ"ש הרא"ש כנ"ל א"כ מוכח מזה דניצוק אסור בהנאה אפילו בסתם יינם, אבל הראב"ד ס"ל דהברייתא אתי רק אליבא דרבנן דוקא ולא כרשב"ג דלדידי' כמו דמותר בתערובות כן מותר בניצוק.

ואפילו את"ל דרשב"ג נמי מודה להדין דברייתא אפשר לומר דמשו"ה אסור מחמת דהתתתון נעשה בסיס לעליון והוי כמו נוגע בכלי ממש ועדיף מניצוק, א"כ מהברייתא לא מוכת מידי דניצוק יהי אסור אף בסתם יינם, ולפ"ז יהיה מתורץ דברי המחבר דפסק בסי' קכ"ו ס' ז' כהרשב"א דס"ל דאם נגע העכו"ם בקילוח מותר בהנאה א"כ מוכח מזה דניצוק מותר בהנאה ובסי' קכ"ד, ס' י"א פסק במינקת דאסור בהנאה ולכאורה סתרי דברי המחבר אהדדי אבל לפי מה שכתבתי לעיל לק"מ כי במינקת כל האיסור הוא רק משום דהוי כנוגע בכלי ממש, ומה שכתב הנקה"כ דכוונת הר"ן משום ניצוק כתב זה אליבא שיטת הר"ן בעצמו דסובר דניצוק חיבור בסתם יינם אבל לשיטת הראב"ד והמחבר דניצוק בסתם יינם מותר בהנאה א"כ ע"כ צ"ל בההיא דמינקת דעדיף מניצוק דהוי כנוגע בכלי ממש וסרה בזה קושיית הגאון רע"א זצ"ל שהקשה דברי המחבר אהדדי

לפי פירוש נקה"כ יעו"ש, אך זה פליאה לי על נקה"כ דכתב במינקת דמותר בהפ"מ מחמת דקיי"ל דניצוק בהפ"מ מותר ובאמת לפי הנ"ל אין האיסור במינקת משום ניצוק ורק משום דהוי כנוגע בכלי ממש ולפ"ז א"כ אפילו בהפ"מ נמי אסור בהנאה ולפ"ז יוצדק קושית הגאון רע"א ז"ל דמסוף דבריו של נקה"כ נראה דקאי על המחבר ל יפה הקשה.

ומה שכתבתי לבאר דהטעם דאסור במינקת הוא משום ניצוק יהיה קשה לכאורה לפ"ז מדברי רבינו לקמן פט"ז הכ"ח וז"ל שם יין שנתנסך וכו' אבל אם עירה יי"נ מצרצור קטן לתוך הבור של יין אפילו עירה כל היום כולו ראשון ראשון בטיל, א"כ מבואר מזה דלא ס"ל לרבינו איסור ניצוק דאל"כ ליתסר שם נמי משום ניצוק כמו הכא דהלא קדח במינקת נמי מיירי באיסורא לגו היתרא, ונ"ל ליישב כזה דבפרק ט"ז מיירי בקיטוף קטופי, אבל במערה ואינו מפסיק באמת אסור משום ניצוק וכ"כ הר"ן בשם הראב"ד בפרק השוכר לפרש כן בדברי ר"י לכן הכא במינקת דיורד ועולה בלי הפסק אסור משום ניצוק וזה הוא שדקדק רבינו בלשונו וכתב "ויפול לחבית" היינו שיפול בפ"א ויתורץ בזה השגת הראב"ד שהקשה על רבינו ממתניתין דאגרדום ולפי שחילקתי לק"מ:ועוד קשה לי על הראב"ד שהוא בעצמו פירש דברי ר' יוחנן ראשון ראשון בטיל דמיירי בקיטוף קטופי א"כ מה הקשה על רבינו, וי"ל דקושיתו מדלא חילק רבינו וסתם דבריו א"כ משמע אפילו בב"א ג"כ מותר.

וע"כ צ"ל כן דקושית הראב"ד על רבינו הוא מדסתם רבינו דבריו דאל"כ היה לו להקשות גם אהלכה כ"ט דכתב שם אם נתערב סתם יין ביין ה"ז אסור בשתיה וימכור הכל חוץ מדמי יי"נ שבו ולמה לא הקשה הראב"ד גם בזה ממתניתין דאגרדום, ואפשר לדחות ראייה זו דשם הלא כתב רבינו נתערב א"כ אפשר לומר שלא היה ניצוק לכן לא השיג הראב"ד אבל בהכ"ח דכתב שם אם עירה משמע דהיה ניצוק לכן הקשה כנ"ל.

ולפי מ"ש דרבינו מיירי בפט"ז הכ"ט בנפסק הקילוח א"כ קשה מאי אשמעינן בזה הלא אפילו ביי"נ ממש ג"כ מותר בנפסק הקילוח, אולם יש לומר דהכא מיירי דמערה מחבית לבור ונפסק הקילוח דביי"נ ממש כה"ג אפילו איסורא לגו היתרא אסור וכמו שמביא רבינו בסוף הכ"ח וז"ל מפני שהעמוד היורד מפי החבית גדול אבל הכא דמיירי בסתם יינם לכן מותר אפילו איסורא לגו היתרא.

ויש להביא ראייה לזה. דלכאורה קשה על רבינו לפי מה דפסק כר"י דקמא קמא בטיל בצרצור קטן בנפסק הקילוח היכא דנפל איסורא לגו היתרא ואפילו נפל כ"כ עד שאין בהיתר ס' מ"מ מותר כדמשמע מדברי רבינו וכמ"ש הלח"מ בהכ"ח יעו"ש, א"כ קשה לשיטת רבינו על ר"י מהמשנה דע"ד ע"א דאיתא יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר ימכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו ט"כ ופסקינן בגמ' שם ביי"נ כת"ק דאסור בהנאה ומיירי שם דנפל איסורא להיתרא כדמשמע לשון המשנה ועוד משמע שם דאפילו נפסק הקילוח ג"כ אסור ובשלמא לדעת התוס' דפירשו דר"י מיירי בשיש ס' בהיתרא וע"ז אר"י קמא קמא בטיל לק"מ דנוכל לומר דהמשנה מיירי בשאין ס' אבל לדעת רבינו דפסק אפילו אין ס' בהיתרא מ"מ מותר בנפל איסורא לגו היתרא א"כ קשה כנ"ל וע"כ צריך לפרש דהמשנה מיירי דנפל מן החבית לבור ואפילו נפסק הקילוח אסור

לדעת רבינו בדברי ר"י מחמת דנפיש עמודו ובזה פליג ת"ק עם רשב"ג דלת"ק אסור ולרשב"ג מותר ופסקינן כרשב"ג וכן פסק רבינו בהכ"ט, א"כ מבואר מכל אלה דבכהאי גוונא מיירי רבינו בהכ"ט.

אבל עיין ברא"ש פ' השוכר סימן כ"ו ומוכח משם דר"י מיירי שמערה בלי הפסק לא במקטף קיטופי ומ"מ כיון דמיירי דנפל איסורא לגו היתרא לכן כמו דס"ל לר"י בחערובות באופן זה דמותר כן ניצוק ג"כ מותר בזה אבל היכא דנפל היתרא לגו איסורא אסור ניצוק בזה. וכ"כ הר"ן וקשה לי על הרא"ש דשם ס"ל כהברייתא בקדח במינקת דאסור בהנאה וכ"כ הטור בפסקי הרא"ש והטעם דאסור משום ניצוק כמ"ש הרא"ש בפ' השוכר סימן כ"ו והכא פסק כר"י דמותר מחמת דלא אמרינן ניצוק בנפל איסורא לגו היתרא, אך באמת לק"מ דמה שכתב הרא"ש במינקת דאסור משום ניצוק יען דהברייתא אתי כרבנן וכמו דס"ל לרבנן בתערובות איסורא לגו היתרא דאסור ה"נ לדידהו ניצוק אסור למ"ד ניצוק חיבור אבל הרא"ש בעצמו ס"ל כמ"ש הר"ן בקדח במינקת דהטעם הוא משום דהתחתון נעשה בסיים לעליון והוי כנוגע בכלי ממש ועדיף מניצוק ומכ"ז מוכח דאין לומר כמ"ש הנקה"כ דטעמו של הר"ן משום ניצוק.

לכן לפ"ז מאי דפסק הנקה"כ להתיר בהפ"מ בקדח במינקת לענ"ד ליתא לדין זה וכנ"ל, ועיין בכ"מ ובמ"ע דתירצו השגות הראב"ד כן. דרבינו פסק כר"י בשם ר"י וסבירא ליה לרבינו דרבין פליג אדר"י וכפירוש רש"י יעו"ש.

אולם לפענ"ד בזה אינו מתורץ כלום דקושית הראב"ד הלא הוא זה היינו אפילו אם ת"ל דרבין לא פליג אדר"י מכל מקום ממתניתין דאגרדום משמע דלית הלכתא כר"י ובפרט דרבינו פסק כמתניתין דאגרדום כנ"ל ועיין ברדב"ז שפירש דקושית הראב"ד היא אהלכה כ"ט דמיירי שם דנתערב סתם יינם דמותר בהנאה ע"ז הקשה הראב"ד ממתניתין דאגרדום דשם מיירי ג"כ בסתם יינם ומ"מ אסור בהנאה ומשמע מהרדב"ז דקושית הראב"ד היא דווקא אהלכה כ"ט ובאמת נפרשכוונת הרדב"ז כן דס"ל להרדב"ז דאהלכה כ"ח דפסק רבינו כר"י לק"מ כי הלא הראב"ד כתב בדברי ר"י לפרש דמיירי במקטף קיטופי וכנ"ל וכן הפירוש ג"כ בדברי רבינו כי הלא רבינו פסק כר"י וכנ"ל א"כ לק"מ ממתניתין דאגרדום לכן כתב הרדב"ז דהקושיא היא אהלכה כ"ט וכזה כוונת הרדב"ז דהראב"ד ס"ל דמה דפסקינן בגמרא בתערובות סתם יינם כרשב"ג דמותר ומותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו היינו אפילו מערה בלא הפסק הקילוח נמי שרי וכמו דתערובות מותר ה"ה דניצוק ג"כ מותר בזה כי באמת הלא על ר"י קשה ממתניתין דע"ד ע"א דאמרו שם יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר וכו' א"כ מוכח משם דלא כר"י דהלא מיירי במשנה דנפל איסורא לגו היתרא וע"כ צריך לפרש דהמשנה איירי בלא מקטף קיטופי לכן אסור וע"ז חולק רשב"ג את"ק ומתיר ופסק שם ר"נ כרשב"ג בסתם יינם א"כ מוכח מהש"ס דבסתם יינם בתערובות אפילו לא נפסק הקילוח ג"כ מותר א"כ לפ"ז קשה על רבינו דפסק בהכ"ט כנ"ל ומקורו ממה שפסק ר"נ בסתם יינם כרשב"ג וא"כ מיירי בלא נפסק הקילוח א"כ קשה ממתניתין דאגרדום.

ומפרק י"ב הט"ו דהעתיק רבינו הדין דקדח במינקת לק"מ כי דוקא הברייתא דאמרו אגרדום עכו"ם ושם מיירי דהיה כוונתו לא לנסך רק לראות כמה שוה היין כמבואר שם

ברש"י דנ"ח לכן מיקרי סתם יינם, אבל בפיי"ב לא העתיק רבינו אגרדום עכו"ם רק "עכו"ם" גרידא לכן כיון דמצץ היין מן המינקת כוונתו לנסך כי הלא אין לו כוונה אחרת כמו שיש לאגרדום לכן פסק רבינו שם דאסור בהנאה, הגם דתערובות דנפל איסורא לגו היתרא אפילו ביי"נ ג"כ מותר בהנאה, מ"מ היכא דלא נפסק הקילוח אסור ושם מיירי דלא נפסק הקילוח לכן לא קשה כלום מהט"ו אהכ"ט לכן הקשה רק ממתניתין דאגרדום, ועל קושיא זו כתב הרדב"ז בשם הר"ן לפרש דהטעם דהברייתא משום דהוי כנוגע בכליו כנ"ל, אבל באמת קשה לי האיך נוכל לפרש בפיי"ב בהט"ו במינקת דהוי יי"נ ממש כיון דאין להעכו"ם כוונה אחרת, הלא רבינו כתב בפיי"א הלכה ד' וז"ל וכל יין שנגע בו העכו"ם הרי זה אסור שמא נסך אותו, הא למדת יין של ישראל שנגע בו העכו"ם דינו כסתם יינם דאסור בהנאה וכ"כ בה"ג יעו"ש א"כ מבואר להדיא דמיקרי סתם יינם ולא יי"נ ממש, א"כ הדרא קושית הראב"ד לדוכתא ויהיה קשה מדברי רבינו פט"ז אפי"ב הט"ו כנ"ל, וע"כ צריך לתרץ כמ"ש בהברייתא לדברי הר"ן דעדיף מניצוק ולא כמו שתירץ הרדב"ז דשם מיירי רבינו ביי"נ וכנ"ל.

או אפשר דבאמת נוכל לפרש דכוונת רבינו בפיי"ב הט"ז במינקת משום ניצוק ומ"מ לא קשה מפט"ז הכ"ט כי רבינו ס"ל דניצוק אפילו בסתם יין ביין ג"כ אסור בהנאה וכמ"ש רבינו בפיי"ב הי"ב א"כ ע"כ צריך לפרש בהכ"ט דמיירי דעירה באופן שנפסק הקילוח ומיירי דעירה מן החבית דביי"נ כה"ג פסק רבינו דאסור אפילו בנפל איסורא לגו היתרא.

כמו שכתב בהכ"ח. ועל זה כתב רבינו בהכ"ט בנתערב סתם יין ביין דמותר כה"ג וכמ"ש מקודם לפרש בהמשנה דע"ד ע"א לשיתת הרמב"ם דס"ל דניצוק בסתם יינם ג"כ אסור בהנאה א"כ צריך לפרש בהמשנה כנ"ל וכיון דבפיי"ב הכ"ט מיירי רבינו דנפסק הקילוח רק דמיירי בחבית א"כ לק"מ מהט"ו וכנ"ל, ועכשיו יהיה מתורץ בזה השגת הראב"ד בפיי"ג הכ"ד דכתב שם רבינו וז"ל בד"א בשמדד הישראל לכליו אבל אם מדדו לכלי העכו"ם או לכלי ישראל שביד העכו"ם צריך ליקח את הדמים ואח"כ ימדוד ואם מרד ולא לקח דמים אעפ"י שפסק דמיו אסורים שמשגייע לכלי נאסר כסתם יינם עכ"ל.

וכתב הראב"ד א"א הא דלא כהלכתא דהלכה כרשב"ג דמותר בתערובות סתם יינם ע"כ" ודאמת הראב"ד ס"ל דרשב"ג מיירי דלא נפסק הקילוח ופסקינן כוותיה בסתם יין ביין שנתערב לכן השיג על רבינו כנ"ל אכן לפי שכתבנו דרשב"ג מיירי בנפסק הקילוח ומערה מחבית כנ"ל לק"מ כי רבינו מיירי הכא בפיי"ג בלא נפסק הקילוח, וראיה לזה דקאמר הש"ס ש"מ ניצוק חיבור ולא סיים הש"ס תומ"י דמני לא כרשב"ג אלא ודאי ש"מ דרשב"ג נמי מודה בזה דניצוק חיבור וכיון דרבינו פסק דניצוק חיבור לכן פסק כנ"ל וכוונת רבינו כן דבכלי עכו"ם מיירי בלא נדנוד הכלי ובכלי ישראל מיירי דנדנוד הכלי והוי ככלי של עכו"ם, הגם דבגמרא מוכח דאפילו בכלי של עכו"ם אי היה ביד העכו"ם מותר לקבל הדמים וכ"ש בכלי של ישראל ביד העכו"ם בודאי מותר הדמים אפילו בנדנוד.

י"ל דזה לפי דס"ל להש"ס דניצוק לאו חיבור ולכן קנה בהגבהה וכדפריך הש"ס ס"ס וכו' אבל רבינו דס"ל דניצוק חיבור לכן אפילו בכלי ישראל ביד העכו"ם ונדנוד הכלי ג"כ אסור לקבל הדמים, ומ"ש רבינו שמשגייע לכלי נאסר ר"ל כשיגיע לתחלת הכלי

נאסר הכל עם היין הנשאר משום ניצוק וכ"כ הר"ן והכ"מ יעו"ש, ולכאורה נ"ל ליישב שיטת הראב"ד דמפרש כזה בדברי רבינו הרמב"ם היינו דמיירי הכא ג"כ בנפסק הקילוח דאל"כ קשה מאי כתב רבינו דמיו אסורים הלא אפילו היין הנשאר אצל הישראל בכלי העליון נמי אסור משום ניצוק וכדכתב רבינו בפ"ב הי"ב אלא ודאי מיירי דנפסק הקילוח כי דוחק לפרש בענין אחר כנ"ל לכן כתב שמשגיגע לכלי נאסר כי מיירי במקטף קיטופי ור"ל שמשגיגע לכלי היינו בשולי הכלי וכן איתא בפ"ב הי"ב לפיכך המודד לעכו"ם לתוך כלי וכו' ינפץ נפיצה וכו' בכדי שלא יאסור מה שישאר בכלי העליון יעו"ש, ולפ"ז מיירי רבינו בנפסק הקילוח וא"כ האיסור הוא רק משום תערובות ולכן הקשה הלא קי"ל כרשב"ג וכו'.

והנראה לי ליישב דברי רבינו. דמיירי הכא דמניח הכלי ע"ג קרקע ** (דלכאורה קשה מאי כאב רבינו אבל אם מדד לכלי העכו"ם או לכלי ישראל שביד העכו"ם וכו').

הלא באחת בגמרא משמע דאפילו בכלי עכו"ם אם היה ביד העכו"ם מותר לקבל הדמים, וכיון דהשתא אמרינן דמיירי רבינו במקטף קיטופי וכנ"ל א"כ בודאי קשה על רבינו וכפירכת הש"ס וכו' אלא ע"כ צריך לפרש כמ"ש דאיירי במניח הכלי ע"ג קרקע וכו. המחבר.

(** וכדמסיק הש"ס שם ל"צ דמונח אארעא. ולא יקשה על רבינו כקושית הש"ס ותיקני לו כליו דרבינו פסק בפ"ד ה' מכירה ה"ב דכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח וכן כוונת רבינו אבל אם מדד לכלי העכו"ם או לכלי הישראל שביד העכו"ם ור"ל אפילו כלי של העכו"ם ביד העכו"ם וכן מוכח בש"ס ומיירי דמונח ע"ג קרקע וכוונת רבינו בזה שכתב שביד העכו"ם היינו דאוחז הכלי ע"ג קרקע ונדנד הכלי אפילו בכלי של ישראל אסור לקבל הדמים וכמ"ש רבינו בפ"ב ה"ג ומה דכתב רבינו לכלי העכו"ם איירי ג"כ בנדנד הכלי ע"ג קרקע ולכן אסור הדמים כיון דהכלי מונח ע"ג קרקע א"כ ליכא הגבהת עכו"ם דליקני, ומה דכתב רבינו שביד העכו"ם כוונתו כנ"ל, וכ"ת כיון כשנדנד הכלי אפילו בכלי ישראל נמי אסור א"כ למה כתב רבינו לכלי העכו"ם, י"ל דקמ"ל רבינו דאפילו בכלי העכו"ם ג"כ אסור דלא אמרינן דכלי של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח, ובזה סרה השגת הראב"ד כנ"ל, ומה דלא הזכיר רבינו עכבת יין וכדמסיק הש"ס משום דזה מיירי אליבא דמ"ד דס"ל כליו של לוקח ברשות מוכר קנה לוקח אבל כיון דרבינו פסק דלא קנה לוקח לכן אינו צריך להזכיר עכבת יין, ועוד נ"ל ליישב שיטת רבינו כן דאפילו נימא דרבינו מיירי במקטף קיטופי לכן היין הנשאר בהכלי העליון אינו אסור משום ניצוק אבל מ"מ כיון דאמרינן ניצוק חיבור א"כ ראש העליון שעדיין לא הגיע לאויר הכלי אסור משום ניצוק וזה כוונת רבינו במה שכתב שמשגיגע לכלי נאסר כסתם יינם ור"ל דאעפ"י שהיין הנשאר בכלי העליון מותר מחמת דמקטף קיטופי אבל מ"מ היין שיצא מהכלי העליון ועדנה לא הגיע לאויר הכלי אסור משום ניצוק לכן לא כתב רבינו נאסר הכל כי היין הנשאר בכלי העליון מותר ורק היוצא אסור משום ניצוק, והשגת הראב"ד היתה כיון דמקטף קיטופי א"כ אפילו הוה ניצוק חיבור מ"מ מותר לקבל הדמים וכמו שהקשו התוס' (דע"א ע"ב) אבל רבינו ס"ל כנ"ל.

ולפ"ז יהיה כוונת רבינו דאפילו לא היה מונח הכלי ע"ג קרקע ורק דאוחז בידו א"כ קני בהגבהה מ"מ אסור משום ניצוק, ומה דאמרו בגמ' אי דקא נקיט לו בידו וכו', א"כ מוכח דאפילו בכלי של עכו"ם ונקיט לו בידו ג"כ מותר מחמת דקני לו בהגבהה, לק"מ דבש"ס אזיל אליבא דמ"ד ניצוק לאו חיבור אבל לדידן דקיי"ל ניצוק חיבור לכן אף כה"ג אסור לכן כתב רבינו בפ"ב ה"ב לפיכך וכו'.

ור"ל דדוקא מה שישאר בראש העליון יהיה מותר אבל ראש העליון שעדיין לא הגיע לאויר הכלי נאסר משום ניצוק ולכן צריך לקבלהדמים מקודם וכו"ל וזה יהיה לא כדעת התוס' ד"ה ש"מ, ומה דכתב רבינו ואם מדדו לכלי העכו"ם מיירי דלא היה ביד העכו"ם והאיסור הוא רק משום היין שהיה בכלי של עכו"ם נחזור כעת לזה שכתב רבינו עכו"ם שמצץ היין מן החבית במינקת אסור כל היין שבה וכן פסק רבינו בה"ז וז"ל נכנס העכו"ם לבית או לחנות ונגע ביין אסר כל היין שבה וכן איתא בש"ם (דנ"ד ע"ב) ופסק בהלכה זו דאסר אפילו בהנאה ומזה מדייק הכ"מ דס"ל לרבינו דמדדו ביד אסור, והראיה מדפסק בה"ז ובהט"ו דאסור בהנאה מגע שלא בכוונת ניסוך, ובאמת אין זה דיוק דנוכל לומר כמ"ש הר"ן לחלק בפר"י ומיירי הכא דנגע לצורך עצמו א"כ חיישינן שמא נסך אבל במדדו ביד ס"ל כת"ק דשרי בהנאה, וראיתי בלח"מ פי"א ה"ה דכתב דמגע בגופו בכוונת מגע שלא בכוונת ניסוך אסור בהנאה כיון שהוא יודע שהוא יין וראיתו מדכתב רבינו פי"ד ה"ה עכו"ם שנגע ביין ולא נתכוון לזה ה"ז אסור משמע דאם יודע שהוא יין אסור בהנאה.

אע"ג דלא נתכוון לנסך רק כיון דהיה כוונת מגע דיו. ובאמת קשה לי למה לו לדייק מהלכה ה' הלא רבינו כתב בהדיא בה"ז ובהט"ו דמגע עכו"ם בכוונת מגע שלא בכוונת ניסוך אסור בהנאה.

ולפי מה שכתבתי דכוונת מגע לחוד בלא כוונת ניסוך אסור בהנאה מחמת דחיישינן שמא ניסך ובמדדו ביד ס"ל לרבינו דמותר, צריך לומר מה דאמרינן בש"ס פר"י דנ"ט ע"ב אמר ר"א האי עכו"ם דלהכי לחמרא דישאל בכוונה אע"ג דלזבניהו לעכו"ם אסור שרא לו למישקל דמיו מההוא עכו"ם ע"כ, ולכאורה הפירוש בגמרא דנסכי לחמרא דישאל בכוונה, היינו בכוונת מגע וניסוך, ולפמ"ש הלא לא צריך כוונת ניסוך כלל דגם בלא זה אסור בהנאה ובאמת בהרי"ף והרא"ש ליתא כלל להך תיבת "בכוונה" אך עיין ברמב"ם פי"ג הכ"ח וז"ל עכו"ם שנגע ביין של ישראל לאונסו מותר למכור אותו לאותו העכו"ם שכיון שנתכוון זה העכו"ם להזיק וכו' ולפ"ז שפיר אמר הש"ס בכוונה ור"ל בכוונת היזק וס"ל דלענין איסור הנאה לא צריך שום כוונת ניסוך וכוונת מגע לחוד די לאסור בהנאה והכוונה בעינן רק כדי לחייבו בדמי ההיזק אבל אם אין מתכוון להזיק ולאסרו עליו היין אינו חייב לשלם וכיון דאינו חייב לשלם כי קא שקיל דמים דמי יי"נ קא שקיל עיין בכ"מ ועיין בש"ך סימן קל"ב סק"ב יעו"ש ועיין בט"ז סימן קכ"ז סקט"ו דכתב שם ואע"ג דברגל נמי יש איסור רק שאני התם דישאל דורך עמו ומסייעו להעכו"ם ובאמת תירוץ זה אינו מספיק דהלא העתיק המחבר דברי הרמב"ם וז"ל עכו"ם שדרך היין ולא נגע בו וכו' יעו"ש והתם מיירי שאין ישראל דורך עמו אך באמת עיקר תירוצו של הט"ז הוא מחמת דטרוד בדריכה וכמ"ש הט"ז בעצמו

סקי"ז אך מחמת דהכא בסעיף כ"א דמיירי הרמב"ם והמחבר שישראל דורך עמו כנ"ל לכן כתב כזה.

ולפ"ז מה שכתב הנקה"כ על הט"ז ליתא. ודו"ק: הלכה טז עכו"ם שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום וכו' הרי אלו מותרות שאימתו עליו ואומר עתה יצא לפנינו ויראה אותנו ע"כ.

עיין בלח"מ דמפרש דרבינו מיירי דבא להם דרך עקלתון כדמוקי הש"ס כפי שפירשו התוס' ד"ה ה"ד יעו"ש ועיין בתוי"ט שפירש דרבינו ס"ל דאם לא הודיעו שהוא מפליג סגי אפילו לא בא להם דרך עקלתון, ומאי דמוקי הש"ס כנ"ל זה קאי לענין טהרות אבל מדברי רבינו נראה דלא ס"ל כהתוי"ט וכמ"ש הלח"מ ועיין בכ"מ שכתב וז"ל ואיכא למידק וכו' וכבר הקשה כזה התוס' ד"ע ע"א ד"ה ה"ד יעו"ש: הלכה יט היה שותה עם העכו"ם ושמע קול תפלה בביהכ"נ ויצא אף היין הפתוח מותר וכו' ואין נאסר אלא מה שלפניו בלבד ע"כ.

ר"ל מה שנמצא על השולחן. ועיין בתוס' ד"ע ע"א ד"ה "שמע" דהקשו למה התיר רבא אותו היין הלא במשנה מבואר שרק מה שעל הדולבקי שרי אבל מה שעל השולחן אסור לכן כתבוהתוס' וז"ל ודוקא היין שעל הדולבקי שרי כדתנן במתניתין וכ"ת מאי קמ"ל רבא בזה ע"ז כתבו התוס' דאשמעינן דקול צלויי כלא הודיעו שמפליג דמי א"נ שאפילו על השולחן מותר עכ"ל, ובדלא אמר לו הוי מזוג ושותה עכ"ל, ומדברי רבינו נראה דמפרש כתירוץ הראשון שבתוס' דמה שעל השולחן אסור דעל התירוץ השני שבתוס' יש להקשות למה כתבו בדלא אמר לו הוי מזוג ושותה מותר אף שעל השולחן הלא במשנה מבואר דאפילו בכה"ג ג"כ אסור מה שעל השולחן ועיין במהר"ם ורש"א ובת"ח שהגיהו דברי התוספות עפ"י מה שכתב הרא"ש עיי"ש דכתבו דמה דמסיימי התוס' ובדלא אמר לו הוי מזוג ושותה צ"ל דזה קאי על תירוץ הראשון ובתירוץ השני גרסי הכו"א וכו', והכא מיירי שכל אחד שותה מיינו יעו"ש א"כ לפ"ז אתי דברי רבינו אפילו לתירוץ השני דרבינו הלא מיירי דשותים מיינן אחד ועיין בלח"מ שהקשה על התוס' כמה שהקשה המהר"ם ולא תירץ כלום ונעלמו ממנו דברי הרא"ש כי להרא"ש לק"מ וכמ"ש הרש"א והת"ח, וק"ל: הלכה כג ותינוק הנמצא בין החביות בין כך ובין כך כל היין מותר ע"כ.

ור"ל בין כשנתפס כגנב ובין כשאין נתפס כגנב הכל מותר כיון שהוא תינוק ובודאי לא נגע וכמ"ש רש"י ז"ל ועיין בתוס' ד"ע ע"ב דגרסי בגמ' "קלטתה" ועיין במ"ש רש"י שם דדוקא רביתה דאינה יודעת בטיב ניסוך ולא מסרה נפשה ליגע אז מותר אבל גדולה מכי חזינן דנקיטא אופיא לא תלינן לקולא, ור"ל דאפילו נתפס כגנב נמי אסור, אבל התוס' כתבו דבין גדולה ובין קטנה שרי רק דהמעשה שהיה כך היה בקטנה וכ"כ הר"ן בשם התוס' וכתב דמיירי שהיה בחזקת המשתמר שהיה ישראל יוצא ונכנס ואי לא משום אופיא פשיטא ד ליכא למיחש אבל משום אופיא חיישינן לה ואעפ"כ אמר רבא דליכא למיחש דאימר מגבה דחבית שקלתה, עכ"ל.

ועיין בהשגות הראב"ד שכתב דמהש"ס משמע כפירוש התוס' דמיירי בגדולה ונתפסת כגנב ולא כמוכח מדברי רבינו דמפרש בהגמ' דמיירי דוקא בקטנה ואפילו אינה נתפסת

כגב ועיין בלח"מ שהקשה על רבינו למה לא העתיק הרבותא דנקיטא בידה אופיא כמבואר בש"ם, ולבאר כל אלה נבאר מתחילה דברי התוס' במ"ש בד"ה אימר וז"ל אימר מגבה דחביתא קלטתה ולא נגעה ביין אלא מן האויר קלטתה אבל אי שקלתה ע"ג היין אסור משום ניצוק מיהו יש בתו"י שקלתה ואפ"ה שרי משום שאינה בקיאה בטיב ניסוך ולא מסרה נפשה למינגע כפ"ה אבל בגדולה כיון דנקיטא אופיא איכא למיחש עכ"ל, ומוכח מדברי התוס' דאי גרסינן שקלתה אז הפירוש דשקלתה מע"ג היין היינו דהאופיא היה כ"כ צבור הרבה ע"ג היין לכן אמרינן דבעת שקבלה האופיא לא נגעה כלל בהיין, וע"ז אמר הש"ס ואע"ג דליכא תו אימר איתרמי לה היינו אע"ג דכעת אין כ"כ הרבה אופיא צבור ע"ג היין מ"מ אמרינן דמקודם איתרמי לה דהיה הרבה אופיא צבור ע"ג היין, אבל רש"י מפרש דשקלתה האופיא ע"ג דופן החבית מבחוץ כן פירש מהר"ם דברי רש"י ותוס', ולפענ"ד קשה הלא אפילו בקטנה נמי אסור משום ניצוק להתוס' דפירשו שקלתה ועיין בתוס' דנ"ד ע"ב ד"ה לאפוקי דפסקו שם כרב דתינוק ב"י עושה י"נ ואסור בשתיה א"כ ה"נ כיון דשקלתה מע"ג היין א"כ יאסור היין משום ניצוק, והנראה ליישב דברי התוס' כן דאזלי לשיטתם דגרסי בדף נ"ד ע"א "נגע בחמרא שלא בכוונה" וע"ז אומר שם רב דאסור בשתיה ומותר בהנאה ולפ"ז מוכח אבל היכא דנגע ברישא דלוליבא בחמרא שלא בכוונה אפילו בשתיה שרי והתוס' ס"ל הכא דהאופיא מיקרי ד"א ולא נחשב כהיין עצמו וכיון דמיירי בקטנה דאין לה שום כוונה ליגע בהיין א"כ מיקרי זה לפי הנ"ל מגע ע"י ד"א שלא בכוונה לכן מותר בשתיה אבל בגדולה בכה"ג היכא דשקלתה מע"ג היין בודאי אסור דבגדולה ממ"נ אסור אי לא חשבינן להאופיא כד"א א"כ אסור משום ניצוק דמגע בגופו אפילו שלא בכוונה אסור בשתיה ואי אמרינן דהאופיא מיקרי ד"א ג"כ אסור בגדולה דכיון שיש לה כוונה א"כ מיקרי זה מגע ע"י ד"א בכוונה היינו כוונת מגע.

לכן אסור בשתיה. אבל רש"י ז"ל אזיל לשיטתו דגריס נגע ברישא דלוליבא וע"ז אמר הש"ס דאסור בשתיה א"כ מוכח דמגע ע"י ד"א אפילו שלא בכוונה ג"כ אסור בשתיה לכן פירש רש"י שקלתה היינו שקלתה האופיא מבחוץ, ולפי מה שכתבתי יהיה מתורץ דברי רבינו דהיה גריס בש"ס שקלתה כהרי"ף לכן לפ"ז ע"כ מיירי בקטנה דאם נפרש דמיירי בגדולה א"כ אסור משום ניצוק ואי חשבינן כד"א א"כ מיקרי זה מגע ע"י ד"א בכוונה ואסור בשתיה לכן פירש רבינו דהגמרא מיירי בקטנה והאופיא מיקרי ד"א לכן מיקרי זה מגע ע"י ד"א שלא בכוונה.

ורבינו גריס לעיל נגע בחמרא שלא בכוונה וס"ל לרבינו דמגע ע"י ד"א שלא בכוונה מותר בשתיה וכן פסק בפירוש בהמ"א פי"א הלכה ה' יעו"ש לכן פסק הכא ותינוק הנמצא וכו' וכו"ל, ומה שהקשה הלח"מ למה לא העתיק רבינו הרבותא דהאופיא היה בידו י"ל דרבינו לא ס"ל כהגמרא הנ"ל דהאופיא מיקרי ד"א ורק בהגמרא יפרש כן אולם בעצמו לא ס"ל הרמב"ם כהגמרא הנ"ל וכיון דרבינו ס"ל כרב דתינוק ב"י עושה י"נ לכן אם נקיטא בידה האופיא אפילו בקטנה ג"כ אסור.

ומשום זה לא העתיק רבינו הרבותא דנקיטא בידה האופיא. ובאמת נראה לי להביא ראיה לדעת רבינו דהאופיא לא מיקרי ד"א מהמשנה ד"ס ע"ב דאמרו שם מדדו בקנה

או שהיה מטפח עפ"י חביות המרותחות בכל אלו היה מעשה ואמרו ימכרו וכן פסק רבינו בפ"ב ה"ט דאסור בשתיה א"כ מבואר מזה דהאופיא לא מיקרי ד"א ומיקרי מגע בגופו לכן אמרו דאסור בשתיה א"כ ה"ה ה"נ היין אשור משום ניצוק אבל עיין ברי"ף דהעתיק הרבותא דאופיא בידה ובאמת קשה מהמשנה הנ"ל ויש ליישב דהמשנה אפשר מיירי בעכו"ם גדול א"כ מיקרי מגע בכוונה כי דוקא היכא דקא נחית עכו"ם ונגע ברישא דלוליבא בחמרא שלא בכוונה ס"ל להרי"ף דמותר בשתיה מחמת דלא היה כלל כוונת מגע אבל הכא בהמשנה דמיירי דהיה כוונת מגע רק דלא היה כונת ניסוך ודומה זה למדדו בקנה דאסור בשתיה ועיין ברשב"ם דכתב על המשנה הנ"ל דאינו נוגע ביין אלא בהרתיחה העולה וכמשכשך במקל דמי וזו היא סברת הרי"ף וכן כתב וז"ל י"ל כיון דאין דרך ניסוך ברתיוחות עשאו כמגע ע"י ד"א יעו"ש, כן נראה לי לפענ"ד ליישב דברי הרי"ף והרמב"ם וק"ל: הלכה כה עכו"ם שנמצא עומד בצד הבור של יין אם יש לו מלוה על אותו היין ה"ז אסור וכו' ואם אין לו עליו מלוה היין מותר בשתיה ע"כ, עיין בכ"מ שכתב וז"ל וא"ת אמאי לא מפליג בין נתפס עליו כגנב לאינו נתפס וי"ל דה"פ אם יש לו עליו מלוה פשיטא דאינו נתפס כגנב ואסור ואם אין לו עליו מלוה מותר והוא שיהיה נתפס כגנב עכ"ל וכזה מובא בר"ן.

ומ"ש רבינו אם יש לו מלוה על אותו יין ר"ל שעשאו אפותיקי כמ"ש רש"י (דף ס' ע"ב) ד"ה על יעו"ש, ומ"ש רבינו ואם אין לו עליו מלוה הכוונה אף שיש לו מלוה על בעליו רק כיון דאין לו מלוה על אותו היין מותר אף בשתיה מחמת דמרתת ולא נגע וכ"כ המחבר להדיא יעו"ש: הלכה כו זונה עכו"ם במסיבה של ישראל היין מותר שאימתן עליה ולא תגע אבל זונה ישראלית במסיבת עכו"ם יינה שלפניה בכליה אסור מפני שהן נוגעים בו שלא מדעתה עכ"ל, משמע מדברי רבינו דמה דקאמר הש"ס וישראל מסובין אצלה ר"ל דהרבה ישראלים מסובין אצלה ובאמת כן משמע מש"ס דקאמר הש"ס יצרא דיי"נ תקיף "להו" לשון רבים.

וראיתי להתוי"ט שכתבכפ"ח על הרא"ש וז"ל ותדע שברישא נקט זונה וכו' היינו לרבותא שהזונה עכו"ם וישראל אחד מסובין וכו' ולפי מה שכתבתי אין הפירוש בגמ' כן כי הלא מלשון מסובין משמע דהרבה ישראלים היו כדעת רבינו, ואפילו לגרסת הרא"ש שלא העתיק תיבת אצלה מכל מקום הפירוש כמ"ש ועיין בר"ן דגם הוא לא גריס תיבת אצלה וז"ל דלא שבקי לה לנסוכי א"כ מוכח דלא כהתוי"ט.

וק"ל: הלכה כז עכו"ם הנמצא בבית הגת אם יש שם לחלוחית יין כדי לבלול הכף עד שתבלול הכף לכף שניה צריך להדיח כל בית הגת וינגב ואם לאו מדיח בלבד וזו הרחקה יתירה עכ"ל, עיין בתוס' ד"ה "בעי הדחה" שכתבו וז"ל בחנם הזכיר הדחה דכל ניגוב צריך שיתן מתחילה מים אלא לפי שהיה רוצה לומר ואי לא בהדחה סגי נקט הדחה עכ"ל.

וכן עיין בתוס' ד"ה "דאי" ומשמע דס"ל להתוס' דבעי הדחה מדינא ולרבינו רק להרחקה יתירה הצריכו הדחה ועיין ט"ז סימן קכ"ט סקכ"ג יעו"ש: הלכה כט חבית שפתחיה גנבים אם רוב גנבי העיר ישראל היין מותר בשתיה ואם לאו אסור ע"כ, מקורו ממס' ע"ז (ד"ע ע"א) הנהו גנבי דסלקי לפומבדיתא ופתחי חביתי טובי אמר רבא חמרא שרי

הוא עובדא בנהרדעי אמר שמואל חמרא שרי ומסיק הש"ס כיון דאיכא דפתחי לשם ממונא הוי ס"ס וכמו שכתב רש"י וז"ל ספק ישראל ספק עכו"ם ואת"ל עכו"ם שמא לא נגע כי כיון דחזי דחמרא הוא פרשי ולא מנסכי ע"כ, ועיין בתוס' ד"ה פתחי.

וז"ל הכא ל"ד טובא כיון דתלינן בישראל אבל בסמוך הוי דוקא כיון דפתחי טובא ע"כ, ועיין ברש"א דכתב אפילו בודאי פתחי לשם שתיה שרי בפומבדיתא דהוי שם רוב גנבי ישראל ור"ל א"כ אפילו היה חבית אחת דליכא ס"ס מ"מ, שרי מחמת דהיה שם רוג"י, עוד כתב הרש"א אבל משום עובדא דשמואל דלא הוי התם רוג"י נקיט חביתי טובא דמשו"ה יש לתלות בממונא והוי ס"ס ועיין בתוס' דמשמע מדבריהם דגירסת רש"י בגמ' היה כמו שלפנינו היינו כיון דאיכא דפתחי לשם ממונא הוה ליה ס"ס ולפ"ז לא גרים רש"י בגמ' "טובא" ורק פתחי חביתא וע"ז אמר רבא דשרי מ"ט רוג"י ואצל מעשה דשמואל דלא היה שם רוג"י מ"מ יש היתר משום ס"ס כנ"ל, ובזה סרה קושית הלח"מ שהקשה על רבינו וז"ל א"כ יש לתמוה על רבינו למה כתב דאי רוב גנבי העיר ישראל הא אפילו מחצה על מחצה נמי שרי מטעם ס"ס וכמו דמסיק הש"ס במעשה דשמואל, ולפי מ"ש לק"מ די"ל דרבינו גרים בגמ' כן היינו כיון דפתחי טובא הוה ליה ס"ס וכמו דאמרו שם בגמ' כיון דפתחי טובא וס"ל לרבינו דמה דקאמר הש"ס חביות טובא אצל מעשה דרבא זה הוא לאו דוקא יען דשם הלא רוג"י ובזה אפילו חבית אחת ג"כ מותר אבל אצל מעשה דשמואל דשם לא היה רוג"י לכן בעינן שיהא דוקא חביות טובא דאז יש ס"ס כנ"ל אבל בחבית אחת דאין רק ספק אחד אסור.

ולפ"ז כיון דרבינו מיירי בחבית אחת וכדאמר "שפתחיה" לכן בעינן שיהא רוג"י דאם היה רק מחצה על מחצה הלא אין רק ספק אחד. אבל באמת ס"ל לרבינו דהיכא דפתחי הרבה חביות אפילו ליכא רוג"י ג"כ מותר מטעם ס"ס הנ"ל, ומה דקשה לכאורה על רבינו הלא בהכ"ד כתב גדוד שנכנס למדינה דרך שלום כל החביות הפתוחות אסורות ומשמע מזה דאפילו טובא ג"כ אסור ולא אמרינן אדעתא דממונא פתחי ולא כמ"ש, אולם י"ל דבשעת שלום באים גם לשותות וזה קרוב יותר לודאי.

ומה שלא כתב רבינו הדין דאם פתחי חביתי טובא מותר אפילו ליכא רוג"י י"ל דסמיק על מה שכתב בהכ"ד וז"ל ובשעת המלחמה אם פשט הגדוד מן המדינה ועבר אלו ואלו מותרות מפני שאין להם פנאי לנסך והטעם שאז אין עוסקים בשתיה רק בשלל ממון לחוד וכ"כ רבינו בפירוש המשניות שלו יעו"ש: פרק יג הלכה א הלוקח בית או ששכר בית בחצרו של עכו"ם ומלאוהו יין וכו' ואם היה דר בחצר אחרת לא יצא עד שיסגור הבית ויהי המפתח והחותם בידו וכו' ע"כ.

ופסק רבינו כת"ק דס"ל כר"א וכ"כ הרי"ף והר"ן דהלכה כת"ק דקאי כר"א, ומ"ש רבינו בה"ח וז"ל מותר לישראל להפקיד יינו וכו' והוא שיהי שני סימנין וכו' ה"ה מפתח וחותם ג"כ מהני וכנ"ל, ומ"ש רבינו בה"ט וז"ל ואם הפקיד ביד עכו"ם בחותם אחד ה"ז אסור בשתיה ומותר בהנאה והוא שייחד לו קרן זוית יעו"ש, מקורו ממס' ע"ז (דל"א ע"א) דגרסינן שם אר"י משום ריב"ב המפקיד יינו אצל עכו"ם מותר בהנאה ואסור בשתיה ופריך הש"ס והתניא המפקיד פירות וכו' א"כ בהנאה נמי אסור ומתוך הש"ס כגון שיחד לו קרן זוית ופריך א"ה בשתיה נמי לשתרי דהא ר"י אקלע לפרוד תנא לו

ר"ת דמן פרוד המפקיד יינו אצל עכו"ם מותר בשתיה, ומתרץ הש"ס אר"ז ל"ק הא ר"א והא רבנן דתניא אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצרו של עכו"ם ומלאוהו יין ומפתח וחותם ביד ישראל ר"א מתיר וחכמים אוסרים וכתב הכ"מ לפ"ז יש לתמוה על רבינו שכתב והוא שיחזר לו קרן זוית הא למסקנא מהדרינן מהאי אוקימתא, ועוד יש לתמוה דפסק רבינו כההיא דריב"ב דהמפקיד יינו אסור בשתיה ומותר בהנאה וכחכמים דפליגי על ר"א כנ"ל והא בעצמו פסק בהלכה א' כר"א וגם בגמרא איפסיק הלכה כר"א עכ"ל, ולפענ"ד נראה דהקושיא הראשונה שהקשה הכ"מ לק"מ דבגמרא אמרו בזה הלשון "אמר ר"ז ולא כתיב אלא אמר ר"ז א"כ משמע מזה דלא נייד הש"ס מתירוץ הראשון, ועוד דאלת"ה מאי מתרץ הש"ס הא ר"א נימא ע"כ לא קאמר ר"א אלא בשוכר בית מעכו"ם להכי סגי בתו"א אבל המפקיד אצל עכו"ם לא סגי בחו"א, והברייתא דאמרינן דאסור בשתיה נמי אתי כר"א ולמה לן לאוקמי הברייתא דוקא כרבנן ולא כר"א, אלא ע"כ צ"ל דאפילו להמסקנא תירוץ הראשון לא זז ממקומו והקושיא השניה שהקשה הכ"מ מדוע פסק רבינו בסמוך כר"א ובה"ט פסק כרבנן נ"ל דכבר הקשה כזה הרא"ש והר"ן על הרי"ף דפסק מקודם כר"א דסגי בחותם אחד ואח"כ הביא לדר"י דמצריך חותם בתוך חותם ועיי"ש ברא"ש מה שמתרץ ע"ז ותירוצם יעלה גם לדברי רבינו, והנה יש בזה שני שיטות היינו שיטת רש"י והתוס' לחוד ושיטת הרי"ף והרמב"ם והרשב"א ובה"ג לחוד, היינו דעת רש"י ותוס' דסגי לר"א מפתח או חותם ואפילו לפי שנכתב בש"ס מפתח וחותם בכ"ז פירושו מפתח או חותם כמו שכתבו התוס' ד"ה "ותרווייהו" ובפרט שלפנינו הגירסא מפתח או חותם.

ורש"י ז"ל מדייק מדאמרינן בגמ' (דף ס"א ע"א) בחצר אחרת מותר והוא שהמפתח וחותם ביזו והתם נמי הפשט או חותם והראיה מדגרסינן (דל"א ע"א) אר"א הכל משתמר בחו"א חוץ מהיין שאינו משתמר בחו"א ור"י אמר אפילו יין משתמר בחו"א ול"פ הא כר"א והא כרבנן. א"כ מבואר להדיא דלר"א בחותם אחד סגי.

ולשיטה זו מפרשינן הכי בגמרא. דפריך הש"ס אהא דתני ר"י משום ריב"ב דהמפקיד יינו אצל עכו"ם אסור בשתיה ומותר.

בהנאה והתניא המפקיד פירות וכו' ומתרץ כגון שיחזר לו קרן זוית וכתב שם רש"י בד"ה "בשיחזר" ומסר לו מפתח או עשה חותם, ודחקו לרש"י לפרש כן ממאי דפריך הש"ס מהברייתא ממאי דתני ר"ת דמן פרוד דמותר בשתיה הלא אפשר לומר דהברייתא דר"ת מיירי דמסר לו מפתח או עשה חותם והברייתא דר"י משום ריב"ב מיירי דלא מסר לו מידי לכן כתב רש"י דבשניהם מיירי דיחזר לו קרן זוית ומסר לו מפתח או עשה חותם ולכן יפה הקשה הש"ס אהדדי וכן משמע מירושלמי דמיירי בחו"א ועוד מוכח מדמוקי הש"ס הא כר"א והא כרבנן ומניין להש"ס דהברייתא השניה לא אתי כר"א דילמא ע"כ לא קאמר ר"א דמותר בשתיה רק היכא שיש חותם אחד אבל היכא דליכא חו"א אסור בשתיה אפילו לר"א אלא ע"כ צ"ל דבתרווייהו מיירי דמסר מפתח או עשה חותם, אולם קשה לי על שיטת רש"י הלא הברייתא דהמפקיד דתני ר"י משום ריב"ב וכן הברייתא דר"ת מיירי דהחביות סתומות כי מהדרך להפקיד חביות סתומות.

וא"כ הסתימה עולה במקום חו"א וכן כתב הרא"ש יעו"ש, ודוחק לומר דס"ל לרש"י ז"ל כשיטת הרשב"א דסתימה אינו עולה במקום חו"א דהלא רש"י ז"ל כתב בד"ה דיקולא (דל"א ע"א) מגופת החבית עולה במקום חותם. א"כ קשה לפ"ז כיון דמסר לו מפתח הוי ב"ח א"כ איך כתב רש"י בלשונו הטהור דהברייתא דאתי כר"א מיירי ביחד ומסר מפתח או עשה חותם ולר"א חרי חותמות למה.

וכן הברייתא דאסור בשתיה דאתי כרבנן ג"כ לא יתכן כיון דמיירי בב"ח ומדוע אסור בשתיה, ואפשר לומר דמה שכתב רש"י או עשה חותם כוונתו דהחבית היתה סתומה דזה עולה במקום חו"א, ומה שכתב דמסר לו מפתח היינו אם איירי בחבית פתוחה. ופסקינן בש"ס דהלכה כר"א דסגי בחו"א, ומה דקשה משארי מקומות הש"ס דמשמע דבעינן תרי חותמות כבר ישבו התוס' והרא"ש, וזו היא שיטת רש"י ותוס', אבל בה"ג הרי"ף והרשב"א גרסי בגמ' מפתח וחותם ור"ל דלר"א תרווייהו עולה במקום ב"ח ורבנן סברי דבעינן ב' חותמות גמורים, ומה דקאמר הש"ס אמר ר"א הכל משתמר בחו"א חוץ מהיין ור"י אמר אפילו יין משתמר בחו"א ול"פ הא כר"א והא כרבנן, א"כ משמע דלר"א בחו"א סגי, ואפשר ליישב דמה דקאמר הש"ס חו"א הכוונה עם מפתח וללישנא בתרא דאמרינן שם בגמרא א"ד אר"א הכל משתמר בתוב"ח חוץ מהיין ור"י אמר אפילו יין משתמר בחוב"ח ותרווייהו כרבנן, איכא למימר דזה לא קאי אמחלוקת דר"א ורבנן דמיירי ביש מפתח וחותם רק דמיירי דליכא מפתח א"כ צריך ב' חותמות אפילו לר"א כנ"ל ולק"מ קושית התוס' בד"ה "ותרווייהו" יעו"ש ברא"ש ופ"ח.

ומה דקאמר הש"ס ותרווייהו כרבנן היינו היכא דליכא מפתח מודה גם ר"א לרבנן דבעינן חב"ח והשתא י"ל דרבינו הרמב"ם קאי בשיטת הרי"ף לכן כתב ויהיה המפתח וחותם בידו ר"ל כר"א דסגי במפתח וחותם ועוד נכלל בזה דבעינן דוקא מפתח וחותם וזה דומה לשתי חותמות לכן יפה פסק רבינו בה"ט ואם הפקיד ביד עכו"ם בח"א ויחד לו קרן זוית דאסור בשתיה ומותר בהנאה כיון דמיירי בחו"א.

ולא היה מפתח. אבל היכא דאיכא מפתח וחותם ס"ל לרבינו כר"א ויתורץ בזה קושית הכ"מ וק"ל: הלכה ב ואם אמר לו אחוז לי מפתח זה עד שאבוא היין מותר שלא מסר לו שמירת הבית אלא שמירת המפתח ע"כ.

נראה מדברי רבינו דדוקא שלא אמר לו שהוא מפליג אז מותר אבל אם הודיע לו שהוא מפליג אפילו נתפס כגנב אסור. אבל עיין בתוס' ד"ה "לא" דס"ל אפילו היה יודע שמפליג נמי מותר והטעם כיון שלא מסר לו רק שמירח המפתח לכן ירא לכנוס בו ועיין ביו"ד סימן קכ"ט סעיף ה' יעו"ש: הלכה ג עכו"ם ששכר וכו' ע"כ.

וצ"ל דגירסת רבינו היה בהמשנה עד שיושב ומשמר ומבואר בש"ס המטהר יינו של עכו"ם ברשותו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותם בידו ואמר לו ר"י לתנא תני אעפ"י שאין מפתח וחותם בידו מותר ופסק הרי"ף כר"י ורבינו נמי פסק כן ועיין תוס' ד"ה "המטהר" ועיין מה שכתב רש"י ז"ל (דס"א ע"ב) ד"ה "תני" וז"ל כיון דישראל דר בחצר כשומר היוצא ונכנס דמי וכו' לכן אמר ר"י לתנא תני אעפ"י שאין מפתח וחותם בידו ג"כ מותר, ובזה מבוארין דברי רבינו בהלכה זו.

ומה שכתב ואעפ"י שהפתח פתות ר"ל בלא מפתח וחותר ומיירי בעיר שכולה עכו"ם כמבואר במשנה וקמ"ל הברייתא דדר בחצר מיקרי כמו יוצא ונכנס, ומ"ש והשומר נכנס ויוצא ר"ל אעפ"י שדר בחצר לא מיקרי רק כמו יוצא ונכנס בכ"ז סגי בזה וכמ"ש בה"ד דאין צריך להיות יושב ומשמר תמיד אלא נכנס ויוצא סגי, ומ"ש רבינו בה"ג אם היה ישראל זה ששומר היין זה הוא כגירסתו בהמשנה עד שיושב ומשמר כנ"ל, וסרה בזה קושית הראב"ד שכתב וז"ל א"א זה שיבוס שאין הבית צריך לכך ע"כ, ור"ל למה צריך יוצא ונכנס כיון דדר בחצר, אבל לפי מה שבארתי כנ"ל אתי שפיר וכן מה שכתב הש"ך סי' קל"א סק"ב דישראל דר בחצר כשומר יוצא ונכנס דמי וכן כתבו הפוסקים עכ"ל, ובאמת זה מבואר בפירוש ברש"י ותוס' הנ"ל, ומה שלא כתב רבינו בה"א ואע"פ שיוצא ונכנס י"ל דשם מיירי ביינו של ישראל א"כ לא גרע ממניח עכו"ם בחנותו דמותר ביו"נ וכמו שמבואר בדברי רבינו בפ"ב הי"ז אבל הכא מיירי ביינו של עכו"ם וביתו של עכו"ם א"כ ה"א דגרע וכמבואר ברש"י (דל"ג ע"ב) ד"ה "ה"ג" קמ"ל רבינו דמהני, ומה שהקשה הראב"ד על רבינו בה"ג וז"ל למה לא סיים רבינו עד שיהיה שומר נכנס ויוצא כמו שסיים בברייתא יעו"ש ובאמת עיין בברייתא דלא סיים עד שיהיה יושב ומשמר וחכמים דסיימו קאי אסיפא דרישא כמבואר בגמרא היינו איינו של ישראל, ורבינו לשון הברייתא נקיט, אבל באמת ס"ל לרבינו דביו"נ מותר דכו"ע מודים בזה וע"כ צ"ל דהשגת הראב"ד היתה ע"ז דס"ל לרבינו דתרתיה בעינן וע"ז השיג דביו"נ לחוד סגי, אולם לפמ"ש בדעת רבינו נמצא דגם דעתו מסכמת דבחדא לחוד סגי וכן מוכח מהש"ס דגרסינן אחד הלוקח ואחד השוכר וכו' וישראל דר באותה חצר מותר ואעפ"י שאין מפתח וחותר בידו בחצר אחרת מותר והוא שמפתח בידו ואח"כ אמרינן וחכ"א עד שיהא יושב ומשמר היינו דיהא יו"נ, ואם נימא דרישא של הברייתא מיירי דאיכא תרתיה היינו דהיה דר ויו"נ ע"כ מה דקאמר אח"כ בחצר אחרת וכו' מיירי רק ביו"נ וע"ז אמרינן והוא שמפתח וחותר בידו א"כ האיך קאמר הש"ס דחכמים קאי אסיפא דרישא דהלא לפי הנ"ל ר"מ יותר מחמיר מרבנן דר' מאיר סבר דבעינן תרתיה ורבנן סברי דבחדא סגי והלשון וחכמים אוסרים משמע דהם מחמירים יותר, מר"מ א"ו צ"ל דהרישא מיירי בדר לחוד בלא יו"נ ובסיפא רק ההיתר משום מפתח וחותר בלחוד וע"ז פליגי רבנן וס"ל דבעינן תרתיה לכן לא הזכיר רבינו בהלכה א' ביינו של ישראל דישראל דר באותה חצר ויו"נ כי באמת בחדא סגי ולכן לא הזכיר רבינו ג"כ בדין חצר אחרת יו"נ דבמפתח לחוד סגי ועיין בלח"מ מה שכתב ולפי מה שבארתי יסולק דבריו: הלכה ד אפילו כתב העכו"ם לישראל וכו' עכ"ל.

בזה שיטת רש"י דסובר דאפי' היכא דכתב התקבלתי מ"מ בעינן שיהא ביתו פתוח לרה"ר ותרתיה בעינן, והזקיקו לומר כן מהברייתא אחד השוכר וכו' ומוכח מזה דאפילו ביינו של ישראל אסור בלא מפתח ועיין בר"ן שהביא דעת הראב"ד שחולק ע"ז וס"ל דבחדא סגי והיכא שכתב התקבלתי לא בעינן שיהא הבית פתוח לרה"ר או שיהא המפתח בידו.

וכפי הנראה דעת רבינו ג"כ כזה. וזה הוא שכתב רבינו בה"א ואין ישראל יכול להוציא משמע הא אם מניחו להוציא אפילו בלא מפתח ובלא פתוח לרה"ר מותר.

ומה דהזקיקו לרבינו לפלוג על שיטת רש"י הוא מד"ס ע"ב וכקושית התוס' ד"ה "דיקא נמי" ומהברייתא לא קשה כפירוש הר"ן יעו"ש. ומ"ש רבינו בין ברשות וכו' פסק זה כר' שמעון בן אלעזר לחומרא אבל הר"ן והרא"ש והרשב"א פסקו כת"ק לקולא וכן פסק המחבר בשו"ע:הלכה ח כיצד סתם החבית בכלי שאינו מהודק כדרך שסותמין כל אדם וטח בטיט ה"ז חו"א היה כלי מהודק וטח עליו מלמעלה ה"ז חב"ח וכן אם צר פי הנוד ה"ז חו"א הפך פי הנוד לתוכו וצר עליו ה"ז חב"ח וכן כל שינוי שמשנה מדברים שאין דרך כל אדם הרי הן כח"א והטיח או הקשירה חותם שני עכ"ל.

עיינ מה שכתב רש"י בע"ז (דל"א ע"א) ד"ה "אגנא דפומא" ועיין בטור. שכתב טח פי החבית וחותמו וכופה כלי ע"ג ומיהדק בענין שיש טורח להסירו הוי חב"ח, קשר וחתם פי הנבל של יין ונתנו בשק ופי הנבל למטה וקשר השק מלמעלה הוי חב"ח פי הנבל למעלה לא הוי חב"ח עכ"ל.

ונראה לפרש הנ"מ בין פירוש רש"י לפירוש רבינו דרש"י ז"ל מפרש מה דאמרינן בגמ' אגנא שריקא וכו' ר"ל שריקא וחתימה ענין אחד הוא והוא חותם אחד ומגופת החבית הדבוקה בטיט להחבית הוי חותם שני דיקולא ומיהדק וכו' ולמה צריך כאן מיהדק משום שאינה דבוקה בטיט להחבית לכן כיון דמיהדק אינו צריך לטוח עפ"י דיקולא וכן ס"ל להטור וה"נ בנוד קשר הנוד חו"א וקשר הדיסקא חותם שני וע"ז קאמר הש"ס חתימת פיו למטה הוי חב"ח וה"ה בכיף פומא צריך ב' קשרים ואפילו אינו דיסקא הוי חב"ח כן דעת רש"י ז"ל, ולרבינו הפירוש שריקא וחתימה הוא ענין אחד היינו מדובק בטיח להחבית והאגנא בעצמה היא המגופה להחבית והוא מדובק בטיט להחבית כדרך כל המגופות והוא חו"א רק שאין דרך מגופה באגנא א"כ הוי שינוי והוי חב"ח וה"ה דיקולא ג"כ מגופה להחבית רק כיון שדרך מגופה בדיקולא לכן צריך מיהדק והוי שחי חותמות כיון שאין דרך להיות מיהדק, ולרבינו גבי כלי מהודק נ"כ מיירי דטח עליו מלמעלה ומה דלא הזכיר הש"ס דמיירי בטח עליו מלמעלה משום דקאי על השריקא שנזכר קודם.

וכן נוד בדיסקא הדיסקא אינו קשור על הנוד רק השינוי דהוי בדיסקא ופיו למטה עולה במקום ב' חותמות ואפילו כייף פומא דאינו קשור למטה רק למעלה ג"כ הוי חב"ח. ומה דלא הזכיר רבינו הבבא הראשונה מהגמרא היינו "אגנא" כנ"ל וכן לא הזכיר מן נוד בדיקולא מחמת דזה נכלל במ"ש רבינו בסוף דבריו וכן כל שינוי והטיחה וכו' או הקשירה וכו'.

ומ"ש הטור טח פי החבית וחוחמו ר"ל דזה ענין אחד כפירוש רש"י ולא כמו שפירש הט"ז סק"ז שפירש דמה שכתב הטור טח פי החבית וחותמו היינו שעשה חתימה שניה אחר הטיחה. ומ"ש וכופה כלי ע"ג ומהדקו וכו' היינו או כופה יעו"ש, אבל לפענ"ד הפשט כמ"ש רש"י ז"ל, ומה דכתב הטור וכופה זה קאי על הקודם.

ומה דכתב וחותמו לאו חתימה ממש קאמר כנ"ל, ומ"ש הטור אח"כ היה פי הנבל כפוף לתוכו אעפ"י שפיו למעלה בשק וכו' זה הוא לאו דוקא וכמ"ש הט"ז. וכן מבואר ברש"י אפילו אינו דיסקא וכן הר"ן כתב ג"כ ואפילו אינו דיסקא ואידי דנקיט הטור ברישא פי הנבל למעלה אפילו בשק לא הוי חב"ח לכן הזכיר אח"כ שק.

ומה דהקשה הב"י על הטור למה לא הזכיר הדין דאגנא כנ"ל יש לומר דזה ידענו מזה דכתב הטור אעפ"י שאין טח בטיט מ"מ כיון דמיהדק עולה מגופת החבית עם זה במקום ב"ח. מכ"ש מגופת החבית שטח בטיט וכן אגנא שטח בטיט מדובק להחבית דודאי יעלה במקום ב"ח.

ומה דכתב הלח"מ וז"ל ורבינו נראה דמפרש כך אגנא דפומא דחביתא וכו' כלומר כלי שאינו מהודק שהוא דרך שחותמים בו והוא שריקא ועוד חותם אחר וכו'. ולדברי הלח"מ היה לרבינו לכתוב כן סתם החבית בכלי שאינו מהודק כדרך שחותמים בו ה"ז חו"א ועוד חותם אחר הוי חב"ח ומדלא כתב כן א"כ צ"ל כמו שפירשתי מקודם בדעת רבינו, ועל מה שהקשה הב"י למה לא כתב ההוא דאגנא וכו' אפשר ליישב בדרך אחר היינו דמ"ש הטור טח פי החבית וחותמו וכופה ע"ג, ר"ל דזה אגנא דפומא דחביתא ור"ל טח פי החבית וסותמו זה ענין אחד וכן משמע הלשון בגמ' שריקאותתימה כפירוש רש"י היינו מגופת החבית, וכופה ע"ג ר"ל דקאי על טח פי החבית היינו דדבוקה הכלי בטיט לחבית, ומה דכתב הטור ומהדקו זה קאי על דיקולא המוזכר בגמ' והפשט ומהדקו היינו או מהדקו.

ומה דכתב הטור מקודם טח פי החבית וחותמו וכופה כלי ע"ג היינו מה דאמרינן בגמ' אגנא וכו'. ר"ל אגנא שריקא ודבוק לחבית וזה הוי חו"א וכן מגופת החבית הוי חו"א א"כ הוי ביחד ב"ח.

ומה דכתב הטור טח פי החבית קאי הן על מגופת החבית והן אמ"ש הטור אח"כ וכופה כלי, ר"ל וטח בחבית, ואח"כ כתב ומהדקו זה קאי אדיקולא אפילו אינו טח אותה בטיט דמיהדק וכמ"ש רש"י, אולם זה ברור דהטור לא ס"ל כדעת הרמב"ם והראיה מדכתב אח"כ וקשר השק וזה קאי אליבא פירוש רש"י דוקא, ועוד מדשינה מלשון של הרמב"ם ועיין בביאורי הגר"א יעו"ש: הלכה י וכן החומץ והגבינה והחלב וכל שאיסורו מד"ס שהפקידו ביד עכו"ם אינו צריך שני חותמות אלא חותם אחד דיו אבל חתיכת דג ויין שאין בה סימן שהפקידו ביד.

עכו"ם צריכין שני חותמות ע"כ. ויש בזה שיטת ר"ח דמחלק בין מפקיד לשגר ודוקא המשגר שאינו עתיד לראות חותמו צריך ב' חותמות אבל בהמפקיד דעתיד לראות חותמו ביד העכו"ם גם בחותם אחד דיו, ורש"י ז"ל ג"כ כתב בלשונו "לשגר" אבל דעת רבינו נראה בהדיא בהלכה זו דאפילו המפקיד צריך ב"ח, ועוד פליג בזה על ר"ת דר"ת מחלק בין ישראל חשוד לעכו"ם ובעכו"ם בחו"א דיו, ומדברי רבינו נראה דאין חילוק ביניהם ולפ"ז כיון דרבינו אינו מחלק בין המפקיד למשגר ובין ישראל לעכו"ם א"כ ישאר עליו קושית התוס' דקשה דרב אדרב דהתם בדל"א פסק כר"א דאמרינן שם בברייתא השוכר בית בחצרו של עכו"ם ומלאוהו יין ומפתח או תחותם בידו של ישראל ר"א מתיר וחכמים אוסרים וע"ז אמר רב הלכה כר"א יעו"ש.

אולם באמת כבר כתב הר"ן דגם ר"א בעי חב"ח רק דבהא לחוד פליג דר"א ס"ל דמפתח וחותם סגי והוי כחב"ח כמ"ש לעיל בארוכה. ומה שכתב רבינו וכל שאיסורו מד"ס וכו' כתב כן הטור בשם הרשב"א אבל עיין בר"ן דמביא בשם הירושלמי טעם אחר יעו"ש ורבינו מוסיף עוד טעם דחב"ת אסור משום שהם ד"ת אבל חמפ"ג אינו אלא מדבריהם

וק"ל: הלכה יד וכן מותר שיריח העכו"ם בחבית ומותר לישראל להריח בחבית של יי"נ ואין בזה שום איסור שאין הריח כלום לפי שאין בו ממש ע"כ.

עיין בכ"מ וברדב"ז דמבאר דעת רבינו דס"ל ריחא לאו מלתא וכן פסק בפט"ו ה"ג כלוי יעו"ש, ולכאורה קשה הלא רבינו כתב בפ"ד ה"ב וז"ל והנאה הבאה לאדם בע"כ באיסור מכל האיסורים אם נתכוון אסור ואם לא נתכוון מותר ע"כ, א"כ היאך פסק הכא דמותר לכתחלה להריח וכבר הקשה הר"ן כזה ותירץ דבמידי דעביד לריחא אז אמרינן ריחא מלתא אבל יין דלאו לריחא עביד לאו מלתא וכ"כ התוס' בע"ז (די"ב ע"ב) ד"ה אלא וכ"כ.

המרדכי בפסחים פכ"ש, ומה דקשה לכאורה על רבינו ע"ז שכתב בפט"ו לענין בשר שחוטא שצלאו עם בשר נבלה דמותר, כלוי ובפ"ט מהמ"א הכ"ג כתב וז"ל פת שאפה עם הצלי ודגים שצלאו עם הבשר אסור לאכול בחלב. א"כ קשה אהדדי.

וי"ל כמו שכתב הרי"ף דע"כ לא שרי לוי אלא בדיעבד היינו אם כבר צלאו בשר שחוטא עם נבלה דבזה אם נאמר דאסור לאכול הבשר אזי הלא אינו שוה כלום, אבל הכא דרוצה לכתחילה לאכול בחלב אסור דזה מיקרי כעין לכתחלה דהלא יכול לאכול הפת לבדו בלא חלב, ומ"ש הלח"מ לתרץ וז"ל א"כ יש לומר דריחא דהתם הוי יש בו ממש משום דהוה ריחא דפטימא עכ"ל ובאמת לא משמע כן מדברי רבינו לקמן בפט"ו ה"ג שכתב וז"ל שהריח אינו אסור ואינו אוסר אלא טעמו של איסור ע"כ, א"כ מפשטות דבריו מוכח דאין שום ריח אסור ואפילו ריחא דפטימא ג"כ אינו אסור.

וק"ל: הלכה טו כבר ביארנו שכל דבר שאסור בהנאה אם שעבר ומכר דמיו מותרין חוץ מעכו"ם וכו' ויין שנתנסך לה והחמירו חכמים בסתם יינם להיות דמיו אסורין כדמי יין שנתנסך לעכו"ם לפיכך עכו"ם ששכר את ישראל לעשות עמו ביין שכרו אסור ע"כ. עיין בר"ן שהביא דין זה מבואר בירושלמי וגרסינן התם ר' חגי בשם ר' זעירא בשאין דמיהן כלומר לפיכך מקודשת לפי שאין ממון זה דמים של ערלה דאל"כ אף הדמים היו אסורים דמ"מ מנייהו מתהני.

ופלא שלא הביא דעת רבינו דס"ל כהירושלמי הנ"ל, ועיין בלח"מ שהקשה על רבינו וז"ל ולכאורה נראה דרבינו תולה איסור השכר בתפיסת הדמים וקשה ע"ז דהא בגמרא דחו זה דאמרו אלא הואיל ותופס את דמיו וכו' והרי שביעית וכו' ומסיק הש"ס דקנס הוא ולא משום דתופס את דמיו יעו"ש, ונעלמו מהלח"מ דברי הר"ן בע"ז בפ' השוכר וז"ל ומסתברא דכי מסקינן בגמרא קנס הוא שקנסו בחמרין וביי"נ אטעמא דתופסת את דמיו סמכינן דלישנא הכי משמע דאם איתא דלא סמכינן אטעמא הנ"ל לא היה להם לקנסו ולאסור אלא לדידהו בלבד ע"כ, וכן מבואר ברמב"ם בפ"ו מהל' שמיטה שכתב שם החמרין העושים בפירות שביעית מלאכת שביעית אסורה כגון שהביא יותר מדאי הרי שכרן כדמי שביעית ודבר זה קנס הוא להם, א"כ מבואר בפירוש דמשום קנס הוא, ומה שכתב רבינו הכא משום דתופס את דמיו היינו ליתן טעם מדוע קנסוהו לכן כתב רבינו מקודם עכו"ם ויי"נ וסתם יינם תופסין את דמיו ואח"כ כתב רבינו לפיכך, ר"ל כיון דתופס את דמיו במכר, לכן עכו"ם ששכר את ישראל לעשות עמו ביין שכרו אסור והכוונה דקנסו שכירות אטו מכר וכו"ל: הלכה טז אם מעות נתנו לו יוליכם לים המלח,

ר"ל דה"ה אפילו בשאר נהרות ג"כ שרי רק לשאר נהרות בעי שתיקה ובים המלח לא בעי שתיקה עיי"ש בד"מ ובב"י וכן העתיק המחבר סימן קל"ג וז"ל ואם נטל ממנו מעות בשכרו שוחק וזורה לרוח או מטיל לים.

ומ"ש רבינו ואם נתנו לו בשכרו כסות או כלים וכו' ה"ז ישרף אותו ויקבר האפר וכו' מבואר כן בגמר דפריך הש"ס ולקלינהו וכו' ומתריך דילמא מזבלי בהו ועיין בתוס' שהקשו הלא קיי"ל כר"י ומתריך דלכתחלה חוששין לרבנן יעו"ש ועיין בדמ"ג שכתב דרק בזורה לרוח פליגי ר"י עם רבנן אבל במטיל לים לא פליגי יעו"ש: הלכה יח השוכר את הפועל וכו'.

עיינן בהשגות הראב"ד מה שהשיג על רבינו ועיין בר"ן דמתריך דלק"מ כי רבינו ס"ל הטעם דאסור מחמת דהך חבית דיי"נ גרמה כל השכר שהרי אילו לא רצה להעביר החבית של יי"נ שמא לא היה שכרו כלל, ולא דמי לזה שפסק רבינו בפט"ז הכ"ט דימכור כולו חוץ מדמי איסור שבו, דהתם גם בלא יי"נ המעורב היה קונה שאר היין, ומה דלכאורה קשה ע"ז שפסק רבינו בהל' עכו"ם פ"ז ה"ה דאם עשה כו"ם לעכו"ם שכרו מותר מפני שאינה נאסרת עד שתגמור ומכוש אחרון שגומרה אין בו שוה פרוטה ע"כ, ומדוע לא נימא גם בזה דכולה אגרא תלוי במכוש אחרון דאי לאו מכוש אחרון לא היה מוגיר כלל, ויש לומר כיון דמכוש אחרון לית בו שוה פרוטה א"כ לא שייך למימר דכולה אגרא מתפיס במאי דלית בו שוה פרוטה אבל הכא דשכר החבית של יי"נ שוה פרוטה איכא למימר דהשכר כולה מתפיס בה וכ"כ הר"ן בשם הרשב"א לתריך דברי הגמ' יעו"ש: הלכה כ' אומני ישראל ששלח להם עכו"ם חבית של יין בשכרן מותר.

המקור לזה הוא מדע"א ע"א ולפי הגירסא שלפנינו נאמר בש"ס "של ישראל" ומדברי רבינו נראה דגריס אומני ישראל וכן הוא גירסת הרי"ף. ומ"ש רבינו מותר שיאמרו לו תן לנו את דמיה ר"ל דהא לא קני לה והוא אינו חייב להם אלא מעות א"כ כ"ז שלא קבלוה בשכרם אע"פ שנכנס לרשותם לא זכו בו שאין חצרו של אדם קונה לו בע"כ, ומה דקשה לכאורה על רבינו מזה שכתב בהכ"א ישראל שהיה נושה בעכו"ם וכו' המתן לי ה"ז אסור מפני שהישראל רוצה בקיומו ומדוע התיר כאן באומני ישראל, אולם עיין בר"ן שכתב דבאומני ישראל לא מיקרי רוצה בקיומו יעו"ש: הלכה כא ישראל שהיה נושה בעכו"ם מנה הלך העכו"ם ומכר יי"נ והביא לו דמיהם ה"ז מותר ע"כ, עיין בתוס' שהקשו בדי"ב דמוכח שם דדמי כו"ם ביד עכו"ם אסורין ותירצו כי יש חילוק כשדעתו לקנות מן הדמים כו"ם אסור אבל כשבא לפרוע חובו מותר יעו"ש ועיין ברא"ש שכתב וז"ל ותריך ר"ת ז"ל דודאי היכא שמכרה עכו"ם ופרע בחובו הדמים מותרים אבל בדי"ב ובדל"ג איירי שהמעות עדיין ביד עכו"ם ולא מכרה כדי לפרוע חובו ויש לחוש שמא מכרה לקנות כו"ם אחרת והרי המעות מוקצים לכו"ם ואסורים, אבל עיין ברי"ף בפא"מ שכתב וז"ל והא דאמרינן הכא עכו"ם אימור גלימא זבין תמרא זבין לא צריכנא לו דהא מסקינן בהשוכר דרמי כו"ם ביד עכו"ם מותר יעו"ש, וכן דעת רבינו נוטה לכן סתם דבריו בהלכה זו ולא כתב דוקא היכא שמכר לפרוע חובו אז מותר וכמו שכתבו התוס' והרא"ש כנ"ל אלא ש"מ דס"ל דבכל גוונא מותר אבל עיין בטור סימן קמ"ד

שכתב לדינא כדעת הרא"ש ועיין בכ"מ בפ"ט הי"ח שכתב ג"כ דרבינו ס"ל כהרי"ף מדלא העתיק הטעם דאיתא בגמ' אימר גלימא זבין.

ועיין מה שכתב בזה הש"ך סימן קמ"ט סק"ג: הלכה כג ישראל שמכר יינו לעכו"ם פסק עד שלא מדד לו דמיו מותרים וכו' מדד עד שלא פסק הדמים דמיו אסורין. שהרי לא שמכה דעתו אע"פ שמשך.

ובהכ"ד כתב בד"א שמדד הישראל לכליו אבל אם מדד לכלי העכו"ם או לכלי ישראל שביד העכו"ם צריך ליקח את הדמים ואח"כ ימדוד ואם מדד ולא לקח דמיו אסורים אע"פ שפסק שמשגיגע לכלי נאסר כסתם יינם ע"כ. עיין בלח"מ שכתב אפילו אם נפסוק דמשיכה בעכו"ם קונה מ"מ כיון דקיי"ל ניצוק חיבור לכן אסור בהנאה ועיין ברי"ף שהשמיט דברי הגמרא א"כ מוכח דסובר דדמיו מותרים והטעם כתב הר"ן כיון דפסק כרשב"ג דאמר ימכר כולו חוץ מדמי איסור שבו ואפילו יין ביין נמי הדין כן בסתם יינם לכן יפה עשה שהשמיט הגמ', ולפ"ז יקשה על רבינו שפסק בפט"ז הכ"ט בסתם יינם אפילו יין ביין ימכר כולו חוץ מדמי איסור שבו א"כ למה פסק הכא דדמיו אסורים, אך י"ל דלק"מ כמ"ש הלח"מ דבניצוק יש חומרא יותר מבתערובות, ועוד יש ליישב לפי שכתב הר"ן בהמשנה דע"ב ע"א נטל את המשפך וכו' אם יש בו עכבת יין אסור ופירש הר"ן דהאי אסור האמור במתניתין בהנאה קאמר לא כדעת התוס' ומשו"ה בעינן שיהא בו עכבת יין אבל בלא"ה לא עדיף מנודות העכו"ם וכו' דאינם אסורים בהנאה ולפ"ז אנן דקיי"ל דהל' כרשב"ג לא קיי"ל כהאי מתניתין דכיון שאינו נהנה מאותו עכבת יין כלל אמאי אסור בהנאה לפיכך יש לתמוה הרבה על הרי"ף שכתב להך משנה, אלא ע"כ צ"ל דאפילו לרשב"ג דשרי הוא דוקא במפרש שהוא מוכר חוץ מדמי איסור שבו אבל בסתם אעפ"י שאינו נהנה מן האיסור אסור עכ"ל.

א"כ בזה יתורץ היטב דברי רבינו ולק"מ קושית הראב"ד וכמובן אח"כ מצאתי להתוי"ט שמתרץ כן בדברי הר"ן הנ"ל. אבל באמת נ"ל לפענ"ד דתירוץ זה לא יספיק לסלק קושית הראב"ד ומקודם נבאר דברי, הר"ן דלכאורה דבריו סותרים אהדדי דהכא כתב הר"ן דלכן העתיק הרי"ף המשנה דמשפך דאסור בהנאה הגם דפסק כרשב"ג מחמת דהכא מיירי בסתם ורשב"ג מיירי במפרש, ומקודם זה כתב הר"ן דמשו"ה.

לא העתיק הרי"ף מה דאיתא בגמרא מעשה דרב מחמת דס"ל כרשב"ג, ולפי הנ"ל עדיין קשה הלא רשב"ג איירי במפרש א"כ היה לו להעתיק המעשה דרב, אלא ע"כ צ"ל דהטעם הנ"ל של הר"ן אינו מספיק רק להמשנה דמשפך אבל הכא במעשה דרב דמדד להכלי של עכו"ם והיה שם עכבת יין והעכבת יין הוא של עכו"ם ולא היה כלל מעולם ברשותו של ישראל ולא שוה כלום וכמ"ש הש"ך סימן ק"כ לכן אפילו סתם כמפרש דמי לכן יפה כתב הר"ן דלכן השמיט המעשה דרב מחמת דס"ל כרשב"ג א"כ לפ"ז הדרא קושית הראב"ד לדוכתא כמובן, ולפי הנ"ל יעלו יפה דברי הטור שכתב אם מדד לכלי של עכו"ם שיש בו עכבת יין מותר בדיעבד יעו"ש וקשה לכאורה למה לא כתב הטור דוקא במפרש כיון דרשב"ג מיירי דוקא במפרש, אולם לפי מ"ש אתי שפיר דסתם דהכא כמפרש דמי.

ועוד יש לפרש דברי הטור שהוא מפרש בהמשנה "אסור" היינו דאסור רק בשתיה א"כ לא קשה כלל קושית הר"ן אשר עבור זה הוצרך לחלק כנ"ל אבל הטור י"ל דס"ל דרשב"ג אפילו בסתם נמי מתיר. עוד ראיתי בהתוי"ט שהקשה על הראב"ד ע"ז שעבר על פי"ב ולא השיגו עד בואו שמה פי"ג, וכוונתו מדוע לא השיג על הא דמשפך ולפי מה שביארתי לק"מ דבפי"ב לא היה יכול להשיג מטעם דמחלק הר"ן בין סתם למפרש וכנ"ל אבל ההיא בעכבת יין יפה השיג כיון דקיי"ל כרשב"ג דימכר וסתם דהכא כמפרש דמי א"כ מדוע אסור.

ולפי מ"ש הר"ן לפרש דברי הרי"ף דהשמיט מעשה דרב מחמת דקיי"ל כרשב"ג לא יהיה דעת רבינו שוה עם דעת הרי"ף ובאמת עפ"י רוב הולך רבינו בשיטת הרי"ף, לכן נלפע"ד לפרש כן בדברי הרי"ף, דמקודם העתיק המשנה המוכר יינו וכו' דמיו מותרים היינו דמיירי בכלי של ישראל לכן מותר ואח"כ כתב נטל המשפך וכו' אסור ור"ל בהנאה וכן מפרש רבינו בפי"ב הי"ג והטעם משום ניצוק ואח"כ העתיק המשנה המערה מכלי לכלי את שעירה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור, אף דרש"י ז"ל מוקי לה בעכו"ם המערה מ"מ רש"י ס"ל דניצוק לא הוי חיבור אבל הרי"ף שפסק כר"ה א"כ הפשט בהמשנה כנ"ל וכן כתב רבינו בפירושו המשניות שלו ור"ל ישראל המערה מכלי כשר לכלי של עכו"ם שיש בו מעט יין המערה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור, והכוונה דאסור בהנאה ואח"כ כתב הרי"ף ואי קשיא לך הא דתנינן המערה מכלי לכלי המערה ממנו מותר ולא נאסר משום ניצוק, התם דקא מקטף קטופי כדאמר להו ר"ח או קטפי קטופי וכו' היינו דר"ח ס"ל כר"ה דניצוק חיבור ואסור בהנאה לכן אמר כן ר"ח כדי שיהא מותר הדמים מהיין שמכר לעכו"ם וכן היין הנשאר בהכלי ולא קשה על הרי"ף מזה שפסק כרשב"ג כי דוקא במעורב פסקינן כרשב"ג אבל המערה דזה נקרא ניצוק בזה גם רשב"ג מודה דאסור בהנאה, ולפי הנ"ל יהיו שוים שיטת רבינו עם שיטת הרי"ף ועיין מה שכתבתי בענין זה בפי"ב הט"ו יעו"ש: פרק טו הלכה ו נמצאת למד שכל איסורין שבתורה וכו' מין במינו שאי אפשר לעמוד על הטעם שיעורו בס' או במאה או במאתים חוץ מיי"נ מפני חומרת עכו"ם וחוזן מטבל וכו' ע"כ.

עיינן בכ"מ שכתב המקור לזה וכן עיין בתוס' חולין דצ"ד ע"ב ד"ה אמר, ועוד ישלהביא ראייה לפענ"ד לזה מפגה"כ מעובדא דההיא זיתא דתרבא דנפל לדיקולא דבשרא וסבר ר"א לשערינהו במאי דבלע קדרה, א"כ מוכח מזה דמין במינו בטיל דהא חלב ובשר מין אחד. מדאמרינן ספגה"נ אכל חלב מן החי ומן הטרפה חייב ג', היינו משום חלב ומשום בשר מן החי ומשום בשר מן הטרפה, א"כ מוכח דחלב מיקרי בשר וכן כתב הר"ן בע"ז ובחולין וכ"כ התוס' בחולין (דק"ב ע"ב) ד"ה "שאינ" וכן פסק רבינו בהמ"א דחייב ג' עכ"ל, אכן נראה לי דבאמת יש לדחות ראייתו של הר"ן במ"ש להוכיח דחלב ובשר מיקרי מין במינו מזה דאמרינן בפגה"נ דאכל חלב מן החי מן הטרפה חייב ג' משום חלב ומשום בשר די"ל דחייב החם משום אבר מן החי וכמ"ש הרשב"א בחידושו.

וכ"כ הרמב"ם וכן משמע מהגמרא דאמרינן שם איסור חלב ואיסור אבר וכו' ומזה דאמרינן דחייב משום טרפה אין להוכיח דחלב ובשר מין אחד דהלא מצינן בהדיא בקרא

איסור על חלב טרפה כדכתיב ואכל לא תאכלוהו. א"כ האיסור משום חלב ולא משום בשר כלל, וכן כתבו המפרשים וכדמוכח לשון הרמב"ם בפ"ה יעו"ש.

אמנם נוכל להביא ראיה מזבחים (דק"ט ע"ב) דאיתא שם בהמשנה המקריב קדשים בחוץ חייב ופריך הש"ס אמאי חייב היכא דמקריב אימורים בחוץ האיכא חציצה ופירש רש"י ז"ל דהבשר שאינו ראוי להקטרה חוצץ בין אימורים למערכה ודכוותיה בפנים לאו העלאה היא דרחמנא אמר על העצים וכו' אמר שמואל שהפכן רב אמר מין במינו אינו חוצץ וכן פסק רבינו בה' מעשי קרבנות פי"ט ה"ה דהלכתא כרב.

א"כ מוכח מזה בפירוש דחלב ובשר מיקרי מין במינו וע"כ צ"ל דשמואל מדלא תירץ כרב סבר דזה אינו נקרא מין במינו לכן הוכרח לתירוץ אחר. דאל"כ יקשה עליו מחולין בפגה"נ דאיתא שם ירך שנתבשל בה גיה"נ וכו' אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל אבל נצלה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד ופריך הש"ס מר"ה דאמר גדי שצלאו בחלבו אסור ומסיק הש"ס שאני חלב דמפעפע, ואח"כ מקשה הש"ס מר"י דאמר גבי גדי שצלאו בחלבו דקולף ואוכל עד שמגיע לגיד ומתרץ ההוא כחוש הוה ועיין בתוס' ד"ה "ההוא" דכתב דכחוש ויש בו מעט חלב ובטיל בששים ומוכח מזה דאם יש ששים בין לשמואל ובין לרב מותר ובאמת הלא יקשה אשמואל דס"ל בעצמו דמין במינו במשהו בע"ז (דף ע"ג), א"כ למה בטיל בס' הלא זה מיקרי מין במינו אלא ע"כ צ"ל דס"ל דחלב ובשר אינו מין במינו ולרב הונא נמי קשה לפי מה שכתבו התוס' בע"ז (דנ"ו ע"ב) ד"ה "אבל" דר"ה ס"ל כרב רבו דחלב ובשר מיקרי מין במינו א"כ קשה למה סגי בששים, ובשלמא אשמואל מצינו לתרוצי דס"ל דחלב ובשר אינו נקרא מין במינו וכמו שמוכח מזבחים דלא תירץ כרב אבל לר"ה קשה כיון דתוס' כתבו דס"ל כרב רבו לענין מין במינו דהוי במשהו ומסתמא גם כן ס"ל כרב דחלב ובשר מיקרי מין במינו וצ"ע, ועיין ברשב"א שכתב דשמואל לא ס"ל הא דר"י וס"ל דלא מהני ס' ולפמ"ש שפיר י"ל דאית ליה לדר"י ורק דס"ל דחלב ובשר מיקרי מין בשאינו מינו.

ועיין מה שכתב רש"י ז"ל בחולין (דצ"ט ע"ב) ד"ה "והלכתא" וז"ל דוקא בגיד אין בו בנו"ט אבל שמונו יש בו בנו"ט ואם לא נטל שמונו אוסר ע"כ. וכן מוכח בגמ' (צ"ז ע"ב) אמר ר"נ גיד בס' ואין גיד מן המנין וע"כ מיירי בשומן הגיד דהגיד עצמו אינו בטיל, ולפי מה שהוכחתי מזבחים דחלב ובשר מיקרי מין במינו יקשה על רש"י דס"ל כר"י דמין במינו במשהו והכא בשומן הגיד דג"כ מיקרי מין במינו פסק דסגי בס' וכן הקשה הש"ג בפ"ב דע"ז, ואין לתרץ דדוקא במילי דאורייתא פסקינן מין במינו במשהו אבל לא במילי דרבצן ושומן הגיד איסורו הוא רק מדרבנן, דהלא רש"י בעצמו כתב בדק"א ע"ב ד"ה "ה"ז" לענין חלב הקבה דהוה מב"מ ובמשהו אף דהוה רק איסור דרבנן דהלא שם מיירי במליחה ומליחה בב"ח הוה רק מדרבנן וכן מוכח מהתוס' בתולין דק"ח ע"ב ד"ה "אמאי" דכתבו שם מ"מ נאסר החלב עצמו וכו' דגם בדרבנן מב"מ לא בטיל בס' ויש לתרץ עפ"י מה שכתב הר"ן בע"ז ובחולין דרש"י ס"ל דעובדא דר"א מיירי בקדרה א"כ אמרינן סלק את מינו וכו' א"כ ה"ה בשומן הגיד דנפל לבשר והוי שם רוטב ג"כ אמרינן סלק את מינו.

וכן ס"ל לרש"י דרבא גם כן מיירי לקדרה ויש שם רוטב א"כ אמרינן סלק וכו' לכן מהני לרבא ס' במין במינו. וכזה משמע מדברי רבינו בהלכה ל"ב דכתב שם וז"ל וכן ירך שצלאהו בגיה"נ שבה וכו' וכתבו ע"ז הכ"מ והלח"מ דרבינו ס"ל דאם נצלה שומן הגיד עם הירך אז אפילו קליפה לא בעי א"כ ע"כ צ"ל דמה דאמר רבא בס' מיירי בנתבשל ובאמת כן מוכח מהגמרא דס"ל לרבא דאמרינן רואין דגרסינן בדצ"ט ע"ב רבא אמר וכו' הוה מב"מ וד"א וכו' א"כ ס"ל לרבא דאמרינן סלק את מין ההיתר כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו, אבל קשה לי דגרסינן במס' מנחות (דכ"ג ע"א) אמר רבא קסבר ר"י כל שהוא מין ומינו וד"א ומדגרסינן "קסבר" מוכח דר"י קסבר כן אבל רבא לא ס"ל כזה וצ"ע.

ועיין בתוס' ד"ה אמר רבא ובחולין (דק"ח ע"א) ובע"ז (דנ"א ע"ב) ד"ה "אבל" ועיין מה שכתב הרא"ש בפ' השוכר סימן ס"ט יעו"ש. ועיין בכ"מ שכתב דרבינו פוסק כר"י דס"ל כל איסורין שבתורה בין במינו ובין שלא במינו בנו"ט חוץ מטבל ויי"נ וכן פסק הרי"ף ואע"ג דכתב הרי"ף בפ' השוכר דהלכה כרב ושמואל דבמינו במשהו כבר כתב הר"ן כי הוא ט"ס יעו"ש ואפשר לומר דגם רש"י ז"ל ס"ל כדעת רבינו דכן כתב בע"ז (דף ס"ו ע"ב) ד"ה "ושל" דהלכה כר"י דאפילו מב"מ בנו"ט חוץ מטבל ויי"נ וחזר בו ממ"ש בשארי מקומות דהלכה כרב ושמואל.

ועיין בהג"מ דכתב דאביו ורבא דפליגי בע"ז גבי תמרא חדתא בעינבי אי מיקרי מב"מ לאסור במשהו פליגי אליבא דרב ושמואל ועיין בר"ן שכתב וז"ל והנהו דחמרא דחטי וכו' לא מסייעי לרב ושמואל דאיכא לאוקמינהו בטבל ויי"נ דחלא וחמרא שייכא בהו ונעלם מהג"מ דברי הר"ן הנ"ל וק"ל: הלכה יד הערלה וכלאי הכרם עולין באחד ומאתים וכו' נפלה לפחות ממאתים הכל אסור בהנאה.
ע"כ.

ומבואר פה בדעת רבינו דהנהו אוסרים תערובתם אף בהנאה אע"פ דאינו דבר שבמנין אבל הראב"ד חולק ע"ז וז"ל א"א אינו כן שאין לך דבר שאוסר ערובו בהנאה א"כ הוא דבר שבמנין חוץ מאיסור עכו"ם ויי"נ ע"כ, ועיין בר"ן שכתב דמחלקותם תליא בפירוש הגמרא ולפלא על מרן הכ"מ שלא הביא דברי הר"ן: הלכה יח אבל כחל שנתבשל עם הבשר בס' וכחל מן המנין הואיל והכחל מדבריהם הקילו בשיעורו ע"כ.

וכתב ע"ז הראב"ד ויש טעם טוב מזה עכ"ל וטעם זה מבואר ברש"י (דף צ"ז ע"ב) ועיין בר"ן ועיין בש"ך סימן צ"ח סקכ"ו יעו"ש: הלכה כ' אבל ביצת עוף טמא שנשלקה עם ביצי עוף טהור לא אסרה אותם וכו' ואם טרף אלו עם אלו וכו' שיעורן בששים ע"כ, ועיין ביו"ד דבעינן ס"א ביצים ועיין בש"ך סקט"ז.

ומה דלא מחלק רבינו בין קלופה לשאינו קלופה מוכח כן מהש"ס מדלא מתרץ הגמ' דהכא מיירי בקלופה א"כ מוכח דאין חילוק ורבינו מחולק עם התוס' בפירוש הגמ' ומה שכתב רבינו אבל ביצת עוף טמא וכו' קשה לי ע"ז מזה דגרסינן בחולין (דף צ"ח ע"א) איתיבי ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות אם יש בהן בנו"ט אסורין ומתרץ הש"ס ה"נ בביצת אפרוח, אח"כ מסיק הש"ס אי משום הא לא איריא תני סיפא וכו'

א"כ לפי דמדחי הש"ס מיירי הברייתא בביצה שאין בה אפרוח א"כ לפ"ז ליתא ההיא שינויא דמעיקרא ולמה פסק רבינו כנ"ל, וי"ל דרבינו מפרש דזה רק דיחויא בעלמא וליתא להא דיחויא וכן פסקהרי"ף בפגה"נ כדעת רבינו ועיין רש"י ד"ה "גיעוליי" (דס"ד ע"ב) ותוס' ד"ה ביצה דצ"ז ע"ב ומשמע דס"ל ג"כ כדעת רבינו: הלכה כט ומי יטעום את התערובות אם היה המעורב תרומות עם החולין טועם אותן הכהן וכו' הגם דדינו של תרומה הוא באחד ומאה ומה מהני הטעימה שכתב רבינו וי"ל דזה הוא דוקא מין במינו אבל בשא"מ סגי בטעימה וכ"כ רבינו בפ"ג ה"ב בה' "תרומות" יעו"ש.

וכן מבואר בפירוש בפ"ב דמס' ערלה משנה ז' דגרסינן גריסין של תרומה שנתבשלו עם עדשים אין בהם בנו"ט בין שיש בהם להעלות באחד ומאה ובין שאין בהם מותר והכוונה דמותר בס'. ועיין מה שכתב רבינו בהלכה ע"ז יעו"ש: הלכה לא עכבר שנפל לשכר או לחומץ וכו' אבל אם נפל ליינ או לשמן או לדבש מותר מפני שטעמו פגום שכל אלו צריכים להיות מבושמים וזה מסריחן ומפסיד טעמן פ"כ, ומדייק זה רבינו מדאמרינן בע"ז (דף ס"ח ע"ב) דאיבעיא להו חלא מאי מכלל דיין שמן ודבש מותר ועיין מה שכתב הר"ן וז"ל והורו רבותינו בעלי התוס' הלכה למעשה דדוקא בחלא ושיכרא בעינן ס' אבל בשמן יין ושאר משקים הוא פוגם ומותר וכן כתב הרמב"ם עכ"ל.

ונראה מדברי הר"ן דרבינו מתיר בכל המשקים חוץ מה שנזכר בש"ס לאיסור, ובאמת נראה מדברי רבינו דדוקא ביין שמן ודבש מותר וכדכתב רבינו שכל אלו צריכים להיות מבושמים אבל בשארי משקים אפשר דס"ל לרבינו דאסור ועיין מה שכתב בזה הט"ז ליו"ד סימן ק"ד סק"ב יעו"ש: הלכה לד בשר נבלה מליח שנבלל, עמו בשר שחוטה ה"ז נאסר מפני שתמצית הנבלה נבלעת בגוף בשר השחוטה וכן בשר דג טמא מליח שנבלל עמו דג תפל טהור נאסר מפני צירו אבל אם היה המליח טהור והתפל דג טמא לא נאסר המליח שהתפל בלוע מן המליח עכ"ל, ואע"ג דרבינו פסק בפ"ט הי"ח דדוקא מליח שאינו נאכל מחמת מלחו הוי כרותח וכן אמרינן בש"ס דכי אמר שמואל מליח הוי כרותח ה"מ בשאינו נאכל מחמת מלחו א"כ הכא הלא בליעת הטהור אינו מליח כ"כ עד שאינו נאכל מחמת מלחו בכ"ז אמרינן הכא דאוסר יען דהציר הנופל עליו הוא רותח ונבלע בו וכ"כ המרדכי וכ"כ הר"ן, ועוד נראה לי דמה דכתב רבינו שנבלל עמו דמשמע דנוגעים זה בזה לרבותא דסיפא נקיט היינו דאם היה המליח טהור וטמא תפל אפילו בנוגעים זה בזה מותר אבל באמת ברישא בטמא מליח וטהור תפל אפילו אינם נוגעים זה בזה רק שעומדין בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה ג"כ אסור כיון דהציר נוטף על הכשרה מה לי נוגע או לא וכמ"ש הש"ך סימן ע' סקי"ז יעו"ש ומחולק רבינו עם הר"ן דס"ל דאם נוגעים זה בזה אפילו טהור וטמא תפל נמי אסור יעו"ש ועיין בכ"מ שמקשה מפ"ז שכתב שם רבינו אין מולחין חלבים עם הבשר וכו' ומבואר שם דבדיעבד מותר והכא ס"ל לרבינו דבשניהם מלוחים אסור ותירץ הכ"מ ג' טעמים ע"ז יעו"ש.

ועיין ברדב"ז דכתב וז"ל ואת כולם ישא הרוח שלא עיין בדברי רבינו וחשב ברבינו דהבשר נבלה מליח ובשר שחוטה שניהם מלוחים אבל באמת הכא מיירי רבינו בבשר נבלה מליח ובשר שחוטה תפל ולכן כיון דבשר השחוטה לא טרוד למיפלט דם ולכן תמצית הנבלה נבלע בו אבל בפ"ז מיירי בשניהם מלוחים ולכן אמרינן אגב דבשר טרוד

למפלט דם ע"י מליחה לא בלעי פליטת החלב ולכן מותה בדיעבד יעו"ש, אבל באמת לפענ"ד כפי הנראה עפ"י רוב הולך הרמב"ם בשיטת הרי"ף רבו והרי"ף פסק דבשניהם מלוחים ג"כ אסור וכן פסק רבא בגמרא קי"ב ע"ב) וכן משמע מלשון של רבינו שכתב אבל אם היה המליח טהור והתפל דגטמא לא נאסר המליח א"כ משמע דוקא בכה"ג מותר אבל בשניהם מלוחין אסור וכן משמע מדסיים רבינו וכתב אעפ"י שהתפל בולע מן המליח אינו בולע כ"כ שיחזור לפלוט ע"כ, ומשמע דאם היה חוזר ופולט אז היה אסור הטהור המליח ולדברי הרדב"ז אפילו יחזור לפלוט ג"כ מותר כיון דמיירי דהטהור מליח א"כ אמרינן אידי דטרוד למפלט דם לא בלע ציר טרפה וכו"ל, אולם הנכון כמ"ש בשם הרי"ף כי באמת כן משמע בגמ' דשניהם מלוחים אסור והטעם דלא אמרינן אידי דטרוד למפלט דם לא בלע השמנונית של הציר כי שמנונית הציר מסרך סריך ולא אמרו אידי וכו' אלא גבי דם דמשרק שריק, וכמו שכתב הרשב"א ודו"ק: פרק טז הלכה כו המעמיד גבינה בשרף פגי ערלה או בקיבת תקרובת עכו"ם או בחומץ יין של עכו"ם אסורה בהנאה ע"כ, מקורו במסכ' ערלה (פרק א' מ"ז) אר"י שמעתי וכו' בשרף הפגין אסור מפני שהוא פרי וכן מבואר במס' ע"ז (ל"ה ע"ב) דאמרינן הטעם דגבינת עכו"ם אסורה מפני שמעמידין בשרף של ערלה ורבינו ס"ל דאפילו ערלה של עכו"ם נמי אסורה בהנאה וכן פסק רבינו בה' מעשר שני ונט"ר פ"י ה"ה וכן פסק בהמ"א פ"י הי"א.

ספק ערלה בחוץ לארץ לוקח מהן והוא שלא יראה לוקט ע"כ, ועיין תוס' בע"ז ל"ה ובקידושין (ל"ו ע"ב) ד"ה כל ותוס' דע"ז (ס"ג ע"ב) ד"ה אין דנראה כמסתפקים בזה ותימה לי למה לא הביאו ראיה מפורשת מהתוספתא פ"ה בדמאי דגרסינן שם נכרי שהוא צוח לאמר באו וקחו לכם פירות עזק הן פירות ערלה הן אינו נאמן מפני שהוא משבח מקחו אבל אם אמר מאיש פלוני כותי לקחתי וכו' נאמן להחמיר ומובא ביבמות (דף קכ"ב).

א"כ מבואר בזה להדיא דערלה נוהג בשל עכו"ם ** (ואין לומר דכל הספק של התוס' היינו אם נוהג מדאורייתא ערלה בשל עכו"ם, אבל מדרבנן בודאי ש"ל דנוהג, לכן לפ"ז אין להוכיח מהתוספתא הנ"ל די"ל מה דנקיט התוספתא אינו נאמן היינו דאין חוששין לאיסור דרבנן דא"כ למה מסיק התוס' אם אמר מאיש פלוני וכו' נאמן להחמיר דברי רבי, וצ"ל דס"ל לרבי דבריו של העכו"ם עושה רק ספק ולא ודאי לכן להחמיר נאמן היינו דנשאר הדבר בספק, ואם נימא דהתוספתא מיירי לענין אימור דרבנן א"כ צריך להיות איפכא היינו דנאמן להקל דהלא ספק דרבנן לקולא, אלא ע"כ צ"ל דהתוספתא מיירי בדאורייתא היינו דערלה נוהג מדאורייתא בשל עכו"ם, לכן נאמן להחמיר ולא להקל דספק דאורייתא לחומרא.

א"כ יש ראיה ברורה מזה לספיקו של התוס', ואין לומר דמ"ש נאמן להחמיר קאי על השאר היינו אם אמר של עזיקה הן של נט"ר הם. דבזה יש איסור דאורייתא לכו"ע דעיין בתשובות חת"ס תשובה ל"ו דפירש דהאי של עזיקה הן של ערלה הן משך שייכי אהדדי יעו"ש.

א"כ לפ"ז לא ניתן להאמר כי רבי מפרש דבריו רק על דבר אחד מהג' דברים וכגון זה היה לו לפרש דבריו על איזה מהן קאי ומדלא פירש ש"מ דאכולם קאי. א"כ ממילא יש ראייה מדברי רבי דערלה נוהג בשל עכו"ם מדאורייתא המגיה חתן המחבר זצ"ל.

(** ומפ"ק מ"ב אין להוכיח דיש לומר דמ"ש נכרי שנטע ר"ל שנטע עבור ישראל וכמ"ש הכ"מ. ועיין ברמב"ם בה' מונ"ר דחזר מזה ועיין כ"מ שם: הלכה כח יין שנתנסך לעכו"ם שנתערב עם היין אסור בהנאה בכ"ש בד"א שהורק היין המותר על טיפה של יי"נ אבל אם עירה יי"נ מצלצול קטן לתוך הבור של יין אפילו עירה כל היום כולו ראשון ראשון בטיל עירה מן החבית בין שעירה מן המותר לאסור או מן האסור למותר הכל אסור מפני שהעמוד היורד מפי החבית גדול ע"כ, המקור לזה מדאמרינן בש"ס כי אתא ר"ד אר"י המערה יי"נ מחבית לבור אפילו כולו ראשון ראשון בטיל תנן יי"נ אסור ואוסר בכ"ש מאי לאו דנפל איסורא לגו היתרא לא דקא נפל היתרא לגו איסורא, כי אתא ר"י בר"י אר"י המערה יי"נ מצלצול קטן אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטיל ודוקא צלצול קטן דלא נפיש עמודו אבל חבית דנפיש עמודו לא כי אתא רבין אר"י יי"נ שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו ע"כ.

ופירש רש"י ז"ל דרבין פליג אדר"י וס"ל דדוקא קיתון של מים שנפל הדין כן אבל בענין אחר אסור אפילו בצרצור קטן. אבל רבינו ס"ל דרבין מיירי בחבית דנפיש עמודו ולפ"ז לא פליג אדר"י דרבין נמי מודה בצרצור קטן דלא בעי קיתון של מים לכן פסק רבינו כר"י דבצרצור קטן אמרינן קמא קמא בטיל, ומ"ש רבינו בד"א שהורק היין המותר על טיפה של יי"נ וכו' הגם דהאיסור אינו נו"ט ובשאר איסורים מותר בכהאי גוונא אבל ביי"נ אינו כן.

ומ"ש רבינו עירה מן החבית בין שעירה מן המותר לאיסור הכוונה אפילו נפל בב"א עד שהאיסור אינו נותן טעם בהיתר מכל מקום אסור וכ"כ רבינו בפרק ט"ו הלכה ז וכן מוכח מהמשנה דאמרינן יי"נ אסור ואוסר בכ"ש ומוקי הש"ס בנפל היתרא לאיסורא א"כ אף דנפל מן ההיתר כ"כ עד שנעשה יי"נ שלמטה רק כ"ש מ"מ אסור, ומ"ש רבינו אבל אם עירה יי"נ מצלצול קטן ר"ל אפילו האיסור נו"ט מ"מ שרי דקמא קמא בטיל.

עוד כתב רבינו בהכ"ט נתערב סתם יינם ביין ה"ז אסור בכ"ש בשתיה ועיין בר"ן שכתב דכל היכא דתני יי"נ אף סתם יינם במשמע יעו"ש וכן ס"ל לרבינו מיהו יש חילוק בין יי"נ גמור לסתם יינם דסתם יינם אינו אוסר רק בשתיה ויי"נ אוסר אף בהנאה ויהיה מחולק רבינו עם התוס' ד"ה "יין ביין" דכתבו בשם ר"ת דדוקא יי"נ ממש הוי במשהו אבל סתם יינם בששים וכן כתבו בדנ"ו ע"ב ד"ה "אבל", ומה דמבואר בהתוספתא דסתם יינם אוסר במשהו י"ל להתוס' דאתי כמ"ד דס"ל דמב"מ במשהו אף בשארי איסורים כ"כ התוס' אבל רבינו לא ס"ל כן וכקושית התוס' ועיין בחת"ס בזה.

ומ"ש רבינו דאסור בשתיה מבואר כן בדע"ד ע"ב ואעפ"י דכתב רבינו בפ"י"ב הט"ו סתם אסור והלא ידוע דכ"מ שסתם רבינו בלשון אסור אף הנאה במשמע, אולם י"ל דלק"מ דבפ"י"ב האיסור משום ניצוק מחמת כחו וכמ"ש לעיל דהוה כמו נוגע בכלי ובזה רשב"ג נמי מודה דאסור בהנאה אבל היכא דיש רק תערובות סתם יינם ביין אינו אסור

רק בשתייה וכמבואר בש"ס: הלכה ל מים שנתערבו ביין או יין במים בנו"ט מפני שהם מבשא"מ בד"א כשנפל המותר לתוך המשקה האסור אבל אם נפל המשקה האסור לתוך המותר ראשון ראשון בטיל והוא שהורק מצלצול קטן שהיה מריק ויורד מעט מעט, ע"כ.

ונראה מדברי רבינו דאפילו היכא דנפל האיסור להמותר מעט מעט אמרינן קמא קמא בטיל לקולא אבל היכא דהמשקה המותר יורד לחוך האיסור ונתרבה כ"כ עד שאין בהאיסור כדי נתינת טעם בהמותר לא אסרינן מטעם דקמא בטיל וכמ"ש הר"ן דאיסורא עשוי להתבטל ולא היתרא ולפ"ז יהיה מחולק רבינו עם התוס' בחולין (פ"ז ע"ב) דכתב שם בד"ה "ואין" וז"ל ובנו"ט דקאמר דמשמע דכי ליכא נו"ט שרי היינו כגון שנפל הרבה מן ההיתר בב"א לתוך האיסור שנתבטל האיסור בב"א וכ"כ התוס' בפגה"נ ד"ה "בשקדם" וכן ס"ל לרש"י דכתב בע"ז דע"ג וכגון שנפל בב"א וכו' ועיין בר"ן.

וז"ל לפענ"ד דבסברא זו הם מחולקים היינו התוס' ורש"י ז"ל ס"ל כשיטת ר"ת דגם בשארי איסורים אמרינן חנ"נ וכן כתב הרש"א אבל רבינו ס"ל דלא אמרינן חנ"נ בשארי איסורים לכן ס"ל אפילו אם נפל ההיתר מעט מעט ג"כ מותר אם לא נתן האיסור טעם דכיון דהוה מבשא"מ דומה זה לשארי איסורים ובזה איירי רבינו.

אבל לפי מה שפירש הראב"ד דלא אמרינן חנ"נ בשארי איסורים רק באיסור הבלוע בהחתיכה דכיון דאין איסור זה יוצא ומתערב בס' אחרות אלא בזו הרי הוא כנבלה עצמה אבל בדבר לח כגון יין דלא שייך לומר כנ"ל לא אמרינן חנ"נ לפ"ז לא יתכן מה שכתבו התוס' וכנ"ל כיון דהכא הלא מיירי בדבר לח וע"כ צ"ל דס"ל כהרא"ש דלית ליה חילוק זה ואפילו בדבר לח אמרינן חנ"נ וכן מבואר להדיא בתוס' ד"ה "בשקדם" יעו"ש.

ולפ"ז אתי שפיר מה שכתב הש"ך סימן קל"ד סקט"ז וז"ל ונ"ל שכן מוכח מהתוס' דיין במים לא אמרינן קמא קמא בטיל עכ"ל, וכוונתו להתוס' בע"ז דע"ג ד"ה "כי" דכתבו באיסור שנפל להיתר אם נתרבה האיסור מעט מעט עד שאין בהיתר ס' אסור. וה"ה באיסור להיתר בשא"מ כגון יין במים בוודאי אזלינן בתר טעמא ואם האיסור נו"ט אסור ע"כ.

א"כ מוכח מזה דהיתר שנפל לאיסור נמי בתר טעמא אזלינן דאם המותר נתרבה בהאיסור מעט מעט מותר ובאמת מהתוס' בתולין מוכח דאמרינן קמא קמא בטיל בהיתר שנפל לאיסור מעט מעט ואפילו אינו נו"ט אסור, ולפי הנ"ל א"ש דבע"ז כתבו התוס' אליבא דמ"ד דאמרינן חנ"נ בשארי איסורים לכן יפה כתב הש"ך כנ"ל ובסוף הקשה הש"ך הגם דלא אמרינן קמא קמא בטיל מ"מ הלא צריך להיות אסור מחמת דחנ"נ עד דמסיק דהרא"ש לא ס"ל חנ"נ.

ומ"ש רבינו אבל אי נפל המשקה האסור וכו' פסק בזה כר"י הגם דרבין ס"ל דר"י מיירי דקא נפל קיתון של מים אבל רבינו מפרש דכי בעו רבנן קיתון של מים דוקא בחבית דנפיש עמודו ולא כמ"ש הט"ז דכל שנתרבה האיסור ובא לידי נ"ט בהמותר אסור בא"מ אפילו בקילוח קטן ולא מהני בזה ראשון ראשון וכו' ובזה חמיר ביי"נ מין בשאינו מינו ממב"מ דבמינו אמרינן ראשון ראשון בטיל אפילו באיסור שנתרבה יותר א"כ להט"ז

סובר רבינו מב"מ ביי"נ כמו שמפרש בר"ד דאפילו נתרבה האיסור עד שאין ס' בהיתר מותר, ובשא"מ סובר רבינו כדעת התוס', ובאמת מלבד דלשון רבינו לא מוכח כן וכמ"ש הנקה"כ גם מהגמ' מוכת דלא כהט"ז מזה דמקשה הש"ס מדאמר ר"ד יין במים בנו"ט הלא שם מיירי במין בשאינו מינו ע"כ ולהט"ז ר"ד קאי רק על מב"מ, א"ו דר"ד ס"ל אפילו מבשא"מ גם כן אמרינן קמא קמא בטיל ודין אחד לשניהם ומדסתם רבינו ולא חילק משמע דס"ל כנ"ל בדר"ד דגם במבשא"מ אמרינן קמא קמא בטיל.

ועיין בתוס' דפירשו דקושית הגמרא על ר"ד הוא מהסיפא היינו מדסיפא מיירי דנפל איסורא להיתרא א"כ רישא נמי מיירי באופן זה ולפ"ז אזלא הוכחתי הנ"ל מהגמרא דכיון דפירכת הש"ס הוא מהרישא וברישא הלא מיירי במב"מ אבל באמת מהסיפא דמיירי במבשא"מ לא יקשה כלל לדעת הט"ז אבל באמת דוחק גדול לפרש כן ועיין ברש"א.

ורק התוס' מוכרחים לפרש כן מחמת דהתוס' מפרשים דמה דקאמר ר"ד קמא קמא בטיל היינו דמותר בשתיה ופירשו דר"ד מיירי בשיש ס' ולפ"ז לא יעלה יפה קושית הש"ס לכן נדחקו לפרש דהקושיא היא מהרישא אבל לדברי רבינו דפירש כרש"י ז"ל דמה דקאמר בטיל היינו דמותר בהנאה א"כ לק"מ קושית התוס' ואין מההכרח לומר דר"ד מיירי בשיש ס' רק דבאמת ר"ד מתיר אף בשאין ס' וע"ז הקשה הש"ס מסיפא מיינ במים בנו"ט ותירץ הש"ס דכולא מתניתין מיירי בנפל היתרא לאיסורא אבל אי נפל איסורא להיתרא גם בשא"מ מותר וכשיטת ר"ד וראיתי בהגהות מיימוני וז"ל ונ"ל דהנה שיעור ביטול יין במים הוא אחד בששה חלקים כמ"ש המחבר לקמן סעיף ה' אף דלפעמים ליכא טעם יין כלל אף בפחות מששה מ"מ לא מפליגי רבנן דכל פעם צריך ששה חלקים מים אפילו ליכא טעם יין כלל.

והנה הא דפליגי הפוסקים לענין א"א חוזר וניעור או לא היינו לענין מין במינו דליכא טעם כלל משא"כ מין בשאינו מינו דאיכא נתינת טעם ודאי אמרינן חו"נ דטעם כעיקר דאורייתא, לפ"ז ודאי ס"ל להמחבר היכא דאיכא נתינת טעם אמרינן חו"נ כמ"ש המחבר לעיל סימן צ"ט. והכא ה"פ אבל אי נפל המשקה האסור לתוך משקה המותר ראשון ראשון בטיל היינו אפילו נתרבה, עד דליכא ששה חלקים מים ואיירי בליכא נתינת טעם ולא יהיה אסור אלא משום לא פלוג דמ"מ צריך ו' חלקים ובכה"ג מותר כיון דליכא בכדי נ"ט דבכה"ג לא אמרינן חוזר וניעור והוי דומיא דמב"מ דלא אמרינן חוזר וניעור אבל אם נתרבה כ"כ עד שיהא בו נתינת טעם שפיר אמרינן חו"נ וזהו שכתב המחבר אם נתרבה עד שיהיה בו נו"ט אסור ע"כ.

ובאמת עיין בר"ן שכתב וז"ל ולפי פירוש זה הא דתנן יין במים, בנו"ט לשבח קאמר, כלומר בפחות מששה חלקים מים הא בששה חלקים מים מותר שאין טעמו משביח אלא פוגם וקיוהא בעלמא הוא וכדאמרינן בעלמא מי סברת חמרא בעלמא הוא קיוהא בעלמא הוא עכ"ל, ועיין מ"ש רבינו בפרק ט"ו מהל' תרומה הי"ז ומשמע מדבריו דס"ל כמ"ש הר"ן דב' כוסות בשוים ויין בששה חלקים מים אינו נו"ט ונפגם.

א"כ מבואר מהר"ן הנ"ל דדוקא ששה חלקים מים מבטל טעם היין אבל בפחות מששה חלקים אין מבטל טעם היין אלא היין נו"ט, א"כ למה כתב המ"י דבכה"ג דליכא ו' חלקים

ליכא נ"ט אבל אם נתרבה כ"כ עד שיהא בו נ"ט שפיר אמרינן חו"נ, הלא לפי הנ"ל הפשט בהמשנה מים ביין בנו"ט היינו בפחות מששה חלקים וע"ז אמר רבינו בד"א בשנפל המשקה המותר לתוך האיסור ר"ל אז אמרינן בפחות מששה חלקים דאסור כיון דנו"ט אבל אי נפל משקה האסור לתוך המותר ראשון ראשון בטיל ור"ל אפילו בפחות מששה חלקים דהיין נ"ט במים מ"מ שרי, דא"ל דמיירי דאיכא ששה חלקים מים א"כ אף אי נפל משקה המותר להאיסור ג"כ מותר מחמת דאין נ"ט לשבח אלא לפגם, ולפ"ז יפה כתב הרמ"א בהגהה דדברי המחבר סותרים אהדדי דמתחילה כתב לשון הרמב"ם דמשמע אם נ"ט מותר אם נפל איסור להיתר ואח"כ כתב ואם נתרבה וכו', ומה שתירץ הט"ז והמ"י זה דוחק כמ"ש.

ומ"ש המ"י דרבינו מיירי על לפעמים דאינו נ"ט לא אבין מנ"ל לומר כן ואדרבה מבואר מהר"ן דאפילו נ"ט ***(היכן רמיזא בהר"ן לא כהמ"י לא אדע, ובכלל לא אבין הדחוי של חותני המחבר זצ"ל ואפשר להעמיס בכוונתו בזה דמהר"ן מוכח דפחות מששה חלקים לעולם איכא נתינת טעם ולא שכיח שלא יהיה בכדי נתינת טעם בפחות מששה חלקים.

המגיה.

**) מותר ורק נראה דצ"ל בהמחבר וי"א דזה פירוש התוס' דמחולקים עם רבינו הרמב"ם וכמ"ש הש"ך: הלכה לא בור של יין שנפל לתוכו קיתון על מים תחלה ואח"כ נפל לתוכו יי"נ רואים את היין ההיתר כאילו אינו והמים שנפלו משערינן בהם עם יי"נ אם ראוין לבטל טעם אותו יין נסך הרי המים רבין עליו ומבטלין אותו ויהיה הכל מותר ע"כ, ועיין בכ"מ דתמה על רבינו מדוע פסק כלישנא קמא ולא כבתרא יעו"ש.

ונלפענ"ד ליישב קושיתו דהוכחת רבינו הוא מזה מדנקט ר"י בב"ב ב' כוסות אחת של חולין ואחת של תרומה ומזגן וערבן זה בזה רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלים אותו ומדנקיט מזגו ואח"כ ערבו משמע אבל אם ערבו ואח"כ מזגו משעה שערבו מצא מין את מינו וניעור ובעי כדי ביטול שניהם משו"ה פסק הרמב"ם הכא דבעי תחלה כלישנא קמא ועיין במרדכי שהביא ראיה זו בשם ר"ת דפסק ג"כ דבעי תחלה, ולפלא לי על הכ"מ שנעלמו ממנו דברי המרדכי הנ"ל ובזה יתורץ קושית התוס' מעל רש"י שפירש כדעת רבינו דבעינן תחלה ולפי מ"ש הוכרח רש"י ז"ל לבאר כן דכיון דטעמו של ר"י משום הך דרואין ב' כוסות והתם הלא אמר בפירוש דבעי תחלה, אולם זה קשה לי הלא בפ"ז לענין דג שמלחו עכו"ם פליגי ר"י וחזקיה ופסק שם.

כחזקיה מחמת דהוא רבו של ר"י א"כ מדוע פסק הכא כר"י לגבי חזקיה, ויש ליישב מחמת דמבואר בחולין ובמנחות (כ"ג ע"א) דר"י ג"כ ס"ל רואין ור' יהודה הוא תנא קשישא מחזקיה לכן פסק רבינו כר"י וק"ל: הלכה לד' יי"נ שנפל ע"ג החטים וכו' ולמה אין בודקין את החטים בנו"ט מפני שהן.

שאובותוהיין נבלע בהן ע"כ. מבואר מדברי רבינו דאף עפ"י שאינו נ"ט מ"מ אסור וא"צ לבדוק אבל עיין ברשב"א ובטור שכתבו דדוקא אם נ"ט אסור כמו בענבים מבוקעות ובאמת כן משמע בש"ס דחטים דמיא לענבים וק"ל: פרק יז הלכה ד כיצד

מגעילן וכו' וכולן שנשתמש בהן עד שלא הרתיח או עד שלא הדיח ועד שלא הלבין ועד שלא טבל.

מותר שכל השומן שבהם נטל"פ ע"כ וכן איתא בש"ס תני חדא וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבין מותר ומפרש רבינו האי שלא יטביל הכוונה שלא הדיח ונקיט הברייתא הדחה בלשון טבילה ובזה מחולק רבינו עם התוס' (דף ס"ט ע"א) ד"ה "אמר" ולהתוס' היינו טבילה ממש וכ"ת א"כ מ"ט דמ"ד דאוסר יש לומר כמו שכתבו התוס' (דע"ה ע"ב) ד"ה "וכולן" וז"ל ומיהו איכא למימר דהמ"ד דאסר גזירה אטו קודם הגעלה וליבון יעו"ש ובזה מבוארים דברי רבינו וק"ל: הלכה זו הלוקח סכין מן העכו"ם מלבנה באש וכו' או לשחוט בה מלבנה וכו' ומסיים שחט בה קודם שיטהרנה מדיח מקום השחיטה ע"כ, ונראה מתחלת דברי רבינו דס"ל דבית השחיטה רותח לכן צריך הסכין הכשר קודם השחיטה דלצונן די בנעיצה וכן פסק רבינו בפ"ו ה"כ סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח עד שילבין או שינעצנה בקרקע וכו' א"כ קשה לפ"ז למה כתב רבינו מדיח מקום השחיטה הלא ביה"ש רותח.

אך הטעם כמבואר בגמרא תולין (דף ת' ע"ב) איידי דטרידו סימנין לאפוקי דם לא בלעי. ומה דכתב רבינו בפ"י ה"כ ואם חתך בה רותח מותר הגם דבית השחיטה הוא רותח אולם י"ל דלא הוי כרותח גמור ולפ"ז לא תיקשי על מ"ש רבינו הכא דאם רוצה לחתוך בו צונן צריך נעיצה ובפ"ו ה"ח כתב סכין ששחט בה טרפה לא ישחוט בו עד שידיחנה אפילו בצונן, אך לפי הנ"ל לא דמי להדדי דהכא בלע הסכין מרותח גמור אבל התם לא הוי כרותח גמור, ועוד י"ל דהכא מיירי בסכין של עכו"ם מתוך שחותך בו איסור חמיר ונדבק בו השמנונית ואינו יוצא ממנו בלי נעיצה אבל בה"ח מיירי באקראי בעלמא ששחט פעם אחד בהסכין בהמה טרפה אבל אם רגיל לשחוט בו טרפות צריך נעיצה וכן מבואר ביו"ד סי' י' סעיף י"ג, ולכאורה היה נראה לומר דמ"ש רבינו בה"ח בסכין טרפה דאם בא לשחוט די בהדחת צונן מחמת דאידי דטרידי למפלט דם לא בלעי, אבל באמת זה דוחק דא"כ אפילו בסכין של עכו"ם ג"כ מותר לכתחלה ומדוע כתב רבינו דין זה בלשון דיעבד כמ"ש "שחט" ועיין בהה"מ בפ"ו ה"כ שכתב דדעת רבינו דבית השחיטה צונן, אבל הנראה לי כמ"ש לכן סיים רבינו וכתב אם קולף ה"ז משובח וכן בפ"ו כתב אסור לחתוך בה רותח עד שילבין א"כ מוכח כמ"ש: הלכה יד עכו"ם שבישל לנו יין או חלב או דבש וכו'.

וכל דבר הנאכל כמו שהוא חי הרי אלו מותרין ולא גזרו אלא על דבר שאינו נאכל כמות שהוא תי כגון בשר ודג תפל וכו' ע"כ. הגם דנקיט רבינו בשר בהדי דג תפל בכ"ז י"ל דתפל קאי על הדג ובו דוקא תפל אסור אבל מליח מותר אבל בבשר אפילו מליח ג"כ אסור בבישולי עכו"ם, והראיה דבהלכה ט"ז כתב רבינו ודגים קטנים שמלחן ישראל או עכו"ם הרי הן כמו שנתבשרו מקצת בישול וכו' ולא הזכיר שם בשר מליח כלל א"כ מוכח כמ"ש וכן דעת התוס' בהחולץ יעו"ש וכמו דאמרינן בדגים גדולים מלוחים דאם בשלם העכו"ם אסור מחמת דאין נאכלין ע"י מלחן אלא ע"י הדחק ה"נ בבשר כן, ומה דמשמע מהט"ז סק"ג דאם מלחו הבשר הרבה דינו כמו דגים קטנים, זה כתב לדעת הטור אבל להלכה לא ס"ל כן ולא כהבאה"ט שהחליט דברי הט"ז להלכה.

ומ"ש רבינו בהט"ז ודגים קטנים שמלחן ישראל או עכו"ם הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול ואם צלאן עכו"ם אח"כ מותרין ובהלכה י"ז כתב דג שמלחו עכו"ם וכו' עד שהכשירן לאכילה הרי אלו מותרין ע"כ, וכבר הקשו התוס' בע"ז (דף ל"ח ע"א) ד"ה "דגים" ע"ז דאמרינן דגים מלוחים אין בהם משום בישולי עכו"ם והקשו הלא דגים אינו עולה על שולחן מלכים ואינו נוהג בהם כלל בשו"ע ותירוצם דמיירי בדגים גדולים קצת אינו עולה לדברי רבינו דהלא רבינו ס"ל בגדולים דאפילו היו הדגים מלוחין ואח"כ צלאן העכו"ם מ"מ אסור ודוקא דגים קטנים מתוך רכותן ע"י מליחה היו ראויין לאכילת כל אדם ומשו"ה צליה דבתר מליחה לא חשיב בישול אבל דג גדול מליח אינו ראוי לאכילה אחר המליחה אלא ע"י הדחק ע"כ הצליה שאח"כ נחשב לבישול כמ"ש הכ"מ, לכן אנו מוכרחים לתירוצו של הב"י דתירץ דהא דאינו עולה עש"מ היינו קודם שמלחו אבל משמלחו עולה עש"מ ואפ"ה שרי כשצלאן העכו"ם אח"כ מפני שנאכל כשהוא חי כמות שהוא מחמת מלחן ולפלא לי על הב"י שלא הביא הקושיא בשם התוס'.

ומ"ש לעיל בדעת רבינו דס"ל בדגים גדולים אפילו מליח ג"כ אסור משום בשו"ע אינו כן דעת הרא"ש לפירוש הטור אלא ס"ל דאם נמלח תחלה ואח"כ צלאן העכו"ם מותר ובאמת מהש"ס מוכח כדעת רבינו דקאמר הש"ס דגים קטנים ועלה קאמר רב יוסף אם צלאן וכו' משמע דוקא קטנים. אבל גדולים יש בהם בשו"ע.

וראיתי להרש"ש שכתב על התוס' וז"ל ולי נראה לחלק בין מבושלין לצלויין והכא מיירי בצלויים כמו שאמר ר"י אם צלאן וכו' אבל באמת משמע מדברי רבינו דדין אחד להם וכן משמע בשו"ע סעי' ד דכתב שם לענין ביצה דאם בשלה עכו"ם אסורה ובגמרא אמרו בביצה לשון צליה א"כ מוכח דאין חילוק בין צלי למבושל וק"ל: הלכה טז וכל שבישלו ישראל מעט בשול בין בתחלה ובין בסוף מותר לפיכך אם הניח העכו"ם בשר או קדרה ע"ג האש והפך הישראל בבשר והגיס בקדרה או שהניח ישראל וגמר העכו"ם מותר ע"כ.

ונראה מדברי רבינו דאם בשלו העכו"ם כמב"ד וגמרו הישראל מותר וכן פסק הרא"ש וכן מוכח מהש"ס דאמרו ואינו אסור עד שתהיה תחלתו וסופו ביד עכו"ם ומשמע הא אם היה רק מעט ואפילו סופו ביד ישראל ג"כ מותר, ואע"ג דאמרינן בגמרא כל שהוא כמב"ד אין בו משום בשו"ע א"כ ה"ה היכא דנתבשל ע"י העכו"ם כמב"ד לא יועיל אח"כ גמר הישראל אכן כבר כתב הרא"ש דלקולא אמרינן כן ולא לחומרא, ויש להביא ראיה לזה מהש"ס דאמרינן בהניח ישראל בשר ע"ג גחלים והפך העכו"ם מותר מחמת דקירוב בישול לאו מלתא הוא ואם הניח העכו"ם והפך הישראל אמרינן ג"כ דמותר אפילו בשלו העכו"ם ואע"ג דלכאורה הם תרתי דסתרי דממ"נ אם נאמר דקירוב בישול לאו כלום א"כ מדוע נתיר בזה שהישראל קירב הבישול וע"כ צ"ל דלקולא אמרינן קירוב בישול אינו כלום אבל לא להחמיר א"כ מצינו בפירוש סברת הרא"ש הנ"ל בש"ס.

וק"ל: הלכה יט עכו"ם שבישול ולא נתכוון לבישול ה"ז מותר כיצד עכו"ם שהצית אור באגם כדי להעביר החציר ונתבשלו בה החגבים הרי אלו מותרים וכו' וכן אם חרף הראש להעביר השער מותר וכו' ע"כ, עיין בטור ושו"ע שכתבו אבל אם כיון לבישול

כגון שהסיק את התנור לבשל בו והיה בו בשר מתחלה ונצלה אעפ"י שלא כיון לבשר זה שהרי לא ידע שהיה בשר בתנור אסור וסיים הטור וכתב לפיכך אם ידע שהיהבשר בתנור אפילו חממו ליבש כלי אסור חיישינן שמא כיון גם לבשל כיון שידע בו ואיתא במס' ע"ז דל"ח אמר רבינא הלכך האי עכו"ם דשדי סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא ש"ד ופריך הש"ס פשיטא מ"ד לבשולי מנא קא מכוון קמ"ל לשרורי קא מכוון, ועיין בר"ן שכתב דלפי גירסת הרי"ף דגריס לבסוף אסור א"כ משמע דמעיקרא דאכוון עכו"ם לבשולי אסור ואינו מחזור ע"כ.

ועיין בחידושי מהר"מ שכתב דלפי פירוש הרא"ש מיושב גירסת הרי"ף ורבינו נמי ס"ל כן דבעינן תרתי היינו דלא מכוון לבשל וגם דלא ידע אם יש שם בשר וק"ל הלכה כד או זתים הכבושין וחגבים הכבושין שבאין מן האוצר מותר וכו' ע"כ, מדסתם רבינו דבריו ולא חילק כלום א"כ משמע אפילו הם רכים שגרעינתו נשמטת ג"כ מותר ודלא כר"י דאוסר לכן איתא ביו"ד בפירוש יעו"ש, ומ"ש רבינו אבל חגבים וכבושין שמזלפין עליהם יין אסורים באכילה ור"ל דמיירי דדרך לתת לתוכן יין או חומץ לכן אסור באכילה ומותר בהנאה אבל אם ידע ברור שנתן העכו"ם לתוכו יין אז אסור אפילו בהנאה וכמו שפסק חזקיה בע"ז (דל"ח ע"ב) ומה דאמרינן בש"ס אבל בידוע אסור אפילו בהנאה מיירי דוקא בידוע דהעכו"ם נתן לתוכן יין וכן פירש הר"ח יעו"ש אבל הטור מפרש דמה שאמרו בש"ס "דדרכו" היינו שלפעמים נותנים בהם יין "וידוע" היינו שכולם נותנים לתוכן יין אעפ"י שאינו ידוע שנתנו לתוך אלו.

וכן נראה מדברי רש"י בד"ה "ומ"ש מוריי"ס" שכתב דרובא דעלמא שדי בהו חמרא והוי בידוע ע"כ, א"כ מבואר דרש"י ז"ל מפרש כפירוש הטור, אולם באמת אין מזה ראיה דנוכל לומר דבמורייס צריך ע"כ ליתן לתוכו יין כדאמר הש"ס (דף ל"ד ע"ב) פעם ראשון ושני לא צריך למרמי בהו חמרא מכאן ואילך רמי בהו תמרא א"כ הוי כמו ידוע וכן קאמר בש"ס לעבורי זוהמא א"כ משמע דנותנים בכוונה יין כדי להעביר הזוהמא.

א"כ אין ראיה דרש"י ז"ל יפרש "בידוע" כהטור וק"ל: הלכה כה ומפני מה אסרו חומץ שכר של עכו"ם מפני שמשליכין לתוכו שמרי יין לפיכך הנלקח מן האוצר מותר ע"כ. ואיתא כן בש"ס אמר ר"א ומאוצר שרי דאי איתא דמערבי מסרא סרי.

ורבינו לא הזכיר כלל אי מותר לקנות יין תפוחים או רימונים. ואפשר לומר דכמו שכתב בחומץ שכר של עכו"ם דמן האוצר מותר אבל מן החנות אסור.

א"כ ה"ה ביין תפוחים ורימונים ג"כ אסור מן החנות, הגם דכתב רבינו בהי"א דיין תפוחים ורימונים מותר לשתותו י"ל דמיירי התם היכא דלקח מן האוצר. ועיין בר"ן שכתב דמותר ליקח יין רמונים לרפואה מהתגר כיון דתגר הוא לא מרע אומנתו וכן פסק המחבר כוותיה ועיין במרדכי פ"ו דכתב ג"כ דלתערובות יין לא חששו דאומן לא מרע אומנתו, ועיין בביאורי הגר"א וכן פסק רבינו בהל' ציצית פ"ב ה"ז וז"ל הלוקח טלית מצויצת מן השוק מן הישראל הרי הוא בחזקתה מן הכותי התגר כשרה א"כ ה"ה בזה ג"כ מותר כנ"ל: הלכה כו המורייס במקום שדרכן לחת לתוכן יין אסור ואם היה היין יקר מן המורייס מותר ע"כ, משמע מדברי רבינו דבמקום שאין דרכן לתת לתוכו יין

מותר ובפ"ג כתב בגבינה אפילו במקום שאין דרך להעמיד בעור קיבת טמאה מ"מ אסור וי"ל דלא דמי להדדי דהתם הגבינה נאסר בתחילה במנין בכ"מ אבל במוריים בתחילת האיסור לא נאסר בכ"מ אלא דוקא במקום שדרכן לתת לתוכן יין, וכן פסק המחבר ועיין בר"ן וז"ל ושמעינן שלא השוו חכמים מדותיהם באיסור המוריים לאסור אותו בכ"מ ובכל זמן הלכך לא נאסר רק בזמן ובמקום שנותנים לתוכו יין יעו"ש:הלכות שחיטה פרק א' הלכה ו' ושיעור תרבץ הוושט שאינו ראוי לשחיטה למעלה וכו' כדי שיאחז בשתי אצבעותיו ע"כ, עיין במ"מ שכתב דרבינו והרי"ף ש מפרשים מה דאמרו בגמ' עד כדי תפיסת יד היינו שתי אצבעות וקשה לי לכאורה הלא רבינו כתב בפ"ו מה"ש הט"ז וז"ל והוא שישתייר מארכו כמו ארבע אצבעות והמקור הוא דאמרין בש"ס והוא שישתייר עד כדי תפיסה א"כ חזינן דתפיסה מיקרי שיעור ד' אצבעות, וי"ל עפ"י התוס' בתולין (דמ"ד ע"א) ד"ה "כדי" דיש חילוק בין תפיסה סתם להיכא דמבואר תפיסת אדם דבזה משמע כדי שיוכל לתפוס בשתי אצבעותיו וק"ל: הלכה יד והוא שיהיה פיה חד ולא יהיה בה פגם אבל אם היה כמו תלם בחודו של דבר ששוחטין בו ואפילו אם היה התלם קטן ביותר שחיטתו פסולה, ובהט"ז כתב כיצד סכין שתבדק בהולכה ולא תרגיש שיש בה פגם וכו' אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשרה ואם הביא שחיטתו פסולה ע"כ, ומשמע מדברי רבינו דמיירי בפגימה אחת היינו מדכתב "פגם" לשון יחיד ובזה מחלק כנ"ל הא אם יש בסכין פגימות הרבה אפילו מסוכסכת אז אפילו שחט דרך הולכה ג"כ פסולה, דאי נימא דרבינו ס"ל דוקא דרך הובאה פסול בהרבה פגימות א"כ מאי חילוק יש בין פגימה אחת להרבה פגימות דבפגימה אחת ג"כ פסול דרך הובאה וכ"כ הר"ן להוכיח מהש"ס כן ובזה סרה קושית הלח"מ בהט"ז יעו"ש.

ומה דכתב הלח"מ דס"ל לרבינו במגל קציר בדיעבד שחיטתו כשרה לא מוכח כן לפענ"ד אלא אפילו בדיעבד פסולה ואתי שפיר דלא העתיק רבינו הדין דמגל קציר דס"ל לר"י אליביה דב"ה דאסור באכילה כמבואר בגמ' דכיון דס"ל הכא בהרבה פגימות דפסולה א"כ במגל קציר פשיטא דפסול ולא צריך לאשמעינן, אח"כ מצאתי בפירוש המשניות של רבינו דכתב בפירוש דב"ה לא מכשרי אלא לטהרה מידי נבלה אבל באכילה אסורה וכר"י ולא כהלח"מ שכתב דרבינו לא ס"ל כר"י: הלכה יט התולש קנה או שן או ציפורן והרי הן חדין ואין בהן פגם שוחטין בהן ובה"כ כתב שחט בהן כשהן מחוברין שחיטתו פסולה ע"כ, בש"ס הוזכר החילוק בין תלוש למחובר בציפורן ובשן מחלק הגמרא בין חדא לתרתי וס"ל לרבינו דה"ה בשן יש חילוק בין תלוש למחובר וכמ"ש התוס' ד"ה "הא", ומ"ש רבינו ואם נעצו בקרקע לא ישחוט ואם שחט שחיטתו כשרה מיירי שלא נשרש בארץ דאל"כ הלא נקרא מחובר ואפילו דיעבד שחיטתו פסולה, וכמ"ש רבינו בפ"ח ה"א מהל' עכו"ם יעו"ש ועיין תוס' ד"ה "ציר": הלכה כב ליבן הסכין באור ושחט בה שחיטתו כשרה ע"כ, עיין ברא"ש שהעתיק בשם רבינו בדין זה דשחיטתו פסולה ועיין בכ"מ וז"ל אבל נוסחת הר"ן כרבינו כשרה עכ"ל ולפ"ז צריך לגרוס בהר"ן כן אבל הרמב"ם ז"ל פסק כר"ז" ומה דיש שם גירסא אחרת זה הוא לפי גירסת הרא"ש ועיין ברא"ש חולין סימן פ"א: הלכה כז כמה הוא אורך הסכין ששוחט כל שהוא ע"כ **ונ"ל להביא דאיה לזה מדפסק רבינו בה' עכו"ם דאם שחט בסכין של ע"ז שחיטתו

כשרה מטעם דמקלקל הוא, ואם נימא דצריך שיעור בבהמה א"כ בסכין של ע"ז כיון דלשרפה קיימא א"כ מיכתת שיעוריה וליכא כאן שיעור סכין אלא ש"מ דאפילו בבהמה גסה ג"כ לא צריך שיעור בסכין.

המגיה חתן המחבר זצ"ל"ה. **) מסתימת דברי רבינו משמע דאפילו בבהמה נמי כשר אם שחט בהולכה והובאה ודלא כהמ"ד דסבירא ליה דוקא בעוף כשר בכ"ש, ומה שכתב רבינו והוא שלא יהא דבר דק שניקב וכו' ועיין רש"י חולין דל"א ד"ה "אין" ומחולק בזה רבינו עם רש"י ז"ל פרק ב הלכה ו ואם שחט לגומא בשוק אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו שמא מין הוא ע"כ, משמע מלשון רבינו דאסור לאכול משחיטתו לעולם ואפילו ראינו ששחט בהכשר פסולה דחיישינן שמא מין הוא ויתורץ בזה קושית הרשב"א שהקשה על רבינו למה לא אמרו בברייתא שחיטתו פסולה וכמו דאיתא במשנה בשארי דברים, ולפענ"ד לק"מ כיון דס"ל לרבינו דשחיטתו אסורה לעולם א"כ לא שייך למימר פסולה דהיה משמע דוקא שחיטתו זו פסולה ולא שארי שחיטות דלהבא, וכ"ח א"כ לתני אסורה י"ל דלא רצה לשנות מלשון הרישא והסיפא דתני בהו לשון פסולה.

ופסולה לא מצי למתני כנ"ל לכן לא תני כלל, ומ"ש הכ"מ בד"ה ובשוק מבואר כזה בתוס' דמ"א ע"א ד"ה ובשוק ועיין בטו"א למגילה כ"ד ע"ב יעו"ש: הלכה ט שחט שני ראשים כאחד שחיטתו כשרה ע"כ. מה שכתב שחט הוא לאו דוקא כי הש"ס מוקי דוקא קדשים דיעבד אין אבל לכתחלה לא אבל בחולין אף לכתחלה מותר וכן כתב רבינו בה' פסולי המוקדשין.

וז"ל ולא ישחוט ב' ראשים כאחד בקדשים ואם שחט הרי אלו כשרים ע"כ א"כ דוקא בקדשים אסור לכתחלה לעשות כן משא"כ בחולין אף לכתחלה מותר, אח"כ מצאתי להפ"מ שכתב כן. וק"ל: הלכה יא אין שחיטת החולין צריכה כוונה, ובה"ב כתב אבל סכין שנפלה ושחטה אעפ"י ששחטה כדרכה ה"ז פסולה שנאמר וזבחת עד שיהא הזובח אדם ואעפ"י שאין מתכוון לשחטה ע"כ.

ובאמת ה"ה אפילו אין מתכוון לחתיכה כלל מ"מ כיון דאחי מכח גברא כשר וכן איתא בפירוש בגמ' דאי אשמעינן התם משום דקא מכון לשם חתיכה בעולם אבל הכא דלא קא כוון אפילו לחתיכה בעלמא וכו' קמ"ל, ורק משום דמיירי רבינו בהי"א דהיתה שם כוונתו לחתיכה בעלמא דהיה זרק סכין לנועצה בכותל וכן בהי"ב כתב בחשו"ק ואחרים רואין אותן דשחיטתן כשרה דשם הלא היתה כוונה לחתיכה בעלמא לכן כתב הכא לשון זה כנ"ל, וכן יש להביא ראיה למ"ש ממ"ש רבינו בה' מקוואות פ"א ה"ח וז"ל אפילו נדה שטבלה בלא כוונה כגון שנפלה לתוך המים או ירדה להקר ה"ז מותרת לבעלה.

א"כ מבואר דאפילו אינו מכון כלל ג"כ מותר א"כ מכ"ש בשחיטה דמותר אפילו אינו מכון לחתיכה כלל וכדאמרינן בש"ס דאפילו ר"י דס"ל בנדה שנאנסה וטבלה אף לביתה לא טהרה מ"מ מודה בשחיטת חולין אם הפיל הסכין כשר, א"כ מוכח דשחיטת חולין יותר קיל מנדה, ונראה לי דמ"ש רבינו או ירדה להקר מיותר.

דכיון שכתב רבינו דהיכא שנפלה למים דלא היה כוונה כלל לטבילה בעולם מותרת לבעלה א"כ מכ"ש בירדה להקר בודאי מותרת. ורק מחמת דסיים רבינו אבל לתרומה וקדשים אינה טהורה עד שתטבול בכוונה ושם אפילו ירדה להקר ג"כ לא מהני כיון דלא היה כוונה לטבילת מצוה לכן כתב גם הכא ירדה להקר.

ועיין רש"י חולין ד"ה"כשירדה" וז"ל ולא לטבול ונפלה כולה לתוך המים, ובאמת אינו מובן דהלא זה קאי אליבא דרבנן ולרבנן בעינן בשחיטה שיכוון לחתוך כל הסימן א"כ ה"נ בעינן דיהיה כוונתה להקר כל גופה ומרש"י משמע דהיה כוונתה רק להקר מקצת גופה וכזה הקשה הרש"ש יעו"ש.

ואפשר לומר דרש"י אשמעינן בזה דצריכה לטבול כל גופה בפעם אחת לכן כתב ונפלה כולה וכו' ובאמת היתה כוונתה להקר כל גופה אך הוה אמינא דאם נפלה במקצת ג"כ תעלה לה טבילה לאותו מקצת לכן אשמעינן דבעינן שתפול כולה לתוך המים. וק"ל הלכה יד השוחט לשם הרים וכו' אעפ"י שלא נתכוון לעבדם אלא לרפואה וכיוצא בה מדברי הבאי שאומרים העכו"ם הרי שחיטתו פסולה ע"כ, עיין מ"ש הר"ן דלא איירי מתניתין במתכוון לעבדם דא"כ אפילו בהנאה נמי תתסרי אלא בשוחט לשם רפואה וכו' וכן מוכח לשון רבינו וה"ק ל"מ אם נתכוון לעבדם דאז אפילו בהנאה אסור אלא אפילו היכא דשחט לשם רפואה ג"כ אסור באכילה, והב"י מפרש דברי רבינו כן, ל"מ אם נתכוון לעבדם דפסול אלא אפילו לשם רפואה ג"כ אסור וחד איסור להם ואפילו בנתכוון לעבדם ג"כ מותר בהנאה, ומה דדחקו להב"י לפרש כן היינו דמהש"ס מוכח כזה.

דפריך הש"ס ורמינהו השוחט וכו'. אמר אביי ל"ק הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר. והלא יכול הש"ס לתרץ דהמשנה מיירי דשחט לשם רפואה והברייתא מיירי דמתכוון לעבדן** (והן המשנה והברייתא מיירי דאמר להר. המחבר.

**) ומדלא תירץ כן א"כ מוכח דס"ל להגמרא דאפילו במתכוון לעבדן ג"כ מותר בהנאה ועיין רש"י במשנה ד"ה לשם ימים דכתב שעשה הים עכו"ם ומוכח דמפרש דלא כהר"ן הנ"ל. יעו"ש: הלכה כב ישראל ששחט לעכו"ם אעפ"י שהעכו"ם מתכוון לכל מה שירצה שחיטתו כשרה שאין חוששין אלא למחשבת הזובח לא למחשבת בעל הבהמה ע"כ.

וכן כתב רבינו בהל' פסוה"מ פ"ד ה"א וז"ל שחט אפילו שמענו הבעלים שפגלו והיתה מחשבת העובד נכונה ה"ז כשר יעו"ש, ולפ"ז אפילו לכתחילה מותר לשחוט, ומ"ש רבינו "ששחט" לשון דיעבד הוא מחמת דמסיים רבינו אח"כ לפיכך עכו"ם ששחט לישראל שחיטתו נבלה דבזה אפילו בדיעבד פסול לכן כתב בהרישא ג"כ לשון דיעבד.

ועיין כ"מ שכתב דרבינו פסק כר"י, ומ"ש בה' פסוה"מ קאי דוקא לר"י דלת"ק ס"ל שהבעלים מפגלים אבל הכא בהלכה זו אתי שפיר אפילו לת"ק וכמו דמבואר בחולין לל"ב: פרק ג' הלכה יג הגרים בתחלה שלישי ושחט שני שלישים ה"ז כשרה ע"כ, עיין בכ"מ שם. ונ"ל לפרש דמשו"ה פסק רבינו כל"ב דר"ה דהמחלוקת של ר"י עם ר"ה בהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי בזה ר"ה א"ר כשרה ור"י א"ר טרפה ומחלוקת זו מוכיח דס"ל כל"ב דר"ה דהמחלוקת של ר"י ורבנן בהגרים שלישי ושחט

שני שלישי אבל אי שחט שני שלישי והגרים שלישי כ"ע ס"ל דכשרה, ולפ"ז שפיר קאמר רב הונא בהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי דכשר מחמת דר"ה פסק מקודם כר"י וכיון דס"ל בהגרים שלישי ושחט שני שלישי דכשרה מחמת דכי נפיק חיותא בשחיטה קא נפקא לכן ס"ל לר"ה גם בזה דכשר דכי נפיק חיותא בשחיטה נפיק ור"יאמר רב דפסול דס"ל דהתם הטעם דכשר מחמת דיש רובא בשחיטה אבל הכא ליתא רובא בשחיטה וכן בשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי ר"י מכשיר דכמו לר"י בהגרים שלישי ושחט שני שלישי כשרה מחמת דאיכא רובא בשחיטה והכא נמי איכא רובא בשחיטה ולר"ה הכא טרפה דדוקא בהגרים שלישי ושחט שני שלישי ס"ל לר"י דכשר מחמת דכי נפיק חיותא בשחיטה קא נפיק משא"כ הכא דכי נפיק חיותא בהגרמה קא נפיק, אבל אי נימא דר"ה וכן ר"י ס"ל הכא כל"ק דהמחלוקת של ר"י עם רבנן בשחט שני שלישי והגרים שלישי אבל בהגרים שלישי ושחט שני שלישי בזה נימא דכ"ע מודים דפסול אפילו לר"י א"כ קשה על ר"ה איך ס"ל בהגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי דכשר הלא כיון דס"ל לר"י אפילו בהגרים שלישי ושחט שני שלישי דטרפה, א"כ מכ"ש הכא דשחט רק שלישי אחד בוודאי טרפה, וכן הקשו התוס' בד"ה "הגרים" וכן על ר"י נמי קשה דס"ל הכא דטרפה דבעינן רובא בשחיטה א"כ משמע דהיכא דהגרים שלישי ושחט שני שלישי דכשר ובאמת הלא רב פסק כר"י ור"י ס"ל דאפילו איתא רובא בשחיטה מ"מ כיון דהגרמה היתה מקודם פסול מחמת דכי נפקא חיותא בעינן שיהא ברוב שחיטה, וכן בזה דפליגי בשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי נמי קשה על ר"י דס"ל דכשר הלא ר"י ס"ל בהגרים שלישי ושחט שני שלישי דפסול והטעם דכי נפיק חיותא בעינן שיהא רובא בשחיטה וליכא ואע"ג דחיותא נפיק בשחיטה א"כ כ"ש הכא בשחט שלישי וכו' בוודאי ס"ל לר"י דפסול, וכן על ר"ה נמי קשה דס"ל הכא בשחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי דפסול דכי נפיק חיותא בהגרמה קא נפיק א"כ משמע היכא דהגרים שלישי ושחט שני שלישי דכשר ובאמת הלא ר"ה אמר דר"י ס"ל דבכה"ג נמי פסול וכנ"ל, אלא ע"כ צ"ל דר"ה וכן ר"י ס"ל דהמחלוקת של ר"י ורבנן כלישנא בתרא ולכן ס"ל לר"ה ולר"י שפיר דהיכא דהיה רוב שחוט בין בתחילה ובין בסוף כשר דהא איכא תרתי למעליה רובא בשחיטה וכי נפיק חיותא בשחיטה קא נפיק ומשו"ה פסק רבינו כל"ב, ומה דאמרו בגמ' (ד"כ ע"א) פסול בשחיטה פסול במליקה לאתויי מאי וכו' דאמר ר"ה אר"א הגרים ושחט שני שלישי פסולה קאי זה לל"ב ג"כ ואליבא דרבנן דס"ל בכה"ג פסול וכנ"ל וק"ל: פרק ד הלכה יד ישראל מומר לעבירה מן העבירות שהיה מומחה ה"ז שוחט לכתחילה וצריך ישראל כשר לבדוק את הסכין ואח"כ יתננה למומר וכו' ע"כ, ומשמע מלשון רבינו דבין היה מומר ואוכל נבלות לתיאבון ובין דהיה מומר לשארי עבירות דין אחד להם וצריך בדיקת הסכין, ולפ"ז קשה על רבינו למה כתב והיה מומחה וכ"ת דבמומר לא אמרינן רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם דהלא מהגמ' מוכח דגם במומר אמרינן כלל זה, וכן הקשה המ"מ ולפענ"ד לק"מ דדוקא היכא דליתא קמן אמרינן רוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם וכן ס"ל להרי"ף וכמ"ש הר"ן אבל היכא דאיתא קמן שפר קאמר רבינו דבעינן שיהא מומחה ורבא ע"כ מיירי בהיה מומחה דאלת"ה מה מהני בדיקת הסכין הלא יש לחוש שמא שהה ודרס ולא ידע ולכן בדברי ר"נ דגרסינן בש"ס אר"נ א"ר ראה אחד ששחט אם ראהו מתחילה ועד סוף

מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור ופריך הש"ס ה"ד אי דידע וכו' ואי דלא ידע וכו' רוב מצוין א"ש מומחין הם ומתציין דמיירי דידע דלא גמיר וכגון דשחט קמן חד סימן שפיר מ"ד מדהאי שחיט שפיר וכו' וקשה לכאורה הלא הש"ס הא יכול לאוקמי דר"ג מיירי בדלא ידעינן אי גמיר ואי לא גמיר ומה דקאמר ר"נ דאסור היינו בלא בדיקה ולא נדע אם הוא מומחה או לא אלא צ"ל דמיירי בדליתא קמן ובכה"ג לא בעינן בדיקה וכן מוכח ממ"שהרי"ף "והיכא דראה אחד ששחט ואזיל לעלמא ולא ידע אי גמיר אי לא גמיר אותה שחיטה מותרת דרו"מ א"ש מומחין הם" ולפ"ז ע"כ צ"ל דר"נ מיירי בדליתא קמן, ומ"ש רבינו בה"ז הרי שראינו מרחוק ישראל ששחט והלך לו ולא ידעינן אי יודע או אינו יודע ה"ז מותרת וכתב תיבת "מרחוק" ושינה מלשון הרי"ף מחמת דס"ל לרבינו דמה שכתב הרי"ף וראה אחד ששחט וכו' ל"ד דא"כ למה כתב הרי"ף דמותר מחמת דרמא"ש מומחין כיון דמיירי דראה את השחיטה מתחלה ועד סוף וליתא קמן א"כ אפילו בלא כלל זה נמי מותר כיון דאחרים עע"ג, ועוד הלא הש"ס מקשה ואי דלא ידעינן אי גמיר אי לא גמיר נימא רוב מצוין אצל שחיטה מומחים הם, והכוונה דלמה לי ראה א"כ למה כתב הרי"ף והיכא דראינו וכו'.

לכן שינה רבינו מלשון הרי"ף וכתב תיבת "מרחוק". ועוד יש לתרץ קושית המ"מ הנ"ל דדוקא בדיעבד אנו מתירים השחיטה מטעם דרמא"ש מומחין הם אבל לא לכתחלה ורבינו מיירי הכא בלכתחלה לכן כתב שהיה מומחה ועיין ברש"י ד"ה מומחין הם.

וז"ל הלכך לא בעי למבדקה. ור"ל בדיעבד אנו מתירים מטעם זה, ורבינו ס"ל כשיטת רש"י ומחולק עם התוס', ומאי דהקשה המ"מ למה לא כתב רבינו דין אוכל נבלות להכעיס אם סגי לו בדיקת הסכין או לא, י"ל דסמיך על מ"ש בפ"ד מהל' רוצח ופי"ד מהל' אבידה ה"ב דכתב שם דהוי כעכו"ם גמור, ובעכו"ם הלא כבר פסק רבינו בפ"ב הכ"ב דשחיטתו נבלה, ומה שהקשה הכ"מ והרדב"ז מנ"ל לרבינו במומר משארי עבירות דצריך בדיקת הסכין עיין בבאורי הגר"א וכן עיין ע"ז בתשובות הגאון רע"א ז"ל סימן קכ"ב וקכ"ג: פרק ו הלכה ז נזייה שנמצאת במרה וכו' שהרי ניקבה אותה כשנכנסה ע"כ, עיין בתוס' חולין (דף מ"ט ע"א) דמפרשים הטעם דחיישינן שמא ניקבה הוושט וחזר ונכנס בכבד יעו"ש, ורבינו אינו מפרש כן אלא אפילו את"ל דדרך הקנה נכנסה מ"מ כיון שעור הקנה והמרה רך ודק חיישינן שמא לאחר שנכנסה במרה ניקבה אותה, ועיין בר"ן דמפרש ג"כ כמו רבינו ועיין מ"ש רש"י בד"ה "מיבזע בזע" ורבינו לא ס"ל כדעת רש"י מהקושיא שהקשו התוס' והר"ן יעו"ש: הלכה יב מחט שנמצאת בעובי ביה"כ מצד אחד כשרה ואם ניקבה נקב מפולש וכו' ונמצאת טיפת דם במקום הנקב טרפה ע"כ, וע"י בב"י ובמ"מ ובד"מ שכתבו דרבינו ס"ל כהרא"ש דבעינן שיהא הקו"ד כנגד פי המחט גם בניקב משני צדדים, והנ"מ בין היכא דניקב משני צדדים לניקב מצד אחד דבשני צדדים צריך בדיקה אבל מצד אחד אינו צריך בדיקה רק באם שקרה שהפכו ומצא קו"ד כנגד פי המחט מבחוץ טרפה כעובדא דרבי בגמרא (דנ"א ע"א) ועיין מ"ש הראב"ד.

וז"ל א"א אין זה מיושר ואחר כך כתב א"א הטיפה צריכה שתמצא מבחוץ, ולפענ"ד נראה דרבינו מפרש בהגמרא כמו שיטת רש"י שכתב ומצא על המחט כנגד פיה מבחוץ

קו"ד ולפ"ז סובר רש"י דבין מצד אחד ובין משני צדדים צריכה בדיקה, ומה דאיתא
בברייתא נמצא עליה קו"ד קאי בין אניקב מצד אחד ובין אניקב משני צדדים רק דהנ"מ
בזה דכאן בצ"א צריך שיהיה הקו"ד כנגד פי המחט אבל בשני צדדים סגי ביש קו"ד
סביב הנקב לטרפה ולכן רמז בלשונו וכתב במקום הנקב, ומה שכתב רבינו מקודם מצד
אחד כשרה ר"ל אפילו יש טיפת דם במקום הנקב מ"מ כשרה אבל ביש קו"ד נגד פי
המחט בודאי ס"ל לרבינו דטרפה וכמבואר בעובדא דרבי דהפכה ומצא קו"ד כנגד פי
המחט וטרפה, וכ"ת למה לא כתב רבינו בהדיא דין זה י"ל דכמו דאיתא בש"ס אמר
אביי טרח טריח לההוא גברא מתניתין היאהמסס וביה"כ שניקבו לחוץ טרפה א"כ
מבואר בהדיא דאינו צריך לאשמעינן לכן גם רבינו לא הצריך לאשמעינן דין זה.

והראב"ד ס"ל דרבינו מפרש כשיטת הרא"ש לכן השיג כנ"ל: הלכה יט הטחול אינו מן
האברין שניקבתם במשהו וכו' כיצד וכו' אם ניקב בראש העבה נקב מפולש טרפה וכו'
אבל אם ניקב הדק כשרה ובה"כ כתב רבינו כל אבר שאמרו חכמים בו שאם ניקב
במשהו טרפה כך אם ניטל כולו טרפה בין שניטל ביד או בחולי וכו', ומ"ש רבינו אם
ניקב בראש העבה נקב מפולש טרפה וכו' אבל אם ניקב הדק כשרה משמע דבין ניקב
במקום העבה ובין נחתך טרפה מדלא חילק בין ניקב לנחתך, הגם דבגמרא (נ"ה ע"א)
מכח קושית הש"ס שם מחלקינן בין ניקב לנחתך וכשר בנחתך, אך לפי מסקנת הש"ס
דמפלגינן בין סמוכה לקלושה א"כ נוכל לתרץ קושית הש"ס דהמשנה מיירי בקלושה
אבל בסמוכה אפילו נחתך ג"כ טרפה, ולא הבנתי דברי הרי"ף דנראה דגירסתו היתה
כזה אר"ע ל"ש ניטל אבל ניקב טרפה וה"מ בסומכיה אבל בקולשיה כשר, א"כ נראה
דר"ע גופא מחלק בין סומכיה לקולשיה ולפ"ז קשה מאי פריך הש"ס על ר"ע מהמשנה
הלא נוכל לומר דהמשנה מיירי בקולשיה ונוכל לומר דמשום קושיא זו גריס רש"י ולית
הלכתא כר"ע ולא אמרו אלא בקולשיה אבל בסומכיה טרפה ולא כהרי"ף שגרים דר"ע
גופא מחלק בין סומכיה לקולשיה.

ואפשר לומר דגם הרי"ף כתב זה לדינא וכמסקנת הש"ס אבל באמת ר"ע בעצמו מטריך
אפילו בקולשיה. וק"ל: פרק ז הלכה ט ריאה שנשפכה כקיתון וכו' כשרה ע"כ.

עיין בלח"מ שהקשה למה לא העתיק רבינו מה דאמר ר"נ ריאה שנימוקה וקרום שלה
קיים כשרה, ונראה לפענ"ד ליישב דרבינו סבר בדר"נ דאפילו מחזקת יותר מרביעית
כשרה, ומה דאיתא בש"ס מחזקת רביעית הוא ל"ד דאל"כ הלא יהיה גרוע מנימוק כולה
לכן לא העתיק רבינו הדין הנ"ל יען דזה נכלל במ"ש ריאה שנשפכה וכו' וכן ס"ל
להרשב"א דאפילו מחזקת יותר מרביעית ג"כ כשרה ועיין בט"ז ליו"ד סימן ל"ו סקי"ד
וש"ך סקכ"א ונקה"כ יעו"ש: פרק י הלכה ג בהמה שנשמת הירך שלה מעיקרו ויצא מן
הכף שלו אם נתעכלו וכו' ה"ז טרפה ע"כ.

עיין בהשגת הראב"ד ועיין במ"מ מ"ש בארוכה וכל דבריו מבוארים בר"ן בפא"ט וכן
כתב המ"מ וז"ל אבל הראב"ד וכו' ולכן פירש דבוקא דאטמא דשף מדוכתא היינו
שנשמת עצם שלישי זה ממקום חיבורו בגוף והתם הוא דבעי עיכול ניביה ושמוטת הירך
שנשמת העצם השני שנקרא שוק ממקום חבורו בעצם השלישי וזה אע"ג דלא עיכול
ניביה ג"כ טרפה דהרי בשמוטת ירך לא הוזכר עיכול כלל, וא"ת לפי פירוש זה קשה

אמאי קרי לה שמוטת ירך והלא שמוטת שוק הוא וכו' הרי נראה דשמוטת ירך הוא כדפירש רבינו שנשמטה הירך ממקום חבורה בגוף עכ"ל.

ולפ"ד שארי לו מאריה שהכניס שיטה אחרת בדברי הראב"ד כי מ"ש כנ"ל הוא שיטה אחרת הובא בר"ן, אולם דעת הראב"ד כן דס"ל מדהכא קרינן לה בוקא דאטמא והכא קרינן לה שמוטת ירך והתם מסקינן והוא דעיכול ניביה ובשמוטת ירך לא מדכרינן מידי מזה ש"מ דשני מקומות הן ובוקא דאטמא לא מטרפה עד דאיעכול ניביה ובשמוטת ירך אע"ג דלא איעכול ניביה נמי טרפה ובוקא דאטמא ושמוטת ירך תרי מילי נינהו ופירושו של הראב"ד הוא כן דשמוטת ירך היינו שנשמטה עצם השלישי ממקום חבורו בגוף טרפה אע"ג דלא איעכול ניביה.

ובוקא דאטמא דשף מדוכתא היינו במקום חיבור השוק והירך והתם לא מטרפה עד דאיעכול ניביה וכן כתב הר"ן לפרש בדברי הראב"ד. א"כ לפ"ז לא קשה מה שהרבה להקשות המ"מ על הראב"ד וגוף הקושיות מבוארים בר"ן באורך, ועיין בלח"מ שהקשה על הראב"ד מזה דאמרינן בש"ס (דף נ"ד ע"א) דפליגי ר"י ור"ל בדרב מתנה אמאי לא קאמר הש"ס דפליגי ר"י ור"ל בשמוטת ירך ומנ"ל להגמ' דפליגי בהא טפי מבהא ע"כ, ובאמת נעלמו מהלח"מ דברי התוס' (דף נ"ז ע"א) ד"ה "שמוטת ירך" וז"ל דר"י ס"ל לקמן שמוטת ירך בעוף טרפה וה"ה בבהמה נמי טרפה וכו' א"כ לפ"ז לק"מ דלא היה יכול הש"ס לומר פליגי ר"י ור"ל בשמוטת ירך ולר"י כשר זהלא ר"י בעצמו ס"ל לקמן דטרפה לפי' התוס' הנ"ל.

וק"ל: הלכה יא עוף שנשתנה מראה ב"מ מחמת האור וכו' ע"כ. עיין בכ"מ שכתב על דברי הר"ן שהביא ואינו מחוור דא"כ כי היכי דאמרינן כל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף.

יתר עליהם העוף נשבר העצם אעפ"י שלא ניקב קרום של מות, ה"נ הוה ליה למימר נפלה לאור ונחמרו ב"מ ע"כ, וכתב ע"ז הכ"מ נראה שאין זו קושיא וכו' ועוד שאין זה טרפות נוסף בעוף שאם היה אפשר בבהמה להיות נתמרו ב"מ ג"כ היתה נטרפת בכך ואין חילוק בין בהמה לעוף אלא שזו יש לה מגינים שלא תבא לידי טרפות זו וזו אין לה מגינים עכ"ל, ותמה תמה אקרא שלא ראו דברי הר"ן בפא"ט (דף י"ת ע"א) ד"ה "אדומין" וז"ל שאם תאמר שלא אמרו יתר עליהם העוף אלא במה שהבהמה והעוף שווין אבל בנפילה לאור איכא טעמא למיסר עוף מבהמה מפני שעורו רך והרי אף בנשבר העצם אעפ"י שלא ניקב קרום של מוח איכא טעמא כדאמרינן בגמרא הואיל וקרומו רך ואעפ"י כן הוזכרו בפירוש ולפ"ז לק"מ קושית הכ"מ יעו"ש.

וק"ל: פרק יב ש הלכה א השוחט אותו ואת בנו ביום אחד הבשר מותר באכילה ע"כ. ומשמע דמותר אפילו בו ביום.

ועיין ברא"ש פ"ה סימן ה' בשם בה"ג ועיין מ"ש רש"י בתולין (פ"ב ע"א) ד"ה "נשכר" וז"ל שאוכל היום בשר וכו' א"כ משמע דאל"כ אסור לאכול הבשר באותו יום, ומחולק רבינו עם דעת רש"י ז"ל בזה. ועוד כתב רבינו בהלכה י"א.

ואם נודע שזה ודאי אביו אין שוחטין שניהם ביום אחד וכו' שהדבר ספק אם נוהג בזכרים או אינו נוהג, ועיין מ"ש רבינו בפ"ט מהל' כלאים ה"ו וז"ל. ואם היו שני מינים אסור להרכיבן זע"ז וכו' וכן אם הרכיב זה הנולד אפילו על מין אמו לוקה וכו' ע"כ, והכוונה דאסיקנא בגמרא (דף ע"ט ע"א) דר"י מספקא אי חוששין לזרע האב או לא, ולכן פסק רבינו באותו ואת בנו כנ"ל וכן כתב הרדב"ז בהלכות כלאים וכן כתב הכ"מ לפרש דרבינו מספקא לו באותו ואת בנו ולפ"ז לרבינו הדין בבן פקועה הבא על הבהמה הולד אין לו תקנה כר"מ א"כ קשה על רבינו למה השמיט מימרא דר"מ, וכבר הקשה זה הב"י בטור סימן י"ג על רבינו יעו"ש, ולכאורה נראה לפענ"ד לתרץ דרבינו מפרש כפירוש רש"י בד"ה אין לו דר"מ פליג אדרבא דאמר ד' סימנין אכשר רחמנא ולרבא מהני בב"פ הבא על הבהמה שחיטת עצמו א"כ כיון דרבינו פסק בהמ"א פ"ה הט"ו כרבא א"כ לא קי"ל כר"מ וכ"כ הפ"ת והי"א.

אבל באמת אי אפשר לומר דרבינו ס"ל כשטת רש"י דהלא כתב בהי"ב ז"ל עובר שהוציא אבר ונאסר ואח"כ נולד והרי היא נקבה החלב שלה אסור לשתותו מספק וכו' וכן איתא בש"ס (דף ס"ט ע"א) בעי ר"י מהו לחוש לזרעו ה"ד אילמא דאזיל אבהמה מעליותא מאיאיריא האי דאית בו איסור יוצא אפילו ב"פ דעלמא נמי דאמר ר"מ לדברי האומר חוששין לזרע האב ב"פ הבא על בהמה מעלייתא הולד אין לו תקנה, ומתרץ ל"צ דאזיל אב"פ דכוותיה מאי אבר מוליד אבר וחתיך לו ושרי א"ד מבבל זרעו, הדר אמר פשיטא דמבלבל זרעו והכי קמיבעיא לן מהו לגמוע את חלבו חלב דעלמא לאו כאבר מן החי דמי ושרי האי נמי ל"ש א"ד התם אית לו תקנתא לאיסורו בשחיטה הכא לית לו תקנתא לאיסורו בשחיטה ע"כ, והרי"ף השמיט הגמ' הנ"ל אבל רבינו פסק דתיקו דאיסורא לחומרא, ובאמת לפירוש רש"י הסוגיא הזאת לא אתי כרבא וכמ"ש התוס' (דף ע"ה ע"ב) ד"ה "ב"פ" וכמ"ש הר"ן א"כ לפ"ז יקשה הלכתא אהלכתא דבהי"ב פסק רבינו כנ"ל ובהט"ו פסק כרבא אלא ע"כ צ"ל דלא דמי להדדי דרבא מיירי דהבהמה טרפה ולא מהני שחיטתה להתיר עצמה אז הוא מותר כסימנים דידיה אבל היכא שהתירו שחיטת אמו באכילה סימני עצמו שוב אינם בני שחיטה וכ"כ התוס' דר"מ לא פליג כלל אדרבא, ומ"ש רש"י דרבא מחולק עם ר"מ דיוקו מזה.

דהלא בשחט את הטרפה מהני השחיטה לענין טומאה והוי כאילו נשחט חציו ומ"מ אמר רבא ד"ס אכשר בו רחמנא וכיון דצ"ל דרבינו ס"ל כהתוס' א"כ קשה קושית הב"י למה השמיט רבינו את המימרא דר"מ, אחר זמן רב מצאתי בספר "שער המלך" שהקשה כן והנאני שת"ל כוונתי לדעת הגדולים, והנה ראיתי שמתרץ כזה וז"ל דבאמת רבינו ס"ל כשיטת רש"י ומ"מ לא קשה מהלכה י"ב דבאבר היוצא לכ"ע לא אמרינן ד"ס אכשר בו רחמנא דכיון דאהני שחיטת אמו לגבי העובר נמי להתירו כולו בלא שחוטת חשוב כשחוט ולא אהני שחיטה דידיה לגבי אותו אבר משא"כ בב"פ הבא על בהמה מעלייתא דכיון דשחיטת אמו לא אהני גבי וולדה דחשיבי חצי הסימנים כשחוטין בזה אמרי' דסימנים דידיה מועילים להתירו בשחיטה דומיא דאמו טרפה וזה דעת רש"י ז"ל מדלא כתב גבי ההיא בעיא דר"י מהו לחוש לזרעו וכו' דלית ליה הא דרבא דאמר ד"ס אכשר רחמנא כמו שכתב רש"י בההיא דר"מ ע"כ, ובאמת מסוגית הש"ס בתולין (ס"ט ע"א) לא משמע כן מדפריך הש"ס על בעיא דר"י ה"ד וכו' מאי איריא וכו' ל"צ דאזיל אב"פ

דכוותיה וכו' ובאמת מאי הקשה הש"ס דלמא לעולם מיירי בב"פ הבא על בהמה מעליותא.

וכ"ת א"כ בלא"ה כל הוולד אסור מדר"מ וכנ"ל זה לק"מ דדילמא מיירי ר"י אליבא דרבא דס"ל ד"ס אכשר רחמנא וא"כ כיון דהיא רק שחוטה מצד אביו אבל מצד אמו אינה שחוטה ולכן הוולד מותר בשחיטת עצמו וע"ז מבעיא לר"י אבר הנאסר מצד אביו מהו אם יאסור רק אבר כיוצא בו הנולד ממנו כמו באביו או כולו אסור דמבלבל זרעו, א"כ לפי מה שכתב השעה"מ לפרש בדברי רש"י אליבא דרבא כנ"ל דדוקא בהדין דר"מ חולק אבל לענין אבר היוצא דנאסר כיון דכל הסימנים כשחוטים דמיא לא אמרינן בזה ד"ס אכשר וכו' ולא מהני שחיטה לאבר הנאסר וכנ"ל א"כ קשה כמ"ש לעיל, בשלמא אי מפרשינן דרש"י ס"ל דכמו דחולק רבא עם ר"מ ה"נ בדין אבר היוצא ג"כ אמרינן לרבא ד"ס אכשר רחמנא לכן שפיר אמר הש"ס ה"ד וכו' דאפילו תימא דר"י בעי אליבא דרבא מ"מ ג"כ לא יתכן כיון דלפירוש רש"י אמרינן דרבא ס"ל דבכל גוונא אמרינן ד"ס אכשר רחמנא אפילו לענין איסור אבר היוצא וכנ"ל, וכן לפירוש התוס' דדוקא בשחט את הטרפה ס"ל לרבא ד"ס אכשר רחמנא אבל בדר"מ וכן באבר היוצא בזה לא אמרינן ד"ס וכו' שפיר מתפרש סוגית הש"ס דמוקמינן דוקא דאזיל אב"פ דכוותיה אבל לשעה"מ אליבא דפירוש רש"י קשה כנ"ל וכן מוכח מהר"ן ומהתוס' (דף ע"ה ע"ב) ד"ה ב"פ כמה שכתבתי לבאר לפירוש רש"י ומהש"ס גופא ג"כ מוכח בדברי דהש"ס מדמי איסור יוצא לאיסור ב"פ דר"מ א"כ משמע כי היכי בהדין דר"מ אמרינן לרבא ד"ס אכשר רחמנא ה"נ בדין איסור יוצא ג"כ אמרינן ד"ס אכשר רחמנא, ועוד קשה לי לפירוש השעה"מ דעיין ברי"ף דהעתיק הדין דהשוחט את הטרפה ופסקשם כרבא וכתב הר"ן למה לא העתיק הרי"ף הדין דהושיט ידו למעי בהמה ושחט בה בן ט' חי דבעי ר"ה וס"ל להתוס' דנקטינן לחומרא כיון דלא איפשטא והרי"ף השמיטה והטעם דס"ל דהלכה כרבא דד"ס אכשר רחמנא, ולפי מ"ש השעה"מ לשיתת רש"י עדיין קשה למה לא העתיק הרי"ף הדין דר"י הלא בזה גם רבא מודה דלא אמרינן ד"ס אכשר רחמנא אלא ע"כ צ"ל דלשיתת רש"י רבא ה"נ ס"ל דאמרינן ד"ס אכשר בו רחמנא לכן לא העתיק הרי"ף הך דר"י ולא כמו שכתב השעה"מ.

פרק יג הלכה ה וכיצד משלח האם או חזו בכנפיה ומפריחה ע"כ, וזה הוא כפירוש קמא שברש"י ולא תיקשי מהלכה ד' דשם מיירי דקצץ כנפיה ולא אחזה בכנפים כדי לשלחה משו"ה אינו שילוח אבל הכא או חזו בכנפיה ומפריחה ולכן מיקרי שילוח. וק"ל: הלכה יא היתה רובצת על ביצים שאינן מינה והן טהורין ה"ז משלח ואם לא שלח אינו לוקה ע"כ, מבואר בגמרא דק"מ ע"ב ועיין ברא"ש שכתב דהרי"ף היה גריס א"ד אצל מימרא בתרייתא דר"א ותרי לישני דר"א פליגי אהדדי היינו מימרא קמייתא ס"ל דרבנן מחייבי בקירא נקבה ופסק הרי"ף כל"ב משום דתניא כוותיה ועיין ברא"ש דל"ג שכתב דלא פליגי אהדדי ולתרווייהו רבנן מודים בקירא נקבה דחייב והראיה מדנקיט המשנה קירא זכר דאי הוה תני קירא סתם הוה משמע דרבנן פטרי בין בזכר ובין בנקבה לכן תני דוקא זכר בפירוש, ועוד מוכח מזה דדוקא בקירא מחייב ר"א ולאפוקי עוף דעלמא, ולפענ"ד דברי הרא"ש דחוקים דאיך, נוכל לומר דהרי"ף ס"ל דלרבנן אפילו בקירא נקבה פטור

הלא הש"ס אמר על האיבעיא דר"ז סתם דלמא בקירא נקבה ***(וכפירוש רש"י שם בקירא נקבה דדרכה בכך, יעו"ש).

(***) א"כ מוכח דבזה. ליכא מאן דפליג וכ"ע ס"ל בקירא נקבה דחייב וכן כתב הגר"א דדברי הרא"ש דחוקים ולכן פירש הב"י דס"ל להרי"ף דלישני דר"א פליגי דל"ק סובר בנקבה דעלמא ד"ה פטור ול"ב דקאמר אבל בזכר דעלמא ד"ה פטור מוכח מזה אבל בנקבה דעלמא ד"ה חייב, והרי"ף השמיט הל"ק מחמת דסובר לדינא כהל"ב דבין בקירא נקבה ובין בנקבה דעלמא הכל חייב.

ולפענ"ד לא הבנתי דברי הב"י איך נוכל לומר דל"ב דר"א סובר דבנקבה דעלמא נמי מחייבי רבנן א"כ אדפריך הש"ס על מימרא בתרא דר"א פשיטא קירא זכר תנן הלא י"ל דאשמעינן ר"א דבנקבה דעלמא נמי מחייבי רבנן. וזה לא מוכח כלל מהמשנה.

ויש להביא ראיה לדעת הרא"ש מהתוספתא פ"ו דחולין דאיתא שם זכר פטור מלשלוח קירא זכר ר"א מחייב וחכמים פוטרים עוף טמא פטור מלשלוח עוף טהור רובץ על ביצי עוף טהור שאינו מינו פטור מלשלוח ע"כ. א"כ מבואר הכא בפירוש כמ"ש הרא"ש, ור"ז דבעי כנ"ל צ"ל דלא שמיע לו התוספתא הנ"ל ורבינו דפסק כדלעיל צ"ל דס"ל כדעת הרא"ש דל"פ ל"ק עם הל"ב ודוקא בקירא נקבה מחייבי רבנן.

אבל בשארי מינים אף בנקבה פטור לרבנן, דאל"כ קשה על רבינו למה אינו חייב מלקות, וכ"ת דלפ"ז ג"כ קשה למה כתב דחייב בשילוח, אולם ע"ז י"ל דכיון דר"ז איבעיא ליה ולא איפשטא נקטינן לחומרא ואפשר דלא גריס בהתוספתא כנ"ל רק דגריס עוף טהור וכו' על ביצי עוף שאינו מינו ולמד הפשט דשאינו מינו היינו דקאי על ביצי עוף טמא שא"מ ועיין בס' "מנחת בכורים" ועיין בביאורי הגר"א ורוב דבריו מבואר בב"י על הטור ובדבריו נפל ט"ס וז"ל וגם הברייתא דלא קתני רק בקירא נקבה "יעו"ש" וזה ט"ס ובמקום נקבה צריך לכתוב תיבת "זכר" וק"ל: הלכה יג היתה מעופפת אם כנפיה נוגעות בקן חייב לשלוח ואם לאו פטור מלשלוח ובהט"ו כתב רבינו היתה יושבת בין האפרוחים או בין הביצים ואינה נוגעת בהן פטור מלשלוח וכן אם היתה בצד הקן וכנפיה נוגעות בקן מצדו פטור מלשלוח ובהט"ז כתב היתה על שני בדי אילן והקן ביניהם רואין כל שאילו ינטלו הבדין תפול על הקן חייב לשלוח עכ"ל, ובאשר לפענ"ד נ"ל לשנות קצת הפשט בהגמ' לכן הנני מוכרח להביא כל הסוגיא בלשונה ממש.

היתה מעופפת בזמן שכנפיה נוגעות בקן פטור מלשלוח ואמרינן בגמרא אמר ר"י א"ר היתה יושבת בין שני רובדי אילן רואים כל שאם תשמוט נופלת עליהם חייב לשלוח ואם לאו פטור, וכתב רש"י ז"ל ר"ל דאם נופלת לצדדים פטור, מיתבי היתה יושבת ביניהן פטור מלשלוח על גביהן חייב לשלוח היתה מעופפת אפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלוח מאי לאו ע"ג דומיא דביניהן מה ביניהן דנגעה בהו אף ע"ג דנגעה בהו אבל רובדי אילן פטור, לא ע"ג דומיא דביניהן מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף ע"ג דלא נגעה עלייהו והיינו רובדי אילן, הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך רובדי אילן פטור אדתני היתה מעופפת וכו' ליתני רובדי אילן וכ"ש מעופפת מעופפת איצטריכא ליה דאפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלוח ופריך והא אנן תנן בזמן שכנפיה נוגעות בקן חייב לשלוח אר"י כי קתני מתניתא בנוגע מן הצד עיין ברש"י ד"ה אפילו ועיין תוס'

ד"ה מה וז"ל תימה הא דמחייב לעיל ברו"א היכי מיירי אי אפילו בלא נגע מן הצד כלל מאי משני הכא אף על גביהן דלא נגעה עלייהו והיינו רו"א משמע הא מן הצד נגעה אכתי תקשי דהא חייב ברו"א לעיל אע"ג דלא נגעה כלל.

ואי לא מחייב לעיל אלא בנגעה מן הצד א"כ מאי קתני בסמוך מעופפת איצטריכא ליה וכו' אכתי תקשי ליתני רו"א וכ"ש מעופפת וכו' ע"כ. ונ"ל לפרש דברי רבינו כן.

מ"ש היתה מעופפת על הקן וכנפיה נוגעות בקן חייב לשלוח ואם לאו פטור וכו' ר"ל אע"ג דמעופפת על הקן אך כיון דאין כנפיה נוגעות בקן פטור ואפילו אם נוגעות בצדדי הקן ג"כ פטור, ומ"ש רבינו בהט"ו היתה יושבת בין האפרוחים או בין הביצים ואינה נוגעת בהן פטור מלשלוח היינו דאינה נוגעת למעלה אז אמרינן דפטור ואע"ג דנוגעת מן הצד וכדאמרינן בש"ס מה ביניהן וכו' דמשמע דוקא עלייהו לא נגעה אבל מצדיהן נגעה, ובזה סרה קושית הר"ן שהקשה על רבינו איך כתב ואינה נוגעת בהן הא בגמרא משמע דאפילו נגעה מן הצדדים נמי פטור, ולפמ"ש גם כוונת רבינו במ"ש לא נגעה בהן היינו עלייהו אבל מן הצדדין נגעה ועיין מ"ש הט"ז ליו"ד סימן רצ"ב סקי"ב וז"ל וצ"ל דהרמב"ם היה מפרש דה"ק דהברייתא מיירי במעופפת מן הצד ונוגעת דפטור אבל במעופפת עליהם אפילו נוגעת מן הצד חייב עכ"ל, ובאמת לשון הש"ס לא משמע כן דלפ"ז הוה להש"ס לומר כי קתני מתניתא במעופפת מן הצד ומדאמרינן בנוגעת מן הצד ומדלא קתני הכי א"כ משמע אפילו במעופפת עליהם מ"מ כיון דנוגע רק מן הצד פטור, ועוד קשה כי לדברי הט"ז יהיה הפשט בהמשנה אין כנפיה נוגעות וגו' היינו אינם נוגעות כלל א"כ מאי אתא התנא לאשמעינן פשיטא כיון דאפילו מן הצד אינם נוגעות בודאי פטור, ועוד קשה דרבינו פסק בהט"ז ברו"א דחייב כר"י א"ר ומהגמרא מוכח דרו"א פטור וכמו דמסיק הש"ס מעופפת איצטריכא ליה, ובאמת עיין ברי"ף שהשמיט הך דאר"י א"ר ברו"א א"כ למה פסק רבינו ברו"א דחייב.

אלא ע"כ צ"ל דס"ל לרבינו דרו"א מיירי בנוגע מן הצד וכן משמע לשון הגמרא אף על גביהן דלא נגעה עלייהו והיינו רו"א א"כ משמע הא מן הצד נגעה, ובאשר דהיה קשה לרבינו קושית התוס' הנ"ל לכן לא פסק כמסקנת הש"ס אלא פסק דרו"א חייב, ומכ"ז מוכח דרבינו סובר דרו"א מיירי בנוגע מן הצד ויפה פסק רבינו כר"י א"ר א"כ לפירוש הט"ז יהיה הפירוש במשנתנו כזה, היתה מעופפת וכו' היינו אפילו נגע רק מן הצד א"כ מאי אשמעינן ר"י א"ר הלא משנה מפורשת היא ואנא ידענא בכ"ש מעופפת, בשלמא לפי שכתבנו מקודם דהמשנה מיירי במעופפת על הקן ונוגע על הקן ואז דוקא מחייב תנא דמתניתין שפיר אשמעינן ר"י א"ר דרו"א חייב אפילו בנוגע רק מן הצד כיון דמקרי רובצת אבל להט"ז קשה ולא זכיתי להבין דברי מרן הש"ך דכתב בסקי"ז ע"ז דכתב המחבר ברו"א חייב דאפילו אינה נוגעת כלל ג"כ חייב ע"כ, ובאמת הלא המחבר פסק כר"י א"ר ברו"א דחייב וע"כ מיירי בנוגע מן הצד דאל"כ יקשה ממסקנת הש"ס דמסיק בראיה מוכחת דלא כר"י א"ר ואיך יפסוק המחבר כנגד מסקנת הש"ס בלי שום טעם מספיק לזה לכן צ"ל דרו"א מיירי בנוגע מן הצד לכן שפיר אידחי מסקנת הש"ס וכקושית התוס' ד"ה "מה", ולפענ"ד לולא דברי התוס' הייתי אומר דבאמת ר"י א"ר מיירי דאינו נוגע מן הצד וכ"ח מה קאמר הש"ס אע"ג דלא נגעה עלייהו וכקושית התוס'

י"ל דהכוונה דלא נגעה כלל וכמו דמיירי ר"י ומ"מ חייב ולכן שפיר מסיק הש"ס דרו"א פטור, וכ"ת א"כ ליתני רו"א דפטור וכ"ש מעופפת ע"ז מסיק הש"ס דמעופפת איצטריכא ליה דאפילו כנפיה נוגעות בקן מן הצד מ"מ פטור כיון דרו"א מיירי בלא נגעה כלל, והקושיא שהקשינו מקודם להט"ז מאי אתי ר"י לאשמעינן כיון דמשנה מפורשת היא כנ"ל י"ל דהגם משנתנו מיירי במעופפת על הקן וכנפיה נוגעות בצדי הקן דחייב בכ"ז אשמעינן ר"י א"ר דברו"א אפילו אינו נוגע כלל ג"כ חייב, אבל בדברי רבינו אי אפשר לפרש כן דא"כ היאך פסק כנגד מסקנת הש"ס אלא צ"ל לדעת רבינו דמה דמחייב ר"י א"ר ברו"א מיירי בנוגע מן הצד והשתא א"ש דה"ק הש"ס ה"נ מסתברא דרו"א חייב דאי ס"ד דפטור אדתני היתה מעופפת וכו' לתני רו"א וכ"ש מעופפת היינו כיון דרו"א מיירי נמי בנוגע מן הצד א"ו רו"א חייב לכן שפיר מעופפת איצטריכא לו דאפילו כנפיה נוגעות בקן פטור מלשלוח דה"א כמו ברו"א חייב היכא דנוגע מן הצד כן במעופפת הדין כן לכן אשמעינן במעופפת אפילו כה"ג נמי פטור, ולפ"ז מה דקאמר הש"ס ה"נ מסתברא קאי ביחד עם מה דקאמר מקודם מעופפת איצטריכא לו.

ולפי פירוש זה יתורץ קושית התוס' לכן יפה פסק רבינו ברו"א דחייב כיון דאפילו למסקנת הש"ס ס"ל להגמרא דברו"א חייב ועיין בתוספתא פ"י. וק"ל: הלכה יז לא נאמר אפרוחים או ביצים וכו' אלא שדיבר הכתוב בהווה ע"כ.

עיינן בכ"מ שכתב דמה שכתב רבינו לא נאמר אפרוחים או ביצים איני יודע לו טעם ע"כ, ולפע"ד נראה דרבינו קאי על מה דקאמר מקודם היתה רובצת על אפרוח אחד חייב לשלח וכן איתא בש"ס ומרבינן זה ממה שנאמר קן קן מ"מ ובאמת קשה הלא בקרא כתיב אפרוחים ביצים בלשון רבים ע"ז מתרץ רבינו דלא נאמר אפרוחים וכו' אלא שדיבר הכתוב בהווה.

אחר זמן רב מצאתי להפ"ח במים חיים על רבינו דכתב כן והנאני שת"ל כוונתי לדעת הגדולים: פרק יד הלכה ד השוחט לחולה בשבח חייב לכסות אתר שבת וכן השוחט ספק וכו' ביו"ט מכסה דמו לאתר יו"ט ע"כ נראה מדברי רבינו דאפילו היה דקר נעוץ דבכה"ג מותר לכסותו ביו"ט מ"מ הכא אסור ** (וכן מוכח לשון רבינו דכתב וכן השוחט ספק וכו' והתם הדין דאפי' היה לו עפר מוכן מ"מ לא יכסה דמו עד לערב וכמ"ש רבינו בפירוש בהלכות יו"ט ה"ג וז"ל וכן בריה שהוא ספק אפילו היה לו עפר מוכן או עפר וכו' לא יכסה ע"כ.

(** וכ"כ המחבר ביו"ד סעיף ט"ז ולפ"ז אפילו היה לו עפר מוכן ג"כ הכא אסור ועיין ברשב"א והר"ן שכתבו ג"כ על הדין דהשוחט לחולה בשבת דמיירי אפילו יש לו דקר נעוץ מבע"י דלא מתסר אלא מדרבנן דאלת"ה רק דמיירי דאין לו דקר נעוץ א"כ יש בו איסור. דאורייתא ואפילו ביו"ט אסור ועיין בס' המאורות שאם היה לו עפר מוכן יש לכסות אותו הדם אפילו בשבת וכתב הב"י דבזה מודה הרשב"א והר"ן כיון שאין עפר זה אסור בטלטול יעו"ש וכן כתב המחבר ביו"ד סי' כ"ח סעיף ט"ז בשם יש מי שאומר ולפמ"ש לשון רבינו לא משמע כן והרשב"א כתב להדיא דאסור אפילו יש בו עפר מוכן וכן כתב הפ"ח ועיין בפ"מ: הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה ד אבל לא תתיחד

ישראלית עם העכו"ם ואעפ"י שאשתו עמו ע"כ, מהש"ס מוכח דאפילו עם הרבה עכו"ם ג"כ אסור וכן העתיק המחבר ביו"ד סימן קנ"ג סעיף ד' ומדסתם רבינו דבריו משמע דבכל ענין אסור בין חשובה ובין אינה חשובה כפירוש רש"י ז"ל, אולם לפ"ז קשה לי למה כתב רבינו בלשונו עם עכו"ם הלא גם עם נשי עכו"ם ג"כ אסורה להתיחד משום ש"ד היכא דאינה קרובה למלכות, אך אפשר לומר מדלא הזכיר רש"י כלום מדין יחוד עם נשי עכו"ם משמע דבזה מודה רש"י ז"ל להתוס' דעם נשי עכו"ם מותר להתיחד וכן בפוסקים לא הוזכר שום איסור מזה: הלכה ו ואין מוסרין בהמה חיה ועוף לרועה כותי ע"כ.

בש"ס ט"ו לא הוזכר עוף אולם מקורו (מדף כ"ב ע"ב) דאיבעיא להו ופשטו מדר"י דאמר ר"י א"ש אני ראיתי עכו"ם שלקח אוז מן השוק רבעה וכו' וכ"כ הש"ג בפ"ד ובטור וברא"ש אכן השו"ע לא הזכיר עופות יש לומר מחמת דמסיק הש"ס דהאידינא נהגו היתר דלא חשידי ע"ז, והחשק שלמה כתב דהרמב"ם ג"כ לא הזכיר עופות ונעלמה ממנו הלכה זו ברמב"ם: הלכות אישות פרק ה הלכה א המקדש בדבר וכו', עיין בכ"מ שכתב וכן משמע בר"ן שזו היא דעת רבינו דחמץ דרבנן ושעות דרבנן אין חוששין לקדושין ולפלא כי בפירוש כתוב בר"ן להיפוך דחוששין לקדושין וצ"ע: הלכות ת"ת פרק ו הלכה ב ואין בעלי אומנות חייבין לעמוד מפני ת"ח בשעה שעוסקין במלאכתן ע"כ, עיין בכ"מ דמפרש דרבינו מיירי אפילו בעוסק במלאכת עצמו ומאי דאמרו במס' קדושין אין בעלי אומנות רשאים לעמוד מפני ת"ח בשעה שעוסקין במלאכתן הפירוש כהתוס' היינו אינם חייבים ומיירי אפילו עוסק במלאכת עצמו ועיין בתוס' חולין דנ"ד ע"ב ד"ה "אין" יעו"ש: הלכות רוצח פרק יב הלכה ט ואם היתה מכה של סכנה אסור ליקח ממנו וכל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהם ע"כ, עיין בכ"מ מה שכתב וכללא דנפיק לן הוא זה.

היינו דתולה שבא"ס מותר להתרפאות וחולה שיש בו סכנה לכ"ע אסור ורק היכא דאינו תולה כלל רק מיחוש בעלמא כמו רובדי דכוסילתא בזה מחולק רבינו רש"י והרי"ף עם תוס' הרא"ש והר"ן היינו דלרבינו וכל כת דיליה סוברים דמותר מחמת דס"ל דר"י פליג אדר"י ופסק כר"י דמותר והתוס' פסקו כת"ק דאסור דס"ל דלא פליג ר"י עם ר' יוחנן יעו"ש והרי"ף סתם דבריו ולא הזכיר דמומחה לרבים מותר ובאמת אבין מדוע השמיטו הרי"ף והרמב"ם לדין זה והלא מימרא מפורשת היא בגמרא (כ"ז ע"א) אם מומחה לרבים מותר.

וכבר תמה בזה הב"י ומשו"ה פסק בשו"ע דאם הוא מומחה לרבים מותר יעו"ש: הלכה יא ואסור להסתפר מהן ברה"י שמא יהרגו אם היה אדם חשוב מותר מפני שמתירא להרגו ואם דימה שהוא אדם חשוב כדי שיפחד ממנו ולא יהרגו ה"ז מותר להסתפר ממנו ע"כ. ונראה מדברי רבינו דס"ל דלא בעינן שיהא רואה במראה ברה"ר ורק אם מסתפר במקום שמצוין בני אדם בכל גוונא מותר ולא כהתוס' דפסקו אפילו ברה"ר ג"כ אסור אם לא שמסתפר במראה.

** (ונראה מדברי התוס' ממה שפסקו כנ"ל דס"ל דר"מ לא פליג אלא ברה"ר וס"ל דגם ברה"ר אסור אבל היכא דרואה במראה גם ר"מ מודה דמותר וע"ז יש להביא ראיה. המחבר.

**) ויש להביא ראיה להתוס' מהגמרא דגרסינן ת"ר המסתפר מן העכו"ם רואה במראה ואינו חושש ופריך הש"ס ה"ד אי ברה"ר למה לי מראה ואי ברה"י כי רואה במראה מאי הוה ומתריך לעולם ברה"ר וכי רואה במראה מחזי כאדם חשוב, א"כ מוכח מזה אף ע"ג דברה"י אסור לרבנן כמו לר"מ מ"מ במראה מותר א"כ ה"ה לר"מ נמי מותר במראה א"כ הגם דס"ל לר"מ דבין ברה"ר ובין ברה"י אסור ופסקו התוס' כר"מ דאסור אפילו ברה"ר אך מ"מ במראה ס"ל להתוס' דמותר אפילו לר"מ ולפ"ז מה שפסק רבינו דבמראה מותר זה אתי אפילו לר"מ ועוד מדלא סיים רבינו אבל ברה"ר מותר מוכת מלשונו דלאו דוקא ברה"ר מותר אלא אפילו ברה"י אך במקום שמצוין שם בנ"א מותר להסתפר מהן כמסקנת הש"ס והוא סבר שבילי דנהרדעי כיון דשכיחי רבים כרה"ר דמי' ולא נתחרט אלא על שלא עשה כר"מ דס"ל דאף ברה"ר אסור, גם מהרי"ף מוכת דסובר כדעת רבינו מדלא הביא סברת התוס', וא"כ קיימי הרי"ף ורבינו עם הרא"ש בחדא שיטה והטור פסק ג"כ דברה"ר מותר אפילו רואה במראה ועיין בב"י שכתב דאף התוס' לא כתבו רק שטוב לנהוג כן כיון דחזינן דר"ת היה מצטער ולפענ"ד משמע דפסקו כן לדינא: הלכות תרומות פרק טו הלכה יד תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת הפת מותרת ע"כ.

ולכאורה קשה הלא רבינו פוסק בהמ"א פט"ז הכ"ב בתנור שהסיקו בקליפי ערלה הפת אסורה דיש שבח עצים בפת, וליישב זה עיין בתוס' ע"ז (ס"ו ע"ב) ד"ה "אמר רבא" דכתבו שם דדוקא באיה"נ אמרינן יש שבח עצים בפת אבל לא באיסורי אכילה ועיין בדברי רש"י ז"ל בע"ז (ס"ו ע"ב) ד"ה "שאינ" דכתב דתרומה אין איסורה איה"נ כמ"ש התוס' יעו"ש: הלכות מע"ש ונטע רבעי פ"י הלכה ב ואין נוטעין אגוז של ערלה ואם עבר ונטע אגוז של ערלה הרי הצומת מותר ע"כ, והטעם הוא דזה וזה גורם מותר.

ועיין בתוס' ע"ז (דף מ"ח ע"ב) ד"ה "ואין" ומחולקים התוס' עם רבינו דלהתוס' אסור בכה"ג דלא מקרי זה וזה גורם אלא דוקא היכא דשניהם מענין אחד היינו הרכבת איסור באילן היתר ורבינו גם בזה מתיר וק"ל: הלכות מעשי הקרבנות פ"ו הלכה ב צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן התישים והעצמות והגידין והקרנים והטלפים בזמן שהן מחוברין מקטירין את הכל ואם פירשו לא ועלו שנאמר עולותיך הבשר והדם ע"כ, מה דנקיט רבינו ואם פירשו לא יעלו אינו מדויק הלשון דה"ה אפילו עלו ג"כ ירדו אך אידי דנקיט רבינו ברישא מקטירין את הכל היינו דיעלו לכתחילה לכן גם בסיפא נקיט לשון דיעבד.

וכן כתב רבינו בפירוש בהל' פסוה"מ פ"ב הט"ז וז"ל ואלו אם עלו ירדו וכו' בזמן שאינם מחוברין אם עלו ירדו ע"כ יעו"ש: הלכות בכורים פרק ד הלכה ד הבכורים והתרומות והחלה והקרן והחומש ומתנות בהמה הם נכסי כהן ע"כ, ואע"ג דבגמ' חשיב תשעה י"ל דרבינו ס"ל כדעת התוס' דגריס רק שבעה ולא גריס שם ראשית הגז וכן לא גריס דמאי וכ"כ בס' "מראה כהן" ועיין מה שכתב הרש"א יעו"ש: פרק ט הלכה י לפיכך

אם היתה הכהן עומד עמו במטבחים ונושא ונותן עמו אינו צריך לרשום ע"כ, ור"ל דמוכחא מילתא שהוא שותף של ישראל, ולכאורה קשה הלא רבינו פסק מקודם בה"ט וז"ל בד"א בשוחט לעצמו אז פטור אבל כהן טבת ששחט ומוכר בשוק ממתנינים לו שנים ושלוש שבתות מכאן ואילך חייב ואם קבע ב"מ למכור אין ממתנינים לו אלא מוציאין ממנו מיד ע"כ, א"כ מוכח היכא דהכהן בעצמו טבח חייב במתנות ומאי מהני שיעמוד הכהן בבית המטבחים ובאמת משום זה השמיט הרי"ף והרא"ש הגמ' דהיה כהן עומד בביה"מ כפירוש הכ"מ לדעת רבינו ולפ"ז יהיה מתורץ קושית הב"י בטור שהקשו למה השמיטו הרי"ף והרא"ש הגמ' הנ"ל ולפ"מ שניחא, וע"ז שהקשה הפ"ח על רבינו מההיא עובדא דר"ט ***(היינו איך כתב רבינו בהל' זו דהחלק של ישראל חייב במתנות והא בש"ס גבי אושפזיכא דר"ט מוכח דגם החלק של ישראל פטור ממתנות.

*) יש ליישב כן דלא דמי להדדי דבעובדא דר"ט מיירי שהכהן בעצמו קבע חנותו במטבחים וגלי דעתו דקביע לכן חייב מיד אבל הכא מיירי דהמטבחים של ישראל והכהן יושב עמו לכן בכה"ג פטור ממתנות, ועוד י"ל דעיין בר"ן דמפרש במעשה דר"ט וז"ל מסתמא חנות ועלי קבוע לקצב עליו בשר א"כ י"ל דרבינו מיירי הכא שלא היה עלי.

וכן מיירי בתוך ג' שבתות, אח"כ ראיתי שהפ"ח מפרש כזה ועיין בטור שכתב דבכל ענין צריך שירשום ואפילו יושב הכהן בביה"מ ובזה מחולק רבינו עם הטור. אבל בזה כ"ע מודים היכא דרשם ואפילו יושב במטבחים מ"מ פטור.

וראיתי בפלתי שכתב על מ"ש המחבר ובעכו"ם אם יושב עמו במטבחים א"צ לרשום וז"ל ובישראל לא מהני לפי מ"ש בסעיף הקודם דהיה התקנה שאם קובע מטבחים חייב במתנות ע"כ, וצ"ל דזה כתב דעת עצמו ולא בדעת המחבר והראיה מדהקשה הב"י בעצמו על הרי"ף והרא"ש שהשמיטו הגמ' הנ"ל ולא תירץ דלאחר התקנה הלא הכהן בעצמו חייב במתנות אלא ע"כ צ"ל כמ"ש: הלכה יד עבר ואכלן או הזיקן או מכרן אינו חייב לשלם וכו', ועיין בכסף משנה דכתב וז"ל רבינו ס"ל כהתוס' כלישנא בתרא ולחומרא ואם בא לצאת ידי שמים חייב דאל"כ מדוע שביק רבינו לל"ק ועוד מדשני רבינו מלישנא דר"ח וכתב אינו חייב דמשמע אין ב"ד מחייבין אותו ע"כ, ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דכתב הראיה מדשביק רבינו לל"ק הלא לפי דברי הר"ן אין שום נ"מ בין הטעמים ורק חילוק דרשות יש ביניהם, ומאי דכתב הכ"מ הראיה מלשון חייב קשה לי לפ"ז איך כתב רבינו לקמן בפ"י ה"ו לשון פטור, אח"כ מצאתי דהד"ח על הרא"ש הקשה הני ב' קושיות אולם באמת ע"כ צ"ל בהאי אינו חייב דכתב רבינו כוונתו דדוקא ב"ד אינם מחייבין אותו דאל"כ קשה הלא מפורש בהגמ' דהיכא דאישתרשי חייב לכ"ע ומדוע כתב רבינו הכא ומכרן אינו חייב אלא ע"כ צ"ל דכוונתו כנ"ל אבל בבא לי"ש חייב.

ואפשר דמזה יהא מוכח דגם על השאר היינו בהזיק או אכלן ג"כ חייב לצי"ש: הלכה יח איזהו הזרוע והלחיים וכו' אין מולגין אותן ואין מפשיטין אותן אלא יתנו לו בעורן ובצמרן ע"כ, עיין בד"ח פ"ו דחולין סימן י' שכתב דרבינו היה לו גרסא אחרת ובאמת לפענ"ד לפי מ"ש הר"ן לפרש גרסת הרי"ף כן אפשר לפרש בדעת רבינו הרמב"ם ואם

אמנם דלפי מה שכתב הר"ן בתחילה הדין דבזרוע במקום שמפשיטין מותר להפשיט אולם הלא אח"כ מסיק הר"ן ואפשר כיון דרבי רחמנא לחיים ומה שעליהם וכו' א"כ לפ"ז ה"ה בזרוע נמי הדין כן כמו בלחיים וק"ל פרק י הלכה ז ראשית הגז נוהג בכלאים בכזי ובטרפה וכו' עיין בר"ן שהקשה על רבינו למה פסק דנוהג בטרפה יעויין שם ובאמת כזה מבואר בתוספתא פרק ו' דתולין דראשית הגז נוהג בטרפה: הלכה ז האומר כל גזותי ראשית דבריו קיימין ע"כ, ועיין בכ"מ מה שהקשה על דברי רבינו דסתרי אהדדי לכן עיין בר"ן שהקשה כזה ועוד קשה לי דבהי"א כתב רבינו היו שני מיני גיזה כגון וכו' או גיזת זכרים וגיזת נקבות ומכר מין זה והניח המין האחר זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו ועיין בש"ס דזה תלוי בדר"א ובה"ט פסק דלא כר"א א"כ ליתא לדין הנ"ל ולכן ראיתי בביאורי הגר"א שהקשה ג"כ כזה על המחבר ביו"ד סימן של"ג סעיף ו' דפסק המחבר דלא כר"א ובסעיף ח' פסק כר"א ולפלא בעיני על מרן הגר"א מדוע לא הקשה כזה מסעיף ז' דפסק שם דאם לקח הצאן מן העכו"ם לגיזתן חייב אעפ"י שגדלה ברשות העכו"ם א"כ זה דלא כר"א, וכל הקושיות יתורצו בזה שתירץ הכ"מ דרבינו לא פסק כר"א רק בזה דאינו נוהג אלא בארץ אבל בכולם פסק כרבנן דלא אלים האי מנהגא דנהגו כר"א למידחי כל הני סתמא דאתי כרבנן, ומ"ש רבינו בהי"א דזה נותן לעצמו וכו' לא מדינא פסק כן רק עפ"י עצה טובה, ויש להביא ראיה לזה דעיין בהל' תרומות פ"ג ה"ג שכתב שם רבינו וז"ל כל מין חטים אחד כל מיני תאנים אחד והיינו שחומות ולבנות ותורם מזה על זה, א"כ חזינן דרבינו פסק כרבנן דר"א ומ"ש הכא דתורם משניהם הוא רק עפ"י עצה טובה ותימה לי על הר"ן שמפרש בדברי רבינו בהי"א דכתב שם כן לדינא ובאמת מהל' תרומות הנ"ל מוכת ההיפוך.

ודע דבמחבר שם סעיף ת' נפל ט"ס ובמקום שמכר צ"ל ששייר וכ"כ הכ"מ על הרמב"ם דט"ס הוא. וק"ל: הלכה טו היה לו חמש צאן וגזז אחת מהן בלבד ומכר גיזתה ואח"כ גזז שניה ומכר גיזתה ואח"כ גזז שלישיית ומכר גיזתה הכל מצטרפות לראשית הגז וכו', מקורו בחולין (קל"ח ע"א) דגרסינן ת"ר גזז ומכר ראשונה ר"ח אמר חייב רנב"ה אמר פטור ר"ח ס"ל דהא גזז ורנב"ה ס"ל בעידנא דקא מלא שיעורא בעינן צאנך וליכא תנן הלוקח גז צאנו של עכו"ם פטור מרה"ג היה צאנו לגזוז חייב אמאי כל חד וחד בתר גיזה נפקא לו מרשותיה תרגמא ר"ח כגון שהקנה לו כל שלשים יום עכ"ל, ועיין פירוש רש"י.

ורבינו מפרש דהמחלוקת שלהם הוא דלא מכר הצאן בעצמן רק מכר כל פעם הגיזה וע"ז הקשה הש"ס לרנב"ה מהמשנה דמבואר לפי פירוש הרמב"ם דדוקא דלקח הגיזה בעצמה פטור הא צאנו לגזוז היינו דקנה הגיזה במחובר לגזוז משמע דחייב אמאי כל חד וחד וכו' ומתיר הש"ס תרגמה וכו' ורבינו פסק כר"ח ולר"ח אתי המשנה כפשטה, ולא ניחא לרש"י ז"ל לפרש כפירוש רבינו דמדהקשה הש"ס על ר"ח מהמשנה הא צאנו וכו' ולפירוש רבינו למה להש"ס למידק הא כל חד וחד בתר גיזה נפקא לו מרשותו הלא אף אם בשעת גיזה לא היה מעולם ברשותו ג"כ חייב לדעת רבינו וכזה הקשה הר"ן לפירוש רבינו יעו"ש, ומ"ש רבינו בפ"ט דהיכא דאמר הטבח מכור לי ב"מ של פרה והיו בה מתנות וכו' לקחם ממנו במשקל נותנם לכהן ומנכה לו מן הדמים אע"ג דהוי כמו פירש שמוכר לו המתנות שהרי שקל לו גם חלקו של כהן ובה"י משמע דאם פירש דבריו

ואמר לו אני מוכר לך הכל שניהם פטורין** (המוכר פטור דבעודו מחובר לא חל עליו ראשית הגז ובשעת גזיזה לאו גז צאנך הוא דהגיזה לא שלו והלוקח נמי פטור דלאו גז צאנך הוא דהצאן אינה שלו.

המחבר.

(** דמדכתב רבינו חזקה אין אדם מוכר מתנות כהונה משמע הא אם פירש ואמר שמוכר פטור המוכר וגם הלוקח. אולם י"ל דלא דמי להדדי: דהתם בראשית הגז דמכר לו הגיזה בעודנה מחוברת לצאן ואכתי לא זכה בהם הכהן א"כ יכול למוכרה אבל הכא משנשחטה הפרה זכה הכהן במתנות ואין מכירתו בהם כלום.

וכ"כ והרא"ש סימן ב' יעו"ש: הלכות מטמאי משכב פרק יב הלכה יט חבר שהיה גגו למעלה מגגו של ע"ה ה"ז שוטח שם כלים ומניח טהרות והן בחזקתן אעפ"י שע"ה יכול לפשוט ידו וליגע וכו' היו הגגות זב"ז וכו' ושטח החבר כלים או הניח טהרות הרי כ"מ שיכול ע"ה לפשוט את ידו וליגע בחזקת טומאה ע"כ.

וקשה לכאורה על רבינו מזה שכתב בהמ"א פי"ג ה"ו וז"ל אם היו הגגות זו בצד זו אעפ"י שיד העכו"ם מגעת לחלק הישראל אינו חושש לא משום יי"נ ולא משום טהרות, אולם באמת לק"מ דשם איירי דיש מסיפס והכא איירי בלא מסיפס וכן מ"ש רבינו בגגו למעלה כנ"ל ג"כ מיירי בלא מסיפס כיון דהוי רשות בפ"ע.

ולא זכיתי להבין דברי הב"י שפי' דברי רבינו דאיירי במסיפס. ודע דרבינו קאי כפי הגרסא בתוספתא פ"י דטהרות דגרסינן החם גגו של חבר בצד גגו של ע"ה חבר שוטח שם כלים ומניח שם טהרות ובלבד שאין ע"ה יכול לפשוט וליגע ובזה לא פליגי ת"ק עם רשב"ג, ועוד אמרינן התם גגו של חבר למעלה מגגו של ע"ה אעפ"י שע"ה יכול לפשוט וליגע וכו' רשב"ג אומר וכו' ובלבד שאין ע"ה יכול ליגע ופסק רבינו בזה כת"ק דפליג על רשב"ג, אולם קשה לי דרבינו פסק כאן בהכ"א וז"ל חצר החלוקה במסיפס וחבר בצד זה וכו' טהרותיו טהורות אעפ"י שיד ע"ה מגעת לשם ופסק זה כר"י בע"ז (ד"ע ע"ב) ובאמת ר"י מדמי זה לגגו של חבר בצד גגו של ע"ה דסבירא להו לרבנן לפי גרסת הש"ס בע"ז דטהרותיו טהורות אעפ"י שידו מגעת לכן סבירא ליה לר"י דכמו לת"ק טהור בזה כן הכא נמי טהור, ולא מדמי לגגו של חבר למעלה דשאני התם דאית לו לאשתמוטי וכו' לכן סבירא ליה לרשב"ג דבעינן דוקא שלא יהא ידו מגעת לשם ואז שוטח שם פירותיו, א"כ מובן מזה דר"י סבירא ליה לרשב"ג בדין זה.

א"כ קשה למה פסק בזה בגגו של חבר למעלה כנ"ל. ובאמת זה כוונת הכ"מ בקושייתו אף שלא פירש דבריו יפה אולם זה כוונתו, ועיין מה שתירץ הכ"מ.

ולפי מ"ש ס"ל לרבינו בגגו למעלה לא צריך מסיפס. וראיתי בבאורי הגר"א ליו"ד במ"ש שם ונראה דס"ל דדעת רבינו דגם בלמעלה צריך מסיפס כמו שכתב הב"ה.

ולפי מ"ש יעלו יפה דברי הש"ס בע"ז דהקשה הש"ס לר"י מרשב"ג בגגו של חבר למעלה ומתירץ הש"ס אמר לך ר"י שאני התם דאית לו לאשתמוטי וכו' וקשה לכאורה דמה פריך הש"ס דלמא מיירי כאן בלא מסיפס ור"י מיירי במסיפס וכ"ת מ"ט דרבנן דפליגי על רשב"ג י"ל דס"ל דלא בעינן כלל מסיפס אלא ע"כ צ"ל דבגגו למעלה לא

צריך מסיפס כיון דזה הוי רשות בפ"ע לכן ס"ל לת"ק דטהרותיו טהורות ומ"מ ס"ל לרשב"ג דטהרותיו טמאות אע"ג דזה הוה כמו מסיפס לכן קשה על ר"י דס"ל דחצר החלוקה במסיפס טהרותיו טהורות וע"ז מתרץ הש"ס שאני התם דאית לו לאשתמוטי וכו' ולא מחזי כגנב, ולא דמי למסיפס.

ולפי מ"ש יתורץ מה דקשה על הש"ס למה לא פריך מקודם מרישא על רב ואח"כ מהסיפא על ר"י דגגו של חבר למעלה הוא סיפא, אח"כ מצאתי להרש"ש שהקשה כזה. ולפי מ"ש ניחא דאם היה מקשה מתחלה מגגו של חבר בצד גגו של ע"ה על רב היה מתרץ דכמו דס"ל לרשב"ג בסיפא דטהרותיו טמאות ואף ע"ג דזה הוה כעין מסיפס א"כ ה"ה בצד גגו ברישא נמי י"ל דפליג רשב"ג על רבנן ואפילו יש מסיפס נמי ס"ל דטמאות לכן הקשה על ר"י מסיפא מגגו של חבר למעלה דזה הוי רשות בפ"ע ותרצינן שאני התם כנ"ל אם כן לפ"ז ס"ל לרשב"ג בחצר החלוקה במסיפס וכן בגגו של חבר בצד גגו של ע"ה דטהרותיו טהורות א"כ מאי דאמרו ברישא גגו של חבר בצד גגו וכו' זה אליבא דכ"ע לכן הקשה הש"ס על רב דס"ל דלא כמאן, וכ"ת אם כן מאי מקשה על ר"י הלא אפשר דס"ל כת"ק רק באמת י"ל דהמקשן רצה לדעת איך מתרץ אם ותרץ דר"י ס"ל כת"ק א"כ לפ"ז כמו דרשב"ג פליג בלמעלה כן פליג אבצד גגו אבל השתא דמתרץ לר"י כנ"ל א"כ לפ"ז הרישא אתי אליבא דכ"ע לכן הקשה רב דלא כמאן ועיין בכ"מ מהמ"א וז"ל ומפרש רבינו ביש מסיפס מדמקשי לרב דאיירי בחצר החלוקה במסיפס וכבר הקשה ע"ז הלח"מ אדרבה אם מיירי הברייתא בלא מסיפס בודאי קשה לרב אך נראה לפרש כוונת הכ"מ כן מדאקשי לרב ולא לר"י דאם איירי בלא מסיפס א"כ לר"י נמי קשה ** (היינו, דהוא מחלוקתם הוא דוקא בחצר החלוקה במסיפס ודוקא בזה סבירא ליה לר"י דטהרותיו טהורות אבל בלא מסיפס גם ר"י מודה לרב א"כ קשה גם לר"י מהכא.

(** א"ו דמיירי במסיפס וסרה בזה קושית הלח"מ (ולזה העירני חתני הרב ר' יעקב נ"י] אך לפי מ"ש הגר"א בכוונת רבינו דס"ל דאפילו בגגו של חבר למעלה נמי צריך מסיפס א"כ י"ל בכוונת הכ"מ כן ר"ל דאפילו בגגו למעלה נמי צריך מסיפס ומאי דכתב הכ"מ מדאקשי לרב זה ט"ס ור"ל מדאקשי לר"י מהסיפא מסתמא מיירי הברייתא במסיפס דאל"כ לק"מ דנוכל לומר דר"י איירי ביש מסיפס והברייתא מיירי בלא מסיפס.

ומ"ש הלח"מ כיון דס"ל לרבינו בגגו של זה בצד זה דבעינן מסיפס כ"ש בלמעלה כיון דיש שם סברא דאשתמוטי, באמת לאו ראייה היא דסברא זו. דוקא רשב"ג אית ליה אבל רבנן פליגי ולית להו האי סברא וכיון דרבינו פסק בזה כרבנא"כ לית ליה האי סברא דס"ל לרשב"ג כנ"ל א"כ הפירוש בדברי רבינו כמ"ש ולפ"ז סרה קושית הלח"מ שהקשה דברי רבינו אהדדי יעו"ש וראיתי בהגר"א שכתב דמשו"ה השמיט המחבר גגין זב"ז דכ"ש הוא, א"כ להגר"א הפירוש בדברי המחבר דמ"ש וחלוקים ביתדות קאי אפילו בגגו למעלה וכן כתב וז"ל "רמב"ם דומיא דחצר" ובאמת מדברי רבינו אין הכרע כנ"ל די"ל דמה שהזכיר רבינו מסיפס קאי אגגו של זה בצד גגו של זה אבל בלמעלה

אפשר דס"ל לרבינו דלא צריך מסיפס, וראיתי בנה"כ ובט"ז ס"ק ל"ז ומוכח מדבריהם דס"ל בדעת המחבר לא כמו שפרשתי בכוונת הכ"מ.

וכ"ז כתבנו לפרש בגגו למעלה אבל בצד גגו מבואר להדיא בדברי רבינו דבעינן מסיפס דרבינו מפרש דרישא של הברייתא מיירי במסיפס דאלת"ה מדוע לא מקשי נמי לר"י דר"י מתיר לכה"פ במסיפס והכא מותר אפילו בלא מסיפס אלא מדהקשה לרב ולא לר"י א"כ מוכח דמיירי במסיפס. אך באמת לענ"ד לאו ראיה היא די"ל דמיירי הברייתא בלא מסיפס ולרב הקשה הש"ס מכ"ש ומ"מ לר"י ל"ק די"ל משום הכי לא בעינן הכא מסיפס משום דכיון דהם שני גגין לכן מיקרי זה רשות בפ"ע אבל ר"י מיירי בחצר אחד לכן בעינן מסיפס ודעת הרמב"ם נראה דוקא בגגו למעלה אז מיקרי רשות בפ"ע ולכן ס"ל לת"ק דטהרותיו טהורות אבל בצד גגו אפילו לת"ק בעינן מסיפס ולר"י רשב"ג נמי מודה לת"ק דטהרותיו טהורות בכה"ג.

ולכן לא הוזכר המחלוקת בהרישא יען דרישא אתי אליבא דכ"ע ודוקא בגגו למעלה פליג רשב"ג מהטעם דאשתמוטי וכו' וכמבואר בש"ס ורב ס"ל כי היכי דפליג רשב"ג בלמעלה ה"נ פליג בצד גגו ודו"ק: הלכו' אבות הטומאות פט"ז הלכה ג כיצד תינוק טמא שנמצא בצד העיסה והבצק בידו הרי העיסה טמאה שדרך התינוק לטפח ע"כ.

עיינ בתוס' חולין (דף פ' ע"א) ד"ה "רוב" דכתבו בשם ר"ת דאעפ"י שלא נמצא בצק בידו נמי חכמים מטמאין ומאי דתנן במשנה ובצק בידו לרבנותא דר"מ דבכה"ג נמי מטהר יעו"ש: הלכות טומאות אוכלין פרק יב הלכה י פירות שנפלו לתוך המים ופשט ידיו ונטלן לא הוכשרו ואם חישב שיודחו ידיו הוכשרו במים שבידיו שהמים שבידיו ושעל הפירות הרי הן כתלושין ברצון ע"כ, מ"ש רבינו ופשט ונטלן לא הוכשרו ר"ל מי שידיו טמאות ובזה שפשט הוי ידיו טהורות דלא בעינן כוונה לחולין והטעם דלא הוכשרו הוא מחמת דלא אחשבה להך נפילה אבל אם חשב שיודחו ידיו אז ידיו טהורות מכ"ש והפירות הוכשרו דאחשבה להך נפילת פירות לטול ידיו בהגבהתו, ומ"ש דהפירות הוכשרו היינו לאחר שהעלם דכ"ז שהם מחוברין במים לא מתכשרי כמו שכתב רבינו בהי"א וז"ל כיצד צנון או לפת שהוא בתוך המערה נדה מדיחתו שם והוא טהור העלתהו כ"ש מן המים נטמא במגעו, ע"כ.

ור"ל דאז הוכשרו, ועיינ מ"ש התוס' בתולין (ל"א ע"ב) ד"ה ופירות. יעו"ש: הלכות מקואות פרק א הלכה ח כל הטובל וכו' אפילו נדה שטבלה בלא כוונה ה"ז מותרת לבעלה אבל לתרומות וקדשים אינה טהורה עד שתטבול בכוונה ע"כ, מ"ש רבינו שאסורה לאכול בתרומה הוא לאו דוקאאלא אף למעשר נמי אסורה וכמו שכתב רבינו בהל' "אבות הטומאות" פי"ג ה"ב ועיינ תוס' חולין (ל"א ע"א) ד"ה ואסורה, ומה שפסק רבינו כרב אע"ג דרב ור"י קי"ל בכ"מ דהלכה כר"ש עיינ יישוב ע"ז בכ"מ ודבריו מבוארים בר"ן פ"ב דחולין (דף ז' ע"א) ועיינ מה שכתבנו, בחידושנו על הרמב"ם בהל' שחיטה פ"ב הי"א מענין זה יעו"ש.

סליק: חידושים על הש"ס באיזה מקומות מסכת פסחים לדף (דף כ"ד) אר"א אר"י כל איסורין שבתורה אינו לוקה עליהם אלא כדרך הנאתן למעוטי מאי למעוטי שאם הניח חלב של שור הנסקל ע"ג מכתו שהוא פטור וכ"ש אכל חלב חי שהוא פטור עיינ רש"י

שם ד"ה חלב וז"ל חלב אין דרך הנאתו אלא בהבערה ולמשוח עורות ולא לרפואה וכ"ש אוכל חלב חי, וכוונת הכ"ש הוא זה, דזה דהניח חלב ע"ג מכתו לגבי ידיה שיש לו מכה הוה דרך הנאתו רק כיון דלכ"ע חלב אין דרך הנאתו לרפואה אינו לוקה וכ"ש אוכל חלב חי דאף לגבי האוכל נמי אין דרך אכילתו.

וכזה מבואר במ"ל בהל' יסודי התורה. עוד גרסינן שם אר"א אר"י כל איסורין שבתורה אינו לוקה עליהם אלא דרך אכילתן וכו' א"ד אר"א אר"י כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן וכו' אר"ז אף אנן נמי תנינא אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזתים ומן הענבים בלבד ואילו מתותים ורמונים ותאנים לא מ"ט לאו משום דלא קאכיל להו דרך הנאתן אמר לו אביי בשלמא אי אשמעינן פרי גופא דלא קאכיל להו דרך הנאתן שפיר אלא הכא משום דזיעה בעלמא הוא עכ"ל הגמ'.

ועיין בתוס' שם ד"ה אלא וז"ל ומיהו תימא אמאי אמר דזיעה בעלמא הוא והא טעם כעיקר דאורייתא ע"כ. וקשה לי לפענ"ד על התוס' דמקשי כנ"ל כאילו הוא דבר פשוט דילמא טכ"ע מדרבנן כשיטת רש"י והר"ן בע"ז וכן ס"ל להרמב"ם בפט"ו מהמ"א ה"ב וה"ג, וי"ל דקושית התוס' קאי על אביי דבעצמו ס"ל במס' חולין (דק"ח ע"א) דטכ"ע דאורייתא דאמרינן שם אמר אביי טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא וכו' וכן בנזיר (דל"ז ע"א) ס"ל לאביי דטכ"ע דאורייתא דיליף ממשרת אבל באמת לפענ"ד לק"מ קושית התוס' דאביי משיב לר"ז דקא מביא ראייה לר' יוחנן, ור"י בעצמו הלא ס"ל בע"ז דטכ"ע מדרבנן וכמו שכתב רש"י בע"ז דס"ז אליבא דר"י.

א"כ ר"י לשיטתו אין מזה שום ראייה די"ל דזיעה בעלמא הוא, אך מ"מ צדקו דברי התוס' מחמת דהתוספות מפרשים בע"ז דר"י ס"ל טכ"ע דאורייתא ולפ"ז אזלא פירכת אביו ומיושב קושית התוס' והזרא לדוכתא ועיין בספר ושב הכהן דמתרץ קושית התוס' עפ"י דברי התוס' והרא"ש בברכות (דל"ט ע"א) ד"ה מיא דסילקא יעו"ש.

וראיתי להלח"מ בהמ"א פ' הלכה כ"ב שכתב וז"ל ולקושיא ראשונה י"ל דרבינו דחי הך סוגיא דבפ' העור והרוטב מקמי ההיא דבפ' כ"ש דשם אמר ר' יוחנן דאיסורי תורה שלא כד"ה אין לוקין עליהם ור"ז הביא ראייה מהמשנה ואביי אמר דאין ראייה משם וכיון דקיי"ל כר' יוחנן וכדפסק רבינו לקמן אית לן לומר דהסייעתא הוי סייעתא ופירושה דמתניתין דתותים ורמונים לא, משום דהוי שלא כדרך הנאתן כר"ז, עכ"ל.

ובאמת לענ"ד לא הבנתי דבריו הלא רבינו פסק בה' ברכות פ"ח ה"ד לענין דובשי דתמרי דמברך שהכל מהטעם דאמרי' בגמרא דברכות דל"ח דזיעה בעלמא הוא כמאן כר"י דס"ל דאם שתה מי פירות של תרומה בשוגג דפטור והטעם דזיעה בעלמא היא וכן פסק רבינו בה' תרומות פי"א ה"ב א"כ מוכח מזה דהראיה של אביי לאו כלום.

אך באמתי"ל הגם דרבינו ס"ל דזיעה בעלמא היא לענין מי פירות וכן ס"ל דטכ"ע דרבנן מ"מ ס"ל לרבינו דאם יש כזית בכדי אכילת פרס הוי ממשו וכדאמר ר"י בע"ז דס"ז כל שטעמו וממשו לוקין עליו וזהו כזית בכדי א"פ, ומה שכתב רבינו בהל' ברכות פ"ח ה"ד במי פירות דמברך שהכל י"ל דס"ל לרבינו כחו סברת התוס' בברכות (דף ל"ח ע"א) ד"ה האי וז"ל ושכר דידן אע"ג דשמא יש בהן כזית בכדי א"פ ומ"מ לא מברכינן עליו

במ"מ ומסקי התוס' הטעם דטעם בעלמא הוא ולא ממשות דשעורים אבל לענין ערלה דפטור ממלקות ע"כ צ"ל הטעם דזה הוה שלא כד"ה.

ומה דמדחה אביי דזיעה בעלמא היא י"ל דס"ל דאפילו יש כזית בכדי א"פ ג"כ פוטר ר"י בטעמו ולא ממשו וע"ש בתוס' בע"ז דמפרשי בשם הר"א מה דאמר ר"י כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו ר"ל דיש כזית בכדי א"פ כדמסיים שם ר"י ואז אפילו נימוח האיסור מ"מ מיקרי ממשו. ומה דאמר ר"י כל שטעמו ולא ממשו מיירי דאין כזית בכדי א"פ ולכן לא נקרא ממשו ואין לוקין ובהם שווים רבינו עם התוס' היינו דאם יש כזית בכדי א"פ לוקין אפילו בטעמו ולא ממשו רק דבאם אין כזית בכדי א"פ בזה הם מחולקים היינו דעת התוס' דאסור מדאורייתא וזה דאמר ר"י כל שטעמו ולא ממשו אסור ר"ל אסור מדאורייתא והטעם דאין לוקין מחמת דאין עונשין מן הדין, ולשיטת רש"י ורבינו הוה רק איסור דרבנן ונ"מ לענין נשפך והשתא אתי שפיר דפריך אביי בפסחים (דמ"ד ע"א) אליבא דר"י א"ה דכזית בכדי א"פ דאורייתא אמאי פליגי רבנן בכותח הבבלי, ובאמת מדוע לא פריך מ"ט פליגי רבנן בשכר המדי אך באמת ס"ל לאביי בשכר המדי כיון דיש שם רק טעמא לחוד לכן אפילו יש כזית בכדי א"פ נמי אין לוקין לר"י ולכן שפיר פליגי רבנן עליה דר"א בשכר המדי אבל בכותח הבבלי דשם ניכר ממשו היינו הפרזרין.

א"כ הוה טעמו וממשו לכן שואל אמאי פליגי רבנן בזה. אך לא ידעתי לפי מ"ש האיך מיירי המתניתין דתרומה דאין סופגין את הארבעים אי דשתה ב' או ג' כוסות בלא הפסק א"כ בטלה דעתו אצל כל אדם וכדאמרין בפסחים דמ"ד לענין כותח הבבלי וכן כתבו התוס' בנזיר דל"ו לענין שכר המדי א"כ לפ"ז אין ראייה מהמשנה דתרומות לר"י דאפשר לומר דאין לוקין מחמת דבטלה דעתו אצל כל אדם ואם שהה בינתים אם כן אין כאן כזית בכדי א"פ ויוסתר דברינו הנ"ל.

אולם אפשר ליישב דהכ"מ כתב בה' חמץ ומצה וז"ל לפ"ז פסק רבינו כר"א וה"פ ביש בה כזית כדי א"פ כי שריף לו אעפ"י שאין בו כדרך טיבול חייב מלקות ע"כ, א"כ מוכת מזה דרבינו ס"ל בשכר המדי נמי אע"ג דאם ישהה בינתיים לא יהיה כזית בכדי א"פ מ"מ אי אתרמי ושתה בפ"א שני כוסות חייב ואם כן הכא גבי ערלה הגם דאמרין זיעה בעלמא הוא ורבינו ס"ל טעם כעיקר דרבנן מ"מ אי אתרמי ושתה כמה כוסות בפ"א ס"ל לרבינו דחייב מלקות, ועוד אפשר לומר כיון דהכא מיירי במי פירות שנסחטו בלתי תערובות מים א"כ אפילו ישתה כוס אחד היינו כדי רביעית ג"כ יהיה כזית כי הלא אין כאן תערובות כמו בשכר המדי, וכ"ז כתבנו לדעת הרמב"ם דס"ל דאם יש כזית בכדי א"פ לא אמרינן דנתהפך ההיתר לאיסור לכן לדידיה צריך שיאכל מן ההיתר כדי א"פ בכדי שיהיה כזית מן האיסור, אבל לדברי הרא"ש פגה"נ סימן ל"א בשם הר"ח ובתוס' שם בשם הר"א נוכל לפרש דשתה מהמשקה רק כדי כזית מכל המשקה.

ולכאורה קשה לי על התוס' הנ"ל שהקשה דילמא טכ"ע דאורייתא ובאמת הא אמר ר"י בע"ז כל שטעמו ולא ממשו אין לוקין א"כ שפיר קאמר אביי דזיעה בעלמא הוא ואפילו אם נימא טכ"ע דאורייתא בכ"ז אין לוקין מחמת דאין עונשין מן הדין וע"כ צ"ל דהתוס' מפרשים דיש הכא כזית בכדי א"פ א"כ לא שייך בזה אין עונשין מן הדין כיון דבלא"ה

אסור מדאורייתא דיש בזה: כזית בכדי א"פ ולכן אף אם ישתה חצי שיעור נמי אסור מה"ת לר"י דס"ל ח"ש אסור מן התורה אפילו בתערובות ועיין פ"ת סימן תמ"בא"כ זה דטכ"ע הוי כמו רק גילוי מילתא דמשום זה דיו בכזית אחד א"כ אמאי אין סופגין את הארבעים אלא ע"כ צ"ל דיש מזה ראייה לר"י דאין לוקין עליהם שלא כד"ה, ולפי מ"ש דרבינו ס"ל בכ"מ טכ"ע מדרבנן ודוקא אם היה כזית בכדי א"פ מגוף האיסור אף שנמחה אז אסור מה"ת יהיה קשה מזה שכתב רבינו בה' חו"מ פ"ו ה"ה וז"ל העושה עיסה מן החטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן יוצא בה י"ת וזאת משנה מפורשת פ"ג דמס' חלה מ"ז.

וכן פסק רבינו בה' בכורים פ"ו הלכה י"א וז"ל המערב קמח חטים וקמח אורז ועשה מהן עיסה אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה ואם לאו פטורה, וכזה מובא במס' זבחים (דף ע"ח) ודייק מזה רבא דטכ"ע דאורייתא, א"כ לפי הנ"ל סתרו דברי רבינו אהדדי ע"ז שפסק דטכ"ע דרבנן, ובאמת לק"מ דנוכל לומר הטעם בהמשנה כמ"ש הרא"ש בשם הירושלמי הלכות חלה בשם הרמב"ן דהטעם משום גרירה שהחטין גוררין את האורז וכ"כ המ"מ בה' חו"מ לכן הזכיר המשנה דוקא חטים ואורז ולפ"ז לא בעינן שיהא שם כזית בכדי א"פ, אך לפ"ז קשה מאי פריך רבא מהמשנה במס' זבחים דטכ"ע דאורייתא הלא נוכל לומר דמשום גרירה הוא והראיה מדנקיט דוקא שני מינים אלו, והאיר ד' את עיני ומצאתי קושיא זו בה' חלה להרמב"ן ז"ל ופירש דהכי פריך רבא דאי ס"ד דטכ"ע אינו דאורייתא ולא חשיב כעיקר וטעמו בטיל א"כ היכי משכחת שגורר את האורז יעו"ש, ולפי הנ"ל לא הבנתי דברי המג"א סימן תנ"ג סק"ד שכתב ודוקא שיש בו כזית בכדי א"פ כנ"ל להחמיר עב"י עכ"ל, ובאמת הת"י ג"כ תמה עליו יעו"ש אך באמת נוכל לומר דהמג"א כתב זאת לפי דקיי"ל כשיטת הר"ח דס"ל דאם היה גוף האיסור באינו מינו כזית בכדי א"פ אז אמרינן דנתהפך ההיתר לאיסור וחייב מלקות על כזית מחמת דטכ"ע דאורייתא וכן פסק הטור בסימן צ"ח כהר"ח א"כ לפ"ז צ"ל כאן במצה דיוצא בה ידי חובתו דמיירי דהיה בה כזית בכדי א"פ ובכה"ג החטים גוררין את האורז וכ"כ הפר"ת ובאמת הרשב"א לשיטתו דס"ל דאם מעורב איסור בהיתר כזית בכדי א"פ לא אמרינן דנתהפך ההיתר לאיסור ולכן דוקא אם אכל כדי א"פ אז לוקה אבל אם לא אכל רק כזית אינו לוקה רק דאסור מה"ת וכזה ס"ל להראב"ד לכן לדידהו הפשט בהמשנה דחלה דהחטים היה מעורב כזית בכדי א"פ ויאכל מזה פרס אז יוצא י"ח, אבל כוונת המג"א הוא לשיטת הר"ת לכן לא הזכיר דיאכל פרס, וזה כוונת המג"א דע"י כזית בכדי א"פ נתהפך האורז לחטים ודיו בכזית מצה שיאכל, וסרה בזה קושית הח"י שהקשה על המג"א למה כתב דבעינן שיהא כזית בכדי א"פ ולפי מ"ש הכוונה כיון דנתערב עד שיהיה בו כזית בכדי א"פ לכן נתהפך האורז לחטים ובכזית לבד יוצא בה י"ח וכן בבהמ"ז.

ומה שכתבנו מקודם בדעת רש"י דס"ל בטעמו ולא ממשו אפילו יש כזית כדי א"פ אין לוקין ובאמת כן משמע מרש"י בע"ז דכתב טעמו ולא ממשו כגון שנמחה משמע דמקודם מיירי שלא נמחה והוא בעין וע"ז אמר ר"י כל שטעמו וממשו לוקין עליו וכ"כ הלח"מ יעו"ש אבל בפסחים מוכח אחרת בד"ה "ושכר" וז"ל ושכר המדי נמי וכו' משמע אבל אם היה כזית בכדי א"פ היו לוקין אע"ג דבשכר ליכא רק טעמא.

וכמ"ש התוס' בברכות וכמ"ש לעיל, אך אפשר לומר דרש"י כתב אליבא האמת דבשכר המדי ליכא כזית בכדי א"פ אבל לא למידק מזה כלום. וראיתי להרמב"ם בה' חו"מ פ"א בכותח הבבלי דאי אתרמי ושתה הגם דעשוי רק לטבול מ"מ חייב מלקות, וקשה לי ע"ז מזה שכתב רבינו בה' "שביתת עשור" פ"ב ה"ה וז"ל או ששתה משקים שאין ראויים לשתייה כגון ציר מוריים פטור מחמת דציר אינו עשוי רק לטבול, א"כ יקשה דברי רבינו אהדדי, אח"כ מצאתי בחת"ס בשם הרדב"ז להקשות על דברי התוס' בנזיר שכתבו דאי מתרמי ושתה כותח הבבלי דחייב והקשה הרדב"ז מהמשנה דיומא דשם מפורש הדין הנ"ל של הרמב"ם.

ולפענ"ד אפשר ליישב דביוה"כ הדין דאם נפסל מאכילתאדם פטור אבל בחמץ בעינן דיפסל מאכילת כלב קודם זמנו ואז מה"ח מותר ורק אסור מדרבנן אבל אם ראוי לכלב אע"ג דנפסל מאכילת אדם מ"מ אסור מה"ת מחמת דראוי לחמע בו כמה עיסות כשאור דאינו ראוי לאדם מ"מ הוא אסור מה"ח, א"כ חזינן דיש הפרש בין חמץ ליוה"כ דשם תליא באכילת אדם ובחמץ תליא באכילת כלב לבד.

לכן יפה פסקו התוס' והרמב"ם בכותח הבבלי ביש בו כזית כדי א"פ כי שריף לו אע"ג שאין בו כזית כדי א"פ דרך טיבול ג"כ חייב מלקות, אך אפשר לדחות תירוץ זה מחמת דהכא לא שייך הטעם דראוי לחמע כי בכותח אינו ראוי לחמע לכן אין תירוץ זה מספיק. וק"ל: מסכת חולין (דף י"ב ע"ב) עיין בתוס' ד"ה ותיבעי ועיין רש"י שם וס"ל לרש"י אפילו היכא דהיה מעשה גמורה היינו היכא דחקקו למוד בהם עפר אבל כיון דלא אמרו מקודם שיחקקו למוד בהם עפר אין מקבל טומאה רק מדרבנן ואם חקקו ואמרו מקבלים טומאה מה"ת אמרו ולא חקקו אינו מקבל טומאה כלל והיכא דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו היינו היכא דעשה מעשה דהפכו ולא אמרו הוכשר מדרבנן ואם אמרו ולא הפכו אינו מכשיר כלל.

והיכא שהפכו ואמרו שרוצים שירד הטל עליהם מקבלים טומאה מה"ת לכן לדעת רש"י ז"ל אין חילוק בין מעשה למעשה ורק דתליא באמירה, ומה דאמרו בגמ' היתה עומדת בדרום ומשכה הקטן לצפון פסולה מיירי דוקא בסתם אבל היכא דאמר בפירוש שחיטתו כשרה, אבל התוס' לא ס"ל כן דלא תליא באמירה כלל אלא העיקר תלוי אם היה מעשה גמורה כמו בההיא דחקקו מקבלים טומאה מה"ת אפילו בלא אמירה כלל ואם המעשה אינה גמורה כמו דהפכו או דהיתה בדרום ומשכה לצפון אפילו אמרו בפה השחיטה שלהם פסולה ורק מדרבנן אזלינן לחומרא לכן בההיא דהפכנן מקבל טומאה מדרבנן אפילו לא אמרו והיכא דהמעשה גרע טובא כגון קטן המעלה פירותיו לגג לא מכשיר לקבל טומאה אפילו מדרבנן, ולרש"י ז"ל בזה כיון דאמר אפילו המעשה היא גרוע מ"מ מקבל טומאה מדרבנן: (די"ד ע"א) תוס' ד"ה השוחט.

וז"ל ופריך משנים אוחזין בסכין ושוחטין וכו' והשתא כיון דמומר הוא בלא שום אחד מכל אלו תיפוק לו דפסול עכ"ל. ונראה לפענ"ד דלא ק"מ כי דוקא היכא דהמומר שוחט בעצמו אז פסול אבל היכא דיש עוד אחד די בזה וכשר, וכן מבואר בתוספתא ישראל ועכו"ם שהיו שוחטין אפילו אחד למעלה ואחד למטה שחיטתן כשרה, ובזה יתורץ דברי הרמב"ם שכתב בפ"א מה"ש דהיכא דשחט במזיד בשבת בפרהסיא שחיטתו אסורה

אפילו למוצ"ש אפילו לאחרים דס"ל לרבינו דבתחלת השחיטה נעשה מומר, ולכאורה קשה עליו מהגמרא הנ"ל וכקושית התוס' אכן לפי מ"ש אתי שפיר ועיין מ"ש המהרש"ל ועיין בש"ך: (דל"ב ע"ב) והדר בו ר"ז.

ומפרש רש"י ז"ל דר"ז הדר מהקושיא שהקשה על רבא וסביר כרשב"ל דס"ל שחט אח הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה, והתוס' מפרשים דר"ז פליג על רשב"ל וס"ל דטרפה יעו"ש וכן נראה דעת הרמב"ן והרי"ף וכ"כ הר"ן לפרש. ואתי שפיר מה שכתב הרמב"ם בה' מלכים וז"ל השוחט את הבהמה אפילו שחט בה שני סימנים כ"ז שהיא מפרכסת אבר ובשר הפורשין ממנה אסורין לב"נ משום אבמה"ח, ובאמת קשה למה לא העתיק ג"כ אין מזמנין עכו"ם עב"מ כדאיתא בש"מ אמר אביי ש"מ מדר"ל מזמנין ישראל עב"מ ואין מזמנין עכו"ם עב"מ מ"ט ישראל דבשחיטה תליא כיון דאיכא שחיטה כשרה עכו"ם דבנחירה סגי להו ובמיחתה תליא מילתא הני כאמה"ח דמי, ולפי מ"ש א"ש דלא הביא דהרמב"ם לא ס"ל בהא דר"ל ולכן גם בזה לא ס"ל כדר"ל דלית ליה לרבינו להברייתא דכמאן דמנחי בדיקולא דמיא לכן כתב רבינו דוקא אם חתך בשר אסור ועיין ברשב"א דכתב בח"ה וז"ל לזמן עכו"ם עב"מ א"נ על בשר הפורש מן הבהמה וכו' מוחר, ובאמת קשה כיון דחתך בשר שרי כ"ש דלזמן עכו"ם ודאי שרי וכן קשה לי כיון דפסק בת"ה כדר"ל וכרבא א"כ ס"ל הטעם דכמנחא בדיקולא דמיא א"כ למה פסק דמזמנין עכו"ם עב"מ הלא ראב"י אמר ש"מ מדרשב"ל וכו'.

וכ"ת דהרשב"א ס"ל כהברייתא שם תניא דלא כראב"י והטעם משום דל"מ דלישראל שרי ולעכו"ם אסור א שכתבו התוס' (דל"ג ע"ב) באמת זה ליתא דהלא ראב"י טעמא קאמר וכדאמר ר"פ שם ולא אמרו ליה דאמינא הא טעמא קאמר וישראל בשחיטה תליא מלתא וליישב זאת עיין בחידושי הגאון ר' צבי חיות ז"ל על הש"ס דל"ג (מ"ו ע"א) בעופא ר' ינאי אמר עד למטה מן האגפים ור"ל אמר עד בין אגפים ועיין ברי"ף וברא"ש דגרסי ר"י אומר עד בין אגפים ור"ל אמר עד למטה ועיין בת"ש על הרא"ש שכתב דהרי"ף והרא"ש ס"ל לחומרא כר"ל דאמר עד למטה מהאגפים ובאמת נעלמו ממנו דברי הרמב"ם בפ"ט מה"ש ה"ד וז"ל וחוט השדרה בעוף עד בין אגפים והרמב"ם הולך בכ"מ בשיטת הרי"ף א"כ מבואר דהרי"ף נמי ס"ל כר"י ומה דלא כתב בהדיא דהלכה כר"י מחמת דפשיטא דהלכה כר"י שהוא רבו דר' יוחנן ור"י רבו דר"ל ואין הלכה כתלמיד לגבי הרב: (דמ"ו ע"ב) רש"י ד"ה נצרר.

והך מתניתא קמייתא לא ידענא היכי תניא עכ"ל, ולפענ"ד נ"ל דאפשר לפרש דאיתא במסכת שבת (דף ק"ז) ת' שרצים האמורין בתורה הצדן והחובל בהן חייב ושארי שקצים ורמשים החובל בהן פטור ואמרו בברייתא שם איזהו חבורה שאינה חוזרת נצרר הדם אעפ"י שלא יצא ומבואר שם דשארי שרצים דקתני דפטור דוקא שנצרר הדם אבל אם יצא אפילו בשארי שקצים נמי חייב וזה הוא הברייתא דמובא בחולין (דמ"ו) וזה דכתב הרא"ש על המשנה דאמרו ושארי שקצים פטור מיירי שלא יצא מהן דם, ונוכל לומר דהרא"ש מדייק כן מהברייתא הנ"ל, אח"כ מצאתי בקובץ על הרמב"ם פ"ח מה"ש דכתב כן: (שם) רש"י ד"ה "שלא כסדרן" וז"ל כגון שתים החיצונות נדבקו בסירכא ממעל לאמצעית או מתחתיה עד כאן לשונו, משמע מפירושו דאינו נקרא שלא

כסדרן אלא מהראשונה לשלישית בדילוג אבל מגב לגב וכ"ש מחיתוך לגב כשרה וכ"כ הרשב"א, ודעת רבינו הרמב"ם בפ"ח מה"ש ה"ה נראה דס"ל כדעת רש"י, ומ"ש הה"מ דהרמב"ם ס"ל דלא מיקרי כסדרן אלא מחיתוך לחיתוך אבל מגב לגב או מחיתוך לגב טרפה נראה דהיה לה"מ גרסא אחרת ברבינו כמובן.

ומה שכתב הרא"ש בתשובה דרש"י מלתא פסיקתא נקיט וה"ה לאינך אינו משמע כן וכנ"ל: (שם) תוס' ד"ה היינו וז"ל אבל ר"ת פירש וכו' והא בטרפה שלא כסדרן היינו משום. שסופה להתפרק וחשיב כנקובה כיון שסופה לנקב עכ"ל, והנ"מ בין פירוש רש"י לפירוש התוס' היינו דלרש"י דפירש דאין סירכא בלא נקב ובכסדרן כשר מחמת דמגינות א"כ בסירכא כסדרן דכשר מ"מ צריך בדיקה אם נסתם היטב וכמ"ש התוס' לקמן בשם ה"ג אבל לפירוש התוס' שהיא בלא נקב אלא דטרפה שלא כסדרן מפני שסופה להתפרק ובכסדרן אין סופה להתפרק א"כ לפ"ז אינו צריך בדיקה.

וק"ל: (דף מ"ח) תוס' ד"ה "מייתנין סכינא" וז"ל דהיינו כשלא העלתה צמחים אבל העלתה צמחים אפי' איכא ריעותא בדופן לא תלינן בדופן עכ"ל, אבל דעת הרמב"ם בפ"ז מה"ש ה"ה אי איכא ריעותא בדופן ג"כ מהניא בדיקה אפילו העלתה צמחים ובאמת כן משמע לשון הגמרא וכמ"ש הר"ן וכן ס"ל להרמב"ם כשיטת ר"ת שכתב דרב נחמיה קאי אליכא ריעותא בדופן ואפילו העלתה צמחים מ"מ כשר ע"י בדיקת פושרים ואי איכא מכה בדופן לא צריך בדיקת פושרים וס"ל להרמב"ם דר"נ לא פליג על רבא ורק אתי לפרש דברי רבא, ועוד מחולק רבינו עם התוס' ד"ה ר"נ דמפרשי דר"נ להחמיר בא דאפילו איכא מכה בדופן מ"מ צריך בדיקת פושרים.

יעו"ש.

ונמצא דהתוס' ס"ל דאם יש מכה בדופן ולא העלתה צמחים כשרה דוקא בבדיקה אם עלה בנפיחה כשרה ואם לא עלה טרפה. ולפ"ז אם נמצא מכה בדופן וצמחים בריאה אפילו נפיחה לא מהני אבל דעת הרמב"ם אינו כן וכנ"ל, ודע דמה דגרסינן בגמרא ואי ליכא מכה בדופן מחמת ריאה היא אע"ג דלא קא מפקא זיקא טרפה, זה לפי גירסת הרי"ף דס"ל דלית הלכתא כר"נ דס"ל דאם אין מכה בדופן מהני בדיקת פושרים ולכן ס"ל דהלכה כרבא דאפילו לא מפקא זיקא טרפה אבל להרמב"ם אינו צריך לגרוס כזה כיון דס"ל דהלכתא כר"נ וכן צריך לגרוס ואם לא מחמת ריאה היא וטרפה, וכן נ"ל דהרי"ף סובר ג"כ דהיכא דאיכא מכה בדופן אינו צריך בדיקת פושרים וכדמוכח מדברי הר"ן ועיין בביאורי הגר"א דכתב דהרי"ף סובר דהיכא דאיכא חכה בדופן צריך נפיחה ולבדוק בפושרין, ונראה שהיה גירסתו כן בהרי"ף אי איכא מכה בדופן תלינן בדופן ונפחינן לה אי לא מפקא זיקא מחמת דופן היא, אבל באמת מדברי הר"ן לא מוכח כן רק שהיה גירסתו בהרי"ף אי איכא מכה וכו' אע"ג דלא מפקא זיקא טרפה, וכן נראה מהמחבר בשו"ע יו"ד סימן ל"ט סעיף כ"ב שכתב להדיא דאם יש מכה בדופן כשרה וא"צ בדיקה ועיין ברא"ש פא"ט סימן כ"ב ושיטת הראב"ד דביש מכה בדופן צריך בדיקה ובאין מכה בדופן לא מהני בדיקה יעו"ש: (נ"ו ע"ב) יצאו ב"מ ולא ניקבו כשרה ארשב"י ל"ש שלא הפך בהן אבל אם הפך בהן טרפה וכו' עיין פירוש ר"ג בגליון וז"ל כלומר שבן אדם לא נגע בהם ונכנסו מעצמן ב"מ, ובוזה נסתרו דברי מרן מהרש"ל דכתב

באו"ש בתרנגולת שיצאו ב"מ דרך נקב בית הרעי והוחזרו טרפה כיון שיצאו דרך מקום צר א"א שיוחזרו כסדרן לתוך המעים, ובאמת הלא מהגמ' משמע דכשר דאי נימא דטרפה היה לו לומר ל"ש אלא שלא הוחזרו אבל הוחזרו טרפה, א"ו מדקאמר ל"ש אלא שלא הפך בהן משמע אם הוחזרו מעצמן כשר ולא כמ"ש מהרש"ל.

וכפירוש של ר"ג הנ"ל עיין ברי"ף בפא"ט ניקב קרום של מות קרמא תתאה וטרפה קרמא עליונה כשרה ועיין בר"ן וז"ל ומדברי הרי"ף נראה ואע"ג דלא אינקב אלא תתאה לחוד טרפה וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ו מה' שחיטה. ור"ל דגירסת רש"י היה בהגמ' כמו.

שלפנינו ואמרי לה עד דאינקב תתאה אבל גירסת הרי"ף והרמב"ם היתה ואמרי לה קרמא תתאה ופסקו כל"ב וגירסת הר"ן היתה בהרמב"ם כמו שלפנינו אם ניקב העליון הסמוך להעצם בלבד ה"ז מותרת ואם ניקב התחתון הסמוך למוח טרפה, א"כ לפי גרסא זו משמע כמ"ש הר"ן וכ"כ הרמב"ם בפירושו המשניות שלו.

ומ"ש הרמ"א על הר"ן דאדרבה מדברי הרמב"ם משמע דס"ל דאינו טרפה עד שניקבו שניהם ובאמת היה להרמ"א גרסא אחרת בהרמב"ם היינו כזה ואם ניקב עם התחתון הסמוך למוח טרפה וזה דעת רש"י וק"ל: (דנ"ח ע"ב) רש"י ד"ה יחר כנטול דמי. וז"ל יתר אחד כחסר והוא כבעלת רגל אחד וטרפה דהיא כשמוטת ירך בבהמה ע"כ.

ולפ"ז אם נמצא שני טחולין אפילו דבוקין בסומכיה נמי כשרה וכן הוא דעת הרמב"ם בפ"ח מה"ש וז"ל שכל היתר כחסר הוא ולכן כתב בפ"ו מה"ש ה"כ וז"ל אבל אם ניטל הטחול או שנמצא שנים מותרות אפילו דבוקות בסומכיה וכמ"ש שם הכ"מ: (דף ס"ד ע"ב) רש"י ד"ה גיעולי ביצים וז"ל ביצה טמאה שנתבשלה עם הטהורה ע"כ.

ונראה דרש"י ז"ל סובר כשינויא קמא לקמן (דף צ"ח ע"א) דמתרץ הש"ס ה"נ בביצת אפרוח ואח"כ קאמר הש"ס פירושי קא מפרש. ומאי דאמר הש"ס אח"כ אי משום הא לא איריא וכו' זה דחויא בעלמא, ומאי דכתב רש"י שם (דצ"ז ע"ב) ד"ה ביצה של עוף טמא וכו' ע"כ צ"ל דרש"י כתב כן לפום מאי דס"ד דזה מיירי בכה"ג ולכן א"ל ראב"א לאביי למימרא דיהבי טעמא וכו' עד דמסיק הבמ"ע בביצת אפרוח ועיין בתוס' (דס"ד ע"ב) ד"ה גיעולי וז"ל והכי תניא התם ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאים וכו' משמע בהדיא דגיעולי ביצים וביצים ששלקן תרי מילי נינהו עכ"ל, ובאמת לפי מאי דמוקי הש"ס לקמן (דצ"ח ע"א) דמאי דקאמרה הברייתא ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאים מייריזה בביצת אפרוח וסיפא דקאמר ביצים ששלקן ומצא באחד מהן אפרוח זה פירושא קא מפרש לרישא עיי"ש, א"כ לק"מ קושית התוס' על רש"י, אחר זמן רב מצאתי בפ"ח דהקשה כן ות"ל שכוונתי לדעת הגדולים, אך באמת אפשר לומר דקושית התוס' הוא לפי גרסתם דגרסי אחר הרישא הנ"ל בבא גיעולי ביצים מותרים באכילה ואח"כ הסיפא ביצים ששלקן ומצא באחד.

מהן אפרוח וכו', א"כ לפ"ז לא נוכל לומר דפירושא קא מפרש א"כ ע"כ הרישא מיירי בביצה טמאה שנתבשלה עם הטהורה ולכן שפיר הקשו התוס' כנ"ל. אך באמת לפי סוגית הש"ס לקמן (דף צ"ח) משמע דגירסת התוספתא כמו הגרסא שלפנינו בתוספתא

דתרומות דגרסינן ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאים אם יש בנו"ט אסורין ואם לאו מותרות ביצים ששלקן וכו' ומצא באחד מהן אפרוח וכו' גיעולי ביצים מותרות, ולכן שפיר מוקי הש"ס דפירושא קא מפרש לכן שפיר כתב רש"י לפרש כנ"ל, ומדברי התוס' לקמן (דצ"ז ע"ב) ד"ה ביצה בס' וז"ל וביצה איצטריך משום דאיכא ביצה טמאה דלא אסורה דאמרי אינשי דמיא בעלמא הוא עכ"ל, א"כ מפרשי התוס' מאי דקאמר ר"נ ביצה בס' קאי אביצת אפרוח וכן פירש שם ר"ג יעו"ש, א"כ מוכח מזה דהתוס' ס"ל לדניא כפירוש רש"י ז"ל וכן פסק הרמב"ם בהמ"א פט"ו ה"כ.

וכ"כ הש"ך ביו"ד סימן פ"ו סקי"ט ועיין בפ"ת וק"ל: מכתב שכתב אלי חותני הרב המחבר ז"ל. כשהייתי חתן.

לידידי המיל"ח המופלג חריף ובקי משכיל מפואר מו"ה יעקב ראבינאוויץ נ"י. הנני להודיעו כי מכה"ג לנכון קבלתי וסלח לי ידידי אם לא ראה במג"א סימן שמ"ז סק"ד דהביא לדברי רש"י הנ"ל מע"ז (דנ"ה) ד"ה דורכין ועיין במג"א דכתב וז"ל דבעכו"ם לא שייך מסייע לדבר עבירה ולכן אפילו איסורא דרבנן ליכא וכתב וכן איתא בהדיא בע"ז ד"ו וכוונתו לזה שאמרו שם דאי אמרינן הטעם משום לפ"ע א"כ אי אית ליה בהמה לעכו"ם לא שייך בזה לפ"ע ומותר למכור לו א"כ משמע דאין שום איסור מסייע בעכו"ם ואפילו באיסור שהעכו"ם בעצמו מוזהר עליו, ואח"כ כתב המג"א וכן כתב הר"ן עכ"ל.

ולפענ"ד נ"ל דאדרבה מהר"ן משמע איפכא וז"ל הר"ן שם ומיהו משמע דה"מ לענין איסורא דאורייתא אבל מ"מ מדרבנן מיהת אסור שהרי מחויב הוא להפרישו מאיסורא וכו' ודברי הר"ן קאי על כוס יין לנזיר ואבמה"ח לכן נח. וע"ז קאמר דאפילו לא קאי בחרי עברי דנהרא מ"מ יש איסור מסייע א"כ משמע דגם בעכו"ם שייך איסור מסייע וכן משמע בתוספות שבת ד"ה בבא דכתבו וז"ל ואפילו אי מיירי בעכו"ם דלא שייך לפ"ע, א"כ מוכח מהתוס' דיש איסור מסייע בעכו"ם ובאמת עיין בתוס' דע"ז ד"ו ד"ה מניין דמוכת דאין איסור מסייע בעכו"ם וקשה לכאורה דברי התוס' אהדדי ועיין בביאורי הגר"א.

ואיך שהוא פלא הוא בעיני מאין לקחו המג"א והש"ך להוכיח מדברי הר"ן דס"ל דאין איסור מסייע כי הלא נראה ההיפוך וצ"ע. [ולי הצעיר המגיה נראה דהוכחת המג"א הוא מזה שכתב הר"ן בלשונו "אבל מדרבנן מיהא אסור שהרי מחויב הוא להפרישו מאיסור והיאך יסייע ידי עוברי עבירה עכ"ל, וכיון שכל הוכחת של הר"ן שיש איסור מדרבנן הוא מדמחויב להפרישו וחייב הפרשה הלא כו"ע מודים ולית מאן דפליג דאינו בעכו"ם דהנה החיוב להפריש חבירו מאיסור כמו שמוכח מאותו ואת בנו דפ"ג הוא נובע לענ"ד מזה שכתבה התורה הוכח תוכיח את עמיתך ** (אח"כ מצאתי כזה מפורש ברמב"ם ס' המצות מ"ע ר"ה והנאני מאד.

**) וכיון שחייבה התורה להוכיח את חבירו לבל יעשה האיסור א"כ מכ"ש היכא דאפשר להזהירו מהאיסור היינו היכא דאם הוא לא יגרום לזה לא יעבור חבירו על האיסור א"כ בודאי יש איסור על הגורם ** (ויש בזה ג' חלוקים, היינו היכא דרואה

שחבירו עושה איסור מחוייב הוא להוכיחו לבל יעשה עוד האיסור וע"ז יש מצות עשה מן התורה הוכח תוכיח.

והיכא שאינו עושה האיסור אך יש לחוש שבודאי יעשה יש חיוב הפרשה. והיכא שמסייע בידים יש איסור מסייע.

המגיה.

(** אבל בעכו"ם כיון דאין על הישראל החיוב להוכיחו א"כ אינו מחוייב להפרישו מאיסור היכא דאינו גורם שיעבור העכו"ם על האיסור, א"כ אזיל הוכחת הר"ן שכתב שהרי מחוייב הוא להפרישו מאיסור והיאך יסייע וכו' כיון דאין על הישראל שום חיוב הפרשה לעכו"ם וכוונת הר"ן להוכיח דיש איסור מסייע בישראל אבל לא בעכו"ם וכן מוכח בפירוש בש"ך ליו"ד סימן קנ"א סעיף ב' סק"ו ומבואר שם בהדיא דההוכחה הוא מזה שכתב הר"ן שהרי מחוייב הוא להפרישו יעו"ש.

ומ"ש דחיוב הפרשה נובע מהוכח תוכיח הגם דהמ"ע קאי על הרואה את חבירו שכבר עשה איסור וחיוב הפרשה הוא עוד קודם שיעשה חבירו האיסור בכ"ז יש לסמוך גם זה על מ"ש בתורה הוכח וכו' דמה נ"מ אם אנו רואים שחבירו כבר עשה איסור או אם אנו יודעים שיעבור בודאי על האיסור בעזרת אל אומר ועושה תם ונשלם.

מסכת גיטין (דף נ"ד ע"א) (** הערות אלו עד גמירתא אשר מצאתי בעזה"ת המגיה חתן המחבר הרב המאוה"ג זצ"ל.) (** בענין קנסו שוגג אטו מזיד.

ופריך הגמרא מדר"י אדר"י בדרבנן דתניא נפלו ונתפצעו אחד שוגג ואחד מזיד לא יעלו דברי ר"מ ור"י ר' יוסי ור' שמעון אומרים בשוגג יעלו במזיד לא יעלו והא הכא דמדאורייתא חד בתרי בטיל ורבנן הוא דגזר וקא קנים ר"י. ע"כ.

וקשה לי טובא מכאן לשיטת הרמב"ם דס"ל דאין מערבין איסור הוא מדרבנן א"כ למה דחיק הגמ' לפרש דמדאורייתא חד בתרי בטיל הלא אם אפילו נאמר דבעינן מדאורייתא אחד ומאתים כדי לבטל האיסור בכ"ז האיסור דאין מבטלין הלא הוא רק מדרבנן וע"ז קנסינן שוגג אטו מזיד א"כ קשה היטב אדר"י דס"ל דבדרבנן היינו אם עושה האיסור במזיד הוא עובר רק אדרבנן אז בשוגג לא קנסינן, והלא הכא דכל הקנס הוא רק על העירוב היינו דחיישינן שמא יערב במזיד ואז הלא אינו עובר רק אדרבנן דמדאורייתא מותר לבטל ובכ"ז קנסינן שוגג אטו מזיד.

ולפלא כי אחד מהמפרשים לא העירו מזה כלום. אחר זמן רב הצעתי קושיא זו לפני אחי הגאון מו"ה יש"ר שליט"א אב"ד דק"ק הארידאק ותירץ כי דוקא באיסור אכילה סובר הרמב"ם דאיסור העירוב הוא רק מדרבנן דבעת שעושה העירוב הלא אינו אוכל ורק מכשירו לאכילה וזה מותר באיסור אכילה אבל באיסור הנאה גם הרמב"ם מודה דאסור לערב מדאורייתא.

דבעת שמערבו הלא הוא נהנה. אח"כ מצאתי כזה בס' חו"ד סעד לדברי אחי הרב שליט"א.

שתירץ על קושית הש"ך בסימן צ"ט סקי"ט שהקשה על המחבר שכתב דבאיסור דרבנן מרבה עליו ומבטלו מא"ח דסתם שם המחבר דמותר השמן שבנר חנוכה שנתערב בשמן אחר ואין בו ס' לבטלו יש מי שאומר שאין להוסיף עליו לבטלו, ותירץ ע"ז החו"ד דשאני איסור אכילה מאיסור הנאה, היינו דבעת שמערב נהנה במה שמבטלו כמו שאסור לפטם בהמה באיה"נ דאין לך מבטל גדול מזה דהא הבהמה תהיה מותרת אח"כ וה"נ אין לך הנאה גדולה מזה שמרבה ההיתר במה שזורק האיסור לתוכו עכ"ל, ולפ"ז כיון דאיסור ערלה הוא איה"נ לכן גם הרמב"ם מודה דאסור לערב מדאורייתא: (דף ע"ה ע"א) ת"ר הרי זה גיטך והנייר שלי אינה מגורשתע"מ שתחזירי לי את הנייר מגורשת מ"ש רישא ומ"ש סיפא אר"ח הא מני רשב"ג היא דאמר תתן לו את דמיה וכו' מתקיף לה אביי אימור דאמר רשב"ג היכא דליתא בעינא היכא דאיתא בעינא מי אמר וכו' אלא אמר רבא משום דמעשה קודם לתנאי ע"כ.

עיינ בתוס' ד"ה אלא שכתבו לאו משום דלית ליה לרבא כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דבהדיא קאמר רבא בהילך אתרוג זה ע"מ שתחזירוהו לי החזירו יצא ואם לאו כאומר מעכשיו היכי יצא. יעו"ש ונלפענ"ד לומר דבאמת אית ליה לרבא דאמרין כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ומ"מ עדיפא ליה לרבא תירוץ זה.

דהנה הרי"ף מפרש הפשט מה דאמרין לעיל (ד"ט ע"א) התם היינו טעמא משום דלאו כרות גיטא הוא וכתב ע"ז הרי"ף וז"ל דכיון דשיר לו קרקע כל שהוא וכתב הכי בגיטא הוה לו לרבו זכותא בגויה דגיטא וכגון זה אינו גט כריתות דבעינן דלהוי גיטא דחירותא כוליה לעבדא וליכא. וכיון דגט אשה ילפינן בג"ש לה לה א"כ גם בזה בעינן דלא יהא שום זכות להבעל בהגט דאל"כ לא הוי כרות גיטא ** (והגאון רע"א זצ"ל הקשה ע"ז בחידושו מההיא דהאומר לשפחתו צאי בו והתקדשי בו דר"מ אמר דמקודשת דלפי הרי"ף הוא אינו כרות גיטא דהלא הנייר עוד שייך להאדון לקדשה בו.

ולפענ"ד נ"ל לתרץ כיון דבנייר אחד נכתב השיחרור והקדושין א"כ ממילא הנייר אינו שלו או מצד השיחרור או מצד הקדושין. א"כ לא אגיד גביה.

אולם לפי מה שהסביר הר"ן בסוגיא דהכותב נכסיו לעבדיו וכתב חצי חצי דאינם יוצאים לחירות יודחו דברי. דהר"ן כתב בפ' השולח כזה, וז"ל אלא היינו טעמא דחצי חצי לא מהני לפי שאין העבד משתחרר אלא מחמת השטר שנמסר בידו ובעינן שלא יהא בו שיוור כלל דהא אמרינן דהכותב כל נכסיו וכו' וה"נ מתוך השטר שנמסר לידו הא איכא שיוורא ואעפ"י ששטר חברו מוכיח דליכא שיוורא גבי נותן הרי היא משתחררת בשטר של אחר ושיחרור כזה לאו כלום הוא לפי הר"ן הנ"ל אינו משתחרר בשטר חברו ע"כ.

א"כ ה"נ הגם דהקדושין שנכתב אח"כ באותו נייר מוכיחים דליכא שיוורא גבי נותן אולם הלא בזה דמשחררה היא נעשית גוף אחרת וכמו דאמרין בקדושין מעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת. א"כ זה דומה ממש כאילו היא המגיה.

(** ולפ"ז כיון דאמרין לעיל (דף ע"ד ע"ב) הכי השתא התם לצעורה קא מכוון וכו' לכן משום זה אינו מועיל בגט מחילת התנאי וכיון דהבעל לא יכול למחול על התנאי א"כ בע"כ צריכה להחזיר לו הגט וגם לא אפשר לה למפייס ליה בדמיה מטעם דאיתא

בעיניה א"כ מה התם דרק מקצת זכות יש להרב בכ"ז אינו מועיל מטעם דעדיין אגיד גביה מכ"ש הכא דכל הנייר שייך להבעל בודאי לא הוי כרות גיטא א"כ אפילו אם נאמר דע"מ כאומר מעכשיו דמי מ"מ אינו גט מטעם דע"כ צריכה לקיים התנאי ולהחזיר לו הגט לכן אמר רבא הטעם משום דמעשה קודם לתנאי לכן אין עליה שום חיוב לקיים התנאי אבל ר"א ס"ל דלא אמרינן בגט לצעורה קא מכוון ויכול למחול על תנאו וא"כ אין להבעל שום זכות בהגט עצמו היינו דלא שייך לעצמו שום זכות בנייר הגט והתנאי שהתנה הוא כמו דבר אחר ואין שייך להגט בעצמו כי בשעת נתינת הגט נתן לה כל הנייר וה"ה כמו שהסביר הגאון בעל חת"ס על זה שהקשה מדוע אמרינן במכר שדה לעשר שנים דאין לו להלוקח רק קנין פירות מדוע יגרע זה מהמוכר שדה על מנת שיחזיר לו לזמן קצוב דבזה אמרינן דיש לו להלוקח קנין הגוף הלא גם בזה אינה מכורה לו לעולם ורק לזמן קצוב, והסביר כן דבמכר על תנאי אין שום חסרון בהמכירה והראיה אם הושלם זמן הקצוב ורוצה למחול לו על התנאי אין צריך קנין אחר א"כ מוכח דהמכירה הראשונה היתה בשלמות אבל במכירה לזמן קצוב אם יושלם הזמן אז צריך קנין אחר וגם אם יאבה המוכר שיתקיים המכירה לעולם אינו מועיל הקנין הראשון.

א"כ בהקנין גופא יש שיור לבעליו לכן אין להלוקח רק קנין הגוף ע"כ. א"כ נראה מזה דיש הפרש גדול בין מכירת או נתינת דבר בתנאי להיכא דמשייר בעת הנתינה וכל החילוק ביניהם תלוי בזה דבתנאי יכול למחול והנתינה תתקיים לעולם א"כ אם הנתינה היתה בתנאי כזה שאי אפשר למחול על התנאי גם בזה אמרינן דיש שיור בהנתינה וכמו דאמרינן במכר לעשר שנים דיש שיור להמוכר היינו דקנין הגוף נשאר אצלו.

לכן רבא אפשר דס"ל דבגט אמרינן לצעורה קא מכוון ואינו מועיל שום מחלת התנאי לכן לא יספיק לו תירוצו דרב אשילכן תירץ כנ"ל אבל ר"א דס"ל דגם בגט מועיל מחילת התנאי לכן יספיק לו תירוצו וק"ל: מסכת קדושין (דף נ"ב ע"א) גמרא ושמע מינה אשה נעשית שליח לחברתה ואפי' במקום שנעשית לה צרה ע"כ.

והקשה השעה"מ מנא לו לרב להוכיח כן מהמשנה דלמא מיירי דאחת מן האחיות היתה שליח לקבל הקדושין עבור הארבע נשים והלא אמרו בהמשנה דאין אחיות מקודשות א"כ שאר הארבע נשים המקודשות אינן נעשות צרות להשליח דהלא האשה השליח אינה מקודשת כלל. ע"כ.

ולפענ"ד נראה לי לתרץ עפ"י דברי הקצה"ח שהקשה לדעת התוס' דבמקום דאמרינן אין שליח לדבר עבירה מתבטל המעשה א"כ מדוע אמרינן דהשאר מקודשות דכיון דאסור לקדש בפירות שביעית הוה ליה שלד"ע. ותירץ עפ"י מ"ש בסימן שמ"ח סק"ח דשלח שלוחו לגנוב אדעתא דידיה ואדעתיה דמשלחו להיות שותפין בגנבה דאע"ג דאין שלד"ע היכא דזכי לנפשיה זכה נמי לחבריה וא"כ ה"נ כיון שזכתה לנפשה זכתה נמי לחברותיה ע"כ.

א"כ לפ"ז לק"מ קושית השעה"מ דע"כ מכח קושיא הנ"ל של קצה"ח צריכים אנו לומר דאחת מן המקודשות קיבלה הקדושין ולא אחת מן האחיות דבה לא שייך לומר מגו דזכי לנפשה. דהלא היא אינה זוכה לנפשה כלום בהקדושין.

ואפשר יש לדחות דאפילו אם נימא דאחת מן האחיות קיבלה הקדושין בכ"ז שייך לומר מגו דזכי לנפשיה דע"כ צריך לומר דבעת שאחת מן האחיות מקבלת הקידושין אזי היא מקודשת ובאשר שגם אחותה מקודשת לכן היא מונעת מלחול גם הקידושין שלה דאם נימא דבשעת קבלת הקידושין אין חל עליה הקידושין א"כ מדוע אינה מקודשת אחותה השני דהלא אינם לצרור א"כ צ"ל ההסבר דבקבלת הקידושין חל עליה היינו על אחת מהאחיות הקדושין ובאשר דגם על השנית חל לכן גם היא אינה מקודשת א"כ לפ"ז גם באחת מהאחיות אם קבלה הקדושין ג"כ שייך מגו דזכי לנפשיה ובכ"ז אין שייך להוכיח דאשה נעשית שליח לחברתה במקום שנעשית לה צרה דהלא לבסוף הם אינן מקודשות ומנין לנו להוכיח דנעשית שליח אפילו במקום שנעשית לה צרה לעולם.

כן נלפע"ד: (ע"ה ע"ב) עיין בתוס' ד"ה "ורבי ישמעאל". עיין ברש"א דמפרש בענין עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל דאמרינן הולד כשר אם צריך גירות או לא.

והקשה דברי רש"י אהדדי דמס"פ האומר מוכת דעכו"ם הבא על ב"י אמרינן דהולד צריך להתגייר ובדע"ה מוכח גבי עבד ושפחה נתערבו בהן ניתני חדא דע"כ עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכו' ואי אינו כשר אלא ע"י שנתגייר הגר ונשתחרר העבד הרי יש לחוש בעבד שנתערב בהן כמו בשפחה.
ע"כ.

ונראה לי לפענ"ד דלק"מ. ומתחלה נחקור הדין אם בא שור של אחד על בהמת חבירו והולידה למי שייך העובר וזה בודאי מלתא דפשיטא דהולד שייך לבעל הפרה.

ולפ"ז אם עבד בא על ב"י והולידה בוודאי שייך הולד להישראלית ולא להאדון והגם דגוף העבד שייך להאדון בכ"ז לא יהא עדיף משורו. לכן אפילו אם נאמר דעבד הבא על בת ישראלית צריך להשתחרר בכ"ז קנין הגוף אין לו להאדון בהולד וכמ"ש לעיל ורק קנין איסור עבדות נשאר בהולד והרי הוא כמו שמפקיר עבדו דמסולק קנין הגוף מהרב ורק נשאר עליו קנין האיסור לבד.

ולשמואל דס"ל בגיטין (דל"ח ע"א) דהמפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור שנאמר וכל עבד איש מקנת כסף עבד איש ולא עבד אשה אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד שאין לו רשות לרבו עליו אין קרוי עבד וא"כ בוולד כזה שאין לו רשות לרבו עליו א"כ ממילא אזיל מעליו גם.

קנין איסור של עבדות ותומ"י הוא משוחרר לכן פריך הגמרא היטב איסורא מאי משום שפחה וכו' דאי משום עבד אין לאסור וכמו שבארתי. אבל בס"פ האומר דמיירי רק לענין עכו"ם הבא על ב"י שפיר ס"ל לרש"י דצריך קודם להתגייר.

ושפיר עולים דברי רש"י ומאד הרבה להקשות בזה אתי הגאון שליט"א מיבמות (דמ"ה ע"א) שמסתפק הש"סאם עכו"ם הבא על ב"י הולד כשר לכהונה או לא הלא לפי שיטת רש"י ז"ל דסובר דהולד צריך להתגייר מקודם א"כ בודאי פסול הוולד לכהונה דהלא רשב"י סבר דאפילו גיורת בת יום אחד ג"כ פסולה לכהונה וצע"ג: מסכת יבמות (דף ק"ג ע"ב) אמר רבא הלכתא אחד סנדל המוסגר ואחד סנדל שמוחלט ואחד סנדל של ע"ז לא תחלוץ ואם חלצה חליצתה כשרה.

ועיין רש"י דפירש ואי משום איסור הנאה חליצתה לאו הנאה היא דמצות לאו ליהנות ניתנו ע"כ. וקשה לי מה פריך רש"י ז"ל ואי משום איה"נ ועבור זה תופסל החליצה הלא גט אשה הוא ודאי היתר ולא מצוה [ואפילו להחוקרים בחליצה אם הוא היתר ולא מצוה היינו אם האשה אינה רוצה להנשא או אינה יכולה להנשא כמו א"מ אז אין שום חיוב חליצה עליהם או אפשר דחליצה מצוה היא לכן גם באופנים הנ"ל ג"כ היא מחויבת לחלוץ ומדברי רש"י אלו שהבאתי נראה בפירוש דס"ל דחליצה מצוה אכן בסנהדרין פכה"ג לגבי אשת מלך פירש רש"י דאינה צריכה לחלוץ מפני שאסורה להנשא א"כ נראה דס"ל דהוא היתר.

ואפשר לדחוק בכוונת רש"י כזה היינו בכלל זה שאנו אומרים כל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה כתבו התוס' ביבמות (מ"א ע"ב) בד"ה "הספיקות" דכי אמרינן כלל זה היינו היכא דיכולה להמתין עד שיתברר הספק ואז תהיה עולה גם לייבום אבל היכא דלעולם לא תעלה לייבום בשום אופן בכה"ג לא אמרינן כלל זה ואע"ג דאינה עולה לייבום בכ"ז היא עולה לחליצה.

דאי אפשר לה לישיב ולהתעגן עבור זה. ולפי הנ"ל כוונת רש"י כן הוא.

ולא חולצין לאשתו היינו משום הכלל הידוע דכל שאינו עולה לייבום אינו עולה גם לחליצה אכן הלא לפי דברי התוס' לא אמרינן כלל זה היכא דתהיה אסורה לעולם לעלות לייבום והכא אין לה לעלות בשום אופן לייבום לעולם. אכן התוס' כתבו התם הטעם מדוע לא אמרינן בכה"ג כלל זה היינו משום דלעולם אין לה לישיב ולהתעגן א"כ לפ"ז בא"מ הלא גם בל"ז אסורה להנשא א"כ לא תתעגן עבור הייבום כלל ושפיר אמרינן כל שאינו עולה לייבום אינה עולה לחליצה ** (וזה כוונת רש"י במ"ש שאסורה להנשא).

היינו כיון שאסורה לינשא מטעם אחר דהיא א"מ א"כ העיגון אינו כלל עבור היבום לכן שפיר אמרינן כיון שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה. **) * אולם הדרנא בי מכל האמור דבחיבי עשה ול"ת לא אמרינן כלל זה ומה דא"מ אסורה להנשא הוא מחייבי עשה.

א"כ לפ"ז יסתרו דברי רש"י אהדדי דהכא כתב רש"י בפירוש דחליצה מצוה ובסנהדרין מפרש דהיא היתר ולא מצוה, ונחזור לדברינו איך שהוא אם חליצה היתר או מצוה בכ"ז הלא בגט כ"ע מודים דאינו מצוה ורק היתר ומ"מ אמרינן כתבו על איה"נ כשר. א"כ ע"כ צ"ל הטעם דהמעשה אינו מתבטל בזה דעשה איסור א"כ למה הקשה רש"י פה כנ"ל, ושמעתי ע"ז הסבר נפלא מפי ש"ב הגאון הגדול ר' חיים שליט"א אב"ד דק"ק בריסק יצ"ו.

היינו דהלא אמרינן דחליצה בסנדל שאינו יכול להלך בו פסול א"כ כיון דהסנדל הוא של איה"נ הלא אינו יכול להלך בו ומה נ"מ לן אם הסנדלר לא עשה הסנדל לפי מדתו או שאינו יכול להלך בו מטעם אחר. ושפתים יושק ** (וכעין זה אמרינן בסוכה (דף כ"ג פ"א) גבי סיכה הראויה לשבעה ומשמע משם דאם יש איסור דאורייתא כולי עלמא סבירא להו דאינה ראויה לשבעה.

(** ושפיר מיושב קושית רש"י לפ"ז. אמנם קשה לי על מה שתירץ רש"י ז"ל היינו משום דמצות לא ליהנות ניתנו וקשה הלא לקמן יש פלוגתא אם יש חליצה בלילה או לא ופסק הרמב"ם כר"א דפוסל א"כ הלא הוא מצות עשה שהז"ג ונשים פטורות מזה וכמו תפילין וציצית שפטורים מהטעם דאינו נוהג בלילה וכמו שפירש רש"י בקידושין (דל"ד ע"א) א"כ הלא ישאר קושית רש"י על מכונה מדוע כשרה החליצה והלא היא אסורה ליהנות ועליהאין שום מצוה וכמ"ש לעיל, וביותר קשה לי על הרמב"ם דפסק כרבא דהחליצה כשרה גם פסק כר"א דבלילה פסול לחלוץ ולכאורה סתרי דברי רבינו אהדדי.

אולם אחרי ראותי התבוננתי כי לפי ההסבר של ש"ב הגאון הנ"ל אין שום קושיא דעל החלוץ שפיר מתיישב התירוץ של רש"י ז"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו יען דהוא מתחייב בהמצוה וכיון דהוא יכול לחלוץ בהסנדל א"כ שפיר מיקרי סנדל שיכול להלך בו ומה דהיא אסורה ליהנות לא איכפת לן מידי והלא החיוב שלה בחליצה אינו גרוע מגט וכמ"ש לעיל ושפיר מיושב דברי רש"י ז"ל: עיין בקצה"ח בה' עדות סימן ל' סק"א.

שישב דברי רש"י בגיטין די"ז עפ"י הנימוק"י פ' אד"מ וז"ל ולהכי א"ש דלרמ"א ל"ח דהא בדין מרומה הדרא לד"ת א"כ ממילא קטלינן לה כיון שהוא רמאות דהא. גט שאין בו זמן ליכא דו"ח יעו"ש, ולא זכיתי להבין דבריו.

הלא מה דפריך הש"ס בגיטין גזייה לזמן ויהבי נהליה מאי הועילו חכמים בתקנתן, הכוונה דליכא למיחש שמא יחתמו העדים על גט שאין בו זמן דזה לא יעשו ורק החשש הוא שמא לאחר שנכתב הגט כתיקונו בזמן ובעדים יגזו הזמן אם כן פ"ז איך נוכל לפסול הגט מטעם דלא יכול להיות בו דו"ח הלא כיון דיש עדים על הגט נדע בבירור דהיה בו זמן א"כ היה יכול להיות בו דו"ח בשעת מסירת הגט ומה איכפת לן אם אח"כ נעשה איזה דבר שלא יוכל להיות בהגט דו"ת האם כשימותו העדים שחתמו על הגט ואח"כ יארע איזה דבר שאנו צריכים לדון אותו דבר עפ"י הגט דאם יופסל הגט מטעם דאי אפשר לקיים בהגט כעת דו"ח וזה דבר שאין השכל הישר סובל כי מטעם זה יופסל הגט א"כ גם הכא אין לפסול הגט מטעם דאי אפשר לקיים בו כעת דו"ח כמובן וצ"ע: רמב"ם הלכות נדרים פי"ג הכ"ב אמר לה קיים ומופר לך בבת אחת הרי זה קיים עד כאן.

עיינן בר"ן בנדרים שכתב וז"ל ולא נתחוורו לי דברי הרמב"ם בזה בפ' אחרון מה' נדרים עכ"ל, וכוונתו מדפשטינן בש"ס מדרבה כל שאינו בזה בבת אחת אינו א"כ אין קיום ג"כ ומדוע כתב הרמב"ם בזה דיש כאן הקמה. ונלפענ"ד ליישב בפשוטו דברי הרמב"ם על מכונם.

דהנה כמו שהיה שני מאמרים אחד להקמה ואחד להפרה כן היה מקודם, לזה שתי מחשבות להקמה ולהפרה דאין אדם מוציא דיבור אלא א"כ חושב תחלה מה לדבר. א"כ לפ"ז הגם דאמרינן דשני מאמרים נתבטלו מדרבה אבל המחשבות הלא לא נתבטלו וכמו דאמרינן בקדושין (דנ"ט ע"ב) מחשבה אין מוציאה מיד מחשבה ודוקא בדיבור אמרינן אתי דיבור ומבטל דיבור אבל לא במחשבה וכיון דמחשבת הקיום היתה קודם וכמו שמוכח מהאיבעיא קיים לכי ומופר לכי וכו' א"כ מחשבת ההפרה אח"כ לא תוכל לבטל מחשבה הראשונה של הקיום.

ואפילו אם נאמר לפי הנחה זו דגם המחשבה הראשונה אין בכחה לבטל השניה ונשארו שניהם היינו מטעם דמאי חזית למימר אין מחשבה מוציא מיד מחשבה דהמחשבה האחרונה לא תוכל לבטל הראשונה הלא מטעם זה אפשר לומר דהמחשבה הראשונה לא תוכל לבטל השניה וכמו דאמרינן גבי עשה דאין דוחה ל"ת ועשה דהיכא דעבר אינו לוקה ג"כ כעין זה דהלאו בעצמו דוחה העשה ורק העשה אינו דוחה מטעם דמאי אולמא וכו' אבל אם עבר אמרינן ההיפוך לכן בחייבי עשה ול"ת גבי יבום אמרינן דקני להרמב"ם.

אפילו נימא הכי ג"כ מיושב היטב דברי הרמב"ם דהלא אמרינן בש"ס קיום בלב הוי קיום והפרה בלב לאו כלום א"כ ממילא הוי קיום, ואפילו נימא דגם מחשבת ההפרה לא נתבטלה בכ"ז אינה מועלת כלום דהפרה בלב לאו כלום. ואפשר יש לדחות זה דראיתי בספר אחד מן הראשונים שכחתי שמו דעל קיום שבלב לא מהני שאלה דדוקא על דיבור שייך שאלה שעוקר הדבר למפרע אולם במחשבה אינו שייך לעקור ולבטל והסברא היא נכונה מצד השכל הישר.

ועפ"י הנחה זו צ"ל דבעקירת המאמר גם המחשבה שהיתה עם המאמר נתעקרה יחדיו ודוקא על מחשבה לחוד בלא דיבור לא מהני שאלה אבל בהצטרף להמחשבה גם מאמר נעקרו שניהם יחדיו, דאל"כ איך מהני שאלה בהקמה הלא אם אפילו נעקר הדיבור בכ"ז המחשבה שהיתה קודם הדיבור נשארה והקמה בלב הוי הקמה א"כ מה מועיל לו שאלתו אלא ע"כ צ"ל כמ"ש א"כ לפ"ז בהנ"ל כיון דשני המאמרים נתבטלו מדרכה גם המחשבות נתבטלו א"כ קמה קושית הר"ן על הרמב"ם למה כתב דהוי היקם ונדחה הישוב שלי כנ"ל.

ובישוב רמב"ם זה שמעתי דבר נכון ומחודד מאד מפי ש"ב הגאון הגדול רשכבה"ג ר' חיים שליט"א שתירץ דברי הרמב"ם בטוב טעם ודעת עפ"י דברי התוס' בגיטין (דף מ"ב ע"א) ד"ה "הא": השמטות מהרב המחבר ז"ל גרסינן במס' חולין (דצ"ז ע"ב) ברש"י ד"ה במאי דבלעה קדרה וז"ל אם ראינוהו כשנפל שם קודם שנתמעט ואנן משערין אותו אחר שנתבשל לכמות שנפל שם ואין בהיתר ס' אומדים כמה בלעה קדרה מן ההיתר לפי שכשנפל שם היה היתר הרבה ונתמעט בבליעת הקדרה וכו' ועיקר הדבר כמות שהוא בא לפנינו משערין ליה ולא משערין במאי דבלעה קדרה מן ההיתר לפי שאף מן האיסור נבלע ונתמעט מכמות שהיה וכדאמרינן לקמן דצ"ח אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע עכ"ל, ועיין ברשב"א דמפרש ברס"י דס"ל אם ראינוהו ההיתר בשעת נפילת האיסור והיה שם רוטב הרבה קודם שנתמעט ההיתר ומהאיסור לא נדע כמה היה שיעורו בשעת נפילתו ואנן משערין אותו לאחר שנתבשל שנפל שם דר"ל דמשערין האיסור דכמות בא עכשיו לפנינו כן היה מקודם ואין בהיתר ס' אומדים כמה בלעה הקדרה משעת נפילה עד עכשיו לפי שכשנפל שם היה היתר הרבה ונתמעט בבליעת הקדרה, ועל זה כתב רש"י וכיון דאיפלגי תרי לישנא ואיסורא דאורייתא לחומרא וזה כל"ב דגמרא ולא משערין בקדרה עצמה כלישנא קמא דבגמרא.

ואח"כ דחה רש"י ל"ב ג"כ וכתב ועיקר הדבר כמות וכו' מדאמרינן לקמן בגמרא אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע, ר"ל דאמרו שם ההוא כזיתא תרבא דנפל לדיקולא

דבשרא סבר רב אשי לשערינהו במאי דבלע דיקולא ומיירי דלא נדע כמה היה האיסור בעת שנפל דאפשר דהיה יותר מכזית ומ"מ סבירא ליה לר"א לשער את האיסור כמו שבא לפנינו מצומקת וכמו שכתב רש"י שם יעו"ש וע"ז אמר הש"ס אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע וס"ל להש"ס דמשערין הכל כמות שאנו רואים ובאמת עיין ברמב"ם המ"א פט"ו הכ"ד וז"ל שם משעריין במרק ובתבלין ובכל שיש בקדרה ובמה שבלעה קדרה מאחר שנפל האיסור לפי אומד הדעת וכנ"ל, א"כ פסק רבינו כל"ב בגמרא, ובאמת הלא נדחה הל"ב כדאמר הש"ס אטו וכו' וכנ"ל.

אך באמת רבינו הרמב"ם מיירי דראה האיסור בעת שנפל ולכן ידעינן לשער האיסור ולכן משערינן מאי דבלע הקדרה ג"כ מן ההיתר ובגמרא דפליג על רב אשי מיירי דלא ידעינן האיסור בעת שנפל דלא ראה ולכן לא ידעינן לשער האיסור, ובזה רש"י ז"ל נמי מודה דבכה"ג דראינו האיסור בעת שנפל ולא נתמעט בשיעור אחד עם ההיתר רק ההיתר נתמעט יותר מהאיסור וידעינן לשער כנגד האיסור בודאי משערינן במאי דבלע הקדרה מן ההיתר ועיין בלח"מ שם ועיין בט"ז יו"ד סימן צ"ט סק"ד בשם רש"ל להחמיר אפילו בראינו כי אין לעמוד על שורש הדבר ולא ידוע כמה בלע הקדרה אלא לעולם משערינן כמו שבא לפנינו עכ"ל, ולפ"ז נוכל לומר בכוונת רש"י ג"כ דרש"י מיירי דראו האיסור בעת שנפל ולכן ס"ל ל"ב דמשערינן במאי דבלע קדרה וכוונת רש"י כן.

דמה שכתב רש"י אם ראינוהו כשנפל שם קודם שנתמעט ואין מן ההיתר וכו' ר"ל דראו האיסור בעת שנפל קודם שנתמעט ואנן משערינן אותו ר"ל משערינן במאי דבלע הקדרה מן ההיתר כן סבירא ליה ל"ב ואח"כ דחה רש"י ל"ב מחמת הגמרא דלקמן דצ"ח דאמר הש"ס אטו וכו' כי באמת קשה על ר"א מאי עלה בדעתו לשער בליעת ההיתר ולא של האיסור, אך באמת מיירי ר"א כשראינו בשעת נפילה וראינו שהיה האיסור כזית ועכשיו אין בו כזית ורצה רב אשי לשער האיסור כמו שהיה בשעת נפילה ולשער מאי דבלע הדיקולא מההיתר וע"ז אמרו לו רבנן אטו דהיתרא בלע וכו' ולא משערינן לא הבליעה מההיתר ולא הבליעה מהאיסור רק הכל כמו שהוא עכשיו לפנינו ור"ל דר"א רצה לשער כמו ל"ב דבגמ' דהכא דס"ל בראינו האיסור כמה נפל משערינן במאי דבלעה הקדרה וע"ז אמרו לו רבנן אטו וכו' לכן דחה רש"י ז"ל ל"ב דגמרא מחמת הגמרא הנ"ל דצ"ח.

אך לפ"ז קשה על הרמב"ם דפסק כנ"ל. אולם באמת י"ל דהגמרא זו דאמרי' דמשערינן במאי דבלעה הקדרה פליג על דהך גמ' דלקמן והרמב"ם פסק כהגמרא הנה דמשערינן האיסור כמות שהוא דכיון דהשיעורים מדרבנן הקילו ועיין לח"מ כן נראה לי בכוונת רש"י ועיין בביאורי הגר"א ביו"ד דכתב לפרש בפירוש רש"י דמיירי בלא ראינו ור"ח מיירי דראינו האיסור בשעת נפילתו והוא עכשיו כמו שהיה ולא נצטמק וההיתר נצטמק ולכן מצטרף בליעת ההיתר וכן פירש הב"ח אך מלשון רש"י לקמן ד"ה סבר דכתב והאיסור היה משער כמו שהוא בא לפנינו מצומקת משמע דמיירי שם בלא ראינו ומוכח הפירוש כמ"ש בשם הרשב"א.

וכן יש להוכיח דהלא רש"י ז"ל כתב בתחלת דבריו אם ראינוהו שנפל לשם קודם שנתמעט א"כ מוכח דהאיסור נתמעט ג"כ. ועוד קשה דהאיך אפשר לומר דרש"י מיירי

בלא ראינו ור"ח מיירי בראינו דהלא רש"י קאי לפרש דברי ר"ח וע"ז כתב רש"י ועיקר הדבר וכו' מחמת הגמרא דלקמן דר"א דאמרו שם אטו וכו' אבל לדברי הגר"א דרש"י מיירי מקודם בראינו א"כ מאי דכתב רש"י אח"כ ועיקר הדבר א"כ אראינו ועיקר חסר מן הספר לכן הנראה לפרש כמ"ש.

ועיין ברא"ש ובטור דכתבו הפסק של רש"י בסתמא. דלא משערינן במה דבלעה הקדרה דכמו כן בלעה הקדרה מן האיסור ואין לעמוד על הדבר, משמע מדבריהם דאפילו אם ראינו האיסור כשנפל ג"כ הדין כן והטעם דדילמא עיקר הבליעה מן האיסור וההיתר שנתמעט כלה ואבד מחמת האור ולכן אפילו היה בההיתר ס' קודם שנתמעט אם עכשיו אין ס' בההיתר נגד האיסור חוזר האיסור לאסור את ההיתר יעו"ש, אך באמת מלשון רש"י דכתב הכא ועיקר הדבר וכו' וכדאמרינן לקמן אטו דהיתרא וכו' ולקמן בדצ"ח כתב רש"י והאיסור היה משער כמו שהוא בא לפנינו מצומקת א"כ משמע שם דמיירי בלא ראינו האיסור כשנפל וכו"ל.

ודו"ק: רמב"ם מהלכות עכו"ם פרק ח הלכה א ומותר לאכול אותן הפירות וכו' ואותה הבהמה וכו', המקור מזה במסכת תמורה דכ"ח דאמרינן התם זה וזה מותר באכילה ור"ל להדיוט ומדסתם ותני דמותרים באכילה משמע אפילו היא שלו מותר, ועוד ראייה מדאמרינן בע"ז (דנ"ד ע"א) נעבד שלו אסור ושל חברו מותר ולענין איסור קאמר כפירוש רש"י שם וא"כ כי תנן בתמורה דנעבד מותר באכילה להדיוט אפילו בבהמה שלו מיירי דאי דחברו אפילו לגבוה נמי שרי ועיין בב"י על הטור וכ"כ הר"ן בפר"י וז"ל מדאצטריך רחמנא לאסור נעבד דב"ח לגבוה מכלל דלהדיוט שרי יעו"ש, ובזה מבוארין דברי רבינו היינו מה דכתב מותר באכילה ר"ל אף בהמה שלו וכן כתבו התוס' בע"ז (דמ"ו ע"א) ד"ה בהמה וכן מוכח מסוף דברי רבינו שכתב בד"א בבהמת עצמו וכו' הגם דהרמב"ם פסק בה' איסורי מזבח דלגבוה אפילו דחברו אסור אפילו לא עשה בה מעשה אך מ"מ לגבי הדיוט ס"ל לרבינו דמותר אפילו בבהמה שלו וכמ"ש, ומה דפסק בה' איסורי מזבח כנ"ל אפשר דפסק כהירושלמי פ"ג ה"ה דיש שם מחלוקת וז"ל אית תנא תני של חברו מותר ואית דתני דשל חברו אסור ואמרינן שם אעפ"י דאין נאסר להדיוט נאסר לגבוה, א"כ מוכח מהירושלמי הנ"ל דנעבד של חברו אסור לגבוה אפילו לא עשה בה מעשה א"כ יפה פסק הרמב"ם שם כנ"ל, וא"כ ס"ל לרבינו דלגבוה בין דידיה ובין דחברו אסור אפילו לא עשה בה מעשה וכהירושלמי הנ"ל ועיין בספר "יפה עינים" וק"ל: פרק ה הלכה א בהלכות מאכלות אסורות ואיסור אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בטהורים אבל לא בטמא עכ"ל, ופסק רבינו כחכמים דאמרו שם אינו נוהג אלא בטהורים, והטעם דס"ל לרבינו דכתיב לא תאכל הנפש עם הבשר אלא בשר לבדו ור"ל כל שבשרו מותר אתה מצווה עליו על אבריו וכל שאין בשרו מותר אי אתה מצווה עליו על אבריו, ולענין אם נוהג בזכרים בזה ס"ל לרבינו דאינו נוהג וכמ"ש רבינו בפ"י מה"ש ה"ג יעו"ש וק"ל: פרק ו הלכה ט הטחול מותר לבשלו אפילו עם הבשר שאינו דם אלא בשר הדומה לדם ע"כ, ור"ל דמותר בלי קריעה, והמקור בגמרא דחולין (דקי"א ע"א) כמ"ש המ"מ דאמרינן בגמרא וה"מ כבדא אבל טחול שומנא בעלמא הוא וכתב המ"מ ומ"מ צריך מליחה כשאר בשר וכן מורה לשון רבינו עכ"ל, וכ"כ הר"ן בהרי"ף דצריך מליחה יעו"ש ק הגם דאמרו בגמרא וה"מ כבדא אבל טחול שומנא בעלמא הוא

כבר כתבו התוס' דזה קאי על גוף הטחול אבל דם היוצא ממנו אסור וכן איתא בברייתא דכ"ב דם הטחול דם הלב ה"ז עובר ל"ת.

ובזה מבוארין דברי רבינו: פרק ח הלכה ב כמה שיעור אכילה בכזית ואם אכל הגיד שעל הכף וכו' אעפ"י שאין בו כזית לוקה מפני שהוא כבריה בפ"ע, המקור במשנה שם אכלו ואין בו כזית חייב ואמרינן בגמרא מפני שהוא כבריה ואע"ג דכתיבא ביה אכילה וסתם אכילה משמע בכזית הא מפרשינן בגמרא דאכילה דכתיבא ביה היינו לומר שאעפ"י שיש בגיה"נ כמה זתים כיון שאכל ממנו כזית חייב אף ע"ג דלא אכל כולו ולעולם כל היכא דאכל כולו לא בעינן שיהא כזית ע"כ לשון רש"י שם ובזה מבוארין דברי רבינו: פרק יא הלכה כד ואם רצה לטהרן מיד מגעילן ברותחין או חולטן במי זתים ע"כ, זה פסק כר"י שם בברייתא.

ומ"ש רבינו ומניחו תחת צינור שמימיו מקלחין או במעין שמימיו רודפין י"ב שעות ואח"כ יותרו, זה פסק כרשב"ג משום ר"י ועיין בב"י עלי הטור שכתב וז"ל והרשב"א כתב הכשר במניחן תחת הצינור וכו' או במעין וכו' אבל הכשר דחליטת מי זתים לא הזכירו כלל ולא ידעתי למה כיון דבחדא פסק כר"י למה לא פסק באידך דאמר רשב"ג משמו ע"כ, ויש בזה ט"ס וכן צריך לכתוב כיון דפסק כרשב"ג משמיה דר' יוסי א"כ למה לא פסק כאידך דר"י וכן כתב הכנה"ג, אך באמת יש לומר דעיין בירושלמי דלא גריס רשב"ג משום ר"י רק רשב"ג בעצמו אומר כן עיי"ש א"כ לפי זה לא קשה כלום ועיין תוספתא וירושלמי: פרק יג הלכה א הלוקח בית או שכר בית בחצרו של עכו"ם ומלאוהו יין אם היה הישראל דר באותה חצר אעפ"י שהפתח פתוח היין מותר וכו' ואם הוא דר בחצר אחרת לא יצא וכו' ויהא המפתח וחותם בידו ואינו חושש שמא יזיף העכו"ם מפתח הבית ע"כ, המקור מזה כתב הכ"מ בפר"י ת"ר אחד הלוקח ואחד השוכר וכו' בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו וחכ"א לעולם אסור עד שיושב ומשמר וכו'.

וכתב הרי"ף וקיי"ל כת"ק דקאי כר"א דלא חייש לזיוף וכתב הר"ן ופסקינן לעיל בפא"מ כוותיה והרי"ף נמי פסק שם בפא"מ כר"א וכן רבינו נמי ס"ל כהרי"ף ולכן כתב הרי"ף בדברי ר"א מפתח וחותם כי באמת הפשט בדברי רב אשי דוקא מפו"ח דבעינן תרווייהו, וראיה מהכא דפסק הרי"ף כת"ק היינו ר"מ דאמר בהדיא בברייתא מפתח וחותם א"כ ה"ה בדברי ר"א שם בפא"מ נמי הפשט להרי"ף מפתח וחותם ולדברי הרי"ף מחלוקת דהכא ח"ק וחכמים היינו ר"מ וחכמים כמו מחלוקת דר"א וחכמים דבפא"מ, אך באמת הלא הכא דצריך מפתח וחותם מיירי בחצר אחרת והתם אצל ר"א וחכמים בפא"מ סתמא קתני א"כ למה צריך שם מפתח וחותם לדברי הרי"ף בדברי ר"א, אך באמת ע"כ שם מיירי ג"כ בחצר אחרת כמו הכא ומחלוקת דהתם כמחלוקת דהכא ולכן פסק הרי"ף כת"ק מחמת דקאי כר"א והתם פסק ג"כ כמו ר"א דבעי מפתח וחותם.

לדברי הרי"ף והרמב"ם: הלכה כב אבל גר ועכו"ם שירשו את אביהן עכו"ם וכו' עיי"ש בגמרא, והטעם מחמת שירות הגר אינו אלא רק מדרבנן ולכן הקילו רבנן, ועיין בע"ז דס"ד ובקדושין די"ד יעו"ש ובגמרא זו סרה קושית הפרישה מהטור עיי"ש בפרישה ודו"ק: הלכה כח עכו"ם שנגע ביינו של ישראל לאונסו מותר למכור אותו יין לאותו

העכו"ם שאסרו לבדו ע"כ, נראה לי לבאר דזה מחלוקת ת"ק עם ריב"ב במסכת ע"ז (דנ"ט ע"ב) ובמס' חולין (דמ"א ע"ב) דגרסינן התם עכו"ם שניסך יינו של ישראל אסרו בהנאה ריב"ב וריב"ב מתירין וכו' שיכול לומר לו לאו כל כמינך שתאסור ייני לאונסי, ופליגי בזה דת"ק ס"ל דעכו"ם אוסר דבר שאינו שלו לכן לעכו"ם אחר אסור למכור ורק לאותו עכו"ם המנסך מותר למכור, אבל אם לא ניסך להיין לאונסו של א היינו במקום שהישראל היה יכול למנעו בוודאי ס"ל לת"ק דאינו יכול למכרו אפילו לאותו עכו"ם וריב"ב ס"ל דאין אדם אוסר דשא"ש אפילו עכו"ם א"כ מותר למכור לכל עכו"ם שירצה, ורבינו פסק בזה כת"ק דעכו"ם אוסר דשא"ש ולכן דוקא אם היה לאונסו אז מותר למכור דוקא לאותו עכו"ם ועיין ברש"י ד"ה לאו ועיין שם תוד"ה אר"א ועיין בחולין בתוס' ד"ה "לאו" (דמ"א ע"א) ובזה מבוארין דברי רבינו: פרק יד הלכה ג כזית שאמרנו חוץ משל בין השינים אבל מה שבין החניכים מצטרף למה שבלע שהרי נהנה גרונו מכזית עכ"ל.

עיין בכ"מ ובכדי שלא נעשה להכ"מ ח"ו כטועה בדברי הגמרא צריך לגרוס בדבריו כזה: כזית שאמרנו חוץ משל בין השינים אבל מה שבין החניכים מצטרף למה שבלע וכו' בספגה"נ (דק"ג ע"ב) איתא פלוגתא דר"י ור"ל והלכה כר"י דאמר הכי, ומה דאמר חוץ משל בין השינים שם לדברי הכל, כזה צריך לגרוס בהכ"מ, וכן באמת איתא כזה בגמרא ארשב"ל כזית שאמרנו חוץ משל בין השינים ור"י אמר אף מה שבין השינים אר"פ בשל בין השינים דכ"ע לא פליגי כי פליגי בין החניכים.

מ"ס הרי נהנה גרונו בכזית ומ"ס אכילה במעיו בעינן ע"כ ועיי"ש בהגהות כ"מ וז"ל וגם תימה לי על רבינו איך פסק כר"ל ולא כר"י כזית שאמרנו חוץ משל בין השינים רשב"ל אמרה יעו"ש, ובאמת פלא הוא בעיני השגתו הלא בגמרא מבואר בהדיא דזה אליבא דכ"ע, עוד כתב שם בהגהות ותימה לי על בעל הכ"מ איך כתב והלכה כר"י דאמר הכי והא איפכא איכא בגמרא ר"ל דרשב"ל אמר הכי, ובאמת הש"ס מבואר בפירוש דזה אליבא דכו"ע עוד מה שכתב וגם זה תימה שאינו אלא דברי ר"י ור"ל פליגי עליו ולפי מ"ש לק"מ.

אחר זמן רב מצאתי בס' עמק המלך שכתב כנ"ל והנאני. וק"ל: פרק טז הלכה ג עיין בלח"מ וז"ל והקשה הרב"י וכו' ולא ידעתי מקום לקושיא זו דהתם לא איירי אלא בדבר דשייכי בערלה וכלאי הכרם אבל חתיכה וגיד לא שייכי בערלה ולכן לא מנינהו עכ"ל, ותירוצו מבואר בכ"מ להדיא בהלכה ג' וז"ל והא דלא מני להו רבינו וכו' משום דרבינו לא איירי אלא בדבר שגידולו מן הארץ דומיא דחבית תילתן דאיירי בהו ר"מ ע"כ, ור"ל דרבינו לא איירי אלא בדברים דשייכי בהו ערלה וכה"כ וזה נמצא דוקא בדבר שגידולו מן הארץ וכמו שתירץ הלח"מ כנ"ל: הלכה ה וכן חתיכה של נבלה וכו' שהרי מתכבד בה לפני האורחים ע"כ, וכן פסקו התוס' בע"ז (דע"ד ע"א) ד"ה למעוטי ועיין שם בר"ן (דל"ז ע"א) ד"ה וגרסינן יעו"ש: פרק יז הלכה יב אעפ"י שאסרו פת עכו"ם יש מקומות שמקילין בדבר ולוקחין פת עכו"ם הנחתום במקום שאין שם נחתום ישראל ובשדה מפני שהוא שעת הדחק וכו', ונראה מדברי רבינו דס"ל דתרתיהו בעינן שדה וליכא פלטר ישראל, וזה כפירוש הראשון שבר"ן דכתב הר"ן וז"ל ואיכא מ"ד דר"י אלישנא דר"ח

סמיך ור"ל מוסיף ותרתני בעי ולחומרא שדה וליכא פלטר ישראל, א"כ רבינו שפסק כנ"ל א"כ פוסק כר"י וכפירוש הראשון שבר"ן וכן כתב הכ"מ וכן כתב הב"י על הטור יעו"ש, ומה שכתב הר"ן שהרמב"ם לא גריס תיבת ובשדה כבר כתב ע"ז הכ"מ כי זה ט"ס כי באמת כתוב לפנינו ברמב"ם תיבת ובשדה וכן העתיק הב"י בטוב לשון הרמב"ם וכתב ובשדה.

אולם זה קשה על מרן הב"י שהעתיק ביו"ד סימן קי"ב סעיף ב' לשון של רבינו ולא כתב תיבת ובשדה וכבר הקשה כזה המ"ע, ולענ"ד יש לומר הגם דהעתיק הב"י במחבר כלשון הרמב"ם מ"מ לדינא אפשר דס"ל כהר"ן שכתב וז"ל י"א דר"י לא פליג אדר"ח ונקטינן בתרווייהו לקולא דבשדה לעולם מותר ובעיר מותר בשאין שם פלטר ישראל, א"כ לפי זה ר"י מוסיף אדר"ח ולקולא דבאחת מהן סגי וכן כתב הרשב"א בת"ה עיין בב"י א"כ שפיר עשה המחבר שהשמיט תיבת ובשדה הכתוב בלשון הרמב"ם, הגם דהרמב"ם היה גריס תיבת ובשדה אך הב"י ס"ל לדינא כהי"א הנ"ל וכן באמת נראה מהב"י על הטור דכתב שם בתחלה דעת הרמב"ם שהעתיק ובשדה כנ"ל ואח"כ כתב דעת הרשב"א בת"ה שפסק לקולא, היינו דר"ח ס"ל היכא דליכא פלטר ישראל אפילו בעיר מותר וע"ז אמר ר"י דבשדה אפילו איכא פלטר ישראל בעיר מ"מ מותר מפלטר עכו"ם בשדה עכ"ל, א"כ מוכח מזה דס"ל לדינא כהרשב"א ועיין בבאר הגולה שרשם כזה טור בשם י"א וכן כתב הרשב"א עכ"ל, וכתב ע"ז המ"ע דאשתמיטתיה שהוא דברי רבינו הרמב"ם אות באות ולענ"ד י"ל דיפה עשה הבאה"ג שרשם כן כי הגם דזה לשון הרמב"ם מ"מ כיון דנראה שדילג תיבת ובשדה א"כ נראה דלא סבירא ליה להב"י בדין זה כדעת הרמב"ם אך כדעת הטור בשם י"א וכדעת הרשב"א בת"ה וק"ל: הלכות שחיטה הלכה ב ואפילו שחט לפנינו ד' וה' פעמים שחיטה כשרה אסור לאכול ממנה וכו' ע"כ.

בגמרא איתא שנים ושלושה פעמים וכן הוא בטור וכן הוא בשו"ע סימן א' סעי"ג ובאמת לדינא ס"ל דה"ה אפילו שחט יותר משלושה פעמים ג"כ אסור לאכול ממנה. ומאי דאשמעינן רבינו בזה רבותא יותר מהגמרא עיין ע"ז ברש"א יעו"ש: מסכת פסחים (דף כ"ח) תוס' ד"ה עכו"ם וכתבו שם ולפ"ז לר"י בשאר נהרות לא מהני שחיקה מדמצריך להוליך לים המלח עכ"ל.

וכוונת התוס' כן דאי ר"י מיירי ביה"מ ואפ"ה בעי שחיקה ע"כ ס"ל דבשאר נהרות לא מהני שחיקה דאי אמרת דמהני א"כ למה הזכיר בע"ז ים המלח. בשלמא לרבה ניחא דהולכה לים המלח מהני דלא בעי שחיקה אבל לר"י דגם ביה"מ בעי שחיקה אם איתא דגם בשאר נהרות מהני שחיקה אמאי מצרכינן הולכה ליה"מ אלא ודאי לר"י בשאר נהרות לא מהני שחיקה, כן כתב המ"ל בה' חמץ פ"ג הי"א ובזה סרה קושית הרש"ל בפסחים שהקשה על דברי התוס' יעו"ש.

מסכת חולין (דף מ"ג ע"ב) תוס' ד"ה ישב וז"ל ונראה דאין לפוש אפילו יש מבפנים אם אין מבחוץ כיון דלא חיישינן שמא הבריא ע"כ. ור"ל דעולא מדמי לבה"כ.

דשם הדין אם אין קו"ד מבחוץ כשר וה"נ כן ובאמת קשה דשם הלא ניכר נקב מבחוץ אבל בוושט אין ניכר נקב רק באמת ע"כ ס"ל לעולא דבוושט ג"כ ניכר נקב ולכן מדמי

לבה"כ וכן ס"ל להתוס' ג"כ בפ"ב (דכ"ח ע"א) ד"ה אתא בשם ריב"א יעו"ש ומאי דלא קיי"ל בזה הוא מחמת דהגמרא מפרש דעולא ס"ל דלא חיישינן לספק דרוסה וכיון דאנן קיי"ל כשמואל דחיישינן לספק דרוסה ולכן ה"נ בזה אסור דלא כעולא כי באמת לא דמי לבה"כ דשם י"ל אם היה הבריא לא היה המחט חוזר לתוכו ולכן אם אין קו"ד לא חיישינן שמא נתרפא אבל בוושט דפעיא ביה וגמדה ליה.

ופעמים שחזר המחט לתוך הוושט ולכן חיישינן שמא נתרפא וכמו דס"ל לר"ת בד"נ. ועיין ברא"ש פא"ט סימן ל"ד, ובאמת על הראב"ן דפסק כעולא ומדמי הראב"ן לבה"כ קשה דבאמת לא דמי להדדי וכמ"ש ובפרט על הרא"ש דפסק כהראב"ן בודאי קשה כי הלא בסימן ל"ד כתב הרא"ש כר"ת וכנ"ל א"כ קשה למה פסק הכא כעולא אח"ז מצאתי בתב"ש שהקשה כנ"ל] ועיין בבאורי הגר"א ביו"ד סל"ג סקט"ו דכתב וז"ל ובזה נסתר ראיתם של ראב"ן והרא"ש שכתבו דקיי"ל כעולא מבה"כ דשם ניכר הנקב מבחוץ משא"כ כאן עכ"ל, ובאמת קשה.

דילמא ס"ל להראב"ן הפירוש הראשון של רש"י דהפשט שמא הבריא היינו שמא נתרפא וס"ל להראב"ן דיש בדיקה בחוץ אצל נקב ולכן שפיר יש הוכחה מבה"כ כמו דשם בניקב מצד אחד ואין קו"ד מבחוץ לא חיישי' שמא נתרפא ה"נ לא חיישינן, אחר זמן רב מצאתי בס' בית הלוי להגאון רי"ד זצ"ל סימן כ"ו שכתב דמבואר להדיא בראב"ן דמפרש הבריא נתרפא עיי"ש ובאמת מהרא"ש סימן ד' מדפסק כעולא ג"כ משמע שם דמפרש הבריא נתרפא ולכן מדמי הרא"ש לבה"כ ועיין ברא"ש סימן ג' דהביא שיטת הריב"א באחרונה, א"כ מוכח דס"ל כמו שיטת הריב"א דיש בדיקה לנקב מבחוץ בוושט כמו בבה"כ.

ועיין ביו"ד ובס' מטה יהונתן ח שו יעו"ש: רמב"ם מהלכות ברכות פ"ו הי"ד השוקת שדולה אדם בידו או בגלגל ונותן לתוכה והמים נמשכין ממנה באמה והולכין ומשקין וכו' והגית ידיו בשוקת וכו' ואם היו ידיו קרובות לשפיכת הדלי עד שנמצא המים שטפו על ידו מכח נתינת האדם עולה לו נטילה ע"כ, המקור מזה בחולין (דק"ז ע"א) ור"ל אם בשעה שדולה המים מן הנהר ושופך אותם בצינור משים ידיו קרוב למקום השפיכה אעפ"י שאינו נותן אותם תחת השפיכה ממש נוטלין ממנה לידים.

דכיון דקרובים למקום השפיכה עדנה מכחו בא, וכן פסק רבינו בה' שחיטה פ"ב הי"ג וז"ל ואם פטר אדם את המים עד שבאו וסבבו את הגלגל ושחט בסביבתו ה"ז כשרה שהרי מכת האדם בא בד"א בסביבה ראשונה אבל בסביבה שניה וכו' אינו מכח האדם אלא מכח המים ע"כ. וה"נ כן כשידיו קרובות למקום השפיכה הוה לו כח גברא אבל כשהן רחוקות לא מיקרי כ"ג עיין בר"י ועיין ברמב"ם מה' רוצח וכו' יעו"ש בפ"ג הלכה י"ג: רמב"ם הלכות מא"א פרק ז' ה' הושיט ידו למעי בהמה וחתך מחלב העובר שכלו לו חדשיו והוציא ה"ז חייב עליו כאילו חתכו מחלב האם עצמה שהחדשים הן הגורמין לאסור החלב עכ"ל, המקור מזה הוא בחולין (דע"ה ע"א) וז"ל הגמרא הושיט ידו למעי בהמה ותלש חלבו של בן ט' חי ואכל ר"י אמר חלבו כחלב בהמה חדשים גרמי ר"ל אמר חלבו כחלב חיה חדשים ואוירא גרמי ע"כ, ופסק הרי"ף שם כר"י וכזה פסק רבינו, ועיין במ"מ בה"ג שכתב בשיטת רבינו מחמת דאמרין בגמרא דר"י ס"ל דחדשים גרמי

א"כ ע"כ צ"ל דס"ל לר"י כר"מ דאפילו נשחטה אמו החלב אסור ועיין ברא"ש דס"ל דשאני התם דלא נשחטה האם לכן ס"ל לר"י דחלבו אסור ואפילו ר"י נמי מודה בזה ומדברי רש"י ז"ל מוכח דלא ס"ל כשיטת רבינו וז"ל רש"י ד"ה "דהושיט ידו" וכיון דכלו לו חדשיו חלבו אסור ומיהו כי שחטה לאמו שרי לו ר"י מכל בהמה תאכלו א"כ מוכח מזה דמחלוקת ר"י ור"ל בפ"ע אליבא דכ"ע ולא בפלוגתא דר"מ ור"י וכן כתבו התוס' ד"ה ר"י וז"ל והא דשרי ר"י לעיל חלבו של בן ט' חי ה"מ לאחר שחטיטה דניתר בשחטת אמו ע"כ.

ולפי מ"ש בדעת רש"י קשה לי ע"ז שכתב הרא"ש וז"ל ולא כמו שפ"י רש"י במתניתין דטעמא דר"מ משום חדשים דא"כ וכו' משמע מדברי הרא"ש דרש"י קאי בשיטת הרמב"ם היינו דהמחלוקת ר"י ור"ל בפלוגתא דר"מ ור"י ולפי זה צ"ל דר"ל קאי אליבא דר"י דאי לר"מ הא ס"ל דחדשים גרמי א"כ למה מותר חלבו לר"ל, אבל באמת לפי מ"ש כנ"ל פלוגתא דר"י ור"ל הוא אליבא דכו"ע וכן כתב רש"י בפירושו (דף ע"ד ע"ב) ד"ה "וה"ג" ובמחכ"ת הרמה נעלם מהרא"ש דברי רש"י אלו.

דמבואר להדיא דר"מ ס"ל חדשים ואוירא גרמי. ופלוגתא דר"י ור"ל הוא לכו"ע היינו ר"י דס"ל חדשים גרמי אתי אפילו לר' יהודא ג"כ וכמ"ש הרא"ש וכן ר"ל דאמר חלבו מותר דחדשים ואוירא גרמי זה אתי אפילו לר"מ דאסור היינו דוקא לאחר שנשחט ויצא לאויר העולם אז אסור חלבו.

ועיין ש"ך סימן ס"ד סק"ד דפסק כהרמב"ם דחלבו אסור וכ"ש גידו ודלא כהר"ן והרא"ש, ולפי מ"ש בשיטת רש"י, א"כ לפי שיטת רש"י הלכה כר"י דאמר חלבו מותר אפילו בבן ט' חי וכן הלכה כר"י דאוסר, רק ר"י מיירי דוקא בתלש קודם שנשחטה אמו, ומאי דכתב רש"י במתניתין (דע"ד ע"א) ד"ה טעון שחטיטה דחדשים גרמי לשויה בהמה ע"כ, ר"ל חדשים ואוירא גרמו וכמ"ש רש"י להדיא שם וכן משמע מדברי רש"י ברישא דמתניתין וז"ל ומודה ר"מ בהו דלא חדשים איכא ולא אוירא איכא וכו', א"כ מוכח דמה דכתב בסיפא דחדשים גרמי הפשט ג"כ חדשים ואוירא, ומה שכתב "חדשים" היינו למעוטי דלא בעינן אוירא דלידה אבל אוירא דעולם בעי אפילו לר"מ, א"כ בזה פליג ר"מ וחכמים היינו ר"י ס"ל דחדשים ואוירא דלידה גרמי ור"מ ס"ל דחדשים ואוירא דעולם גרמי היינו דיצא חי לאחר שחטיטה, אח"כ מצאתי להרש"ש דכתב ג"כ על דברי הרא"ש דיש ט"ס ברש"י בהמשנה וצ"ל חדשים ואוירא גרמי וכמ"ש רש"י לקמן בד"ה למעוטי וכו', ולפי מ"ש אין ט"ס והכוונה בזה כמ"ש.

וק"ל: הלכה יב מקורו בחולין דצ"ג ע"ב והעין משפט ציין בטעות ה"ז וצ"ל ה"ח: פרק יא הלכה יד החרצנים וכו' עיין שם בכ"מ וזה פשוט דפסק כחכמים במס' ע"ז (דכ"ט) וכמו דמפרש ר"י לכן פסק הש"ס בחולין (דק"י ע"א) כחכמים דיבשים מותרים וכמו ר"י דיבשים היינו לאחר יב"ח דפריך שם ודילמא מיי"נ הוה אמר לו לאחר שנים עשר חודש הוה יעו"ש: פרק טו הלכה יז וכן שומן של גיד הנשה שנפל לקדרה של בשר משערין אותו בס' ואין שומן הגיד מן המנין וכו' אח"כ כתב רבינו והגיד עצמו אין משערין בו ואינו אוסר שאין בגידין בנו"ט ע"כ, נ"ל דזה פסק כר' ישמעאל בנו של ריב"ב (דכ"ט ע"ב) וכמסקנת הש"ס דאמרינן שם והלכתא שאין בגידין בנו"ט, ומאי

דכתב רבינו וכן שומן של גיה"נ וכו' זהו כפירוש רש"י שם בגמרא ד"ה והלכתא וז"ל ודוקא בו אבל בשמנו יש בנו"ט ואם לא נטל שמנו אוסר עכ"ל, ורבינו מחולק עם התוס' ד"ה שאני חלב (בדצ"ז ע"א) וז"ל ונראה לר"ת דשמנו של גיד אינו מפעפע ורבינו מדייק זאת מדאמרין שם (צ"ז ע"ב) הנהו אטמהתא דאימלחו בי ריש גלותא בגידי דנשיא רבינא אסר וכו' וכן אמרינן בגמרא אר"נ גיד בס' ואין גיד מן המנין, ואין לומר דכוונת ר"נ דצריך ס' כנגד גופו של גיד.

הלא באמת הגיד אינו בטיל א"ו דכוונתו על פליטת הגיד ובאמת קשה הלא פליטת הגיד אינו אוסר כי הלא פסקינן בגמרא דאין בגידין בנו"ט, ודוחק לומר דרבינא ור"נ ס"ל דלא כמו שפסק הש"ס דהלא אינהו בתראי א"כ ע"כ ס"ל כמו שפסק הש"ס דאין בגידין בנו"ט א"כ קשה למה אסרו משום פליטתו אלא ע"כ דכוונתם על שומן הגיד ורבינו לא ס"ל כמ"ש התוס' בד"ה שאני דהנהו אטמהתי דרבינא אסר קאי לפי דס"ל דיש בגידין בנו"ט וכן ר"נ ס"ל הכי, דזה דוחק גדול וכמ"ש וכ"כ הר"ן שם על הרי"ף דס"ל דאע"ג דשמנו של גיד לא מתסר אלא משום לתא דגיד וגיד אינו אוסר תערובתו לדידן דקיי"ל דאין בגידין בנו"ט פ"ה שמנו של גיד אוסר תערובתו ע"כ יעו"ש: פרק טז הלכה כט נתערב סתם יינם וכו'.

יש בזה ג' שיטות ואבארם אחד אחד. שיטת הרז"ה דס"ל אע"ג דתקנת רשב"ג לא מהני ליינ ביי"נ אבל תקנת ר"א מהני אפילו בכה"ג דבאמת גריס רז"ה בע"ז דמ"ט שהוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיי"נ בחמריה ור"ל יין ביין ומדלא קאמר ביני דני א"כ משמע דנתערב יין ביין ממש ואפ"ה התיר ר"ח א"כ משמע דמותר אפילו בכה"ג והטעם דס"ל דתקנת ר"א עדיפא מדרשב"ג אבל באמת הגירסא ברי"ף והרא"ש כן דאיתערב חביתא דסתם יינם וכתב הר"ן דס"ל להרי"ף מדלא קאמר ביני דני א"כ משמע דנתערב יין ביין ולא כתב הרי"ף דע"כ מיירי בסתם יינם מחמת דס"ל דלא עדיפא תקנת ר"א מדרשב"ג כי היכי דהתם אליבא דרשב"ג אסור יין ביין ה"נ כן אבל הר"ן בעצמו סובר כהרז"ה הנ"ל ק דס"ל דדוקא בחבית מהני תקנת ר"א אבל יין ביין אפילו בסתם יינם לא מהני וקמ"ל הש"ס א בחבית אפילו ביי"נ מהני וכ"ש בסתם יינם ורבינו ס"ל כהרי"ף ותמיה לי על הכ"מ למה לא העתיק הגירסא מהגמ' כמו שגרס הרי"ף והרא"ש ובהדיא מוכח בגמרא כמו שכתב הרמב"ם והרי"ף ותקנת רשב"ג ור"א חדא היא רק מר נקיט רישא דמלתא ומר נקיט סיפא דמלתא.

עודכתב רבינו נתערבה חבית של יי"נ בין החביות הכל אסור בשתיה וכו', נראה מדברי רבינו דדוקא בחבית של יי"נ שחשובה והוי דבר שבמנין וזה כמו דעת רש"י ותוס' בע"ז (דף ע"ד ע"א) דמפרשים דהאי דבר שבמנין דקתני קאי על יי"נ ג"כ. וכן כתב הרמב"ם בפ"ז מה' עכו"ם ה"ט וז"ל כיצד כו"ם שנתערבה בצורות שלנו אפילו אחת בכמה אלפים וכן עור לבוב וכו', א"כ נראה דרבינו מדייק בלשונו הטהור דוקא דבר שלם שנתערב היינו דבר שבמנין ולא כדעת הר"ן דס"ל דכל שהוא משום לתא דעכו"ם אפילו אינו דבר שבמנין ג"כ לא בטיל יעו"ש, ותמיה לי על מרן הגר"א בשו"ע סימן קל"ד שכתב וז"ל ודעת הרמב"ם כסברת הר"ן וכמ"ש בירושלמי שלכך לא חשיב שלש ראשונות היינו יי"נ ועכו"ם ועורות לבובין בפט"ז מהמ"א ע"כ.

ובאמת הא קא חשיב להו בה' עכו"ם וכנ"ל ובלא זה אינו ראייה מהא דהשמיט דהלא השמיט גם שער נזיר דהמשנה דג"כ הטעם דלא בטיל משום דהוי דבר שבמנין וכמ"ש הרמב"ם בסוף פסולי המוקדשין יעו"ש: פרק יז הלכה יג הדליק העכו"ם את התנור ואפה בו ישראל או שהדליק ישראל ואפה עכו"ם או שהדליק עכו"ם ואפה העכו"ם ובא ישראל ונוער האש מעט או כבשו לאש הואיל ונשתתף במלאכת הפת ה"ז מותרת ואפילו לא זרק אלא עץ לתוך התנור התיר כל הפת שבו שאין הדבר אלא להיות היכר וכו' ע"כ.

המקור בגמרא ע"ז (דל"ח ע"ב) אמר רבינא והלכתא האי ריפתא דשגר עכו"ם א"נ שגר עכו"ם ואפה עכו"ם ואתי ישראל וחתה בה חתוי. שפיר דמי.

כן הוא גירסת הרי"ף שלפנינו אבל הרמב"ן כתב דגירסתו היה בגמרא וישראל מהדר היינו שהישראל מהפך בפת דאימטי לו בישולא מכל צדדיו והיינו אפיה גמורה ורש"י ז"ל כתב ד"ה "חתה" שמחתה ומוציא חום הגחלים עכ"ל. ונראה מדברי רש"י דבעינן קירובא בישולא ע"י ישראל, ר"ל שמהפך הגחלים לקרב הבישול וע"י שהישראל מסייע הרבה באפיית הפת לכן מותר וכמו דאמרינן בגמרא דמעיקרא בשיל בתרתי שעי והשתא בשיל בחד שעתא לכן מותר, אבל אם הפך בו מעט לא מהני א"כ לפ"ז אם השליך עץ אחד לתוך התנור לא מהני, כן הוא דעת הרמב"ן והתוס' בד"ה ואתא יעו"ש, אבל רבינו מדכתב ונוער האש מעט א"כ ס"ל דלא כרש"י ותוס'.

ומאי דאמרינן בגמרא לפי גירסת הרי"ף וחתה חתוי ש"ד מפרש רבינו היינו דנוער מעט ולכן כתב ואפילו לא זרק אלא עץ אחד וכו' וכן ס"ל להרשב"א וכן העתיק המחבר בשו"ע להלכה דברי רבינו. והנה התוס' כתבו בד"ה ואתא דאנן קיי"ל דהשלכת הקיסם לתנור מהני, ולפי מ"ש בדעת התוס' דבעינן מסייע גמור צ"ל דס"ל להתוס' דהשלכת הקיסם לתנור מוסיף חום בתנור ומקרב הבישול ומ"ש הרא"ש על דברי רבינו ולישנא דגמרא לא משמע הכי ע"כ, זה כתב הרא"ש לפי גרסתו שגריס ברי"ף ואתא ישראל והדר הדרוי ויהיה הפירוש כנ"ל וכמ"ש הרמב"ן אבל באמת גרסת הרי"ף שלפנינו כהגירסא בגמרא ורבינו נמי הכי גריס כמו הרי"ף ולכן יפה פסק רבינו כנ"ל וק"ל: הלכות שחיטה פרק א הלכה כח זה לשון המ"מ וה"ה לסומא ששוחט לכתחלה כשאחרים עומדים עליו עכ"ל, וכן פסק רבינו בפ"ד מה"ש ה"י וכן משמע מפירוש רש"י בדי"ג ע"ב ד"ה לכתחלה דכתב שם דמשו"ה לכתחלה לא ישחוט בלילה שמא לא ישחוט רובא והוא לא ידע עכ"ל, מובן מזה דה"ה לענין סומא דאמרו במשנה דדוקא דיעבד שחיטתו כשרה נמי הטעם משום זה ולכן אם אחרים רואין אותו משמע מרש"י דמותר לכתחלה לכן פסק רבינו כנ"ל וק"ל: פרק ב הלכה ח עיין בלח"מ וכל דבריו מבוארים ברש"א במס' חולין על דברי התוס' דט"ז ע"ב ד"ה "א"ש" ומ"ש המ"מ דאפילו באמר ברי לי שלא דרסתי שחיטתו פסולה מבואר כן שם בתוס' הנ"ל: פרק ט הלכה ח וז"ל הכ"מ וכתבו המפרשים וכו' ובאמת נראה דרבינו נמי סובר כן דהלא כתב בהלכה י' וז"ל זכרים המנגחין זה את זה וכו' נפלו לארץ חוששין להן א"כ מוכח בכה"ג ס"ל נמי לרבינו אפילו בפחות מ' טפחים ג"כ חוששין ועיין בתוס' חולין דנ"א ד"ה נפל ובר"ן שם וק"ל: פרק יג הלכה יב שחט מקצת סימנים בתוך הקן קודם שיקחנה חייב לשלח ואם לא שלח אינו

לוקה ע"כ, המקור מזה כמ"ש הכ"מ בחולין (דק"י ע"ב) בעי ר"ה הושיט ידו לקן ושחט מיעוט סימנין מהו מי אמרינן כיון דאילו שביק להו מיטרפי בעינן לך ולא לכלביך או דלמא כיון דבידו למיגמר שחיטה תקח לך קרינא ביה וחייב בשילוח הקן ע"כ, עיין רש"י שם דפירש שחט מקצת סימנים אאפרוחים קאי ובאמת משמע כן לשון הש"ס דקאמר וכן צ"ל בדברי רבינו דקאי אאפרוחים דאם ניחא דקאי אאם עצמה יקשה על רבינו קושיית הר"ן אמאי אינו לוקה מ"ש מאם טרפה וכמ"ש רבינו בעצמו בהי"א וז"ל שם היתה האם טרפה חייב לשלחה, ומכח קשיא זו צריך לפרש גם בגמ' דקאי אאפרוחים.

ולא ידעתי מי דחקו להר"ן לפרש בדברי רבינו דקאי על אם עצמה ומטעם זה הקשה עליו כנ"ל הש"ס שביק להו מיטרפי א"כ מוכח דקאי אפרוחים ובפרט דגירסת הר"ן היה ג"כ כמו הגירסא שלפנינו היינו שחט מקצת סימנים ולא כמו דגריס הטור בש"ס מקצת סימניה. וצע"ק.

ומ"ש רבינו דאינו לוקה מחמת דהאיבעיא נשאר בתיקו והגם דספק דאורייתא לחומרא מ"מ אין לוקין על הספק. וק"ל: פרק יד הלכה יב לפיכך אין מכסין בזבל גס וחול גס וקמח וכו' ושחיקת כלי מתכות לפי שאין אלו מין עפר חוץ משחיקת הזהב בלבד שמכסין בהם מפני שנקרא עפר וכו'.

ור"ל אע"ג דרשב"ג ס"ל דדוקא דבר שמגדל צמחים מכסין בו וכדאיתא התם במשנה וכן אר"נ אר"ח דאין מכסין בו אלא בדבר שזורעין בו ומצמח מ"מ מכשיר רבינו בשחיקת הזהב אעפ"י דאינו מגדל צמחים מחמת דפסק כרבנן בברייתא היה מהלך במדבר וכו' דפליגי על רשב"ג וס"ל אעפ"י שאינו מגדל צמחים מ"מ מכסין בו ועיין בר"ן.

וק"ל: הלכות תרומות פרק יג הלכה ד בד"א בדבר שאין דרכו להבלל וכו'. ונראה מדברי רבינו דס"ל דקמח בקמח לא הוי לח בלח וכ"כ התוס' ביבמות דפ"ב אבל עיין בתוס' דזבחים (דע"ג ע"א) ד"ה ר"י ובמנחות (דכ"ב ע"ב) דמפרשים שם דקמח בקמח הוי לח בלח יעו"ש ודו"ק: הלכות מעשרות פרק יא הלכה יב אבל הנותן לחמותו או לשכנתו פת לאפות ותבשיל לבשל אינו חושש לא משום מעשר וכו' בד"א בזמן שנתן לה שאור לעיסה ותבלין לקדרה אבל אם לא נתן חושש משום מעשר עכ"ל, עיין מזה בחולין (ד"ו ע"א) והתניא הנותן לשכנתו וכו' ואם אמר לה עשי לי משליכי וכו' שאני התם כיון דקאמר לה עשי לי משליכי כמאן דעירב בידים דמי רפרם אומר שאני שאור ותבלין דלטעמא עביד וטעמא לא בטיל ועיין רש"י שם ד"ה כיון וד"ה וטעמא יעו"ש, ובזה מבואר דברי רבינו דכתב אבל אם לא נתן וכו' ור"ל דל"מ דאמר לה עשי לי משליכי בודאי אסור דכמאן דעירב בידים דמי ואפילו לא אמר לה כן רק דלקח קדרה מבושלת שלא נעשה שלוחו כשעירבה ג"כ אסור מחמת דכיון דלטעמא עביד וטעמא לא בטיל וכמ"ש רבינו בפ"ג הי"ת וכתב שם שלא גזרו על תערובות דמאי ואם היה הדבר וכו' כגון תבלין ושאור הואיל וטעמו ניכר אינם בטלים יעו"ש ובזה מבוארים דברי רבינו וק"ל: הלכות בכורים פרק ט הלכה ח כהנים ולוים פטורים מן המתנות וכו' וספק הם הלויים אם הם בכלל העם או לא, עיין בר"ן שתמה על רבינו למה פסק דאין מוציאין

מ"ש מס' בכור ועיין בכ"מ מה שתירץ ע"ז ועיין מ"ש הש"ך סקי"ג בשם הרשב"א דאפילו למ"ד דס"ל בספק בכור דמוציאין מ"מ ס"ל הכא דאין מוציאין יען שלא דמי להדדי דשם הספק בגוף הענין, ומה שכתבו התוס' והר"ן דבדבר שיש בהם טוה"נ לבעלים אפילו לקחו מוציאין מידו זה אזיל אליבא דמ"ד דס"ל טוה"נ ממון, אולם הרמב"ם פסק דטוה"נ אינה ממון לכן פסק דאין מוציאין מידו ועיין בהגר"א סימן ס"א סק"ב וש"ך שם סקי"ג: הלכה יב היה הכהן שותף בראש פטור מן הלחי וכו' ע"כ, כוונת רבינו דאפילו אין להכהן אלא אחד ומאה בראש ג"כ פטור וכמבואר בש"ס, ומ"ש רבינו אמר לו הכהן וכו' ר"ל דהכהן מכר לישראל הראש קודם השחיטה לכן ישראל הטבת שקנה מהכהן חייב כיון שלא זכה בה הכהן קודם שחיטה וכמבואר בברייתא שם וזה חומר וכו'.

יעו"ש: הלכה כהכהנת אוכלת וכו' ואם רצה הכהן למכור המתנות או ליתנן במתנה אפילו לעכו"ם או להאכילם לכלבים מאכילם ע"כ. כזה מבואר בתוספתא פ"ט מתנות אין בהם משום קדושה אפילו מוכרן לעכו"ם ע"כ.

וראיתי בד"ת על הרא"ש אות י"ג שכתב דהטור הוסיף על הרמב"ם בזה דיכול ליתנו לעכו"ם ופלא כי הלא בפירוש כתוב בהרמב"ם דיכול ליתנו לעכו"ם. וצ"ע הלכה כב לא יחטוף הכהן וכו' עיין בד"ת על הרא"ש פ"י סימן ז' בחולין מה שכתב על דברי רבינו.

ומה דמסיים רבינו ואם היה הכהן צנוע ואין מכירין אותו ה"ז נוטל כדי שיודע לכל שהוא כהן עיין ע"ז בט"ז ביו"ד סקי"ד ובפ"מ בשם הב"ח ובפ"ח ועיין בתוס' מס' שבת דקי"ח ד"ה אלו דכתבו בשם ר"י דאין איסור בזה העולה לדוכן יעו"ש ולפ"ז שפיר כתב רבינו דבלא זה לא יודע לכל שהוא כהן.

דמזה שהוא עולה לדוכן אין ראייה שהוא כהן לפי דברי תוס' הנ"ל וק"ל: